

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET

Rapport

Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

November 2006

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET

Rapport

Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

November 2006

ISSN 0809-4071

Innhold

1	Sammendrag.....	1
1.1	Kommuneøkonomi og tjenesteproduksjon	1
1.1.1	Utviklingen i kommuneøkonomien i 2006.....	1
1.1.2	Utviklingen i tjenestetilbud	2
1.2	Utvalgets situasjonsforståelse.....	3

Del I **Utviklingen i økonomi og tjenesteyting**

2	Utviklingen i kommuneøkonomien og tjenesteproduksjonen de siste årene....	6
2.1	Kommunesektorens størrelse	7
2.2	Aktivitets- og inntektsutvikling	7
2.3	Overskudd før lånetransaksjoner	12
2.4	Netto driftsresultat.....	12
2.5	Utvikling i tjenesteproduksjon.....	13
3	Aktuelt om kommuneøkonomien.....	16
3.1	Utviklingen i kommunesektorens inntekter i 2006	16
3.2	Nærmere om utviklingen i kommunesektorens skatteinntekter i 2006.....	17
3.3	Statlige overføringer til kommunesektoren 2005-2007	18
3.4	Gebyrinntekter	19
3.4.1	Gebyrer i kommuneforvaltningen	19
3.4.2	Prisendringer i kommunale gebyrer.....	21
3.5	Lønn og lønnsutvikling i kommunesektoren	23
3.6	Endring i regnskapsføring av kommunesektorens pensjonskostnader	24
3.7	Kommuneøkonomien i 2007	25
4	Inntektsvekst	28
4.1	Innledning og sammendrag	28
4.2	Kommunesektorens inntekter	29
4.3	Hva viser vekstberegningene?.....	30
4.4	Utviklingen i samlede inntekter	31
4.5	Utviklingen i frie inntekter	32
4.6	Reformer – korreksjonssaker	33
4.6.1	Oppgaveendringer mellom forvaltningsnivåene.....	33
4.6.2	Nye oppgaver – innlemminger av øremerkede ordninger	34
5	Utviklingen i driftsresultat i kommuner og fylkeskommuner 2001-2005.....	35
5.1	Sammendrag.....	35
5.2	Indikatorer og tallgrunnlag	35
5.3	Utviklingen i netto driftsresultat.....	37
5.4	Utviklingen i netto driftsresultat for kommunene	39
5.5	Driftsresultat fordelt på grupper av kommuner 2001-2005.....	41
5.6	Netto driftsresultat for fylkeskommunene	43
6	Sysselsetting i offentlig forvaltning og næringsvirksomhet i 2004 og 2005	44
6.1	Samlet sysselsetting etter sektor og kjønn.....	46
6.2	Sysselsatte etter arbeidstid	48
6.3	Sysselsetting etter kommunestørrelse	49
7	Produksjonsindekser for kommunale tjenester 2005.....	51
7.1	Innledning.....	51
7.2	Oppbygging av produksjonsindeksen.....	51

7.3	Grupperingsanalyser	54
7.4	Alternativ produksjonsindeks for grunnskole.....	58
7.5	Utvikling over tid.....	60
7.6	Oppsummering	61
8	Empirisk analyse av handlingsplanen for eldreomsorg	63
8.1	Innledning	63
8.2	Handlingsplanen for eldreomsorgen (HPE)	63
8.3	Hvilke kommuner har utnyttet handlingsplanen?	65
8.4	Har handlingsplanen hatt utilsiktede konsekvenser for tjenestetilbud og økonomisk balanse?.....	67
8.5	Oppsummering	69
9	Notat fra utvalget til konsultasjonsordningen mellom staten og KS om tjenesteproduksjon og ressursinnsats.....	71
10	Notat fra utvalget om den kommunale deflatoren	82
10.1	Deflatoren for kommunesektorens kjøp av varer og tjenester. Fanger den opp utviklingen i energiprisene?.....	82

Vedleggsdel

Vedlegg 1	Inntekter og utgifter i kommuneforvaltningen 2004-2007. Nasjonalregnskapets gruppering.....	85
Vedlegg 2a	Inntekter og utgifter etter kommuneregnskapets definisjoner. 2005 Kommuner og fylkeskommuner.....	88
Vedlegg 2b	Driftsutgifter 2005 etter funksjon og art. Kommunene, Oslo og fylkeskommunene	89
Vedlegg 3	Statlige overføringer til kommunesektoren i 2006 og 2007	99
Vedlegg 4	Kommuneforvaltningens samlede inntekter 1990-2007	103
Vedlegg 5	Kommuneregnskapets og nasjonalregnskapets gruppering	105
Vedlegg 6	Prisindekser for kommunesektorens kjøp av varer og tjenester.....	108
Vedlegg 7	Skattesatser for kommuner og fylkeskommuner	109
Vedlegg 8	Definisjonskatalogen.....	110
Vedlegg 9	Utvalgte hovedtall for kommuneforvaltningen.....	116
Vedlegg 10	Korreksjon i inntektsvekst av endringer i befolkningens sammensetning	117
Vedlegg 11	Utvikling i brutto driftsresultat, netto rente- og avdragsbelastning og netto driftsresultat for fylkeskommunene i perioden 2001-2005, eksklusiv Oslo.....	119
Vedlegg 12	Produksjonsindekser for kommunale tjenester for 2005	120
Vedlegg 13	Utvalgets mandat og sammensetning	128

Forord

Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) legger med dette fram sin høstrapport for 2006. Rapporten tar sikte på å gi informasjon om utviklingen i kommuneøkonomien de siste årene med særlig vekt på den økonomiske situasjonen i 2006.

Omtalen av kommuneøkonomien i 2006 er i hovedsak basert på det samme tallgrunnlag som er benyttet i Nasjonalbudsjettet 2007, som ble lagt fram 6. oktober. Regjeringen la 10. november fram en tilleggsproposisjon til statsbudsjettet for 2007 (St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2006-2007)). Nye anslag for skatteinntekter i 2006 og økte inntektsanslag for 2007 som følge av den nevnte tilleggsproposisjonen, er innarbeidet i rapporten.

I kapittel 9 er det gjengitt et notat fra TBU om utviklingen i kommunesektorens tjenesteproduksjon og ressursinnsats. I kapittel 10 er det videre gjengitt et notat fra TBU om den kommunale deflatoren. Notatene ble lagt fram til det 4. konsultasjonsmøtet mellom staten og KS om statsbudsjettet for 2007 (avholdt 25. oktober 2006).

De fleste av de faglige begrepene som er brukt i denne rapporten er forklart i vedlegg 8 Definisjonskatalog.

Kommuneforvaltningen er i rapporten brukt som et samlebegrep for kommunenes og fylkeskommunenes forvaltningsvirksomhet (dvs. eksklusive foretak). Tabellene etter nasjonalregnskapets gruppering (vedlegg 1) gir tall for perioden 2004-2007 for kommuneforvaltningen i alt, og perioden 2003-2005 for fylkeskommuner unntatt Oslo og for kommuner medregnet Oslo. Tallene etter nasjonalregnskapets gruppering er inklusive tilskudd til arbeidsmarkedstiltak og flyktninger.

Den forrige rapporten fra TBU som ble sendt alle kommuner og fylkeskommuner, var rapporten av april 2006 (publikasjonsnummer H-2187).

Eventuelle kommentarer til rapporten sendes til:

Teknisk beregningsutvalg, sekretariatet
Kommunal- og regionaldepartementet
Kommunalavdelingen
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

Internettadresse:

<http://odin.dep.no/krd/norsk/dep/utvalg/p10001713/bn.html>

1 Sammendrag

1.1 Kommuneøkonomi og tjenesteproduksjon

1.1.1 Utviklingen i kommuneøkonomien i 2006

I St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2006-2007) er realveksten i kommunesektorens samlede inntekter i 2006 anslått til 11,6 mrd. kroner, tilsvarende 5,1 prosent. En må tilbake til 1991 for å finne prosentvis inntektsvekst på høyde med anslaget for inneværende år. Inntektsveksten var også i 2004 og 2005 betydelig høyere enn i de tre foregående årene (2001-2003).

Inntektsveksten er betydelig oppjustert siden utvalgets vårrapport, noe som først og fremst har sammenheng med en oppjustering av anslaget på skatteinntektene. Skatteinntektene ble først oppjustert med 0,8 mrd. kr i Revidert nasjonalbudsjett 2006, siden med ytterligere 3 mrd. kroner i Nasjonalbudsjettet for 2007 og deretter med ytterligere 2,5 mrd. kroner i Tillegg nr. 4. Totalt har skatteinntektene blitt oppjustert med 6,3 mrd. kroner etter at Stortinget vedtok 2006-budsjettet.

Samtidig er anslått prisvekst i kommunesektoren oppjustert fra 2,8 prosent i aprilrapporten til 3,4 prosent i denne rapporten som følge av dyrere lønnsoppgjør og høyere energipriser. Det innebærer isolert sett at realverdien av kommunesektorens inntekter er redusert med om lag 1,4 mrd. kroner. Dette er medregnet i vekstanslaget på 11,6 mrd. kroner.

Innlemmingen av det øremerkede tilskuddet til minoritetsspråklige elever i grunnskolen f.o.m. 2007 innebærer at kommunene ikke vil få utbetalt tilskudd for høsten 2006. Dette er beregnet til om lag 350 mill. kroner.

Den samlede aktivitetsveksten i 2006 anslås til 1,9 prosent. Aktivitetsveksten i 2006 kan henføres både til en vekst i utførte timeverk og til en vekst i investeringsvolumet. Utførte timeverk anslås økt med 1,8 prosent. Investeringsnivået økte i 2005 med 3 prosent, etter at nivået både i 2004 og 2003 ble redusert som følge av at handlingsplanen for eldreomsorg ble trappet ned. Aktivitetsveksten i 2006 er klart lavere enn inntektsveksten og bidrar til at kommunesektoren i 2006 forventes å få et overskudd før lånetransaksjoner. I Nasjonalbudsjettet for 2007 ble overskuddet i 2006 anslått til om lag 950 mill. kroner, tilsvarende 0,4 prosent av inntektene.

Utvalget betrakter netto driftsresultat som hovedindikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat økte fra 2,2 prosent i 2004 til 3,6 prosent av inntektene i 2005 etter å ha ligget på et relativt lavt nivå de fem foregående årene. Deler av inntektsveksten i 2005 ble benyttet til å styrke kommunesektorens økonomi, etter flere år med svak økonomi og ubalanse mellom inntekter og utgifter. Anslag på netto driftsresultat for 2006 vil tidligst foreligge i februar 2007. En inntektsvekst som ligger betydelig over aktivitetsveksten tilsier at netto driftsresultat vil bli ytterligere styrket i 2006, og at netto driftsresultat for 2006 vil ligge på et nivå som er forenlig med formuesbevaringsprinsippet samtidig som det er rom for å styrke tjenestetilbudet.

Kommunesektorens frie inntekter består av skatteinntekter og rammeoverføringer og utgjør samlet i underkant av 70 prosent av sektorens inntekter. De senere årene har de frie inntektenes andel av de samlede inntektene blitt redusert. I 2006 antas imidlertid de frie

inntektenes andel av de samlede inntektene å øke noe som følge av den betydelige veksten i rammetilskudd og skatteinntekter.

1.1.2 Utviklingen i tjenestetilbud

Demografisk utvikling og nasjonale satsinger legger press på tjenesteproduksjonen i kommuner og fylkeskommuner. I de senere årene har det blitt flere barn i grunnskolealder og flere unge med rett til videregående opplæring. Videre krever målsettingen om full barnehagedekning utbygging av nye barnehageplasser selv om det blir færre barn i barnehagealder. Flere eldre over 80 år og en tendens til stadig flere yngre mottakere gir økt behov for pleie- og omsorgstjenester. Veksten i antall eldre og yngre har imidlertid vært svakere enn veksten i det samlede innbyggertallet.

En sterk økning i antall barnehageplasser og færre barn i barnehagealder bidro til at barnehagedekningen økte fra 72 prosent i 2004 til 76 prosent i 2005. Siden 2000 har oppunder 34 000 flere barn fått plass i barnehage, hvorav over 10 000 i løpet av fjoråret. I tillegg har en stadig større andel av barna heldagsplasser, slik at kapasitetsveksten målt i timer er høyere enn kapasitetsveksten målt ved antall nye barn som har fått plass.

For grunnskolen er bildet omtrent uendret fra 2004. Det har vært en beskjeden økning i antall elever, og antall lærertimer til undervisning har økt i takt med dette.

Innen pleie- og omsorgssektoren viser utviklingen samlet sett en endring i hvilke grupper som benytter de hjemmebaserte pleie- og omsorgstjenestene. Antallet mottakere under 67 år har økt betydelig mer enn befolkningsveksten skulle tilsi. For de eldre er tjenestetilbudet utvidet i takt med befolkningsveksten, men det skjer en vridning i retning av økt andel av de eldste eldre. Statistisk sentralbyrå anslår at det har kommet 1 600 - 2 200 nye årsverk i pleie- og omsorgssektoren i løpet av 2005.

Antall 16-18-åring har økt kraftig i flere år, og den demografiske utfordringen er som følge av dette større for fylkeskommunene enn for kommunene. Fylkeskommunene har utvidet tjenestetilbudet ved å øke elevtallet, og i 2005 var elevtallsveksten sågar sterkere enn befolkningsutviklingen skulle tilsi. Dette gjenspeiler blant annet at en stadig større andel av 16-18-åringene tar videregående opplæring. Parallelt med den sterke elevtallsveksten har det imidlertid vært en nedgang i antall lærerårsverk, og en noe lavere andel av grunnkurselevne fikk oppfylt førstevalget sitt i 2005 enn i 2004. Tallene kan tyde på at fylkeskommunene til dels har løst utfordringene med elevtallsveksten ved å øke antall elever per lærerårsverk og redusere elevenes muligheter til å oppnå sitt førstevalg.

For barnehager, grunnskoler og pleie- og omsorgssektoren har utvalget beregnet i hvilken grad kvantitative mål på tjenesteproduksjonen i 2005 har økt i takt med ressursinnsatsen målt ved antall årsverk. Beregningene vil avhenge av hvilken årsverksvekst som legges til grunn for pleie og omsorg. Årsverkstallene for pleie og omsorg er mer usikre enn for de øvrige sektorene. Beregningsresultatene avhenger av hvilken årsverksvekst som legges til grunn for pleie og omsorg. En årsverksvekst i pleie og omsorg på 1 900 nye årsverk, eller 1¾ prosent, innebærer at det samlet sett for de tre sektorene var en svak nedgang i tjenesteproduksjonen per årsverk fra 2004 til 2005 på 0,3 prosent.

Utviklingen i tjenestetilbudet må ses i sammenheng med kommunesektorens økonomiske situasjon. Sektoren har i 2004 og 2005 hatt en vesentlig høyere inntektsvekst enn i de tre

foregående årene, noe som har bidratt til høyere aktivitet i sektoren. Deler av inntektsveksten er imidlertid også benyttet til å styrke kommunesektorens økonomi og dekke inn tidligere underskudd, etter flere år med svak økonomi og ubalanse mellom inntekter og utgifter.

1.2 Utvalgets situasjonsforståelse

Kommuneøkonomien var fra 1998 til 2003 kjennetegnet ved svake driftsresultater, et høyt investeringsnivå og betydelig underskudd før lånetransaksjoner. I samme periode ble det gjennomført betydelige reformer og satsinger, blant annet innenfor grunnskole, eldreomsorg, psykiatri og barnehager. I 2004 ble den økonomiske balansen vesentlig forbedret, og utviklingen fortsatte i 2005.

Formuesbevaringsprinsippet tilsier at kommunene må sette av tilstrekkelig av løpende inntekter for å finansiere investeringer for fremtiden. Et netto driftsresultat for sektoren samlet på 3,6 prosent i 2005 er over tid forenlig med dette prinsippet. Deler av inntektsveksten i 2005 ble benyttet til å styrke kommunesektorens økonomi, etter flere år med svak økonomi og ubalanse mellom inntekter og utgifter. Det styrkede netto driftsresultatet i 2005 og det faktum at sektoren etter flere år med akkumulert underskudd nå samlet sett har et akkumulert netto mindreforbruk (udisponert netto driftsresultat) indikerer at den økonomiske handlefriheten er vesentlig forbedret og at behovet for tilpasninger i driften er redusert.

Sterk inntektsvekst og lavere investeringsnivå har bidratt til at underskudd før lånetransaksjoner er redusert fra drøyt 10 mrd. kroner, tilsvarende 4,4 prosent av inntektene, i 2004 til drøyt 3 mrd. kroner, tilsvarende 1,2 prosent av inntektene, i 2005. Ut fra den sterke inntektsveksten i 2006 forventes netto driftsresultat i 2006 å styrkes ytterligere, samtidig som det er rom for å styrke tjenestetilbudet.

I St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2006-2007) legges det opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på om lag 6,7 mrd. kroner fra 2006 til 2007, tilsvarende 2,7 pst. Veksten er regnet i forhold til anslått inntektsnivå i 2006 i Revidert nasjonalbudsjett 2006. Den reelle veksten i de frie inntektene anslås til i underkant av 3,7 mrd. kroner. Opplegget innebærer en relativt høy inntektsvekst også i 2007.

Den demografiske utviklingen med flere eldre 80 år og over og flere elever i videregående opplæring trekker isolert sett i retning av økte utgifter i kommunesektoren. Utvalget har beregnet at merutgiftene knyttet til den demografiske utviklingen utgjør i størrelsesorden 1,4 mrd. kroner i 2007. Selv om enkelte kommuner og fylkeskommuner kan ha behov for å styrke den økonomiske balansen, legger likevel det økonomiske opplegget for 2007 til rette for at tjenesteproduksjonen for sektoren samlet sett kan øke utover det som følger av den demografiske utviklingen.

Del I
Utviklingen i økonomi
og tjenesteyting

2 Utviklingen i kommuneøkonomien og tjenesteproduksjonen de siste årene

Utviklingen i kommuneøkonomien kan illustreres med en del indikatorer, jf. tabell 2.1. For en nærmere forklaring av begrepene i dette kapitlet vises det til vedlegg 8.

Tabell 2.1 Utviklingen i kommuneøkonomien

	1990-99 ¹⁾	2000	2001	2002 ³⁾	2003	2004 ⁴⁾	2005 ⁵⁾	2006 ⁷⁾
A. Kommunesektorens størrelse i landets økonomi								
Kommunalt konsum, pst. av BNP for Fastlands-Norge	15,2	15,3	16,5	13,0	13,3	13,0	12,9	13,0
Inntekter i kommunesektoren, pst. av BNP for Fastlands-Norge	21,3	20,5	21,3	17,2	17,7	17,3	17,5	17,8
Utførte timeverk i kommunesektoren, prosent av landet	18,7	19,2	19,5	15,6	15,8	15,5	15,7	15,7
Sysselsatte personer i kommunesektoren, prosent av landet	23,1	24,0	24,4	19,8	20,0	19,8	19,8	19,8
B. Endring i BNP og indikatorer for kommuneøkonomien								
BNP for Fastlands-Norge, prosent volumendring	3,4	2,5	2,1	1,4	1,4	3,8	3,7	3,4
Utførte timeverk i kommunesektoren, prosent endring	2,2	-0,4	0,3	0,2	-0,5	1,4	1,4	1,8
Produktinnsats, prosent volumendring	3,5	1,8	7,1	2,8	3,3	4,5	-0,3	1,8
Bruttorealinvesteringer, prosent volumendring	6,7	-8,0	8,8	4,8	10,7	-3,4	-6,1	3,0
Aktivitetseendring i kommunesektoren, reell endring, prosent	3,1	-0,9	2,9	1,3	1,9	1,4	0,0	1,9
Kommunal deflator, prosent endring	3,0	4,6	6,2	4,2	3,6	3,3	3,0	3,4
Inntekter i kommunesektoren, reell endring, prosent ²⁾	2,3	2,1	1,9	0,2	0,7	3,7	2,8	5,1
Sysselsatte normalårsverk i kommunesektoren, prosent endring	2,5	0,8	1,6	0,6	0,1	-0,5	1,1	:
Bruttoinvesteringer i prosent av inntekter	10,1	10,7	10,9	11,7	12,3	11,9	10,7	10,3
Overskudd før lånetransaksjoner, mrd. kroner	-1,9	-5,5	-8,7	-14,6	-15,8	-10,2	-3,1	0,9
Overskudd før lånetransaksjoner, prosent av inntekter	-1,0	-2,4	-3,5	-7,0	-7,1	-4,4	-1,2	0,4
Netto gjeld, i prosent av inntekter ⁶⁾	25,7	11,7	14,2	11,1	17,7	25,1	24,8	:
Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter	2,9	1,7	0,9	0,6	0,6	2,2	3,6	:
Frie inntekter i prosent av samlede inntekter ⁸⁾	74,6	69,8	69,7	75,2	73,9	69,3	68,3	69,5
Frie inntekter, reell endring fra året før, prosent	0,9	0,8	1,7	-0,9	-0,4	3,4	2,4	5,8

¹⁾ Gjennomsnitt over perioden 1990-1999.

²⁾ Inntektsvekst innenfor kommuneopplegget. Ved beregning av inntektsvekst er det korrigeret for oppgaveendringer, blant annet sykehusreformen i 2002.

³⁾ Tallene for 2002 er påvirket av overføring av ansvaret for sykehusene fra fylkeskommunene til staten fra 1. januar 2002. Denne funksjonsendringen er forklaringen på at kommunesektorens omfang ble redusert fra 2001 til 2002, jf. del A av tabellen. I del B av tabellen er inntekts- og aktivitetsvekst korrigeret for sykehusoverdragelsen. Tilskudd til gjeldslette mv. i forbindelse med sykehusreformen (21,6 mrd. kroner) er holdt utenom ved beregning av overskudd før lånetransaksjoner i 2002.

⁴⁾ Tallene for 2004 er påvirket av at funksjoner knyttet til barnevern, familievern og rusomsorg er flyttet over fra fylkeskommunene til staten fra 1. januar 2004. I del B av tabellen er inntekts- og aktivitetsvekst korrigeret for denne funksjonsendringen.

⁵⁾ Tallene for 2005 er basert på nasjonalregnskapsstatistikk og tall for offentlige finanser fra Statistisk sentralbyrå.

⁶⁾ Gjeldstallene er ikke korrigeret for omvurderinger av balanseposter. Fra 2003 til 2004 er den registrerte gjeldsøkningen særlig knyttet til kommunale særbedrifter.

⁷⁾ Tallene for 2006 er i hovedsak basert på Nasjonalbudsjettet 2007. Beregnet realvekst i samlede og frie inntekter er basert på ny informasjon om økt anslått skatteinngang etter Nasjonalbudsjettet, som ble lagt fram 10. november 2006 i en tilleggsproposisjon til statsbudsjettet for 2007. Frie inntekter som andel av samlede inntekter i 2006 er også oppdatert med de nye skatteanslagene.

⁸⁾ Nedgangen i frie inntekter i prosent av samlede inntekter fra 2003 til 2004 skyldes i hovedsak innføring av en generell momskompensasjonsordning fra 2004.

2.1 Kommunesektorens størrelse

Kommunesektoren forvalter en betydelig del av de økonomiske ressursene i norsk økonomi, jf. del A av tabell 2.1. Målt i forhold til BNP for Fastlands-Norge har kommunesektorens inntekter holdt seg stabile på i overkant av 20 prosent fram til og med 2001. Andelen ble redusert til drøyt 17 prosent i 2002, i hovedsak på grunn av overføringen av ansvaret for spesialisthelsetjenesten fra fylkeskommunene til staten. I 2006 anslås kommunesektorens inntekter til 17,8 prosent av BNP for Fastlands-Norge. Tabell 2.1 viser videre at kommunalt konsum som andel av BNP for Fastlands-Norge i perioden 2002-2005 har holdt seg omtrent konstant på rundt 13 prosent.

Målt i forhold til totalt antall utførte timeverk i norsk økonomi har den kommunale andelen de siste årene holdt seg i underkant av 16 prosent. Siden en relativt stor andel av de kommuneansatte jobber deltid, er kommunesektorens andel av totalsysselsettingen større målt i personer enn i timeverk. Målt i antall personer har den kommunale andelen i forhold til samlet sysselsetting de siste årene vært i underkant av 20 prosent.

Statistisk sentralbyrå (SSB) publiserte 28. april i år reviderte, foreløpige regnskapstall for 2005 for kommunesektoren, som en del av statistikken for offentlig forvaltnings inntekter og utgifter. Reviderte nasjonalregnskapstall for 2005 ble publisert 6. juni. Den nye informasjonen er nå innarbeidet i tabell 2.1 og innebærer at enkelte av tallene for 2005 er noe endret i forhold til TBUs aprilrapport 2006. Veksten i utførte timeverk fra 2004 til 2005 er nedjustert fra 1,8 prosent til 1,4 prosent, mens volumutviklingen i bruttoinvesteringene i samme periode er nedjustert fra -3 prosent til -6,1 prosent. Som en følge av disse tallrevisjonene er anslått aktivitetsvekst fra 2004 til 2005 nedjustert fra 0,8 prosent i aprilrapporten til nullvekst nå. Basert på mer fullstendige regnskapstall anslås netto driftsresultatet i 2005 for kommunesektoren nå til 3,6 prosent av inntektene, nedjustert fra 3,9 prosent i aprilrapporten.

2.2 Aktivitets- og inntektsutvikling

I del B av tabell 2.1 er utviklingen i BNP for Fastlands-Norge stilt sammen med anslag for inntekts- og aktivitetsutviklingen i kommunesektoren. Figur 2.1 belyser utviklingen fra år til år, mens utviklingen med 1990 som basisår framgår av figur 2.2.

Aktivitetsutvikling

For å måle utviklingen i den samlede aktiviteten i kommuneforvaltningen bruker utvalget en indikator der endring i sysselsettingen målt i timeverk, endring i produktinnsats i faste priser og endring i brutto realinvesteringer i faste priser veies sammen. Som vekter brukes de andelene som lønnskostnader, produktinnsats og brutto realinvesteringer utgjør av samlede utgifter for de tre kostnadsartene. Siden indikatoren er basert på ressursinnsatsen i kommunesektoren fanger den ikke opp vekst i produksjonen som følge av effektiviseringstiltak.

Produktinnsats (vareinnsats)

Verdien av anvendte innsatsvarer og -tjenester i produksjonsaktivitet, unntatt kapitalslit (bruk av fast realkapital). Produktinnsatsen skal registreres på anvendelsestidspunktet og ikke innkjøpstidspunktet. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

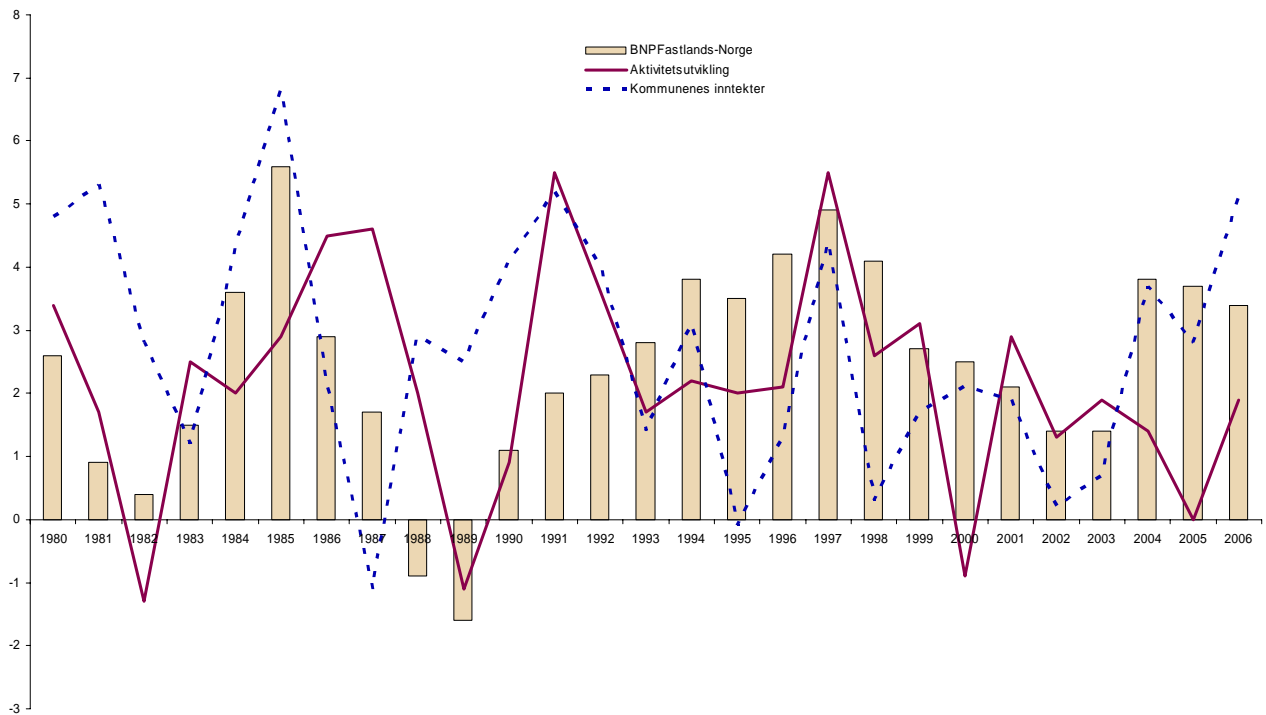
Utførte timeverk

Antall timeverk utført av alle sysselsatte i innenlandsk produksjonsvirksomhet innenfor effektiv normalarbeidstid, med tillegg for utført overtid og fradrag for fravær pga. sykdom, permisjon, ferie og eventuelle arbeidskonflikter.

Den kommunale aktiviteten økte gjennomgående mer enn BNP for Fastlands-Norge i andre halvdel av 1980-årene og fram til 1992, jf. figur 2.1. Deretter har aktiviteten i kommunesektoren vokst noe langsommere enn verdiskapningen i fastlandsøkonomien, selv om enkelte år viser et motsatt bilde. For årene 2002 og 2003 var det forholdsvis lav vekst i BNP for Fastlands-Norge, mens veksten i den kommunale aktiviteten lå på linje med BNP-veksten eller noe høyere. I 2004 og 2005 har veksten i BNP for Fastlands-Norge igjen seg tatt opp til hhv. 3,8 og 3,7 prosent, mens aktiviteten i kommunene anslås å øke mer moderat med 1,4 prosent i 2004 og null prosent i 2005.

En reduksjon i sykefraværet bidrar til at veksten i utførte timeverk i kommuneforvaltningen fra 2004 til 2005 (1,4 prosent) anslås noe høyere enn veksten i antall normalårsverk (1,1 prosent).

Figur 2.1 Aktivitets- og inntektsutviklingen (faste priser) i kommunesektoren 1980-2006. Utviklingen i BNP for Fastlands-Norge. Prosentvis volumendring fra året før

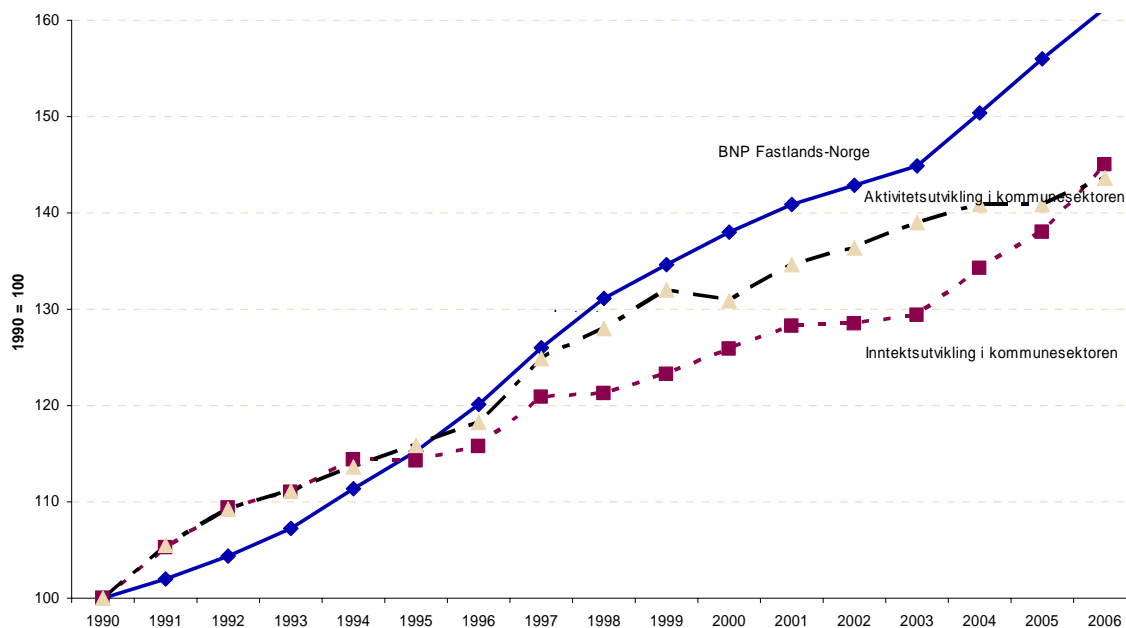
Figur 2.1 illustrerer også aktivitetsutviklingen i kommunesektoren i forhold til inntektsutviklingen i sektoren. I 2002 og 2003 økte aktiviteten i kommunesektoren med henholdsvis 1,3 og 1,9 prosent. Dette er høyere enn realveksten i kommunesektorens inntekter, som var på 0,2 prosent i 2002 og 0,7 prosent i 2003. I 2004 og 2005 er bildet motsatt med sterk realvekst i inntektene på hhv. 3,7 og 2,8 prosent, mens aktiviteten som nevnt øker mer moderat. Dette har medført en markert bedring i den økonomiske balansen i kommunesektoren de siste årene.

Inntektsveksten varierer gjennomgående mer enn aktivitetsveksten. Dette har blant annet sammenheng med at skatteinngangen enkelte år ikke nødvendigvis samsvarer med det som på forhånd ble lagt til grunn i de økonomiske oppleggene. I 2003 og 2004 ble for eksempel skatteinntektene lavere enn opprinnelig lagt til grunn i budsjettopplegget for kommunesektoren. I forbindelse med nysalderingen av statsbudsjettet for 2004 ble imidlertid rammeoverføringene til kommunesektoren økt med 2,2 mrd. kroner. Kommunesektorens skatteinntekter i 2005 ble 0,6 mrd. kroner høyere enn lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet 2006. I Revidert nasjonalbudsjett 2006 ble anslaget for kommunesektorens skatteinntekter oppjustert med 0,8 mrd. kroner i forhold til det opprinnelige anslaget lagt til grunn i forbindelse med salderingen av statsbudsjettet. Anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 2006 er i Nasjonalbudsjettet 2007 oppjustert med ytterligere 3 mrd. kroner i forhold til anslaget i Revidert nasjonalbudsjett.

I en tilleggsproposisjon til statsbudsjettet for 2007 (St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2006-2007)) ble det innarbeidet ny informasjon om økte skatteinntekter. Anslåtte skatteinntekter i 2006 ble ytterligere oppjustert med 2,5 mrd. kroner. Realveksten i kommunesektorens samlede inntekter i 2006 kan etter dette anslås til 11,6 mrd. kroner, tilsvarende 5,1 prosent. En må tilbake til 1991 for å finne prosentvis inntektsvekst på høyde med anslaget for inneværende år.

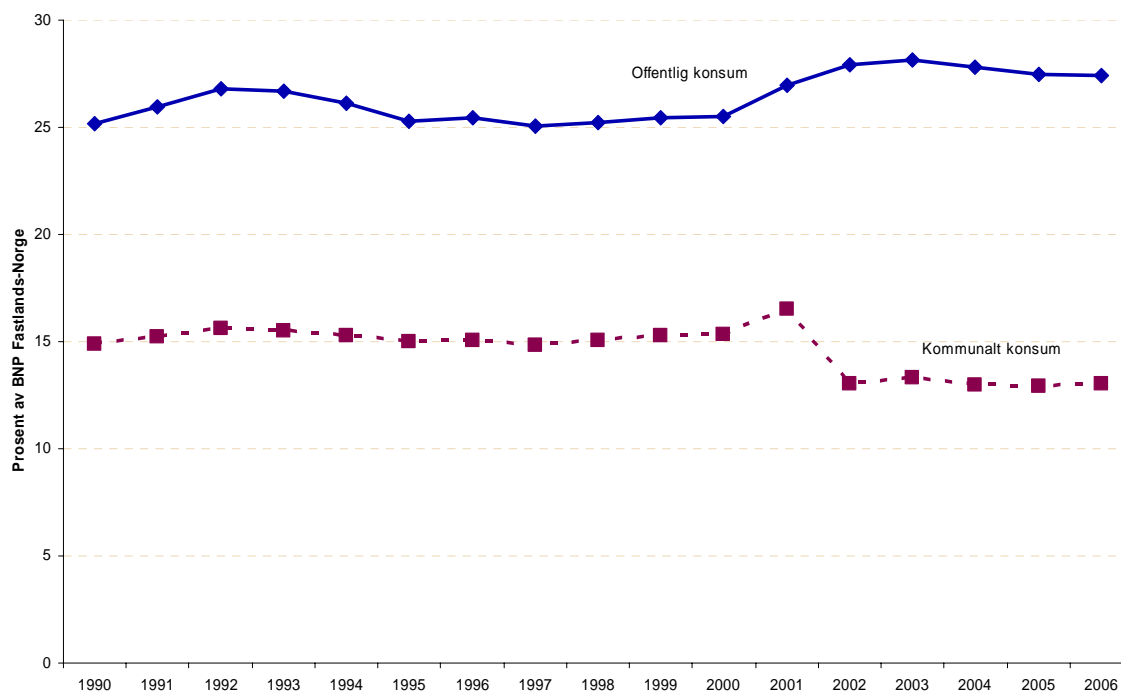
Figur 2.2 viser at samlet for de siste 15 årene har BNP for Fastlands-Norge vokst sterkere enn aktiviteten og inntektene i kommunesektoren. Dette må ses i sammenheng med den relativt sterke veksten i norsk økonomi i denne perioden. I løpet av denne perioden er det likevel slik at målt i løpende kroner stiger offentlig konsum som andel av BNP for Fastlands-Norge, fra om lag 25 prosent i 1990 til rundt 27-28 prosent de siste 6 årene, jf. figur 2.3. En viktig forklaring på dette er det høye innslaget av lønnskostnader i offentlig tjenester, som i perioder med høy realinntektsvekst i økonomien bidrar til relativt høy prisvekst på offentlig tjenesteyting.

Figur 2.2 Inntekts- og aktivitetsutviklingen i kommunesektoren 1990-2006. Utviklingen i BNP for Fastlands-Norge. Indekser med 1990 = 100

Nedgangen i kommunalt konsum som andel av BNP for Fastlands-Norge fra 2001 til 2002 skyldes overføringen av ansvaret for sykehusene fra fylkeskommunene til staten.

Figur 2.3. Offentlig konsum og kommunalt konsum som andel i prosent av BNP for Fastlands-Norge. 1990-2006.

2.3 Overskudd før lånetransaksjoner

Overskudd før lånetransaksjoner er i nasjonalregnskapet definert som samlede inntekter fratrukket samlede utgifter, der utgifter til bruttorealinvesteringer er medregnet, mens lån og avdrag er holdt utenom. Overskudd før lånetransaksjoner, med tillegg for eventuelle omvurderinger av fordringer og gjeld, bestemmer utviklingen i kommunesektorens netto fordringsposisjon.

Tabell 2.1 viser utviklingen i overskudd før lånetransaksjoner samlet for kommuner og fylkeskommuner. I perioder med høyere aktivitetsvekst enn inntektsvekst er det en tendens til at underskuddet øker. Underskuddet økte fram til 2003, og utgjorde da knapt 16 mrd. kroner, tilsvarende 7,1 prosent av inntektene. Underskuddet ble redusert til drøyt 10 mrd. kroner i 2004, tilsvarende 4,4 prosent av inntektene. I 2005 er underskuddet redusert ytterligere til drøyt 3 mrd. kroner, tilsvarende 1,2 prosent av inntektene. I 2006 forventes et overskudd.

Tidsforløpet for de kommunale investeringene bestemmer i stor grad variasjonen i det årlige underskuddet i sektoren. Investeringsnivået i kommunesektoren var høyt i andre halvdel av 1990-årene. Det framgår av tabell 2.1 at som gjennomsnitt for perioden 1990-99 utgjorde investeringene vel 10 prosent av sektorens samlede inntekter. Økningen var særlig sterk i 1997 med over 35 prosent reell vekst i bruttoinvesteringene (knyttet til grunnskolereformen), noe som bidro til at investeringsandelen økte til 12 prosent. Det høye investeringsnivået har senere år blitt videreført, blant annet gjennom investeringer knyttet til handlingsplanen for eldreomsorgen. Målt i forhold til inntektsnivået har investeringene avtatt noe de siste årene og anslås til 10,7 prosent i 2005.

2.4 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er utvalgets hovedindikator for mål på økonomisk balanse i kommuner og fylkeskommuner. Netto driftsresultat viser årets driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, og er et uttrykk for hva kommuner og fylkeskommuner sitter igjen med til avsetninger og investeringer.

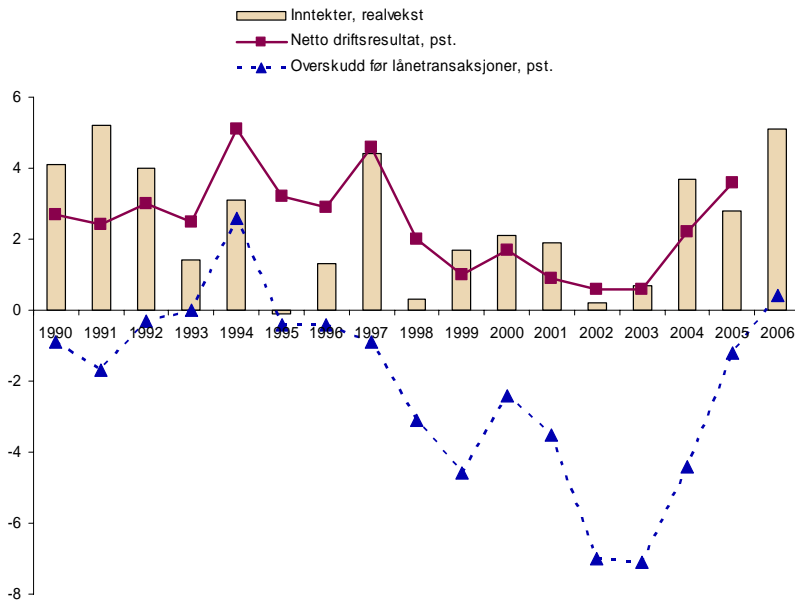
Kommunesektoren har hatt svake netto driftsresultater de senere årene. Netto driftsresultat for sektoren utgjorde gjennomgående 3 - 5 prosent av driftsinntektene i årene fra 1990 til 1997, mens i årene fra 1999-2003 lå driftsresultatet på et lavt nivå på om lag 1 prosent av inntektene i årlig gjennomsnitt. I 2004 og 2005 er netto driftsresultat blitt vesentlig forbedret til 2,2 prosent av inntektene i 2004 og videre til 3,6 prosent av inntektene i 2005.

Kommunene utenom Oslo hadde et netto driftsresultat på 3,5 prosent i 2005. Dette var en økning fra 2,0 prosent i 2004. Fylkeskommunene har de siste årene hatt et vesentlig høyere driftsresultat enn kommunene. De hadde i 2005 et netto driftsresultat på 4,0 prosent, noe som var en svak nedgang i netto driftsresultat fra 4,3 prosent i 2004. Netto driftsresultat i Oslo var 1,1 prosent i 2004 og 3,6 prosent i 2005.

Figur 2.4 viser utviklingen i netto driftsresultat over perioden 1990-2006 sammenliknet med realveksten i kommunesektorens inntekter og utviklingen i overskudd før lånetransaksjoner. Det framgår at netto driftsresultat holdt seg på et forholdsvis høyt nivå fram til 1997, så lenge realveksten i kommunesektorens inntekter var høy. Fra 1997 til 2003 har inntektsveksten gjennomgående vært lavere og netto driftsresultatet har blitt redusert, blant annet som følge av at sysselsettingsutviklingen gjennomgående har vært sterkere enn inntektsveksten. I 2004 og 2005 økte inntektene til kommunesektoren reelt med $3\frac{1}{4}$ prosent per år, mens utførte timeverk

er anslått å øke med 1,4 prosent i årlig gjennomsnitt disse to årene. Høy inntektsvekst og noe lavere reell vekst i sysselsettingen og andre driftsutgifter de to siste årene har bidratt til å øke driftsresultatet.

Figur 2.4 Utviklingen i kommunesektorens inntekter (reell prosentvis endring fra året før) 1990-2006, sammenliknet med utviklingen netto driftsresultat (i prosent av driftsinntekter) og overskudd før lånetransaksjoner i prosent av inntekter

2.5 Utvikling i tjenesteproduksjon

Tabell 2.2 viser en del sentrale indikatorer for utviklingen i det kommunale tjenestetilbudet. Indikatorene belyser utviklingstrekk innenfor barnehagesektoren, grunnskole og videregående opplæring, samt pleie- og omsorgsektoren. Tall for 2005 er basert på KOSTRA-statistikk per 15. juni 2005 og tall fra grunnskolens informasjonssystem (GSI).

Tabell 2.2 Utvikling i tjenesteproduksjon og ressursinnsats 2000 – 2005

	2000	2004	2005	Absolutt endring 2004-05	Prosentvis endring 2004-05
Barnehagetjenester					
Barn med plass i barnehage i alt	189 800	213 000	223 400	10 400	4,9
- herav andel med plass i kommunal barnehage	60,3	54,4	53,1	-1,3	-2,4
Andel barn 1-5 år med plass	62,0	72,1	76,0	3,9	5,4
Andel barn 1-2 år med plass	36,9	47,8	53,9	6,1	12,8
Andel heldagsplasser (o.41 timer per uke)	57,3	64,6	68,8	4,2	6,5
Grunnskoleopplæring					
Elever i alt i grunnskolen	592 400	620 800	622 700	1 900	0,3
Årstimer til undervisning i alt	43 955 200	45 358 600	45 999 900	230 400	0,5
Årstimer til spesialundervisning	6 615 600	6 660 400	6 646 700	-13 000	-0,2
Årstimer til undervisning i alt per elev	74,2	73,1	73,2	0,1	0,1
Årsverk av undervisningspersonale	52 800	52 300	52 200	-100	-0,2
Pleie- og omsorgstjenester					
Årsverk i alt, register ¹			110 900	1 600-2 200	1,5-2,0
Antall beboere i alt i institusjon	42 200	41 000	40 700	-300	-0,7
Antall mottakere i alt av hjemmetjenester	159 700	163 400	164 600	1 200	0,7
- herav under 67 år	38 400	47 300	50 200	2 900	6,1
- herav 90 år og over	12 800	14 400	15 300	900	6,0
Andel 80 år og over som er brukere av inst. plasser		14,5	14,4	-0,1	-0,7
Andel 67 år og over som mottar hjemmetjenester	19,6	19,2	18,9	-0,3	-1,6
Andel 80 år og over som mottar hjemmetjenester		36,5	36,2	-0,4	-1,1
Videregående opplæring					
Antall elever i alt i videregående opplæring og tekniske fagskoler	162 600	176 800	184 900	8 100	4,6
Andel 16-18 åringer i videregående opplæring	88,3	89,7	90,1	0,4	0,4
Befolkningsutvikling					
Antall innbyggere 1-18 år og 67 år og over	1 671 100	1 690 600	1 699 200	8 600	0,5
Antall innbyggere i alt	4 503 400	4 606 400	4 640 200	33 800	0,7
Andel innbyggere 1-18 år og 67 år og over	37,1	36,7	36,6	-0,1	-0,2

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

¹ Årsverksstatistikken er registerbasert personellstatistikk fra KOSTRA. Statistikken baserer seg i hovedsak på Rikstrykdeverkets Arbeidstaker/Arbeidsgiverregister. SSB supplerer A/A-statistikken med tall fra andre registre. Innrapportering til A/A-registeret skjer løpende gjennom året. Årsverk er beregnet ut fra avtalt arbeidstid. Som følge av korrigeringer gjort i forbindelse oppryddinger i registeret, er det sannsynlig at det tidligere publiserte 2004-tallet er for lavt og vekstanslaget følgelig for høyt. SSB antar at den reelle veksten i 2005 ligger i intervallet 1 600 - 2 200 for avtalte årsverk.

Befolkningsutvikling

Innbyggertallet i de viktigste målgruppene for kommunale og fylkeskommunale tjenester (dvs. barn og unge 1-18 år og innbyggere 67 år og over) økte fra 2000 til 2005, noe som isolert sett indikerer et økt behov for kommunale tjenester. I denne perioden har det vært en nedgang i antall barn i barnehagealder, mens antall barn i skolealder har økt. Antall eldre (67 år og over) har økt, og denne økningen kan henføres til eldre over 80 år. Det samlede innbyggertallet har i perioden økt sterkere enn innbyggertallet i de forannevnte målgruppene.

I løpet av de neste fem årene forventes antall barn i barnehagealder og i grunnskolen å reduseres noe, mens antall elever i videregående opplæring vil fortsette å øke. I de eldre aldersgruppene vil det bli flere eldre mellom 67 og 79 år, mens det vil være en liten nedgang i antall eldre mellom 80 og 89 år. Aldersgruppen over 90 år vil fortsette å øke.

Utvikling i produksjon og ressursinnsats

Det har vært en sterk vekst i antall barnehageplasser i perioden 2000-2005. Sammen med færre barn i barnehagealder bidro dette til at barnehagedekningen økte fra 62 prosent i 2000 til 76 prosent i 2005. Siden 2000 har oppunder 34 000 flere barn fått plass i barnehage, hvorav over 10 000 i løpet av fjoråret. I tillegg har en stadig større andel av barna heldagsplasser, slik at deler av kapasitetsveksten har tilfalt barn som allerede har barnehageplass. Om lag $\frac{3}{4}$ av de nye barnehageplassene i 2005 ble etablert i privat regi. Samlet sett drives nå nærmere halvparten av barnehageplassene av private.

Antall elever i grunnskolen har økt hvert år siden 2000, men veksten har avtatt de to siste årene. Antall årstimer til undervisning har økt i løpet av 2005, både i absolutte termer og målt per elev. Reduksjonen i antall årstimer per elev i perioden fra nivået i 2000 kan ha sammenheng med elevtallsveksten, som gir mulighet for større undervisningsgrupper, samt at elevtallet på ungdomstrinnet har økt i forhold til elevtallet på barnetrinnet. Omfanget av spesialundervisning var om lag uendret fra 2004 til 2005, men målt i timer per elev har det vært en nedgang siden 2000.

Innen pleie og omsorg er det økende behov knyttet til at det blir flere av de eldste eldre (90 år og over) og flere yngre mottakere. Antall mottakere under 67 år har de siste årene økt betydelig mer enn befolkningsveksten skulle tilsi, og 3 av 10 mottakere av hjemmetjenester tilhører nå denne aldersgruppen. For de eldre er tjenestetilbudet utvidet i takt med befolkningsveksten; andelen eldre som benytter seg av pleie- og omsorgstjenester er om lag uendret fra 2004 til 2005, men det skjer en vridning i retning av økt andel av de eldste eldre. Statistisk sentralbyrå anslår at det har kommet 1 600 - 2 200 nye årsverk i pleie- og omsorgssektoren i løpet av 2005.

Når det gjelder videregående opplæring har antall 16-18-åringene økt kraftig i flere år, og den demografiske utfordringen er som følge av dette større for fylkeskommunene enn for kommunene. Fylkeskommunene har utvidet tjenestetilbudet ved å øke elevtallet, og i 2005 var elevtallsveksten sågar sterkere enn befolkningsutviklingen skulle tilsi. Dette gjenspeiler blant annet at en stadig større andel av 16-18-åringene tar videregående opplæring. Parallelt med den sterke elevtallsveksten har det imidlertid vært en nedgang i antall lærerårsverk, og en noe lavere andel av grunnkurselevne fikk oppfylt førstevalget sitt i 2005 enn i 2004. Tallene kan tyde på at fylkeskommunene til dels har løst utfordringene med elevtallsveksten ved å øke antall elever per lærerårsverk og redusere elevenes muligheter til å oppnå sitt førstevalg.

3 Aktuelt om kommuneøkonomien

Temaer som omtales i dette kapitlet er:

- utviklingen i kommunesektorens inntekter i 2006 (pkt. 3.1)
- utviklingen i kommunesektorens skatteinntekter i 2006 (pkt. 3.2)
- statlige overføringer til kommunesektoren 2005-2007 (pkt. 3.3)
- gebyrinntekter og prisendringer i kommunale gebyrer (pkt. 3.4)
- årslønnsvekst i kommunesektoren (pkt. 3.5)
- kommunesektorens pensjonskostnader (pkt. 3.6)
- regjeringens forslag til kommuneopplegg for 2007 (pkt. 3.7)

3.1 Utviklingen i kommunesektorens inntekter i 2006

I Revidert nasjonalbudsjett 2006 ble den reelle veksten i kommunesektorens samlede inntekter anslått til om lag 7,1 mrd. kroner fra 2005 til 2006, tilsvarende 3,1 prosent. De frie inntektene ble anslått å øke med om lag 4,7 mrd. kroner, tilsvarende 2,9 prosent.

Ny informasjon om den løpende skatteinngangen etter revidert nasjonalbudsjett trakk i retning av markert høyere vekst i kommunesektorens skatteinntekter i 2006 enn lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett 2006. I Nasjonalbudsjettet 2007 ble anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 2006 oppjustert med om lag 3 mrd. kroner, fra 109 mrd. kroner til 112 mrd. kroner. Oppjusteringen er fordelt med om lag 2,5 mrd. kroner på kommunene og 0,5 mrd. kroner på fylkeskommunene.

Som følge av høyere lønnstillegg ved årets lønnsoppgjør enn tidligere anslått og økte energipriser, kan prisveksten på kommunalt varekjøp bli noe høyere enn lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett 2006. Den anslåtte prisveksten for kommunal tjenesteyting er oppjustert med 0,4 prosentpoeng til 3,4 prosent. Høyere prisvekst bidrar isolert sett til å redusere realveksten i kommunesektorens inntekter med om lag 0,9 mrd. kroner fra 2005 til 2006.

Samlet sett innebar disse endringene en reell styrking av kommuneøkonomien i 2006 på om lag 2 mrd. kroner sammenliknet med anslaget i Revidert nasjonalbudsjett 2006. I Nasjonalbudsjettet 2007 ble det etter dette lagt til grunn en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter på 9,1 mrd. kroner fra 2005 til 2006, tilsvarende 4,0 prosent. Kommunesektorens frie inntekter ble anslått å øke reelt med 7,0 mrd. kroner, tilsvarende 4,3 prosent.

Etter ferdigstillingen av Nasjonalbudsjettet 2007 er det kommet ny informasjon om skatteinngangen i 2006. Likningen for inntektsåret 2005 viser sterk vekst i skattene fra personlig næringsdrivende. Anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 2006 er som følge av dette oppjustert med 2,5 mrd. kroner i forhold til Nasjonalbudsjettet 2007. Realveksten i kommunesektorens samlede inntekter i 2006 kan etter dette anslås til anslått til 11,6 mrd. kroner, tilsvarende 5,1 prosent. Realveksten i kommunesektorens frie inntekter i 2006 anslås til 5,8 prosent.

Innlemmingen av det øremerkede tilskuddet til minoritetsspråklige elever i grunnskolen f.o.m. 2007 innebærer at kommunene ikke vil få utbetalt tilskudd for høsten 2006. Dette er beregnet til om lag 350 mill. kroner.

En detaljert oppstilling av kommunesektorens inntekter og utgifter for perioden 2004-2007 er gitt i vedlegg 1.

3.2 Nærmere om utviklingen i kommunesektorens skatteinntekter i 2006

I Nasjonalbudsjettet 2007 ble anslaget for kommunesektorens skatteinntekter oppjustert med om lag 3 mrd. kroner i forhold anslaget i Revidert nasjonalbudsjett 2006. I en tilleggsproposisjon til statsbudsjettet for 2007, som ble lagt fram 10. november 2006, ble det innarbeidet ny informasjon om økte skatteinntekter. Anslåtte skatteinntekter i 2006 ble ytterligere oppjustert med 2,5 mrd. kroner. Etter denne oppjusteringen anslås veksten i kommunenes skatteinntekter til 11,2 prosent på årsbasis fra 2005 til 2006, mens fylkeskommunenes skatteinntekter anslås å øke med 10,7 prosent.

Statistikk for den faktiske skatteinngangen hittil i 2006 viser at skatteinntektene til kommunene økte med 9,9 prosent i perioden januar-oktober 2006, mens skatteinntektene til fylkeskommunene økte med 9,2 prosent i samme periode. Pga. økning i innbetalte restskatter har den akkumulerte veksten steget siden september, da den var hhv. 9,4 prosent for kommunene og 9,3 prosent for fylkeskommunene. Veksten antas å stige ytterligere i november som følge av et korreksjonsoppgjør mellom skattekreditorene knyttet til likningen for inntektsåret 2005.

Tabell 3.1 viser skatteinngangen i perioden januar-oktober for kommunene og fylkeskommunene etter fylke. Tallene for skatteinngangen viser blant annet at veksten i skatteinntektene fra januar til oktober har vært relativt høy i Rogaland og Oslo i forhold til resten av landet.

Tabell 3.1 Utviklingen i skatteinntektene til kommunene og fylkeskommunene etter fylke. Januar-oktober 2006. Prosentvis endring fra tilsvarende periode året før.

	Kommunene	Fylkeskommunene
Østfold	7,8	7,4
Akershus	9,6	9,7
Oslo	11,7	12,8
Hedmark	6,0	6,0
Oppland	8,2	8,0
Buskerud	9,4	9,2
Vestfold	9,9	9,4
Telemark	8,2	7,4
Aust-Agder	9,4	9,7
Vest-Agder	7,8	7,1
Rogaland	14,6	13,9
Hordaland	10,7	11,0
Sogn og Fjordane	8,0	7,7
Møre og Romsdal	10,3	10,2
Sør-Trøndelag	10,1	10,4
Nord-Trøndelag	8,1	8,1
Nordland	6,2	6,4
Troms	7,7	6,7
Finmark	9,0	9,4
I alt	9,9	9,2

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3.3 Statlige overføringer til kommunesektoren 2005-2007

Regjeringens forslag til kommuneopplegg for 2007 innebærer blant annet at de statlige overføringene til kommunesektoren øker fra 100,7 mrd. kroner i 2006 til 107,9 mrd. kroner i 2007, dvs. med 7,1 prosent.

Tabell 3.2 Statlige overføringer til kommuneforvaltningen 2005-2007. Mill. kroner og endring i prosent.

	Mill. kroner			Endring i pst.	
	2005	2006 ¹⁾	2007 ²⁾	05-06	06-07
Rammeoverføringer	48 573	53 829	57 708	10,8	7,2
Øremerkede tilskudd innenfor kommuneopplegget	22 917	27 155	30 219	18,5	11,3
Herav:					
Driftstilskudd til barnehager	9 551	11 935	13 692	25,0	14,7
Skjønnsmidler til barnehager	1 263	2 348	3 081	85,9	31,2
Omsorgsboliger/sykehjemsplasser, oppstartingsstilskudd og rente- og avdragskomp.	2 174	1 437	1 483	-33,9	3,2
Psykiatri, driftstilskudd kommuner	2 030	2 509	2 955	23,6	17,8
Ressurskrevende brukere	1 852	1 871	1 833	1,0	-2,0
Øremerkede tilskudd utenfor kommuneopplegget	19 532	18 412	18 578	-5,7	0,9
Herav: Flyktninger og asylsøkere	5 245	5 205	4 734	-0,8	-9,0
Momskompensasjon	10 714	9 400	9 700	-12,3	3,2
Diverse	1 291	1 329	1 376		
Statlige overføringer i alt	92 313	100 725	107 881	9,1	7,1

1) Vedtatt budsjett etter stortingsbehandling av Revidert nasjonalbudsjett 2006

2) Regjeringens forslag til statsbudsjett 2007. Endringer foreslått i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2006-2007) er medregnet

Rammeoverføringene foreslås økt med 7,2 prosent fra 2006 til 2007, som er noe lavere vekst enn i 2006. Dette må blant annet ses i sammenheng med sterk vekst i frie inntekter i 2006.

De øremerkede overføringene innenfor kommuneopplegget øker med 18,5 prosent fra 2005 til 2006, og er anslått å øke med ytterligere 11,3 prosent i 2007. Dette må ses i sammenheng med den statlige satsingen på flere tjenesteområder, blant annet innenfor barnehager og psykiatri. Den sterke økningen i tilskudd til barnehager i 2006 motsvares i noen grad av reduserte gebyrinntekter til kommunene på grunn av reduksjon i foreldrebetalingen.

Oppstartingsstilskuddet innenfor handlingsplanen for eldreomsorgen blir nå gradvis faset ut. Dette forklarer nedgangen fra 2005 til 2006. Fra 2007 er det i all hovedsak tilskudd til renter og avdrag som utbetales.

Det vises til vedlegg 3 hvor det gis en mer detaljert oversikt over de øremerkede tilskuddene.

3.4 Gebyrinntekter

3.4.1 Gebyrer i kommuneforvaltningen

Kommunene har, innenfor rammen av gjeldende lover og forskrifter, en viss frihet til å fastsette satser for egenbetaling og avgifter på kommunale tjenester. For tjenester der virksomheten har karakter av myndighetsutøvelse, eller kommunen langt på vei har monopol på tjenestene, kommer selvkostprinsippet til anvendelse. Det vil si at kommunen ikke kan sette en pris som overstiger produksjonskostnadene. De står imidlertid fritt til å ta en lavere pris, noe som i så fall innebærer at kommunen prioriterer en indirekte subsidiering av brukerne av tjenestene. Unntaket er renovasjonsavgiftene, der kommunene er pålagt å prise til selvkost. Etter skatteinntekter og overføringer fra staten er gebyrene kommuneforvaltningens største inntektspost. I perioden 2003-2005 utgjorde gebyrene om lag 14 prosent av de løpende inntektene.

Tabell 3.3 viser ordinære gebyrer og totale gebyrer i kommuneforvaltningen i perioden 2003-2005. Ordinære gebyrer er kommunenes brukerbetalinger og salgsinntekter eksklusive salg av realkapital, det vil si artene 600-650 i KOSTRA-regnskapet. Legger vi inntekter av egne bygg- og anleggsarbeider til ordinære gebyrer, får vi totale gebyrer etter nasjonalregnskapets definisjoner. I tillegg viser tabellen hvor mye av gebyrene som er egenbetalinger fra brukerne av den aktuelle tjenesten. Egenbetalinger vil her si egenandeler, brukerbetalinger for hjemmetjenester, vederlag for opphold på institusjon, oppholdsbetaling i barnehager og skolefritidsordning, samt avgiftspliktige kommunale årsgebyrer knyttet til vann, avløp, feiing og renovasjon. Forskjellen på brukerbetalinger og gebyrer vil dermed være inntekter fra billettsalg, husleie, festeavgifter, salgs- og leieinntekter av varierende og tilfeldig karakter, samt salgsinntekter som er avgiftspliktige.

Utviklingen i gebyrinntektene i tabell 3.3 er avhengig av prisendringer og volumendringer. I kapittel 3.4.2 gås det nærmere inn på utviklingen i priskomponenten.

Tabell 3.3. Gebyrer og egenbetalinger¹ i kommuneforvaltningen 2003-2005. Mill. kroner

	2003		2004 ²		2005 ²	
	Gebyrer	herav egenbetalinger	Gebyrer	herav egenbetalinger	Gebyrer	herav egenbetalinger
Administrasjon	1 027	79	1 173	29	1 215	35
Barnehager	2 736	2 670	2 689	2 622	2 870	2 793
Undervisning	957	135	990	116	1 006	123
Grunnskole	99	14	107	14	62	16
Videregående skole	480	45	504	43	517	49
Andre undervisningsformål	378	76	379	59	427	58
Skolefritidsordning	1 659	1 631	1 819	1 788	1 891	1 859
Helse- og sosialtjenester	8 760	4 611	9 257	4 893	9 166	5 238
Kommunehelsetjenester	480	242	483	256	507	258
Somatiske tjenester	-	-	-	-	-	-
Tannhelsetjenester	367	306	413	387	437	410
Psykisk helsevern	-	-	-	-	-	-
Pleie og omsorg	4 980	3 992	5 279	4 187	5 402	4 495
Barne- og familievern	24	17	9	6	12	10
Andre sosiale tjenester	2 910	54	3 074	57	2 808	65
Tekniske tjenester mv.	13 808	10 128	14 674	11 014	15 008	10 973
Vann	3 435	3 112	3 479	3 247	3 662	3 316
Avløp / kloakk	4 578	4 176	4 605	4 303	4 899	4 524
Renovasjon	3 400	2 561	3 712	3 136	3 335	2 794
Brannvern / feiing	424	227	502	265	513	273
Samferdsel	947	16	1 245	22	1 319	17
Andre tekniske tjenester	1 023	37	1 131	40	1 282	49
Næringsøkonomiske formål	302	10	378	11	362	13
Kultur og idrett	1 102	305	1 214	331	1 306	353
Sum ordinære gebyrer	30 352	19 569	32 193	20 803	32 823	21 387
Egne bygg- og anleggsarbeider	919		895		1 147	
Totale gebyrer	31 271		33 088		33 970	

¹ Egenbetalinger er lik artene 600 og 640 i KOSTRAS kontoplan.

² Foreløpige tall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 3.3 viser at gebyrinntektene har økt moderat for alle de store tjenesteområdene bortsett fra barnehagesektoren i perioden. For denne sektoren har kommunenes gebyrinntekter vært stabile på i underkant av 3 mrd. kroner til tross for at antall barn i kommunale barnehager har

økt. Årsaken er reduserte foreldrebetalingen som følge av økte driftstilskudd. Nær halvparten av de kommunale gebyrinntektene faller i kategorien tekniske tjenester. De viktigste er tjenester knyttet til avløp og kloakk, renovasjon og vannforsyning. Dette er tjenester som i stor grad prises etter selvkostprinsippet.

Tabell 3.3 viser videre at egenbetalinger utgjør en stor del av gebyrene innen barnehager, skolefritidsordning, helse- og sosialområdet og de fleste av de tekniske tjenestene. De er derimot lave innen administrasjon, undervisning, næringsøkonomiske formål og kultur og idrett.

3.4.2 Prisendringer i kommunale gebyrer

Finansieringen av barnehagene er tredelt gjennom statstilskudd, kommunale tilskudd og foreldrebetaling. Statstilskuddet fastsettes av Stortinget gjennom de årlige budsjettvedtakene og gis på like vilkår til alle godkjente barnehager i Norge. Kommunene bevilger midler til drift av egne barnehager. Kommunene gir i tillegg økonomisk støtte til drift av private barnehager. Nivået på foreldrebetalingen er dermed avhengig av nivået på den offentlige subsidieringen og av kostnadene i den enkelte barnehage. Barnehagereformen, vedtatt av Stortinget i 2003, legger til grunn økte statstilskudd og maksimalsatser for foreldrebetalingen.

Tabell 3.4 viser utviklingen i egenbetaling i kommunale barnehager fra 2001. Prisendringene er basert på en utvalgsundersøkelse som er en delundersøkelse til konsumprisindeksen.

Tabell 3.4. Egenbetalinger i kommunale barnehager og konsumprisindeks. Prosentvis endring siste 12 mnd per januar.

	2002	2003	2004	2005	2006	jan 06 - aug 06	Hele perioden
Barnehagesats	-4,1	-1,3	-7,1	-1,0	-15,7	-0,1	-26,7
Konsumprisindeks	1,3	5,0	-1,8	1,1	1,8	1,5	9,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 3.4 viser at egenbetalingen har gått betydelig ned fra januar 2001 til august 2005. Reduksjonen er på i underkant av 27 prosent i perioden under ett. Dette er en kraftig nedgang også dersom vi sammenligner med det generelle prisnivået, målt ved konsumprisindeksen, som har økt med 9,1 prosent i samme periode. Reduksjonen har sammenheng med økte driftstilskuddssatser for barnehager og regler om maksimal foreldrebetaling.

Videre viser tabell 3.4 at den kraftigste nedgangen i egenbetalingene for de kommunale barnehagene kom i løpet av 2005. Fra januar 2005 til januar 2006 ble egenbetalingene redusert med om lag 15 prosent. Den store nedgangen skyldes hovedsakelig Stortingets vedtak om å senke maksimalsatsen fra 2 750 til 2 250 kroner fra 1. januar 2006.

Bakgrunnsstoffet fra Statistisk sentralbyrå viser at på landsbasis betalte familier med årsinntekt på 250 000 kroner i snitt 2 010 kroner i måneden eksklusiv kostpenger i januar 2006. Familier med årsinntekt på 500 000 kroner betalte i snitt 2 257 kroner. Satsene på laveste inntektsnivå varierer imidlertid kraftig, noe som skyldes at en del kommuner har et inntektsgradert betalingssystem. Inntektsgradert betalingssystem praktiseres i omkring 31 prosent av kommunene.

Tabell 3.5 viser indikatorer for utviklingen i egenbetalinger i kommunal skolefritidsordning (SFO) og pleie- og omsorgstjenesten. Skolefritidsordningen blir finansiert gjennom statlige og

kommunale tilskudd, foruten foreldrebetaling. Dette er regulert nærmere i forskrift som bestemmer at kostnadene for en plass i SFO skal beregnes på grunnlag av selvkost. Forskriften regulerer også fordelingen av selvkost mellom stat, kommune og foreldre.

Når det gjelder kommunenes adgang til å ta betalt for pleie- og omsorgstjenester, regulerer staten dette gjennom to ulike regelverk, ett for hjemmetjenester og ett for tilbud i institusjon. Alle som ikke bor i institusjon dekker egne boutgifter og betaler egenandeler for helsetjenester inntil frikortgrensen. For kommunale tjenester er hjemmesykepleie og personrettet praktisk bistand fritatt for egenandeler. Kommunen kan kreve betaling for praktisk bistand, som f.eks. rengjøring, innkjøp og matlaging. Kommunen står i utgangspunktet fritt til å fastsette nivået på egenandelene. Egenandelene må imidlertid ikke være høyere enn det tjenesten koster å produsere. Vederlaget kan heller ikke settes høyere enn at vedkommende beholder tilstrekkelig midler til å dekke personlige behov og bære sitt ansvar som forsørger.

Forskriften for vederlag ved opphold i institusjon skiller mellom langtids- og korttidsopphold. Beboere med langtidsopphold betaler for et samlet bolig- og tjenestetilbud uten hensyn til omfanget av de tjenester som ytes. Regelverket innebærer at brukeren kan pålegges å betale 75 prosent av inntekter inntil folketrygdens grunnbeløp (G) fratrukket et fribeløp for opphold i institusjon. Av inntekter utover folketrygdens grunnbeløp betales inntil 85 prosent. Vederlaget skal ikke overstige de reelle oppholdsutgiftene. For korttidsopphold betaler alle en fast døgnpris fastsatt av departementet.

Tabell 3.5 Brukerbetaling i kommunal skolefritidsordning og pleie- og omsorgstjenesten.

	2001	2002	2003	2004	2005
Gjennomsnittelig foreldrebetaling for elev med 15 t eller mer per uke i SFO ¹ . Kr per måned			1 651	1 766	1 833
Prosentvis endring fra forrige år				6,6	3,6
Gjennomsnittelig foreldrebetaling for elev med 6 - 15 t per uke i SFO ² . Kr per måned			975	1 074	1 145
Prosentvis endring fra forrige år				9,2	6,2
Gjennomsnittelig brukerbetaling for mottakere av praktisk bistand i hjemmet ³ . Kr per år	2 064	2 241	2 418	2 544	2 619
Prosentvis endring fra forrige år		8,6	7,9	5,2	3,0
Gjennomsnittelig brukerbetaling for beboere i institusjon ³ . Kr per år	72 366	78 681	84 790	91 186	93 434
Prosentvis endring fra forrige år		8,7	7,8	7,5	2,5

¹ Basert på et utvalg på 373 kommuner.

² Basert på et utvalg på 345 kommuner.

³ Basert på et utvalg på 416 kommuner.

Kilde: KOSTRA

Tabell 3.5 viser at gjennomsnittelig foreldrebetaling i skolefritidsordningen økte relativt kraftig fra 2003 til 2004. Fra 2004 til 2005 var veksten svakere, men likevel sterkere enn veksten i konsumprisindeksen. Når det gjelder brukerbetalinger innen pleie og omsorg, viser tallene en avtakende vekst fra 2001 til 2005. Dette gjelder både for praktisk bistand i hjemmet og beboere i institusjon.

Tabell 3.6 viser utviklingen i kommunale gebyrer knyttet til bolig. Dette er gebyrer for vann, avløp, renovasjon og feiing. Årlig prisendring i disse gebyrene publiseres av Statistisk sentralbyrå og er basert på data innhentet gjennom KOSTRA-rapporteringen.

For vann- og avløpstjenester og for feietjenester er selvkost å anse som en øvre grense for kommunenes gebyrer. Kommunenes gebyrer knyttet til vann og avløp er regulert i forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften), og feiegebyrene er regulert i brann- og eksplosjonsvernloven. Renovasjonsgebyrer er regulert i forurensningsloven, og til forskjell fra feie- og vann- og avløpstjenestene, der kommunen kan velge å delfinansiere tjenestene med egne midler, skal selvkost i dette tilfellet danne grunnlaget for innbyggernes brukerbetaling.

Tabell 3.6 Kommunale gebyrer tilknyttet bolig. Prosentvis endring siste 12 mnd per januar.

	2002	2003	2004	2005	2006
Vann	4,6	6,4	1,3	2,6	-0,8
Avløp	4,2	5,0	1,1	0,2	-1,5
Renovasjon	3,8	2,6	1,3	2,7	1,7
Feiing	4,4	5,3	6,0	4,8	3,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3.5 Lønn og lønnsutvikling i kommunesektoren

Lønnskostnadene er den klart største utgiftskomponenten i kommunesektoren. I dette avsnittet ses det nærmere på gjennomsnittlig årslønn og årslønnsvekst.

Tabell 3.7 Årslønnsvekst per årsverk i prosent og lønn per årsverk 2005 for noen store forhandlingsområder.

Forhandlingsområde	Gjennomsnittlig årslønnsvekst			Lønn per årsverk. Kroner 2005	Lønn heltidsansatte. Kroner 2005
	1996-2000	2001-2005	2005		
Industri i alt (NHO)	4,7	4,5	4,0	368 200	
Industriarbeidere (NHO)	4,5	4,1	3,4	306 600	
Industrifunksjonærer (NHO)	5,0	4,8	4,3	454 500	
Varehandel (HSH)	5,0	4,3	3,9		318 300
Finanstjenester	-	5,3	7,7		431 800
Statsansatte	4,9	4,3	3,4	350 600	
Undervisningspersonell i komm.sekt *)	4,9	5,5	3,0	368 000	
Kommuneansatte (KS inkl. bedriftsmedl.) *)	4,6	4,2	3,4	316 700	
Helseforetak (NAVO)	-	-	-		
Øvrige bedrifter (NAVO)	-	-	3,6	330 700	

*) I 2004 og 2005 inngår undervisningsstillinger utenom Oslo både i tallene for undervisningspersonell og kommuneansatte. Fra og med 2004 omfatter tallene for kommuneansatte også ansatte i Oslo kommune inkludert undervisningspersonell.

Kilde: NOU 2006:11 Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 2006

Tabell 3.7 viser at gjennomsnittlig årslønnsvekst i 2005 var høyest for arbeidstakere innen finanstjenester og for industrifunksjonærer innen NHO-området, og lavest for industriarbeidstakere innen NHO-området, statsansatte og kommuneansatte. Tabell 3.7 viser videre at industriarbeidstakere innen NHO-området og kommuneansatte har hatt en noe svakere årslønnsvekst enn de øvrige gruppene også gjennom periodene 1996-2000 og 2001-2005. Det går også frem av tabell 3.7 at industriarbeidere og kommuneansatte har lavere lønn per årsverk enn de øvrige gruppene.

Tabell 3.8 viser gjennomsnittlig månedsfortjeneste (grunnlønn pluss faste og variable tillegg) per 01.12.05 for kommunalt ansatte fordelt på tjenestested og prosentvis vekst fra 01.12.04. Lønnsveksten i tabell 3.7 og 3.8 er ikke direkte sammenliknbare. I tabell 3.7 ser vi på gjennomsnittlig årslønnsvekst, mens vi i tabell 3.8 ser på endringer månedsfortjenesten per 01.12 de enkelte år.

Tabell 3.8. Kommunal forvaltning. Antall avtalte årsverk og gjennomsnittlig månedsførtjeneste *12 per 01.12.05. Prosentvis vekst i månedsførtjeneste fra året før og gjennomsnittlig årlig vekst 01.12.02-01.12.05. Fordelt på kommunale sektorer

	Årsverk 01.12.05	Månedsførtj.*12 per 01.12.05	Gj.snittlig årlig pst.vis vekst 01.12.02- 01.12.05	Pst.vis vekst 01.12.04-01.12.05
I alt	304 792	318 500	3,4	2,5
Av dette:				
Sentraladm.	21 157	317 700	3,2	2,6
Undervisning	111 527	348 400	3,4	2,3
Pleie/omsorg	108 559	306 800	3,8	2,7
Barnehager	31 609	269 700	3,6	2,5
Kultur	5 773	303 200	3,7	3,1
Teknisk	21441	305 500	3,6	2,6

Kilde: Lønns- og personalstatistikk. PAI/KS

Tabell 3.8 viser at i kommuneforvaltningen er gjennomsnittlig månedsførtjeneste høyest i undervisning, og lavest i pleie/omsorg, kirke/kultur og teknisk sektor.

Tabell 3.8 viser videre at det var størst økning i månedsførtjenesten fra 01.12.02 til 01.12.05 innen pleie og omsorg, og lavest vekst innen sentraladministrasjon. Fra 01.12.04 til 01.12.05 var det størst økning innen kultur og lavest innen undervisning.

3.6 Endring i regnskapsføring av kommunesektorens pensjonskostnader

Kommunal- og regionaldepartementet vedtok i desember 2005 nye regler for hvordan beregningsforutsetningene for regnskapsmessige pensjonskostnader skal fastsettes. Reglene trådte i kraft fra og med budsjett- og regnskapsåret 2005. Reglene har økt muligheten for å sikre større grad av realisme, forutsigbarhet og stabilitet i budsjetteringen og regnskapsføringen av pensjoner i kommunene og fylkeskommunene.

Bakgrunnen for reglene om regnskapsføring av pensjonskostnader var den særlige økningen i kommunenes betalbare pensjonspremier i 2001/2002. For å håndtere svingninger i premiene, ble det etablert en ordning med å jevne ut pensjonsutgiftene i regnskapet gjennom resultatføring av såkalte premieavvik, i tillegg til den ordinære regnskapsføringen av pensjonspremiene. Premieavviket er differansen mellom den betalbare pensjonspremiene og en regnskapsmessig beregnet pensjonskostnad.

Som det sentrale element for innføringen av premieavviket, er det lagt til grunn at de regnskapsmessige beregnede pensjonskostnader kan holdes mer stabile over tid enn de betalbare premiene, slik at premiene årlig varierer over og under nivået på pensjonskostnadene. Premieavviket vil da variere mellom positivt og negativt fra år til år.

Forutsetningen for at reglene skal fungere etter hensikten, er at pensjonskostnadene fra år til år beregnes på en slik måte at nivået på pensjonskostnadene blir mer stabilt enn nivået på pensjonspremiene, og at pensjonskostnadene beregnes på et realistisk grunnlag, slik at pensjonskostnadene ikke systematisk ligger over eller under nivået på pensjonspremiene.

Beregningsforutsetningene som Kommunal- og regionaldepartementet har fastsatt for årene 2005-2007 er basert på dialog med KS og pensjonsleverandørene.

Den nye metoden innebærer at grunnleggende skift i økonomien kan slå raskere inn i beregningsforutsetningene enn tidligere. Videre kan større grad av konsistens mellom de

enkelte beregningsforutsetningene oppnås. Dette kan gi bedre realisme i nivået på pensjonskostnadene. Samtidig kan man unngå automatiske endringer i forutsetningene om lønnsvekst mv. dersom forventningen til den langsiktige utviklingen ikke har endret seg vesentlig det siste året. Dette bedrer stabiliteten pensjonskostnadene. Dessuten innebærer metoden at pensjonskostnadene kan bli beregnet forut for budsjettåret, i motsetning til tidligere, da pensjonskostnadene først forelå midt i budsjettåret.

For årene 2005-2007 har Kommunal- og regionaldepartementet fastsatt et forholdstall¹ mellom diskonteringsrenten og forventet lønnsvekst på 1,75. Dette gir en stabil kostnadsutvikling i perioden. For 2007 er det fastsatt en beregningsteknisk justering for forventet avkastning for pensjonsordningene i Statens Pensjonskasse som gir noe høyere regnskapsmessige pensjonskostnader i disse ordningene i 2007 i forhold til 2005 og 2006.

3.7 Kommuneøkonomien i 2007

Omtalen av Regjeringens økonomiske opplegg for 2007 er basert på framstillingen i Nasjonalbudsjettet 2007 og Kommunal- og regionaldepartementets budsjettproposisjon for 2007. Etter ferdigstillingen av Nasjonalbudsjettet 2007 er det kommet ny informasjon om skatteinngangen, som ble omtalt i en tilleggsproposisjon til statsbudsjettet for 2007 (St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2006-2007)).

I kommuneproposisjonen 2007 ble det lagt opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på mellom 4 og 5 mrd. kr fra 2006 til 2007. Videre ble det lagt opp til reell vekst i kommunesektorens frie inntekter på mellom 2 og 2½ mrd. kr. Det ble i tråd med vanlig praksis presisert at den varslede inntektsveksten i 2007 skal regnes fra det nivået på kommunesektorens inntekter i 2006 som er lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett 2006.

Regjeringens budsjettforslag i Nasjonalbudsjettet 2007 innebar en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på om lag 5,4 mrd. kroner fra 2006 til 2007 eller 2,2 prosent, regnet i forhold til anslaget for kommunenes inntekter i 2006 i Revidert nasjonalbudsjett 2006. Regnet i forhold til anslag på regnskap for 2006, der det tas hensyn til at skatteanslaget for 2006 er justert opp, innebar forslaget en reell økning i inntektene på om lag 2,3 mrd. kroner, eller 0,9 prosent. Innenfor veksten i de samlede inntektene ligger det en betydelig økning i bevilgningene til barnehagesektoren, samt midler til opptrappingsplanen for psykiatri og første trinn i innfasingen av gratis læremidler i videregående opplæring.

Veksten i kommunesektorens frie inntekter ble i Nasjonalbudsjettet 2007 anslått til 2,4 mrd. kroner fra 2006 til 2007 eller 1,4 prosent, regnet i forhold til inntektsanslaget for 2006 i Revidert nasjonalbudsjett 2006. Regnet i forhold til anslag på regnskap for 2006 ble det i Nasjonalbudsjettet 2007 anslått en reell reduksjon i kommunesektorens frie inntekter på i 0,7 mrd. kroner eller 0,4 prosent.

Ved beregning av realveksten i kommunesektorens inntekter er det lagt til grunn en prisvekst på kommunal tjenesteyting (deflator) på 3,5 prosent fra 2006 til 2007. Deflatoren er blant annet basert på en anslått årslønnsvekst på 4½ prosent i Nasjonalbudsjettet 2007. Prisveksten i produktinnsats er anslått til 1,7 prosent og prisveksten i bruttoinvesteringer er anslått til 1,3 prosent.

¹ Forholdstallet defineres ved $[(1 + \text{diskonteringsrente}) / (1 + \text{forventet lønnsvekst}) - 1] * 100$.

I Kommuneproposisjonen 2007 ble det varslet at de kommunale skattørene i 2007 ville bli fastsatt med sikte på om lag lik prosentvis vekst i skatteinntekter og rammetilskudd fra 2006 til 2007, regnet i forhold til nivået i 2006 anslått i Revidert nasjonalbudsjett 2006. De kommunale maksimalskattørene for personlige skattytere ble i Nasjonalbudsjettet 2007 foreslått redusert fra 13,3 prosent i 2006 til 12,6 prosent i 2007, det vil si med 0,7 prosentpoeng. De fylkeskommunale maksimalskattørene for personlige skattytere ble foreslått redusert fra 2,9 prosent i 2006 til 2,8 prosent i 2007, det vil si med 0,1 prosentpoeng. De foreslåtte justeringene innebærer at skatteinntektene anslås å utgjøre om lag 48,5 prosent av kommunesektorens samlede inntekter i 2007, som om lag tilsvarende anslått skatteandel i 2006 i Revidert nasjonalbudsjett 2006 og tilleggsproposisjonen til Statsbudsjettet 2006.

Utviklingen i skattørene for 2007 må ses i sammenheng med at anslaget for de kommunale skatteinntektene i 2006 er oppjustert med om lag 3 mrd. kroner i forhold til Revidert nasjonalbudsjett 2006, og at den foreslåtte veksten i frie inntekter fra 2006 til 2007 tar utgangspunkt i inntektsnivået i 2006 slik det ble anslått i Revidert nasjonalbudsjett.

Ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift (DAA) ble lagt om fra 2004, slik at arbeidsgiveravgiften i Norge ble tilpasset statsstøtteregulverket i EØS-avtalen. Omleggingen medførte isolert sett økte utgifter for kommunesektoren. Gjennom skjønnstilskuddet ble kommunene og fylkeskommunene i 2004, 2005 og 2006 kompensert for merutgifter knyttet til opptrappingen av satsene for arbeidsgiveravgiften. I 2006 utgjør kompensasjonen for økt arbeidsgiveravgift 1 469 mill. kroner for kommunene og 257 mill. kroner for fylkeskommunene. På bakgrunn av nye regler for regionalstøtte i EØS-området, har ESA nå godkjent at en ordning med differensiert arbeidsgiveravgift i distrikts-Norge blir gjeninnført fra 1. januar 2007. Ved gjeninnføringen av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift vil mange kommuner få gjeninnført satsen fra 2003, mens noen kommuner vil ha høyere sats enn i 2003. Kommuner med høyere sats i 2007 enn i 2003 vil fortsatt bli kompensert over skjønnstilskuddet. Kompensasjonen vil falle bort for kommuner og fylkeskommuner som får differensiert arbeidsgiveravgift med samme sats som i 2003. Samlet kompensasjon for kommunene i 2007 blir 313 mill. kroner, mens samlet kompensasjon for fylkeskommunene blir 56 mill. kroner.

Etter ferdigstillingen av Nasjonalbudsjettet 2007 er det kommet ny informasjon om skatteinntekten, som ble omtalt i tilleggsproposisjonen til statsbudsjettet for 2007 (St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2006-2007)). Likningen for inntektsåret 2005 viser en sterk vekst i skattene fra personlig næringsdrivende. Anslåtte skatteinntekter til kommunesektoren i 2006 anslås å øke med ytterligere 2,5 mrd. kroner i forhold til anslagene i Nasjonalbudsjettet 2007. Det forventes at utviklingen i skattegrunnlagene også vil bli høyere enn tidligere anslått for innbetalte skatter i 2007.

For 2007 har Regjeringen i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2006-2007) foreslått at kommuneopplegget justeres slik at statsbudsjettet tilføres den anslåtte merskatteveksten på 2½ mrd. kroner. De kommunale og fylkeskommunale skattørene reduseres med henholdsvis 0,35 og 0,1 prosentpoeng sammenliknet med forslaget i St.prp. nr. 1 (2006-2007). Dette innebærer at anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 2007 fortsatt blir om lag som lagt til grunn i det opprinnelige forslaget til budsjett for 2007. Samtidig økes kommunesektorens frie inntekter med 1250 mill. kroner gjennom en økning av rammetilskuddene. Høyere rammetilskudd innebærer en noe jevnere fordeling mellom kommunene enn dersom inntektene skulle bli tilført i form av økte skatteinntekter. Styrkingen av de frie inntektene fordeles med 1000 mill. kroner til kommunene og 250 mill. kroner til fylkeskommunene. Økningen i rammetilskuddene

skjer gjennom større innbyggertilskudd til kommuner og fylkeskommuner og fordeles mellom den enkelte kommune og fylkeskommune ved hjelp av kostnadsnøkler i inntektssystemet for kommunesektoren.

Etter disse justeringene av kommuneopplegget anslås den reelle veksten i kommunesektorens samlede inntekter til 6,6 mrd. kroner neste år, mot 5,4 mrd. kroner i Nasjonalbudsjettet 2007. Veksten er som vanlig regnet i forhold til anslaget for kommunesektorens inntekter i 2006 i Revidert nasjonalbudsjett 2006. Veksten i kommunesektorens frie inntekter anslås nå til i underkant av 3,7 mrd. kroner, mot 2,4 mrd. kroner i Nasjonalbudsjettet 2007.

4 Inntektsvekst

4.1 Innledning og sammendrag

I kapittel 2 er det redegjort for utviklingen i kommunesektorens inntekter de siste årene (jf. tabell 2.1). I kapittel 4 drøftes utviklingen i kommunesektorens samlede og frie inntekter nærmere. På grunn av overføring av ansvaret for sykehusene fra fylkeskommunene til staten 1. januar 2002 er startåret for tidsseriene satt til 2002.

Den økonomiske virksomheten i kommunesektoren styres i første rekke gjennom de inntektsrammene Stortinget fastsetter. Nivået på kommunesektorens samlede inntekter vil derfor si noe om hvor stor den kommunale tjenesteproduksjonen kan bli. Utviklingen i de samlede inntektene belyser det som kan kalles et *innbyggerperspektiv*. Vekst i kommunesektorens inntekter innebærer at innbyggerne får flere velferdstjenester levert fra kommunen. Veksten i inntektene fra et år til et annet behøver ikke nødvendigvis innebære økt handlingsrom for kommunene, siden inntektsveksten kan skyldes at oppgaver flyttes fra staten til kommunesektoren. Det blir imidlertid ikke flere tjenester av at ansvaret for tjenesteproduksjonen flyttes fra et forvaltningsområde til et annet, og sett fra innbyggernes synspunkt er det trolig mindre viktig hvilket forvaltningsnivå som produserer tjenestene. Kommunene kan også ha fått tilført nye oppgaver og som følge av dette økte inntekter. Selv om dette kan medføre en velferdsøkning hos befolkningen i form av at nye oppgaver løses, f.eks. som følge av forskriftsendringer e.l., vil ikke dette gi rom for velferdsøkninger i den øvrige tjenesteytingen som kommunen fra før har ansvaret for. For å kartlegge mer presist kommunenes muligheter til å forbedre den eksisterende oppgaveporteføljen, er det relevant å korrigere for oppgaveendringer og regelendringer i budsjettåret.

Når en vurderer utviklingen i kommunesektorens *frie inntekter* flyttes fokuset i noen grad over fra innbyggerne til kommunene. Veksten i de frie inntektene sier noe om kommunesektorens handlingsrom, herunder mulighetene for lokale tilpasninger og prioriteringer. En vurdering av utviklingen i de frie inntektene er derfor mest relevant fra et *kommuneperspektiv*. For å få sammenlignbare tall over tid må tallene korrigeres ut fra oppgaveendringer og regelendringer.

De siste årene har befolkningen i Norge økt med i overkant av 0,5 prosent årlig. For å sammenholde inntektsutviklingen med befolkningsutviklingen de siste årene er det vist tall der både de samlede og de frie inntektene er korrigert for befolkningsendringene. Videre er de samlede inntektene korrigert for endringer i befolkningssammensetningen, siden slike demografiske endringer skaper endringer i behovet for tjenester. De frie inntektene er derimot ikke korrigert for endringer i befolkningens sammensetning ettersom deler av det kommunale tjenestespekteret er finansiert på andre måter, for eksempel finansieres barnehager gjennom øremerkede tilskudd.

I perioden 2002 til 2006 var veksten i de samlede inntektene større enn veksten i de frie inntektene. Kommunesektoren har i perioden hatt en reell vekst i de samlede inntektene på 12,3 prosent. Når en tar hensyn til befolkningsveksten er inntektsveksten 9,4 prosent, og når en til slutt korrigerer for endret befolkningssammensetning er veksten i samlede inntekter beregnet til 7,9 prosent.

De frie inntektenes andel av de samlede inntektene var om lag 75 prosent i 2002 og ble redusert til om lag 74 prosent i 2003. Fra 2003 til 2004 ble andelen redusert med 4,6 prosentpoeng til 69,5

prosent. Nedgangen henger blant annet sammen med uttrekk i forbindelse med innføring av momskompensasjonsordningen i 2004 og overføring av oppgaver fra fylkeskommunene til staten innen barnevernssektoren samme år.

4.2 Kommunesektorens inntekter

Kommuneforvaltningens samlede inntekter innenfor kommuneopplegget er summen av skatteinntekter, overføringer fra staten, gebyrer og andre innenlandske løpende overføringer fratrukket tilskudd til folketrygden. Skatteinntektene omfatter skatt på inntekt og formue, eiendomsskatt og andre produksjonsskatter. Overføringer fra staten omfatter rammeoverføringer og øremerkede overføringer innenfor kommuneopplegget. Se for øvrig også TBUs vedlegg 4.

Frie inntekter er inntekter som kommunene fritt kan disponere uten andre bindinger enn gjeldende lover og forskrifter. Summen av ordinære skatter på inntekt og formue og eiendomsskatt, samt rammetilskudd inkluderes i inntektsbegrepet.

Ved beregning av realvekst i samlede og frie inntekter er TBUs deflator for prisvekst i kommunesektoren benyttet. Videre er inntektsveksten både for de samlede og frie inntektene korrigert for oppgaveendringer mellom forvaltningsnivåene og endringer i finansiering av oppgaver. Dette innebærer også at de frie inntektene er korrigert for innlemming av øremerkede tilskudd. Hensikten med å korrigere for prisendringer og oppgaveendringer m.v. er å gjøre de årlige inntektstallene sammenlignbare, slik at vi kan få et mål på realinntektsveksten over tid. Tilsvarende metode for beregning av vekst i kommunesektorens inntekter benyttes også i budsjettokumentene fra regjeringen til Stortinget. I kapittel 4.4 gjøres det nærmere rede for større reformer og korreksjonssaker.

Korreksjonsposter i de frie inntektene er dokumentert årlig i Beregningsteknisk dokumentasjon (Grønt Hefte) til Kommunal- og regionaldepartementets budsjettproposisjon. For de samlede inntektene henvises det i tillegg til øvrig budsjettmateriale fra Kommunal- og regionaldepartementet og Finansdepartementet.

I tillegg til å korrigere inntektsveksten for prisendringer og oppgaveendringer m.v., er det av interesse å sammenholde inntektsutviklingen med befolkningsendringer i perioden. I dette kapitlet presenteres vekstrater for samlede og frie inntekter korrigert for befolkningsendringer. Befolkningen har over lengre tid økt med i overkant av 0,5 prosent per år. Økning i folketallet vil normalt innebære økt etterspørsel etter kommunale tjenester. Ved beregning av vekst i de samlede inntektene er det i tillegg korrigert for endringer i alderssammensetningen. Endringer i befolkningens alderssammensetning vil også kunne påvirke etterspørselen etter kommunale tjenester. I særlig grad vil endringer i antall personer innen de yngste og eldste aldersgruppene kunne ha stor betydning, siden en vesentlig del av kommunal tjenesteproduksjon er rettet inn mot disse gruppene, eksempelvis barnehager, utdanning og eldreomsorg. På grunn av at de kommunale tjenestene delvis finansieres av øremerkede tilskudd, for eksempel barnehagesektoren, er det valgt et opplegg der de frie inntektene ikke korrigeres for endringer i befolkningens sammensetning.

Prisutvikling

Ved korrigerer for prisutvikling benyttes TBUs deflator for kommunenes kjøp av varer og tjenester. Det tas her hensyn til utviklingen i lønnskostnader per årsverk samt prisutviklingen for investeringsvarer og annen produktinnsats (se vedlegg 6 for en historisk oversikt over årlig prisvekst i kommunesektoren).

Oppgaveendringer, endringer i finansieringsform, regelendringer m.v.

Ved å korrigerer for oppgaveendringer, endringer i finansieringsform, regelendringer m.v., gjøres vekstratene i tidsseriene mest mulig sammenlignbare. Korreksjonene er som tidligere nevnt dokumentert i Beregningsteknisk dokumentasjon til Kommunal- og regionaldepartementets årlige budsjettproposisjon ("Grønt hefte"), og i budsjetttrundskrivene fra departementet.

Utvikling i innbyggertallet

Flere innbyggere vil normalt innebære økt etterspørsel etter kommunale tjenester. For å fange opp den isolerte effekten av befolkningsvekst, er inntektsveksten korrigerert for årlig endring i innbyggertallet.

Endring i alderssammensetning

Endring i alderssammensetningen vil innebære endret etterspørsel etter kommunale tjenester, fordi ulike aldersgrupper har ulike behov for tjenester. Ved å korrigerer for endret alderssammensetning tas det hensyn til at befolkningen blir dyrere eller billigere som følge av endringer i alderssammensetningen (For en mer detaljert oversikt over den demografiske utviklingen fra 2002 – 2006, se vedlegg 10).

Samlede inntekter

Samlede inntekter korrigeres for prisvekst, oppgaveendringer m.v., endringer i innbyggertall og endringer i befolkningens alderssammensetning.

Frie inntekter

Frie inntekter korrigeres for prisvekst, oppgaveendringer og innlemming av øremerkede tilskudd, samt endringer i innbyggertall.

4.3 Hva viser vekstberegningene?

Inntektsrammene styrer aktiviteten i kommunesektoren, og dermed nivået på tjenesteytingen. Over tid vil derfor inntektsutviklingen og utnyttelsen av inntektsgrunnlaget bestemme hvilket tjenestevolum som kommunesektoren kan produsere. Et *innbyggerperspektiv* fokuserer på økt tjenestevolum som følge av veksten i samlede inntekter. Veksttallene er en indikator på om innbyggerne kan forvente økning eller reduksjon i tjenesteproduksjonen innenfor rammene av det økonomiske opplegget. En vekst i inntektene kan imidlertid ha sammenheng med at oppgaver flyttes fra stat til kommunesektoren eller at kommunene har fått ansvaret for nye oppgaver, f.eks. som følge av regel- eller forskriftsendringer. For å få inntrykk av og eventuelt i hvilken grad de økonomiske rammene gir grunnlag for økt tjenesteproduksjon innen områder kommunesektoren allerede har ansvar for, er det derfor nødvendig å korrigerer de samlede inntektene for overføring av oppgaver mellom staten og kommunene, oppgaveendringer og regelendringer slik at de ulike årene blir sammenlignbare.

De samlede inntektene innbefatter både frie inntekter og øremerkede tilskudd, som er bundne midler. De frie midlene kan kommunene/fylkeskommunene bruke fritt så lenge de oppfyller forpliktelser som stilles i lover og regelverk. De frie inntektene er derfor en indikator på kommunenes og fylkeskommunenes handlingsrom, og er dermed mest relevante ut fra et kommuneperspektiv. For at vekstprosentene skal bli sammenlignbare over tid, må de frie inntektene korrigeres for oppgaveendringer, regelendringer og innlemminger, og det vil være *den korrigerede vekstprosenten* som sier noe om hvorvidt kommunesektorens handlingsrom øker eller svekkes fra et år til et annet. Hvor mye av kommunesektorens inntekter er bundet opp? Hvor mye kan avsettes til lokal tilpasning av tjenestene?

Når det korrigeres for oppgaveendringer innebærer det blant annet at økte inntekter knyttet til større nasjonale reformer ikke synliggjøres fullt ut. Eksempelvis er kommunene i 2005 tilført vel 130 millioner kroner knyttet til økt timetall i grunnskolen. Disse inntektene trekkes derfor ut ved beregning av inntektsvekst både i de samlede og i de frie inntektene og synliggjøres dermed ikke. Det valgte eksempelet er en regelendring som det ikke forventes at kommunene skal finansiere innenfor inntektsveksten, men som kommunene kompenseres for fullt ut. Samtidig vil en satsing som barnehagesatsingen synliggjøres gjennom veksten i de samlede inntektene (dvs. den ligger inne her), mens denne satsingen ikke er synlig i veksten i de frie inntektene siden dette er en øremerket ordning. Det kan derfor være nyttig å supplere framstillingen av vekstberegningene med den faktiske utviklingen i de samlede inntektene. Utviklingen i de samlede inntektene vises derfor i tabell 4.1. Den faktiske inntektsveksten blir slik et uttrykk for hva sektoren har til rådighet til å finansiere nye oppgaver, reformer, demografiske endringer og generell velferdsøkning, samt lønns- og prisutvikling for produksjon av kommunale tjenester.

Videre gir utviklingen i forholdet mellom samlede inntekter og de frie inntektene viktig informasjon om i hvilken grad sektoren rammefinansieres. Fra 2002 til 2006 ble de frie inntektenes andel av de samlede inntektene redusert fra 75,2 prosent i 2002 til 69,5 prosent i 2006. Denne utviklingen kan blant annet henføres til innføringen av en generell momskompensasjonsordning i 2004 og endringer i ansvarsforhold mellom kommunesektoren og staten. Også det forhold at flere reformer og satsningsområder, blant annet innenfor eldreomsorg, psykiatri og barnehager har hatt øremerket finansiering, har bidratt til at de frie inntektenes andel av de samlede inntektene har blitt redusert.

4.4 Utviklingen i samlede inntekter

Tabell 4.1 viser utviklingen i de samlede inntektene for kommunesektoren i nominelle tall.

*Tabell 4.1 Samlede inntekter for kommunesektoren. Nominelle tall. Mill. kroner.**

	2002	2003	2004	2005	2006
Sum inntekter					
kommuneopplegget	191 315	202 094	214 104	229 004	249 321

* Trekket som ble foretatt i rammetilskuddet f.o.m 2004 til å finansiere momskompensasjonsreformen er inkludert i de samlede inntektene ut fra at kommunene får disse midlene tilbake gjennom momskompensasjonsordningen.

De samlede inntektene for kommunesektoren har hatt en jevn vekst siden 2002. Den nominelle økningen fra 2002 til 2006 er om lag 58 milliarder kroner. Dette kan sies å være penger kommunesektoren har hatt til disposisjon for å finansiere lønns- og prisutvikling, økt etterspørsel grunnet befolkningsvekst, reformer og nye oppgaver, regelendringer samt

generelle velferdsøkninger. Tabell 4.2 viser utviklingen i samlede inntekter korrigert for pris- og lønnsutvikling, oppgaveendringer, befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen.

Linje 1 i tabellen viser utvikling i samlede inntekter korrigert for prisutvikling og oppgaveendringer, og er avledet av vekstratene for de samlede inntektene som er vist i tabell 2.1 i kapittel 2. I linje 2 er inntektsveksten i tillegg korrigert for utviklingen i antall innbyggere i Norge. I linje 3 er veksten også korrigert for endringer i befolkningens alderssammensetning.

Tabell 4.2 Utvikling i kommunesektorens samlede inntekter korrigert for oppgaveendringer, endringer i innbyggertallet og endringer i alderssammensetningen. Faste priser. 2002=100.

	2002	2003	2004	2005	2006
1. Samlede inntekter, faste priser	100	100,7	104,4	107,2	112,3
2. Samlede inntekter, faste priser, korrigert for befolkningsvekst	100	100,1	103,2	105,3	109,4
3. Samlede inntekter, faste priser, korrigert for befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen	100	99,7	102,5	104,2	107,9

Tabell 4.2 viser realvekst i samlede inntekter på vel 12 prosent i perioden 2002-2006. Når det korrigeres for befolkningsvekst var veksten over 9 prosent. Her legges det til grunn at befolkningssammensetningen er den samme, og kostnadsøkningen er knyttet til en økning i antall innbyggere. Når det til slutt korrigeres for endret alderssammensetning anslås veksten i de samlede inntektene fra 2002 til 2006 til om lag 8 prosent. Vi ser av tabellen at både den generelle befolkningsøkningen og i noe mindre grad endringer i alderssammensetning har medført økte utgifter for kommunesektoren. Til sammen "spiser" økningen i innbyggertall og endring i befolkningens alderssammensetning 4,4 prosentpoeng av veksten i de samlede inntektene i perioden. I tabell 10.2 i vedlegg 10 vises effekten av endringer i befolkningens sammensetning. Det er særlig økningen i antallet personer mellom 16-18 åringer og antallet innbyggere over 80 år som har bidratt til økte kostnader i perioden.

4.5 Utviklingen i frie inntekter

I dette avsnittet vises utviklingen i frie inntekter som andel av de samlede inntektene, og gjennomsnittlig årlig oppgavekorrigert vekst i de frie inntektene for kommuner og fylkeskommuner fra 2002 til 2006. Utviklingen i denne andelen må ses i lys av at flere reformer og satsingsområder, blant annet innenfor eldreomsorg, psykiatri og barnehager, har hatt øremerket finansiering i denne perioden.

Tabell 4.3 viser utviklingen i kommunesektorens frie inntekter som andel av de samlede inntektene.

Tabell 4.3 Kommunesektorens frie inntekter som andel av de samlede inntektene. Prosent.

År	2002	2003	2004	2005	2006
Frie inntekters andel av samlede inntekter	75,2	73,9	69,3	68,3	69,5

Utviklingen i realverdien i de frie inntekter fra 2002 til 2006 vises i tabell 4.4. Veksten er korrigert for utviklingen i befolkningen i Norge. Befolkningsveksten har i de senere årene vært om lag 0,5 prosent per år. Linje 1 i tabell 4.4 viser utviklingen i frie inntekter for kommunene korrigert for prisutvikling, oppgaveendringer og utvikling i innbyggertallet. Linje 2 viser

tilsvarende for fylkeskommunene, mens linje 3 viser reell vekst, korrigert for oppgaveendringer og utvikling i innbyggertallet for kommunesektoren samlet.

*Tabell 4.4 Vekst i perioden 2002-2006. Kommuner, fylkeskommuner og kommunesektoren samlet. Reell vekst, korrigert for befolkningstall og oppgaveendringer. 2002=100. **

	2002*	2003	2004	2005	2006
1) Kommunene, frie inntekter	100	98,8	101,5	103,1	108,3
2) Fylkeskommunene, frie inntekter	100	99,9	102,8	105,9	111,1
3) Kommunesektoren samlet, frie inntekter	100	98,9	101,8	103,6	108,8

*Oslo er delt i en kommunedel og en fylkeskommunedel

Tidsserien er korrigert for prisvekst og oppgaveendringer mv, samt befolkningsvekst i perioden 2002-2006.

For perioden 2002-2006 er realveksten i kommunesektorens frie inntekter beregnet til 8,8 prosent, når der er korrigert for økt befolkning. Fylkeskommunene har hatt større vekst i de frie inntektene enn kommunene med 11,1 prosent mot 8,3 prosent for kommunene. Årsaken er til blant annet at fylkeskommunene er blitt kompensert for den sterke elevstallsveksten i videregående opplæring.

4.6 Reformen – korreksjonssaker

I kapittel 4.6 gjøres det rede for enkelte større korreksjonssaker mellom 2002 og 2006.

4.6.1 Oppgaveendringer mellom forvaltningsnivåene

Når oppgaver flyttes fra et forvaltningsnivå til et annet gjøres det korrigeringer for dette ved beregninger av vekst i kommunesektorens samlede inntekter. De frie inntektene korrigeres også for oppgaveendringer mellom forvaltningsnivåene.

Et eksempel på at oppgaver flyttes fra et nivå i forvaltningen til et annet, er sykehusreformen i 2002. Oppgavene til fylkeskommunene ble redusert, samtidig som de fikk en betydelig nedgang i inntektene.

Sykehusreformen - 2002

På grunn av sykehusreformen ble fylkeskommunenes frie inntekter redusert med 25,1 milliarder kroner i 2002 (2001-kroner). Oppgaver ble overført fra fylkeskommunene til helseforetakene. Uttrekket ble omfattet av overgangsordningen i inntektssystemet.

Barnevern, familievern og rus - 2004

På barnevernområdet overtok staten fra 1. januar 2004 ansvaret for å bistå kommunene med plassering av barn utenfor hjemmet, for å etablere og drive barnevernsinstitusjoner, og å rekruttere og formidle fosterhjem. Som følge av dette ble de frie inntektene til fylkeskommunene redusert med om lag 3,7 milliarder kroner. Oslo kommunes helhetsansvar for barnevernstjenesten ble videreført. Utgangspunkt for uttrekket er fylkeskommunenes rapporterte regnskapstall for 2002 for tjenesteområdene som omfattes av oppgaveendringene. Uttrekket var basert på netto driftsutgifter, som gir uttrykk for hvor mye av driftsutgiftene som må finansieres av frie inntekter etter at de direkte inntektene er trukket fra.

4.6.2 Nye oppgaver – innlemminger av øremerkede ordninger

Når finansieringsformen for kommunesektorens oppgaver endres fra for eksempel øremerkede tilskudd til rammefinansiering, korrigeres de frie inntektene for dette. Det samme gjelder dersom kommunene blir pålagt nye oppgaver som følge av regelendringer.

Pensjoner – økt pensjonspremie SPK - 2003

I 2003 vedtok Arbeids- og administrasjonsdepartementet en betydelig økning i pensjonspremien for lærere. For kommunene ble merutgiftene knyttet til pensjonspremie anslått til 1,1 milliarder kroner. For fylkeskommunene ble merutgiftene anslått til 466 millioner kroner. Merutgiftene ble kompensert gjennom inntektssystemet. For å gjøre inntektsnivået i 2003 sammenlignbart med andre år er de frie inntektene korrigert for dette.

Nøytral merverdiavgift for kommunesektoren - 2004

Fra og med 2004 ble det innført en generell momskompensasjonsordning, som sikrer at kommunene får kompensert alle momsutgifter på kjøp av tjenester/varer fra private aktører. Fra og med 2004 har kommunesektoren kunnet melde inn alle momsutgifter og få disse kompensert fra staten. Tidligere måtte momsutgiftene finansieres gjennom kommunenes frie inntekter. For at kommunene ikke skulle få økte inntekter gjennom momskompensasjonsordningen, ble kommunesektorens frie inntekter redusert med et beløp som tilsvarte den merkompensasjon en forventet kommunene ville få i 2004 som følge av at den tidligere begrensede ordningen ble utvidet til en generell momskompensasjonsordning.

I 2004 ble det trukket ut 5,871 milliarder kroner fra kommunene og 1,260 milliarder kroner fra fylkeskommunene. Dette tilsvarer som nevnt den merinntekten en antok at kommunene/fylkeskommunene ville få i 2004 som følge av at kompensasjonsordningen gikk fra å være begrenset til å bli generell.

5 Utviklingen i driftsresultat i kommuner og fylkeskommuner 2001-2005

5.1 Sammendrag

Utvalget betrakter netto driftsresultat som hovedindikatoren for mål på økonomisk balanse i kommunesektoren. For kommunesektoren samlet ble den økonomiske balansen vesentlig forbedret i 2005 i og med at netto driftsresultat økte fra 2,2 prosent av driftsinntektene i 2004 til 3,6 prosent i 2005. Netto driftsresultat økte samlet sett for kommunene, mens resultatet for fylkeskommunene ble noe redusert. For kommunene utenom Oslo ble netto driftsresultat 3,5 prosent i 2005 (mot 2,0 prosent i 2004), mens fylkeskommunene fikk et netto driftsresultat på 4,0 prosent (mot 4,3 prosent i 2003). I Oslo kommune utgjorde netto driftsresultat 3,6 prosent i 2005 (mot 1,1 prosent i 2004).

Antall kommuner med negativt netto driftsresultat ble også vesentlig redusert i 2005. Mens 27 prosent av kommunene hadde negativt netto driftsresultat i 2004 var andelen i 2005 gått ned til 17 prosent. Blant kommunene med over 20 000 innbyggere var det kun én kommune som hadde negativt netto driftsresultat. I likhet med i 2004 hadde samtlige fylkeskommuner positivt netto driftsresultat i 2005.

Det er første gang siden 1997 at kommunesektoren hadde et samlet netto driftsresultat på over 3 prosent. Utvalget anbefaler at netto driftsresultat over tid bør utgjøre om lag 3 prosent av driftsinntektene.

Dette kapitlet omhandler utviklingen i brutto og netto driftsresultat målt som andel av totale driftsinntekter. Kapittel 5.3 gir en beskrivelse av utviklingen i netto driftsresultat for kommunesektoren samlet. Kapittel 5.4 og 5.5 redegjør for utviklingen i driftsresultat for kommuner og grupper av kommuner, mens kapittel 5.6 gir en kort beskrivelse av utviklingen for fylkeskommunene.

5.2 Indikatorer og tallgrunnlag

Netto driftsresultat er utvalgets hovedindikator for mål på økonomisk balanse i kommunesektoren. For å supplere bildet av den finansielle utviklingen i sektoren ser utvalget også på indikatorene brutto driftsresultat (eksklusiv avskrivninger) og korrigert netto driftsresultat.

Definisjoner:

Brutto driftsresultat (ekskl. avskrivninger) - Driftsinntekter fratrukket driftsutgifter eksklusive resultatet av eksterne finanstransaksjoner. Brutto driftsresultat angir resultatet av den ordinære drift, det vil si administrasjon og tjenesteproduksjon.

Netto driftsresultat - Driftsinntekter fratrukket driftsutgifter inkludert eksterne finanstransaksjoner. Til forskjell fra brutto driftsresultat er renter, avdrag, utbytte og kursendringer på markedsbaserte finansielle omløpsmidler inkludert. Indikatoren viser dermed hva kommunene sitter igjen med av løpende inntekter etter at alle løpende utgifter er betalt. Netto driftsresultat kan benyttes til finansiering av investeringer eller avsettes til senere bruk.

Korrigert netto driftsresultat - Korreksjonen av netto driftsresultat gjøres ved å erstatte avdragene i kommuneregnskapet med kapitalslit/avskrivninger fra nasjonalregnskapet. Disse avskrivningene er basert på gjenanskaffelsesverdi. Korrigert netto driftsresultat kan således gi en indikasjon på i hvilken grad kommunesektoren har satt av tilstrekkelige midler til å gjenanskaffe sine varige driftsmidler uten at gjeldsbyrden øker.

De tre indikatorene (brutto driftsresultat, netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat) gir informasjon om forholdet mellom inntekter og utgifter i sektoren. Kommuneloven stiller balansekrav om at driftsresultatet som et minimum må være tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger. Et negativt netto driftsresultat vil være i strid med balansekravet med mindre det brukes av tidligere avsatte driftsinntekter.

Med hensyn til å vurdere den økonomiske balansen i kommunesektoren er det av betydning i hvilken grad formuesbevaringsprinsippet er ivaretatt. Utvalget definerte formuesbevaringsprinsippet slik i sin rapport av november 2001¹:

”Formuesbevaring innebærer at brutto driftsresultat (løpende driftsinntekter fratrukket løpende driftsutgifter) skal være tilstrekkelig til å dekke netto renteutgifter (renteutgifter fratrukket renteinntekter) og avskrivninger/kapitalslit.”

Vurdert i forhold til dette er det en svakhet at netto driftsresultat baseres på netto avdrag i stedet for avskrivninger. Verdien av en kapitalbeholdning vil reduseres i løpet av en periode som følge av kapitalslit, det vil si normal slitasje, skade og foreldelse. Varige driftsmidler som for eksempel sykehjem eller skolebygninger fornyer ikke seg selv, men ”forbrukes”. Dette innebærer at en del av kommunenes driftsinntekter tilsvarende kapitalslitet må benyttes til å kompensere for reduksjonen i kapitalbeholdningen gjennom nye investeringer i varige driftsmidler. Siden låneavdrag for sektoren samlet undervurderer størrelsen på årlig kapitalslit basert på gjenanskaffelsesverdi, vil et netto driftsresultat for sektoren samlet lik null ikke være tilstrekkelig til at det settes av midler til gjenanskaffelse av varige driftsmidler uten at gjeldsbyrden øker. I tillegg vil størrelsen på avdragene bero på historisk anskaffelseskost og lånefinansieringsgrad, mens det korrekte med tanke på formuesbevaringsprinsippet vil være å benytte gjenanskaffelsesverdi. I beregningene av korrigert netto driftsresultat er derfor avdrag erstattet med avskrivninger fra nasjonalregnskapet. Utvalget har beregnet at et netto

¹ Utvalget tok i sin rapport av november 2001 utgangspunkt i at kravet i kommuneloven om driftsbalanse er en ”praktisk operasjonalisering av det såkalte formuesbevaringsprinsippet”.

driftsresultat for sektoren over tid på om lag 3 prosent av driftsinntektene vil være i tråd med formuesbevaringsprinsippet.

Tallgrunnlaget er basert på regnskapstall fra Statistisk sentralbyrå. Tallgrunnlaget for 2005 omfatter 432 av 433 kommuner.

5.3 Utviklingen i netto driftsresultat

Tabell 5.1 viser at kommunesektoren hadde et samlet netto driftsresultat på 3,6 prosent av de totale driftsinntektene i 2005. Dette er 1,4 prosentpoeng høyere enn i 2004. I likhet med netto driftsresultat ble også brutto driftsresultat betydelig styrket i 2005. Kommunesektoren hadde et brutto driftsresultat på 5,5 prosent i 2005. Dette er 1,0 prosentpoeng høyere enn i 2004.

Tabell 5.1: Utviklingen i brutto og netto driftsresultat målt i prosent av de totale driftsinntektene for kommunesektoren samlet 2001-2005.

	2001	2002	2003	2004	2005
Brutto driftsresultat	3,8	3,2	2,5	4,5	5,5
Netto driftsresultat	0,9	0,6	0,6	2,2	3,6

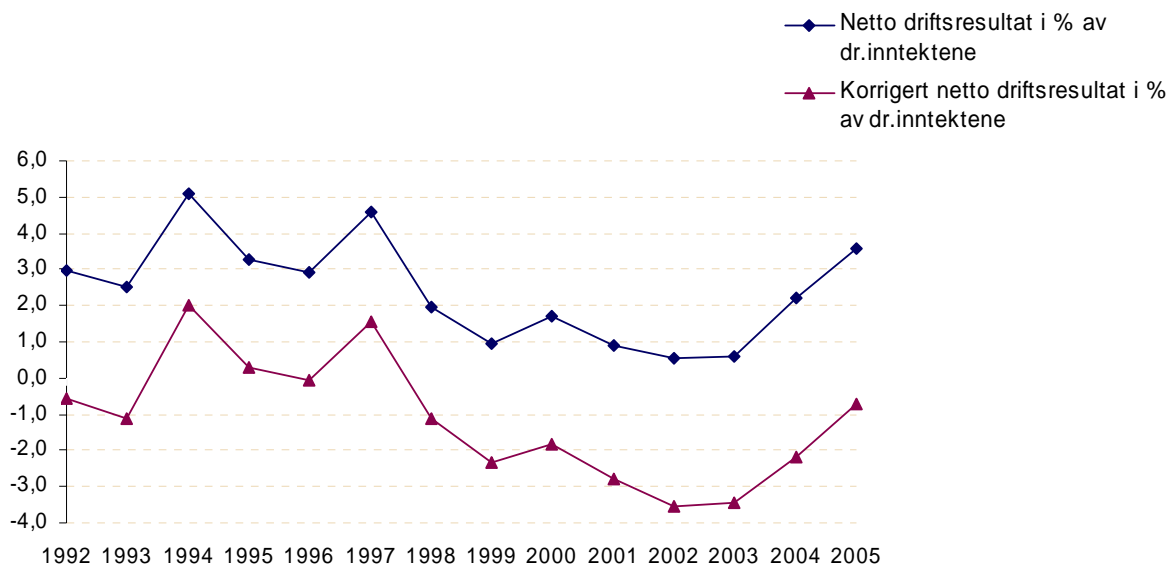
Det er grunn til å tro at netto driftsresultat lik null innebærer at kommunesektorens formue reduseres. Dette har sammenheng med at avdragene er lavere enn det reelle kapitalslitet fordi investeringene ikke utelukkende finansieres gjennom låneopptak. For å få et bedre inntrykk av hvorvidt formuesbevaringsprinsippet er oppfylt beregner utvalget et korrigert netto driftsresultat hvor netto avdrag erstattes med beregnet kapitalslit fra nasjonalregnskapet. Det korrigerede netto driftsresultatet kan kun beregnes for kommunesektoren som helhet fordi kapitalslitstallene er hentet fra nasjonalregnskapet. Først når KOSTRA gir kapitalslitstall av tilstrekkelig god kvalitet, vil det være mulig å beregne korrigert netto driftsresultat for den enkelte kommune og fylkeskommune.

I figur 5.1 vises utviklingen i netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene. Tallene for beregnet kapitalslit og netto avdrag for perioden 1991-2005 viser at kapitalslitet gjennomgående har vært høyere enn netto avdrag, jf. vedlegg 11, tabell 11.2. Beregningene viser at korrigert netto driftsresultat, med unntak av årene 1994, 1995 og 1997 har vært negative i denne perioden. Laveste nivå var i 2002 og 2003, med et korrigert netto driftsresultat på henholdsvis -3,5 prosent og -3,4 prosent av driftsinntektene. Målt som andel av inntektene har korrigert netto driftsresultat i gjennomsnitt vært vel 3 prosent lavere enn netto driftsresultat. De senere årene har differansen mellom korrigert netto driftsresultat og netto driftsresultat kommet opp i over 4,0 prosent.

Det er differansen mellom netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat, slik den er illustrert i figur 5.1, som er bakgrunnen for utvalgets vurdering om at netto driftsresultat over tid bør utgjøre om lag 3 prosent av inntektene for at formuesbevaringsprinsippet skal være oppfylt. Det er viktig å presisere at dette nivået på netto driftsresultat gjelder for kommunesektoren som helhet. Hvilket nivå netto driftsresultat bør ligge på i den enkelte kommune og fylkeskommune avhenger av i hvilken grad investeringene er lånefinansiert. I kommuner med høy lånefinansiering av investeringene vil formuesbevaringsprinsippet kunne være oppfylt selv om netto driftsresultat er lavere enn 3 prosent, mens kommuner med liten grad av lånefinansiering bør ha netto driftsresultat over 3 prosent

Det beregnede korrigerede netto driftsresultatet for 2005 er på -0,7 prosent, det vil si 4,3 prosentpoeng lavere enn netto driftsresultat.

Figur 5.1 Netto driftsresultat og korrigeret netto driftsresultat i prosent av totale driftsinntekter 1991-2005

Forskjellen mellom netto driftsresultat og korrigeret netto driftsresultat er lik forskjellen mellom avdrag og avskrivninger. Forskjellen mellom avdrag og avskrivninger er påvirket av flere forhold. Forskjellen vil øke desto høyere investeringsutgiftene er i forhold til driftsinntektene, desto lavere andel av investeringene som er lånefinansiert, desto sterkere prisstigningen.

Tabell 5.2 Investeringsutgifter, bruk av lån, avskrivninger og avdrag. Årlig gjennomsnitt 1991-2005

	1991-95	1996-00	2001-05
Brutto investeringsutgifter i prosent av samlede driftsinntekter	8,4	10,8	12,8
Netto investeringsutgifter i prosent av samlede driftsinntekter	6,0	7,5	9,2
Netto bruk av lån i prosent av brutto investeringsutgifter	46,8	52,8	59,1
Avskrivninger i prosent av samlede driftsinntekter	6,1	6,2	6,9
Avdrag i prosent av samlede driftsinntekter	2,7	3,0	2,8
Avvik mellom avskrivninger og avdrag	3,4	3,2	4,1

Når forskjellen mellom avdrag og avskrivninger har økt de senere årene, bør dette ses i sammenheng med at investeringsutgiftene har ligget på et høyere nivå enn tidligere (se tabell 5.2). Dette har gitt økte avskrivninger, mens det kan se ut som avdragene ikke har økt like mye som økningen i investeringene skulle tilsi. Også økningen i lånefinansieringen fra kommunenes side skulle tilsi økte avdrag. En forklaring på denne utviklingen kan være at avdragstiden på kommunesektorens låneopptak har økt. I og med at kommunenes netto driftsresultater også lå på et relativt lavt nivå tidligere på 2000-tallet, kan kommunene ha brukt økt avdragstid som et virkemiddel for å bedre netto driftsresultat på kort sikt.

Forskjellen mellom avdrag og avskrivninger vil også øke dersom kommunesektoren i økende grad danner kommunale foretak. Mens avskrivningsdataene bygger på hele kommuneforvaltningen inkludert foretakene, omfatter tallene for avdragene bare kommunekassene.

5.4 Utviklingen i netto driftsresultat for kommunene

Kommunene eksklusive Oslo hadde i 2005 et netto driftsresultat 3,5 prosent av driftsinntektene, en økning på 1,5 prosentpoeng i forhold til 2004, jf. tabell 5.3. Av dette kan 1,2 prosentpoeng henføres til økningen i brutto driftsresultat (eks. avskrivninger), mens 0,3 prosentpoeng skyldes reduserte netto renteutgifter og avdrag. Økningen i netto driftsresultat skyldes altså i hovedsak en bedring i forholdet mellom driftsinntekter og driftsutgifter. I Oslo kommune utgjorde netto driftsresultat 3,6 prosent av driftsinntektene i 2005, mot 1,1 prosent i 2004. Økningen i netto driftsresultat i Oslo kommer i sin helhet gjennom økningen i brutto driftsresultat (eks. avskrivninger).

Tabell 5.3 Utviklingen i brutto og netto driftsresultat*) i prosent av totale driftsinntekter for kommunene uten Oslo og Oslo 2001-2005.

	Kommunene uten Oslo		Oslo	
	Brutto driftsres.*)	Netto driftsres.	Brutto driftsres.*)	Netto driftsres.
2001	5,2	1,9	4,5	2,8
2002	3,4	0,1	3,0	1,9
2003	3,0	0,7	0,6	-0,7
2004	4,6	2,0	2,5	1,1
2005	5,8	3,5	4,0	3,6

*) Brutto driftsresultat eks. avskrivninger

Selv om høy inntektsvekst i 2004 og 2005 har styrket netto driftsresultat for kommunene samlet, viser tallene fortsatt variasjoner mellom kommunene. Andelen kommuner med negativt netto driftsresultat har sunket fra 2003 til 2005. I 2005 hadde 17 prosent av kommunene (75 kommuner) negativt netto driftsresultat, mot 27 prosent i 2004 (115 kommuner), jf. tabell 5.4.

Tabell 5.4 Antall kommuner og prosentvis andel kommuner i hver gruppe med negativt netto driftsresultat 2001-2005. Kommunene er gruppert etter innbyggertall. Kommunene eksklusive Oslo

Innbyggertall	Antall kommuner					Prosentvis andel				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
<3000	42	58	49	47	33	26	36	31	30	21
3000-5000	26	33	30	25	15	32	39	36	30	19
5000-10000	32	46	41	22	16	36	51	45	24	18
10000-20000	17	30	24	13	10	30	53	42	23	17
20000-50000	8	16	10	5	1	24	52	31	16	3
>50000	3	6	4	3	0	33	55	36	27	0
I alt	128	189	158	115	75	30	44	36	27	17

Sortert etter innbyggertall viser tabell 5.4 at det har vært nedgang i andel kommuner med negativt netto driftsresultat for alle kommunegruppene. Blant annet var det i 2005 kun én kommune med over 20 000 innbyggere som hadde negativt netto driftsresultat, mens det i 2002 var 22 kommuner, eller omlag 50 prosent.

Tabell 5.5 Antall kommuner utenom Oslo med negativt netto driftsresultat i hhv. alle de tre siste årene, i to av de tre siste årene og i et av de siste tre årene. Kommunene er gruppert etter innbyggertall.

	Kommunegruppe						I alt
	< 3000	3000-5000	5000-10000	10000-20000	20000-50000	> 50000	
Antall kommuner med negativt netto driftsresultat i 2003, 2004 og 2005	8	6	5	3	0	0	22
Antall kommuner med negativt netto driftsresultat i to av de siste tre årene	27	17	15	11	4	2	76
Antall kommuner med negativt netto driftsresultat de to siste årene	17	9	8	5	0	0	39
Antall kommuner med negativt netto driftsresultat i ett av de siste tre årene	53	18	33	18	9	4	135
Andel kommuner med negativt netto driftsresultat i 2003, 2004 og 2005	24	40	31	30	0	0	29

Det er 22 kommuner som har hatt negativt netto driftsresultat i alle de tre siste årene. Dette er færre enn året før da antallet var 31. Av kommunene med innbyggere over 20 000 er det ingen som har hatt negativt netto driftsresultat i alle tre siste årene, mens det er 6 kommuner med innbyggere mellom 3000-5000 som har hatt det.

Tabell 5.6 Antall kommuner med over 3 prosent netto driftsresultat i hhv. alle de tre siste årene, i to av de tre siste årene og i en av de siste tre årene. Kommunene er gruppert etter innbyggertall. Kommunene uten Oslo.

	Kommunegruppe						I alt
	< 3000	3000-5000	5000-10000	10000-20000	20000-50000	> 50000	
Antall kommuner med netto driftsresultat på over 3 prosent i 2003, 2004 og 2005.	24	10	8	4	1	2	49
Antall kommuner med netto driftsresultat på over 3 prosent i to av de siste tre årene	30	14	13	6	8	2	73
Antall kommuner med netto driftsresultat på over 3 prosent i ett av de siste tre årene.	57	24	28	20	11	6	146
Andel kommuner med over 3 % netto driftsresultat i 2003, 2004 og 2005	29	27	24	21	6	25	25

49 kommuner har hatt netto driftsresultat over 3 prosent i hvert av de tre siste årene. Halvparten av disse kommunene er i kommunegruppen under 3 000 innbyggere. Nesten 30 prosent i denne gruppen har hatt netto driftsresultat over 3 prosent i alle de tre siste årene.

5.5 Driftsresultat fordelt på grupper av kommuner 2001-2005

Tabell 5.7 viser utviklingen i brutto driftsresultat, netto rente- og avdragsbelastning og netto driftsresultat målt i prosent av totale driftsinntekter for kommunene gruppert etter innbyggertall for perioden 2001-2005. I årene 2001-2003 var det de minste kommunene (under 3 000 innbyggere) som hadde de høyeste driftsresultatene, mens de største kommunene (over 50 000 innbyggere) gjennomgående hadde lavest driftsresultater. I 2004 og 2005 er forholdet motsatt. I disse årene var netto driftsresultat høyere i de største kommunene enn i de minste. Denne utviklingen kan ses i sammenheng med at de største kommunene har hatt en sterkere inntektsvekst enn de mindre kommunene i 2004 og 2005.

Tabell 5.7 Brutto driftsresultat, netto renter og avdrag og netto driftsresultat målt i prosent av totale driftsinntekter i kommunene utenom Oslo 2001-2005. Kommunene gruppert etter innbyggertall

Innb. tall	Årlig gjennomsnitt 2001-2003			2004			2005		
	Brutto drifts-res.	Netto renter og avdrag	Netto drifts-res.	Brutto drifts-res.	Netto renter og avdrag	Netto drifts-res.	Brutto drifts-res.	Netto renter og avdrag	Netto drifts-res.
<3000	4,8	2,7	2,0	4,6	2,4	2,2	5,6	1,8	3,8
3000-5000	4,7	3,3	1,2	5,1	3,3	1,9	5,8	1,9	3,9
5000-10000	4,0	3,4	0,4	5,1	3,3	1,8	5,1	2,7	2,4
10000-20000	4,5	3,5	0,9	5,1	3,5	1,6	5,3	3,1	2,2
20000-50000	4,0	2,7	1,3	4,3	2,6	1,8	5,6	2,2	3,4
>50000	2,6	2,3	0,2	4,1	1,6	2,5	6,8	1,8	5,1
I alt	3,9	2,9	0,9	4,6	2,6	2,0	5,8	2,3	3,5

Tilsvarende utvikling har det også vært når vi ser på brutto driftsresultat. I årene 2001-2003 var det kommuner med under 3 000 innbyggere som hadde høyest brutto driftsresultatet, mens i 2004 var det kommuner med innbyggere mellom 3 000-20 000 som hadde best resultat på 5,1 prosent. I 2005 er det kommuner med over 50 000 innbyggere som hadde høyest brutto driftsresultat på 6,8 prosent. Det er også disse kommunene som har hatt størst endring fra 2004 på hele 2,7 prosentpoeng.

Utviklingen i netto renter og avdrag har vært mer stabil enn brutto og netto driftsresultat. Netto renter og avdrag var i 2005 på 2,3 prosent for kommunene en endring på 0,3 prosentpoeng fra 2004. Det er kommuner med 3 000-5 000 innbyggere hvor endringen i netto rente og avdrag har vært størst fra 2004 til 2005. I denne kommunegruppen har netto rente og avdragsbelastningen blitt redusert fra 3,3 prosent av driftsinntektene i 2004 til 1,9 prosent i 2005. Denne reduserte netto rente og avdragsbelastningen har bidratt sterkt til økningen i netto driftsresultat for denne kommunegruppen.

Tabell 5.8 Brutto driftsresultat, netto renter og avdrag og netto driftsresultat målt i prosent av totale driftsinntekter i kommunene eksklusive Oslo 2001-2005. Kommunene gruppert etter landsdel

Landsdel	Årlig gjennomsnitt 2001-2003			2004			2005		
	Brutto drifts-res.	Netto renter og avdrag	Netto drifts-res.	Brutto drifts-res.	Netto renter og avdrag	Netto drifts-res.	Brutto drifts-res.	Netto renter og avdrag	Netto drifts-res.
Akershus	6,4	4,5	1,9	8,1	4,9	3,2	8,8	4,5	4,3
Hedmark og Oppland	4,5	2,2	2,2	4,3	1,9	2,4	5,2	2,8	2,4
Sør-Østlandet	2,2	2,0	0,1	2,9	1,9	1,0	4,8	1,2	3,6
Agder og Rogaland	3,3	1,1	2,2	3,7	1,8	1,9	5,5	0,9	4,6
Vestlandet	2,5	2,7	-0,3	3,2	1,5	1,7	5,1	1,6	3,5
Trøndelag	6,4	5,3	1,0	6,8	4,0	2,9	6,1	2,7	3,4
Nord-Norge	5,6	4,9	0,6	6,1	4,1	2,0	6,5	4,1	2,5
I alt	3,9	2,9	0,9	4,6	2,6	2,0	5,8	2,3	3,5

Med unntak av kommunene i Hedmark og Oppland har alle landsdelene hatt en økning i driftsresultatene fra 2004 til 2005. I kommunene i Hedmark og Oppland har netto driftsresultat holdt seg uendret på 2,4 prosent. Det var økte netto avdrag og renteutgifter som gjorde at netto driftsresultat utviklet seg svakere i kommunene i Hedmark og Oppland enn i landet for øvrig. Den kraftigste økningen i netto driftsresultat finner vi blant kommunene på Sør-Østlandet og i kommunene i Agder og Rogaland, hvor netto driftsresultat økte med henholdsvis 2,6 prosentpoeng (fra 1,0 til 3,6 prosent) og 2,7 prosentpoeng (fra 1,9 til 4,6 prosent) fra 2004 til 2005. Disse kommunene har også hatt nedgang i rente- og avdragsbelastningen på hhv. 0,7 og 0,9 prosentpoeng. Kommunene i Trøndelag har hatt sterkest nedgang i rente- og avdragsbelastningen, fra 4,0 prosent i 2004 til 2,7 prosent i 2005.

Akershus-kommunene hadde høyest rente- og avdragsbelastning i 2005. Til tross for dette har Akershus-kommunene relativt høye netto driftsresultater. Dette skyldes at Akershus-kommunene samlet sett hadde høyere *brutto* driftsresultat enn landet for øvrig.

Tabell 5.9 Netto driftsresultat for kommunene 2003-2005, gruppert etter frie inntekter per innbygger (landsgjennomsnitt = 100)

Inntekter pr innbygger	2003		2004		2005	
	Antall kommuner	Netto driftsres.	Antall kommuner	Netto driftsres.	Antall kommuner	Netto driftsres.
80-90	32	0,6	31	1,9	32	3,1
90-100	99	0,0	93	1,6	97	3,7
100-110	72	1,5	72	2,7	65	3,5
110-120	53	1,1	63	1,9	57	3,2
120-150	103	0,8	105	2,0	117	3,4
150-	72	3,1	68	2,9	63	5,7

I tabell 5.9 grupperes kommunene etter frie inntekter (skatt på inntekt og formue og rammetilskudd) per innbygger i prosent av landsgjennomsnittet. Kommunene med de aller høyeste inntektene har høyere netto driftsresultater enn de øvrige kommunene. For de øvrige

gruppene er det ingen klar sammenheng mellom inntektsnivå og netto driftsresultat. Det er ikke her korrigert for forskjeller i kommunenes utgiftsbehov.

5.6 Netto driftsresultat for fylkeskommunene

Tabell 5.10: Utviklingen i brutto og netto driftsresultat målt i prosent av totale driftsinntekter for fylkeskommunene 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
Brutto driftsresultat	1,0	2,1	1,8	5,4	4,8
Netto driftsresultat	-1,8	0,9	1,1	4,3	4,0

Fylkeskommunene utenom Oslo hadde i 2005 et netto driftsresultat på 4,0 prosent av driftsinntektene. Dette er en svak nedgang fra 4,3 prosent i 2004. Fylkeskommunene har hatt en kraftig økning i driftsresultatene siden staten overtok ansvaret for spesialisthelsetjenesten i 2002. I 2001 var netto driftsresultat for fylkeskommunene samlet på -1,8 prosent.

Brutto driftsresultat i fylkeskommunene var på 4,8 prosent i 2005. Dette er en nedgang fra 5,4 prosent i 2004. Årsaken til at netto driftsresultat ikke går like mye ned som brutto driftsresultat, er reduserte avdrag og netto renteutgifter.

Samtlige fylkeskommuner hadde positive netto driftsresultat i 2005. Østfold hadde det beste resultatet på 9,4 prosent og var også den fylkeskommunen som hadde den største økningen fra 2004, på 6 prosentpoeng. Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag hadde de svakeste netto driftsresultatene i 2005 på henholdsvis 0,6 og 0,7 prosent. Disse to fylkeskommunene hadde en sterk nedgang i netto driftsresultat fra 2004 til 2005. For enkelte fylkeskommuner har netto avsetninger til bundne fond vært en årsak til at netto driftsresultat er blitt spesielt positivt i 2005. Dette gjelder blant annet Troms, Sør-Trøndelag og Hordaland. Det vises for øvrig til vedlegg 11, tabell 11.1, som viser brutto driftsresultat, netto rente- og avdragsbelastning og netto driftsresultat for hver enkelt fylkeskommune.

6 Sysselsetting i offentlig forvaltning og næringsvirksomhet i 2004 og 2005

Sammendrag

I kapittel 6 benyttes Statistisk sentralbyrås registerbaserte sysselsettingsstatistikk for å studere hvordan sysselsettingen i offentlig forvaltning og i næringsvirksomheten fordeler seg på kjønn, deltidsarbeid og bo- og arbeidsstedskommune. Kapitlet fokuserer særlig på kommunesektoren sammenliknet med de øvrige sektorene.

Av totalt antall sysselsatte i landet, jobber 30 prosent i offentlig forvaltning, mens 21 prosent er sysselsatt i kommunesektoren. Totalt for landet økte antall sysselsatte med 1,1 prosent fra 2004 til 2005. Registerstatistikken viser en nedgang i sysselsettingen i kommunesektoren på 0,4 prosent. Nedgangen er sterkest i kommuneforetakene, mens sysselsettingsnedgangen i kommunene og fylkeskommunene samlet er noe svakere og utgjør 0,1 prosent. Foreløpige nasjonalregnskapstall for 2005 i tabell 2.1 viser en økning i antall timeverk og normalårsverk. Forskjellen mellom registerstatistikken og nasjonalregnskapstallene kan skyldes redusert omfang av deltidsarbeid. For øvrig er det en del begrepsmessige forskjeller mellom sysselsettingstallene i registerstatistikken og nasjonalregnskapet.

32 prosent av alle sysselsatte kvinner arbeider i kommunesektoren. I kommunene er hele 79 prosent av de sysselsatte kvinner. Halvparten av de sysselsatte i kommunene arbeider i næringen for helse- og sosialarbeid, og tradisjonelt er det flere kvinner enn menn som velger omsorgsykker.

Kvinner arbeider generelt mer deltid enn menn. Omtrent halvparten av de kvinnelige sysselsatte i kommunene arbeider deltid. Sammenliknet med 2004 viser registerstatistikken at antall deltidsansatte i kommunesektoren har blitt redusert med 2,4 prosent. Dette tilsvarer omtrent 5 000 færre personer med deltidsarbeid.

Kommunene har relativt flere sysselsatte jo lavere innbyggertallet er. Blant de sysselsatte bosatt i kommuner med færre enn 3 000 innbyggere arbeider 28 prosent i kommunen, mens tilsvarende tall for kommuner med mer enn 50 000 innbyggere er bare 14 prosent.

Boks 6.1 Om statistikkgrunnlaget

Statistikken i dette kapitlet bygger på Statistisk sentralbyrås registerbaserte sysselsettingsstatistikk. Dataene er basert på flere ulike registre der de viktigste er Rikstrygdeverkets arbeidstakerregister, Skattedirektoratets lønns- og trekkoppgaverregister og selvangivelsesregister, registeret over vernepliktige fra Vernepliktsverket, registeret over sivilarbeidere fra Siviltjenesteadministrasjonen og Enhets/Bedrifts- og foretaksregisteret.

Sysselsatte er definert som antall lønnstakere og selvstendig næringsdrivende i alderen 15-74 år som utførte arbeid av minst én times varighet på referansetidspunktet, og personer som har et slikt arbeid, men som var midlertidig fraværende på grunn av sykdom, ferie, lønnet permisjon eller lignende. For sysselsatte med flere arbeidsforhold i referanseuken, blir bare hovedarbeidsforholdet medregnet. Definisjonen av sysselsatte personer benyttet i Arbeidskraftsundersøkelsen (AKU) tilsvarer definisjonen i registerstatistikken.

Registerstatistikken og AKU viser noe lavere sysselsettingstall enn nasjonalregnskapet. Viktigste årsak til avvik er at registerstatistikken og AKU måler sysselsetting for bosatte i Norge, mens nasjonalregnskapet også inkluderer utenlandske lønnstakere i innenlandsk produksjonsaktivitet, herunder utenlandske sjømenn på norskeide skip. I sysselsettingsberegningene for offentlig forvaltning i nasjonalregnskapet er det benyttet en indirekte metode med omregning av lønnskostnader fra offentlige regnskaper til årsverkstall og sysselsatte personer. Dette sammenholdes og avstemmes delvis mot registerstatistikk. Ved avstemning av samlet sysselsetting i Norge utnytter nasjonalregnskapet hovedsakelig informasjon fra AKU.

Kommuneforetak består av kommunal forretningsdrift og selvstendige kommuneforetak, og omfatter forvaltningsbedrifter som er næringsrettet (f.eks. havnekasser, kinoer, kommunale skoger). Ifølge SSBs institusjonelle sektorgruppering defineres kommunal forretningsdrift som foretak med eget særregnskap som er en del av kommunene eller fylkeskommunene og egne juridiske selskaper hvor kommunene eller fylkeskommunene har ubegrenset økonomisk ansvar.

Selvstendige kommuneforetak er kommunale og fylkeskommunale aksjeselskaper, interkommunale selskaper (IKS) regulert i lov om interkommunale selskaper, samt andre kommunale/fylkeskommunale selskaper med egen juridisk status og begrenset økonomisk ansvar.

6.1 Samlet sysselsetting etter sektor og kjønn

Tabell 6.1 gir en oversikt over utviklingen i sysselsettingen per 4. kvartal i perioden 2001-2005 fordelt på ulike sektorer.

Tabell 6.1 Sysselsatte 16-74 år fordelt på sektor. 4. kvartal 2001 - 4. kvartal 2005

	Antall sysselsatte			Absolutt endring 2004-05	Prosentvis endring 2004-05
	4. kv. 2001	4. kv. 2004 ¹	4. kv. 2005		
I alt	2 275 000	2 274 000	2 298 000	24 000	1,1
Kommunesektoren	556 500	488 300	486 200	-2 100	-0,4
Kommuner ³	403 100	404 100	403 400	-700	-0,2
Fylkeskommuner	114 700	40 300	40 500	100	0,3
Kommuneforetak	38 700	43 900	42 300	-1 600	-3,6
Statsforvaltningen	152 400	246 800	247 700	1 000	0,4
Annen næringsvirksomhet ⁴	1 566 100	1 538 900	1 564 100	25 200	1,6

¹ Fra 2004 er barne- og familievernet og rusomsorgen overført fra kommune- til statsforvaltningen.

³ Oslo er både kommune og fylkeskommune, men i sysselsettingsstatistikken inngår Oslo i kommunal sektor.

⁴ Ekskludert kommuneforetakene

De registerbaserte sysselsettingstallene viser at det er færre sysselsatte i kommunesektoren i 2005 enn i 2004. I kommunene har sysselsettingen blitt redusert med 0,2 prosent, mens det var en svak vekst i fylkeskommunene. Kommuneforetakene har sterk sysselsettingsnedgang fra 2004 til 2005. Ifølge registerstatistikken har antall sysselsatte i kommuner og fylkeskommuner samlet sett blitt redusert med 0,1 prosent fra 2004 til 2005. Registerstatistikken viser en noe annen utvikling enn de foreløpige nasjonalregnskapstallene fra tabell 2.1. Foreløpige nasjonalregnskapstall for 2005 i tabell 2.1 viser en økning i antall timeverk og normalårsverk. Forskjellen mellom registerstatistikken og nasjonalregnskapstallene kan skyldes redusert omfang av deltidsarbeid. For øvrig er det en del begrepsmessige forskjeller mellom sysselsettingstallene i registerstatistikken og nasjonalregnskapet.

Tabell 6.2 viser hvordan antall sysselsatte fordeler seg på sektorer og kjønn i 4. kvartal 2005.

Tabell 6.2 Sysselsatte 16-74 år fordelt på sektor og kjønn. 4. kvartal 2005

	Sysselsatte i alt			Andel etter kjønn		Andel etter sektor		
	I alt	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
I alt	2 298 000	1 212 700	1 085 300	52,8	47,2	100	100	100
Kommunesektoren	486 200	134 000	351 500	27,7	72,3	21,2	11,1	32,4
Kommuner	403 400	86 400	317 100	21,4	78,6	17,6	7,1	29,2
Fylkeskommuner	40 500	17 900	22 500	44,4	55,6	1,8	1,5	2,1
Kommuneforetak	42 300	30 400	11 900	71,8	28,2	1,8	2,5	1,1
Statsforvaltningen	247 700	101 100	146 600	40,8	59,2	10,8	8,3	13,5
Annen næringsvirksomhet	1 564 100	976 900	587 200	62,5	37,5	68,1	80,6	54,1

Ifølge foreløpige registerbaserte sysselsettingstall var det 2 298 000 sysselsatte personer i Norge i 4. kvartal 2005. Av disse arbeider 30 prosent i offentlig forvaltning (primærkommunene,

fylkeskommunene og statsforvaltningen). Resterende 70 prosent arbeider innenfor næringsvirksomhet medregnet kommuneforetakene.

I kommunesektoren var det nærmere 486 200 sysselsatte personer, og dette utgjør 21 prosent av totalt antall sysselsatte i landet. Av disse personene sysselsatte kommunene 403 400 personer, fylkeskommunene sysselsatte 40 500 personer og kommuneforetakene sysselsatte nær 42 300 personer. Som andel av alle sysselsatte tilsvarer dette 18 prosent i kommunene og 2 prosent i henholdsvis fylkeskommunene og kommuneforetakene.

De sysselsatte fordeler seg på om lag 1 212 700 menn og 1 085 300 kvinner. Det er store forskjeller i hvordan sysselsettingen fordeler seg på kjønn innenfor de ulike sektorene. Kvinnene utgjør hele 72 prosent av de ansatte i kommunesektoren. Det er spesielt i kommunene andelen av kvinner er størst, der de utgjør 79 prosent av alle sysselsatte. Kvinnene dominerer også i statsforvaltningen og fylkeskommunene, der de utgjør henholdsvis 60 og 56 prosent av totalt antall sysselsatte. 72 prosent av de sysselsatte i kommuneforetakene er menn, og dette er dermed sektoren med størst andel mannlige sysselsatte.

Tabell 6.3 Endring i antall sysselsatte fra 4. kvartal 2004 til 4. kvartal 2005 fordelt på sektor og kjønn

	Endring i antall sysselsatte			Endring i prosent		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
I alt	24 000	13 500	10 500	1,1	1,1	1,0
Offentlig forvaltning	400	-3 900	4 300	0,1	-1,9	0,9
Kommuner	-700	-1 300	600	-0,2	-1,4	0,2
Fylkeskommuner	100	-100	200	0,3	-0,6	1,1
Statsforvaltningen	1 000	-2 500	3 500	0,4	-2,4	2,4
Kommuneforetak	-1 600	-800	-800	-3,6	-2,5	-6,2
Annen næringsvirksomhet	25 200	18 100	7 000	1,6	1,9	1,2

Som tabell 6.3 viser gikk antall sysselsatte i Norge opp med 1,1 prosent fra 4. kvartal 2004 til 4. kvartal 2005. Dette er en økning på 24 000 personer.

I kommunene ble sysselsettingen i perioden redusert med 0,2 prosent, og de mannlige ansatte sto for hele nedgangen. Ifølge registerstatistikken er det størst nedgang i antall sysselsatte i grunnskolene og deretter den kommunale administrasjonen. Omtrent 56 prosent av de ansatte i kommunene jobbet innenfor helse- og sosialtjenesten i 4. kvartal 2005. Denne sektoren hadde størst sysselsettingsvekst sammenliknet med samme kvartal året før.

Tallene for 4. kvartal i henholdsvis 2003 og 2004 viste en økning i antall sysselsatte i kommuneforetakene ettersom flere kommuner opprettet kommuneforetak som erstatning for kommunal tjenesteproduksjon. I 4. kvartal 2005 ble det imidlertid registrert en nedgang i sysselsettingen i denne sektoren. Omtrent halvparten av de sysselsatte i kommuneforetakene arbeider innen næringsgruppene sosialtjenester og kraftforsyning. Den førstnevnte består hovedsakelig av arbeidstreningssentre og arbeidssamvirker, og det er her den største nedgangen ble registrert sammenliknet med 4. kvartal 2004.

Det er en svak vekst i sysselsettingen i fylkeskommunene der omtrent 80 prosent av de ansatte arbeider ved de videregående skolene.

6.2 Sysselsatte etter arbeidstid

Tabell 6.4 gir en oversikt over hvordan omfanget av deltid varierer mellom sektorer og kjønn, samt den prosentvise endringen i antall sysselsatte på deltid fra 2004 til 2005. Deltid defineres som ukentlig arbeidstid på 29 timer eller mindre.

Tabell 6.4: Deltidssysselsatte 16-74 år fordelt på sektor og kjønn 4. kvartal 2005

	Antall deltids- sysselsatte 4. kv. 2004	4. kv. 2005	Absolutt endring 2004-05	Prosentvis endring 2004-05	Andel deltids- Sysselsatte 4. kv. 2005			Prosentvis endring 2004-05	
					I alt	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
I alt	650 000	658 100	8 100	1,2	28,6	16,6	42,1	4,2	0,0
Kommunesektoren	207 200	202 200	-5 000	-2,4	41,6	23,0	48,7	-4,4	-2,1
Kommuner	186 900	183 500	-3 400	-1,8	45,5	27,1	50,5	-3,4	-1,6
Fylkeskommuner	10 500	10 100	-400	-3,8	24,9	16,6	31,6	-5,1	-3,5
Kommuneforetak	9 800	8 600	-1 200	-12,2	20,4	15,1	33,9	-9,0	-14,8
Statsforvaltningen	52 500	52 400	-100	-0,2	21,1	10,5	28,5	-0,3	-0,1
Annen næringsvirksomhet	390 300	403 500	13 200	3,4	25,8	16,3	41,5	6,4	1,5

Ifølge registerstatistikken arbeidet 29 prosent av alle sysselsatte deltid i 4. kvartal 2005. Av alle sysselsatte i kommunene arbeidet 46 prosent deltid, og kommunene har dermed den største andelen av deltidsansatte. Deltidsandelen er lavest i kommuneforetakene og statsforvaltningen med henholdsvis 20 og 21 prosent. I næringsvirksomheten arbeidet 26 prosent av de sysselsatte deltid.

Tabell 6.4 viser at deltidsarbeid er mer vanlig blant kvinner enn blant menn. 42 prosent av alle sysselsatte kvinner arbeidet deltid, mot bare 17 prosent av mennene. Generelt er andelen deltid høyere i kommunene enn innen de øvrige sektorene. Av de kvinnelige ansatte i kommunene arbeidet 51 prosent deltid, mens tilsvarende andel for menn var 27 prosent. Ser vi på hele kommunesektoren under ett, arbeidet 49 prosent av kvinnene deltid, mens deltidsandelen for menn var 23 prosent.

På landsbasis økte antall sysselsatte på både heltid og deltid med henholdsvis 1 og 1,2 prosent i forhold til 4. kvartal 2004. I kommunene ble antall sysselsatte på deltid redusert med 2 prosent. Det var færre deltidsansatte både blant kvinner og blant menn, med en nedgang på henholdsvis 1,6 og 3,4 prosent. Dette tilsvarer omtrent 2 600 kvinner og 800 menn. Antall heltidsarbeidende kvinner i kommunene økte med om lag 3 200 personer, og dette er en vekst på 2,1 prosent sammenliknet med 4. kvartal 2004.

I kommuneforetakene var mesteparten av den totale sysselsettingsnedgangen å finne blant de som jobber på deltid. Antall sysselsatte på deltid ble redusert med 12 prosent i forhold til 4. kvartal 2004.

6.3 Sysselsetting etter kommunestørrelse

Tabell 6.5 viser hvordan sysselsettingen fordeler seg mellom ulike sektorer avhengig av størrelsen på bostedskommunen.

Tabell 6.5 Sysselsatte fordelt etter sektor og størrelse på bostedskommune.
Andel i prosent av sysselsatte i alt etter kommunestørrelse i 4. kvartal 2005.

	Kommuner ¹	Fylkeskommuner	Statsforvaltningen	Kommuneforetak	Næringsvirksomhet	I alt	Andel av totalt sysselsatte
Hele landet	17,6	1,8	10,8	1,8	68,1	100,0	100,0
Over 50 000 innb	13,9	1,3	14,0	1,4	69,4	100,0	36,0
20-50 000 innb	16,6	2,1	11,3	1,6	68,4	100,0	20,6
10-20 000 innb	18,2	2,1	9,7	2,1	67,9	100,0	17,5
5-10 000 innb	20,7	2,1	7,3	2,4	67,5	100,0	13,8
3-5 000 innb	23,6	1,9	5,8	2,5	66,3	100,0	6,2
Under 3 000 innb	27,5	1,5	5,4	3,0	62,6	100,0	5,9

¹ Oslo inngår i kommunal sektor

Det fremgår av tabellen at andelen sysselsatte i kommunen øker med avtagende innbyggertall. Av alle sysselsatte i kommuner med under 3 000 innbyggere, arbeider over en fjerdedel i kommunal sektor. Det er kun 6 prosent av totalt antall sysselsatte i landet som arbeider i denne gruppen av kommuner. I Bjarkøy, Kvæfjord og Ibestad kommuner arbeider 41 prosent av de sysselsatte i kommunen, og dette er dermed de kommunene med størst sysselsettingsandel i kommunal sektor. Dersom man sammenlikner de ulike landsdelene, er andelen kommunalt sysselsatte høyest i Nord-Norge, Hedmark og Oppland.

Mønsteret er motsatt i statsadministrasjonen. Der andelen sysselsatte øker med økende kommunestørrelse. I kommuner med over 50 000 innbyggere arbeidet 14 prosent av de sysselsatte i statsforvaltningen. Tromsø hadde i denne gruppen den høyeste sysselsettingsandelen med 24 prosent.

Næringsvirksomheten har lavest andel av de sysselsatte som er bosatt i kommuner med færre enn 3 000 innbyggere, og størst andel av de som er bosatt i kommuner med flere enn 50 000 innbyggere. I Lavangen kommune er sysselsettingsandelen innenfor næringsvirksomheten lavest med 44 prosent, mens Bjerkheim kommune ligger på topp med en sysselsettingsandel på 79 prosent.

Tabell 6.6 viser hvordan de sysselsatte i hver enkelt sektor fordeler seg avhengig av størrelsen på henholdsvis arbeids- og bostedskommunen.

Tabell 6.6 Sysselsatte fordelt etter sektor og størrelse på arbeids- og bostedskommune. Andel i prosent av sysselsatte i alt etter sektor i 4. kvartal 2005.

	Kommuner		Fylkeskommuner		Statsforvaltningen		Kommuneforetakene		Næringsvirksomhet		Totalt	
	Arb.sted	Bosted	Arb.sted	Bosted	Arb.sted	Bosted	Arb.sted	Bosted	Arb.sted	Bosted	Arb.sted	Bosted
Hele landet	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Over 50 000 innb	30,7	28,5	29,2	27,4	57,3	46,9	34,7	26,5	44,9	36,7	43,2	36,0
20-50 000 innb	19,4	19,5	26,6	24,3	21,4	21,7	18,2	17,6	21,0	20,7	20,8	20,6
10-20 000 innb	17,1	18,1	20,9	20,4	11,6	15,8	18,1	20,1	13,4	17,4	14,1	17,5
5-10 000 innb	15,5	16,2	14,6	16,4	5,8	9,3	14,7	17,7	10,7	13,6	11,2	13,8
3-5 000 innb	8,1	8,4	4,9	6,6	1,8	3,4	7,0	8,4	4,7	6,1	5,0	6,2
Under 3 000 innb	9,2	9,3	3,7	4,9	2,1	2,9	7,4	9,7	5,4	5,4	5,7	5,9

Tabellen kan gi en indikasjon på netto pendlingsstrømmer i de ulike kommunegruppene. Pendlere er personer som har sitt arbeidssted i en annen kommune enn der de bor. Dersom en gruppe av kommuner har større andel sysselsatte som har kommunene som arbeidssted enn andel sysselsatte som er bosatt der, har kommunegruppen en nettoinnpendling. Alle andeler som indikerer nettoinnpendling er i tabellen uthevet med fet skrift.

I følge registerstatistikken er det samlet sett nettoinnpendling til de store kommunene med over 50 000 innbyggere, og dette gjelder i alle sektorer. Av disse er Oslo opplagt den kommunen som har høyest nettoinnpendling. Spesielt er nettoinnpendlingen samlet sett stor blant personer som er sysselsatt i statsforvaltningen og næringsvirksomheten. Det er likevel enkelte kommuner med over 50 000 innbyggere som har nettoutpendling. I kommuner med 20 000 til 50 000 innbyggere var det totalt per 4. kvartal 2005 nettoinnpendling blant ansatte som arbeidet i fylkeskommunen, de kommunale foretakene og næringsvirksomheten. Resten av kommunegruppene hadde samlet sett nettoutpendling i alle sektorer med unntak av personer sysselsatt i fylkeskommunen der tallene viser også nettoinnpendling i kommuner med 10 000 - 20 000 innbyggere.

Blant sysselsatte som er ansatt i kommunen, tyder tallene på at det er i de miste kommunene med under 3 000 innbyggere, og i kommuner med 20 000 til 50 000 innbyggere, at man finner flest personer som arbeider i den samme kommunen som de er bosatt i.

7 Produksjonsindekser for kommunale tjenester 2005

Sammendrag

I dette kapitlet presenteres beregninger av en produksjonsindeks for kommunale tjenester basert på data for 2005. Produksjonsindeksen er et samlemål for kommunenes tjenesteproduksjon basert på produksjonsindikatorer for utvalgte sektorer og sier noe om nivået på produksjonen i forhold til størrelsen på målgruppen for tjenestene. Produksjonsindeksen viser ikke hvor høy produksjonen er absolutt eller målt per innbygger, men er ment å vise hvor godt tjenestetilbud som blir gitt til innbyggerne i ulike målgrupper. Produksjonsindeksen er utarbeidet av Senter for Økonomisk Forskning på oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet og omfatter barnehage, grunnskole, primærhelsetjeneste, pleie og omsorg, barnevern og sosialkontortjenester. Samlet utgjør disse sektorene om lag 80 prosent av kommunenes driftsutgifter. Indeksen tar i begrenset grad hensyn til kvaliteten på tjenestene. I tråd med resultatene fra tidligere år viser analysene en klar sammenheng mellom produksjonsindeksen og økonomiske rammebetingelser. Kommuner med høy korrigert inntekt har gjennomgående høyere produksjon enn kommuner med lav korrigert inntekt. Små kommuner og kommuner i Nord-Norge har også gjennomgående høy verdi på produksjonsindeksen. For de fleste kommuner er verdien på produksjonsindeksen preget av stabilitet over tid, og dette kan tyde på at kommunenes prioritering mellom tjenester som omfattes av produksjonsindeksen og tjenester som ikke omfattes av produksjonsindeksen er stabil over tid. Det foreligger planer om å videreutvikle produksjonsindeksen, og et spørsmål som bør vurderes er i hvilken grad den, i kombinasjon med korrigert inntekt, kan benyttes som effektivitetsindikator. Dagens produksjonsindeks har begrenset verdi dersom man er opptatt av å sammenlikne kommuner m.h.t. effektivitet.

7.1 Innledning

Det er i tidligere rapporter fra Utvalget (høst 2001-2005) blitt presentert beregninger av en produksjonsindeks for kommunale tjenester basert på KOSTRA-data for årene 2000-2004. Produksjonsindeksen er et samlemål på kommunenes tjenesteproduksjon basert på indikatorer for tjenestetilbudet for de ulike sektorer. I dette kapitlet presenteres oppdaterte beregninger av produksjonsindeksen, basert på data for 2005. Oppbyggingen av produksjonsindeksen beskrives i kapittel 7.2, mens grupperingsanalyser (for kommunene gruppert etter inntektsnivå, antall innbyggere og fylke) presenteres i kapittel 7.3. I kapittel 7.4 presenteres en alternativ produksjonsindeks hvor elevprestasjoner (målt ved standpunktkarakterer) benyttes som produksjonsindikator i stedet for årstimer i delindeksen for grunnskolen. Kapittel 7.5 analyserer hvordan produksjonsindeksen varierer over tid. Kapittel 7.6 diskuterer hvordan analyseopplegget eventuelt kan videreutvikles for å gi bedre informasjon om effektiviseringspotensiale og effektivitetsforskjeller mellom kommuner.

7.2 Oppbygging av produksjonsindeksen

Produksjonsindeksen er ment å være et mål på kommunens samlede tjenesteproduksjon, og et slikt mål, hvor tjenesteproduksjonen i ulike sektorer vektles sammen, kan være et nyttig supplement til mer detaljerte studier av tjenesteproduksjonen i enkeltsektorer. Eksempelvis vil produksjonsindeksen være mindre følsom for forskjeller i prioritering enn produksjonsindikatorer for de enkelte tjenester. Det vises til Borge, Falch og Tovmo (2001) og til utvalgets rapport fra november 2001 for en prinsipiell diskusjon av egenskaper ved produksjonsindekser.

Den produksjonsindeksen som beregnes er basert på delindekser for barnehage, grunnskole, primærhelsetjeneste, pleie og omsorg, barnevern og sosialkontortjenester. Det beregnes også en delindeks for tekniske tjenester, men denne er utelatt fra totalindeksen for å unngå betydelig reduksjon i antall kommuner. De øvrige sektorer (kultur, samferdsel, bolig og næring) er utelatt fordi det er vanskelig å finne gode indikatorer på tjenesteproduksjonen. De tjenestene som er inkludert i totalindeksen utgjorde nærmere 80 prosent av kommunenes brutto driftsutgifter i 2005. Tabell 7.1 gir en oversikt over kriterier og vekter i delindeksene og hvilken vekt de enkelte delindekser har i totalindeksen.

En produksjonsindeks skal ideelt sett fange opp alle relevante kvantitets- og kvalitetsaspekter ved tjenestene. For de fleste kommunale tjenestene er det mulig å måle kvantitet på en rimelig god måte, mens kvalitet er vanskeligere å måle. Dette har blant annet sammenheng med at kvalitet i seg selv har mange aspekter, slik at det blir vanskelig å finne gode indikatorer for alle de relevante aspektene. Dette innebærer ikke at det er umulig å finne relevante kvalitetsindikatorer. For eksempel benyttes leke- og uteareal per barn som kvalitetsindikator for barnehage og andel institusjonsplasser i enerom som kvalitetsindikator i pleie og omsorg.

I valget av indikatorer er det lagt til grunn at ressursinnsats ikke skal brukes som mål på tjenesteproduksjonen. Det viktigste unntaket fra denne regelen er delindeksen for primærhelsetjenester hvor produksjonen måles ved antall timer ytt av leger, fysioterapeuter og helsesøstre. Innen disse tjenestene er det ikke funnet fram til egnede produksjonsmål. Indikatoren lærertimer per elev i delindeksen for grunnskole kan betraktes som et grensetilfelle. Når det gjelder vekting, er hovedprinsippet at de indikatorene som inngår i indeksen vektet med budsjettandelen til den relevante tjenesten. I de tilfellene det ikke er mulig å fordele utgiftene mellom to eller flere indikatorer gis indikatorene lik vekt.

Tabell 7.1 Oversikt over indikatorer og vektorer i delindeksene og i totalindeksen.

Sektor/ Indikator	Vekt
Barnehage (BH)	
Korrigerte oppholdstimer i kommunale barnehager i forhold til antall barn 0-5 år (alderskorrigert)	0,864
Antall m ² leke og uteareal per barn i kommunale barnehager	0,064
Kommunale overføringer til private barnehager per barn 0-5 år (alderskorrigert)	0,072
Grunnskole (GS)	
Lærertimer per elev	0,947
Andel innbyggere i alderen 6-9 år med plass i kommunale SFO	0,0265
Andel av brukerne av kommunale SFO med oppholdstid 15 timer eller mer	0,0265
Primærhelsetjeneste (PH)	
Antall timer per uke av leger per 10 000 innbyggere	0,405
Antall timer per uke av fysioterapeuter per 10 000 innbyggere	0,405
Antall timer per uke av helsesøstere per 10 000 innbyggere 0-6 år (f 232)	0,190
Pleie og omsorg (PO)	
Andel av innbyggerne over 80 år som mottar hjemmetjenester	0,269
Andel av innbyggerne over 80 år med plass i institusjon	0,231
Andelen av institusjonsplasser som er i enerom	0,231
Andel brukere av hjemmetjeneste med både praktisk bistand og hjemmesykepleie	0,269
Barnevern (BV)	
Andel barn 0-17 år omfattet av barnevernsundersøkelse	0,307
Andel barn 0-17 år omfattet av tiltak	0,693
Sosialkontortjenester (SK)	
Andel innbyggere 20-66 år som mottar økonomisk sosialhjelp	0,500
Gjennomsnittlig utbetaling per stønadsmåned	0,500
Teknisk sektor (TEK)	
Andel av innbyggerne tilknyttet kommunal vannforsyning	0,110
Andel av innbyggerne tilknyttet med tilfredsstillende kvalitet mht e-coli	0,110
Andel av innbyggerne tilknyttet med tilfredsstillende kvalitet mht ph	0,110
Andel av innbyggerne tilknyttet med tilfredsstillende kvalitet mht farge	0,110
Andel av innbyggerne tilknyttet kommunal avløpsordning	0,560
Samlet indeks (TOT)	
Barnehager (BH)	0,129
Grunnskole (GS)	0,339
Primærhelsetjeneste (PH)	0,055
Pleie og omsorg (PO)	0,374
Barnevern (BV)	0,034
Sosialkontortjenester (SK)	0,069

Den produksjonsindeksen som beregnes for 2005 består av de samme indikatorer som produksjonsindeksen som ble beregnet for 2004. Vektene i delindeksene og totalindeksen er imidlertid oppdatert i forhold til utviklingen i budsjettandeler. Denne oppdateringen innebærer blant annet at barnehage og sosialkontortjenester har fått økt vekt i totalindeksen, mens grunnskole og pleie og omsorg har fått redusert vekt. I alt 374 kommuner har levert tilstrekkelige data til å kunne inngå i analysen for 2005. Det er noe høyere enn i tilsvarende analyse for 2004 som omfattet 362 kommuner.

Produksjonsindeksene beregnes med utgangspunkt i de indikatorer og vektorer som er vist i tabell 7.1. Først beregnes delindeksene for barnehage, grunnskole, primærhelsetjeneste, pleie

og omsorg, barnevern, sosialkontortjenester og teknisk sektor. Delindeksen for barnehage for kommune A (BH_A) beregnes for eksempel på følgende måte:

$$BH_A = 0,864\left(\frac{TIMER_A}{TIMER}100\right) + 0,064\left(\frac{AREAL_A}{AREAL}100\right) + 0,072\left(\frac{OVERF_A}{OVERF}100\right) \quad (7.1)$$

I relasjon (7.1) er $TIMER_A$, $AREAL_A$, og $OVERF_A$ henholdsvis korrigerede oppholdstimer i kommunale barnehager, antall m² leke- og uteareal i kommunale barnehager og overføringer til private barnehager i kommune A.¹ $TIMER$, $AREAL$, og $OVERF$ er de tilhørende gjennomsnittsverdiene for de 374 kommunene i utvalget.² Indikatorene som inngår i delindeksene måles i prosent av landgjennomsnittet slik at de får samme benevning. Denne normaliseringen innebærer også at gjennomsnittverdien for delindeksene blir lik 100. En verdi på BH_A større enn 100 indikerer at barnehagetilbudet i kommune A er bedre enn gjennomsnittet, mens en verdi lavere enn 100 indikerer at barnehagetilbudet i kommune A er dårligere enn gjennomsnittet.

Deretter beregnes samlet produksjonsindeks (TOT_A) for kommune A som et veid gjennomsnitt av delindeksene for barnehage (BH_A), grunnskole (GS_A), primærhelsetjeneste (PH_A), pleie og omsorg (PO_A), barnevern (BV_A) og sosialkontortjenester (SK_A):³

$$TOT_A = 0,129 \cdot BH_A + 0,339 \cdot GS_A + 0,055 \cdot PH_A + 0,374 \cdot PO_A + 0,034 \cdot BV_A + 0,069 \cdot SK_A \quad (7.2)$$

Gjennomsnittsverdien for den samlede produksjonsindeksen er 100. En verdi på TOT_A større enn 100 indikerer at det samlede tjenestetilbudet i kommune A er bedre enn gjennomsnittet, mens en verdi lavere enn 100 indikerer at det samlede tjenestetilbudet i kommune A er dårligere enn landsgjennomsnittet. Vedlegg Y til denne rapporten viser delindekser og totalindeks for alle de 374 kommunene i utvalget.

Det bør understrekes at produksjonsindeksene sier noe om nivået på produksjonen i forhold til størrelsen på målgruppen, og at de i seg selv ikke sier noe om hvor effektiv den enkelte kommune er. For at totalindeksen skal si noe om effektivitet må den relateres til hvor store ressurser den enkelte kommune disponerer, og delindeksene kan bare si noe om effektivitet dersom de relateres til hvor store ressurser som er allokert til den enkelte sektor. En kommune med samlet produksjonsindeks lavere enn 100 vil kunne være effektiv dersom produksjonen er høy relativt til de ressurser kommunen disponerer, og en kommune med delindeks lavere enn 100 vil kunne være effektiv dersom produksjonen er høy relativt til mengden av ressurser som er allokert til sektoren.

7.3 Grupperingsanalyser

Tabell 7.2 viser produksjonsindeksen og delindeksene for kommunene gruppert etter korrigeret inntekt per innbygger. Inntektene omfatter inntekts- og formuesskatt, rammeoverføringer, eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter og er korrigeret for forskjeller i beregnet

¹ Indikatorene måles per barn 0-5 år.

² Veide gjennomsnitt med antall innbyggere som vektor.

³ Delindeksen for tekniske tjenester er utelatt fra den samlede produksjonsindeksen for å unngå betydelig reduksjon i antall kommuner.

utgiftsbehov. Som mål på utgiftsbehov er kostnadsnøkklene i inntektssystemet lagt til grunn. Både indeksene og korrigert inntekt er normalisert slik at veide gjennomsnitt (innbyggertall som vekt) er lik 100 for kommunene som inngår i analysen. For en nærmere beskrivelse av korrigert inntekt vises det til blant annet kommuneproposisjonen for 2007 (St.prp. nr. 61 (2005-2006)), vedlegg 5.

Det framgår at delindeksene for barnehage, grunnskole, primærhelsetjeneste og pleie og omsorg er klart positivt korrelert med korrigert inntekt. Det betyr at indeksverdien gjennomgående øker med økende inntektsnivå. For disse fire sektorene er korrelasjonen mellom delindeksene og korrigert inntekt noe lavere enn i 2003, men klart høyere enn i 2002. Delindeksen for barnevern, sosialkontortjenester og tekniske tjenester er bare svakt korrelert med korrigert inntekt. De svake korrelasjonene har trolig sammenheng med at tilbudet innen barnevern og sosialkontortjenester i større grad er styrt av behov enn av økonomiske rammebetingelser, og at tekniske tjenester i stor grad er finansiert gjennom brukerbetaling.

Samlet produksjonsindeks viser også en positiv samvariasjon med korrigert inntekt. Korrelasjonskoeffisienten er noe lavere enn i 2003, men klart høyere enn gjennomsnittlig korrelasjon for delindeksene. Det siste har sammenheng med at kommunevise forskjeller i prioritering slår sterkere ut i delindeksene enn i totalindeksen. Dette kommer også til uttrykk ved at standardavviket til totalindeksen er lavere enn gjennomsnittlig standardavvik for delindeksene.

Tabell 7.2 Produksjonsindekser for kommunene gruppert etter korrigert inntekt. Veide gjennomsnitt med antall innbyggere som vekter.

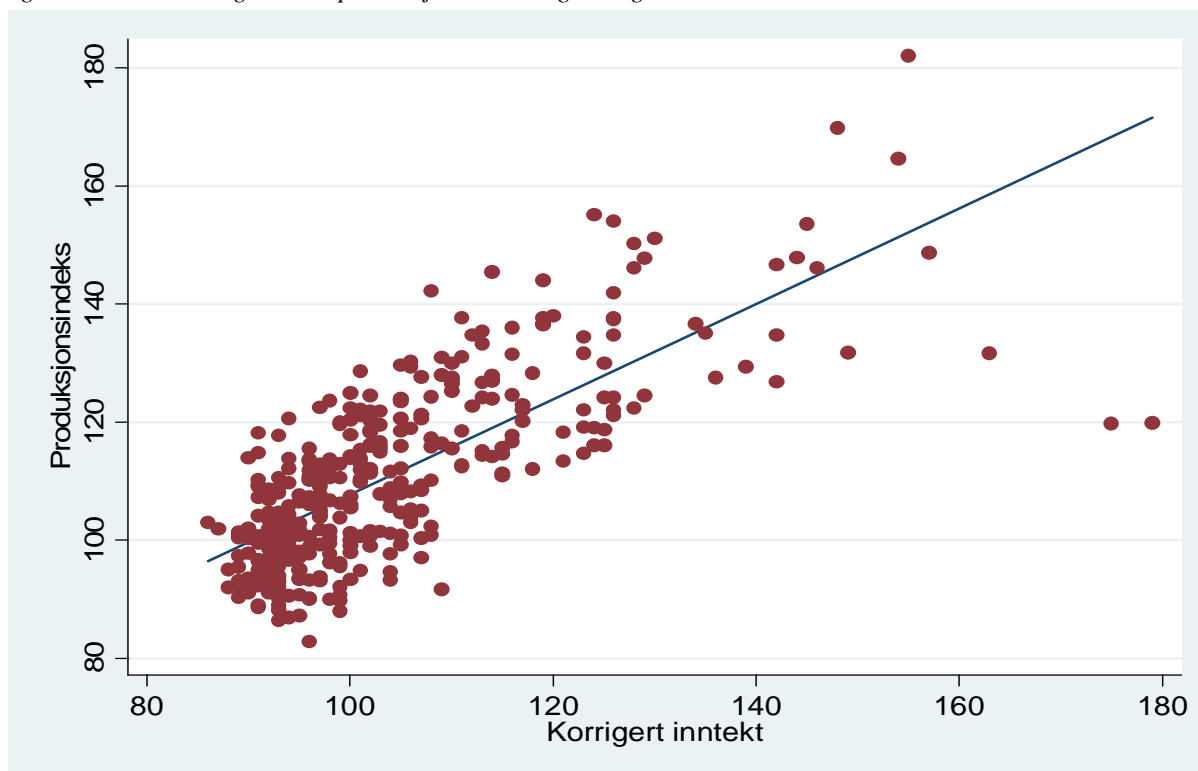
Korrigert inntekt	Barne- hage	Grunn- skole	Primær- helsetj.	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial- kontortj.	Teknisk	Samlet	Korr. innt.
Under 95	87,6	97,8	95,8	99,6	100,6	94,9	97,4	96,9	91,7
95-100	93,6	98,7	96,3	96,4	92,8	99,8	106,4	96,9	96,7
100-105	99,4	96,8	98,6	103,6	99,4	100,8	103,6	100,2	102,3
105-110	107,9	98,7	103,3	97,7	101,8	107,2	97,2	100,5	106,1
110-125	157,8	129,9	125,1	111,6	115,3	95,8	81,5	123,5	116,4
Over 125	167,6	138,2	134,5	117,5	129,4	97,6	83,3	130,9	139,2
Standardavvik	31,1	13,5	16,6	10,5	26,1	17,2	20,1	9,6	9,6
Korrelasjon med korrigert inntekt	0,44	0,42	0,40	0,25	0,11	0,09	-0,09	0,52	1,00
Antall kommuner	374	374	374	374	374	374	275	374	374

Merknad: Produksjonsindekser og korrigert inntekt er normalisert slik at gjennomsnittet for kommunene som inngår er lik 100.

Sammenhengen mellom produksjonsindeks og korrigert inntekt er også illustrert i figur 7.1 hvor produksjonsindeksen er plottet mot korrigert inntekt.⁴ Den rette linja i figuren er regresjonslinja og den positive helningen dokumenterer den positive samvariasjonen mellom produksjonsindeks og korrigert inntekt. Samtidig framgår det at det er betydelig variasjon rundt regresjonslinja, det vil si at produksjonsindeksen varierer mye mellom kommuner med om lag samme nivå på korrigert inntekt.

⁴ For å gi et best mulig bilde av majoriteten av kommunene er Bykle, Eidfjord og Øygarden (som har korrigert inntekt over 180) utelatt fra figuren.

Figur 7.1 Sammenheng mellom produksjonsindeks og korrigert inntekt

Hvordan skal en tolke de store forskjellene i produksjonsindeks mellom kommuner med om lag samme inntektsnivå? Gitt at produksjonsindeksen er ideell (i den forstand at den kun fanger opp forskjeller i effektivitet og økonomiske rammebetingelser) og korrigert inntekt er et fullstendig mål på kommunenes økonomiske rammebetingelser, vil den variasjonen i produksjonsindeksen som ikke kan tilbakeføres til forskjeller i korrigert inntekt kunne tilskrives forskjeller i effektivitet.

I praksis vil det være svakheter både ved produksjonsindeksen og ved korrigert inntekt. Dette er drøftet i rapporten "Effektivitet og effektivitetsutvikling i kommunesektoren: Sluttrapport" (Borge og Sunnevåg, 2006):

- Produksjonsindeksen omfatter ikke alle sektorer (80 prosent av kommunenes driftsutgifter).
- Produksjonsindeksen gir begrenset informasjon om kvalitet.
- Korrigert inntekt omfatter ikke øremerkede tilskudd, brukerbetaling, samt fordelene av redusert arbeidsgiveravgift og annen variasjon i faktorpriser.
- Indikatoren overvurderer effektiviteten i kommuner med lavt netto driftsresultat eller lave rente- og avdragsutgifter fordi utgiftene til tjenesteproduksjon vil være høye relativt til inntektene.
- Barnehagesektoren inngår i produksjonsindeksen. Siden barnehager finansieres gjennom et øremerket tilskudd, inngår behovet for barnehager imidlertid ikke i beregningen av utgiftsutjevningen og derfor ikke i korrigeringen av inntektene.
- Kostnadsnøkkelen inneholder flere etterspørselsfaktorer enn alder, mens dekningsgradene i produksjonsindeksen utelukkende relateres til aldersgrupper. Når produksjonsindeksen og korrigert inntekt ses i sammenheng oppstår det derfor spesielle problemer. Et eksempel er aleneboende eldre som er et kriterium i kostnadsnøkkelen for pleie og omsorg. Det vil være en tendens til at kommuner med en

høy andel aleneboende eldre kommer ut med høy produksjon i forhold til inntekt fordi høy dekningsgrad på grunn av mange aleneboende eldre bidrar til høy produksjon, samtidig som det også bidrar til høyere beregnet utgiftsbehov og dermed lavere korrigert inntekt. Isolert sett trekker dette i retning av at effektiviteten i kommuner med mange aleneboende eldre kan bli overvurdert.

Dette innebærer at forskjellene i produksjonsindeks mellom kommuner med om lag samme inntektsnivå dels har sammenheng med svakheter ved produksjonsindeksen og korrigert inntekt og dels med forskjeller i effektivitet. Det vises til utvalgets rapport fra november 2003 for en nærmere diskusjon av disse forholdene.

Tabell 7.3 viser produksjonsindeksene og korrigert inntekt for kommunene gruppert etter antall innbyggere. For barnehage, grunnskole, barnevern, primærhelsetjeneste og pleie og omsorg er hovedbildet at indeksverdien avtar med økende innbyggertall. Kommuner med over 50 000 innbyggere har imidlertid for enkelte tjenesteområder høyere indeksverdier enn kommuner med mellom 20 000 og 50 000 innbyggere. For sosialkontortjenester er bildet motsatt ved at indeksverdien øker med økende innbyggertall. For sosialkontortjenester kan dette ha sammenheng med at levekostnader og omfanget av sosiale problemer er større i de største kommunene.

Tabell 7.3 Produksjonsindekser for kommunene gruppert etter antall innbyggere. Veide gjennomsnitt med antall innbyggere som vekter.

Antall innbyggere	Barnehage	Grunnskole	Primærhelsetj.	Pleie og omsorg	Barnevern	Sosialkontortj.	Teknisk	Samlet	Korr. innt.
Under 1000	174,8	142,9	153,5	119,4	110,2	78,8	70,5	133,3	150,7
1 000 – 2 000	157,6	136,0	141,4	116,2	111,1	91,1	60,2	127,7	117,8
2 000 – 3 000	140,8	125,3	121,5	107,6	114,5	88,9	64,4	117,6	107,6
3 000 – 4 000	141,4	121,1	117,4	106,8	110,6	85,2	71,0	115,3	103,7
4 000 – 5 000	123,2	113,4	111,0	104,1	115,0	88,7	80,1	109,4	104,6
5 000 – 10 000	111,7	106,4	100,9	105,5	112,6	90,6	85,1	105,5	97,8
10 000 – 20 000	90,2	99,6	97,2	99,8	95,3	92,9	96,4	97,7	95,2
20 000 – 50 000	88,3	96,2	95,5	99,2	90,8	100,6	110,6	96,4	95,7
Over 50 000	94,5	92,9	96,9	96,0	98,5	110,0	106,4	95,9	102,8

Merknad: Produksjonsindekser og korrigert inntekt er normalisert slik at gjennomsnittet for kommunene som inngår er lik 100.

Samlet produksjonsindeks er høyest i kommunene med færre enn 1 000 innbyggere, vel 30 prosent over landsgjennomsnittet. Deretter avtar indeksverdien med økende innbyggertall, og i gjennomsnitt er det kommunene med over 50 000 innbyggere som har den laveste verdien på produksjonsindeksen (om lag 4 prosent under landsgjennomsnittet). Den positive sammenhengen mellom produksjonsindeks og korrigert inntekt er tydelig når kommunene grupperes etter antall innbyggere.

Tabell 7.4 viser produksjonsindekser og korrigert inntekt for kommunene gruppert etter fylke.

Tabell 7.4 Produksjonsindekser for kommunene gruppert etter fylke. Veide gjennomsnitt med antall innbyggere som vekter.

Fylke	Barne- hage	Grunn- skole	Primær- helsetj.	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial- kontortj.	Teknisk	Samlet	Korr. innt.
Østfold	77,7	99,1	95,7	88,2	105,4	115,3	113,1	93,4	95,0
Akershus	101,4	89,4	93,9	95,7	76,5	92,3	112,1	93,3	99,9
Hedmark	112,1	101,9	110,8	98,9	87,2	107,0	87,4	102,4	94,8
Oppland	102,8	107,7	112,6	99,5	92,0	94,6	75,2	102,8	95,7
Buskerud	99,7	100,3	111,1	94,5	115,0	101,6	106,9	99,2	96,4
Vestfold	94,9	97,4	89,8	97,0	95,8	104,1	112,8	96,9	91,4
Telemark	106,4	101,1	101,0	93,8	125,9	105,4	104,3	100,2	100,1
Aust-Agder	80,1	95,1	110,5	102,4	110,8	105,8	92,7	98,0	95,8
Vest-Agder	79,0	95,4	93,9	104,2	94,7	101,5	104,5	96,9	96,1
Rogaland	86,9	99,9	83,7	99,5	99,7	89,8	110,6	96,5	100,9
Hordaland	87,7	95,0	93,7	103,6	92,9	98,6	93,9	97,4	102,1
Sogn og Fjordane	125,2	114,7	113,3	105,4	84,3	82,1	70,8	109,2	101,8
Møre og Romsdal	98,0	105,3	101,4	100,2	104,9	82,2	99,5	100,6	96,1
Sør-Trøndelag	112,4	97,6	94,7	107,9	102,2	95,4	109,5	103,2	98,3
Nord-Trøndelag	95,3	101,6	100,5	105,3	93,8	85,5	95,3	100,7	95,8
Nordland	112,9	115,7	112,4	106,4	120,7	100,7	93,7	110,8	106,7
Troms	115,8	112,4	115,2	111,9	112,9	85,1	89,9	110,9	109,1
Finnmark	153,5	135,1	128,7	123,3	126,8	109,8	97,2	130,7	124,3

Merknad: Produksjonsindekser og korrigeret inntekt er normalisert slik at gjennomsnittet for kommunene som inngår er lik 100.

7.4 Alternativ produksjonsindeks for grunnskole

Lærertimer per elev er den viktigste produksjonsindikatoren for grunnskolen i den produksjonsindeksen som er presentert i det foregående, jf. tabell 7.1. Som nevnt i kapittel 7.2 er det ikke åpenbart at lærertimer bør betraktes som en produksjonsindikator. Det har sammenheng med at antall lærertimer måler det antall timer lærerne underviser, og følgelig er nært knyttet til antall lærerårsverk som er et mål på ressursinnsats. Ideelt sett bør produksjonen i grunnskolen i større grad måles i forhold til elevenes læringsutbytte. Videre vil delindeksen for grunnskolen beskrevet i tabell 7.1 gi systematiske skjevheter når produksjonsindeksen relateres til korrigeret inntekt. Det har sammenheng med at lavt innbyggertall og spredt bosettingsmønster bidrar til et høyt antall lærertimer per elev og dermed høy produksjon, samtidig som lavt innbyggertall og spredt bosettingsmønster isolert sett bidrar til lav korrigeret inntekt. Det vil derfor være en systematisk tendens til at forholdet mellom produksjonsindeks og korrigeret inntekt er høyt i små kommuner med spredt bosettingsmønster og lavt i større kommuner i sentrale strøk. Dette forholdet bidrar blant annet til å forklare at kommunene i Akershus kommer ut med lav produksjon i grunnskolen, jf. tabell 7.4. I det følgende presenteres en alternativ delindeks for grunnskolen hvor årstimer erstattes med standpunkt karakterer i kjernefagene norsk, engelsk og matematikk. Denne alternative delindeksen for grunnskolen er klart atskilt fra ressursinnsatsen og gir ikke samme systematiske skjevhet når ressursinnsatsen relateres til korrigeret inntekt.

Gjennom norsk og internasjonal forskning er det godt dokumentert at karakterer eller elevprestasjoner påvirkes av familiebakgrunn. Det er for eksempel slik at barn av foreldre med høy utdanning og høy inntekt gjennomgående oppnår bedre karakterer enn barn av foreldre med lav utdanning og lav inntekt. Det er derfor nødvendig å kontrollere for utdanning, inntekt og andre sosioøkonomiske faktorer som påvirker elevprestasjonene for å isolere skolens og kommunens bidrag til læringsutbyttet.

I denne analysen tas det utgangspunkt i standpunkt karakterer i norsk, engelsk og matematikk for elever i 10. klasse i skoleåret 2004/05. Karakterene er imidlertid korrigeret for en rekke sosioøkonomiske faktorer som antas å ha en selvstendig effekt på læringsutbyttet. De faktorene det kontrolleres for, omfatter blant annet foreldrenes inntekt, utdanningsnivå og hvorvidt de er

gift, skilt, separert, samboere eller enslige, samt elevkarakteristika som kjønn og adopsjons- og innvandrersstatus. Det vises til Borge og Naper (2006) og Borge og Sunnevåg (2005) for en nærmere omtale av denne korreksjonen av standpunkt karakterer.

Tabell 7.5 Opprinnelige og alternative indekser for kommunene gruppert etter korrigert inntekt. Veide gjennomsnitt med antall innbyggere som vektor.

Korrigert inntekt	Opprinnelige indekser		Alternativ indekser		Korrigert inntekt
	Grunnskole	Samlet	Grunnskole	Samlet	
Under 95	97,8	96,9	99,0	97,4	91,7
95-100	98,7	96,9	100,4	97,5	96,7
100-105	96,8	100,2	100,6	101,4	102,3
105-110	98,7	100,5	100,4	101,0	106,1
110-125	129,9	123,5	100,0	113,4	116,4
Over 125	138,2	130,9	100,2	118,0	139,2
Standardavvik	13,5	10,1	3,2	7,0	9,6
Korrelasjon med korrigert inntekt	0,42	0,52	0,14	0,50	1,00
Antall kommuner	374	374	374	374	374

Merknad: Produksjonsindekser og korrigert inntekt er normalisert slik at gjennomsnittet for kommunene som inngår er lik 100.

Tabell 7.5 viser den opprinnelige delindeksen for grunnskole og samlet produksjonsindeks og alternativ delindeks for grunnskole (hvor lærertimer per elev er erstattet med korrigerte karakterer) og tilhørende alternativ totalindeks for kommunene gruppert etter korrigert inntekt. I den opprinnelige delindeksen for grunnskolen, hvor lærertimer er den viktigste produksjonsindikatoren, er det særlig kommuner med høy korrigert inntekt (over 110) som skiller seg ut med høyt nivå på produksjonen. Med den alternative indeksen, hvor korrigerte karakterer er den viktigste produksjonsindikatoren, kommer disse kommunene ut om lag på landsgjennomsnittet. Som en konsekvens av dette er den alternative delindeksen for grunnskolen vesentlig svakere korrelert med korrigert inntekt enn den opprinnelige delindeksen. Det er likevel en klar positiv sammenheng mellom korrigert inntekt og den alternative totalindeksen. Den vesentligste forskjellen mellom de to totalindeksene er at kommuner med høy korrigert inntekt skårer vesentlig dårligere på den alternative indeksen.

Det er ikke vanskelig å forklare hvorfor kommuner med høy inntekt skårer relativt dårligere på den alternative delindeksen for grunnskolen. I grunnskolen er disse kommunene kjennetegnet ved et høyt antall lærertimer per elev, og det er derfor de skårer svært godt på den opprinnelige delindeksen. Et høyt antall lærertimer per elev har først og fremst sammenheng med at disse kommunene i gjennomsnitt har små skoler, noe som dels skyldes at vi i denne gruppen finner mange små kommuner med spredt bosettingsmønster og dels at de har gode økonomiske rammebetingelser som muliggjør en desentralisert skolestruktur. At kommunene med høy inntekt ikke skårer over gjennomsnittet på den alternative indeksen skyldes at den høye ressursinnsatsen per elev ikke resulterer i tilsvarende gode elevprestasjoner. En svak sammenheng mellom ressursinnsats per elev og elevprestasjoner er i samsvar med funnene i norsk og internasjonal forskning, se for eksempel Hanushek (1986) og Hægeland, Raam og Salvanes (2004).

Diskusjonen over illustrerer styrker og svakheter ved de to delindeksene for grunnskolen. Styrken til den alternative delindeksen er at den fokuserer på elevprestasjoner og ikke på ressursinnsats. På den annen side fanger den ikke opp at en desentralisert skolestruktur kan gi større tilfredshet med skoletilbudet, blant annet knyttet til kortere reiseavstand mellom hjem og skole. Den opprinnelige indeksen har motsatte egenskaper. Den gir god uttelling for desentralisert skolestruktur, men gir ingen informasjon om elevprestasjoner.

Tabell 7.6 viser opprinnelige og alternative produksjonsindekser for kommunene gruppert etter antall innbyggere. Det framgår at den alternative delindeksen for grunnskolen og den alternative totalindeksen varierer mindre mellom kommuner av ulik størrelse enn de opprinnelige indeksene. Kommunene med under 10 000 innbyggere skårer relativt dårligere på den alternative indeksen, noe som reflekter at høy ressursinnsats målt ved årstimer per elev ikke gir tilsvarende gode elevprestasjoner. Det er særlig kommunene med over 50 000 innbyggere som skårer relativt bedre på den alternative indeksen. De har ressursinnsats per elev under gjennomsnittet, men har elevprestasjoner på nivå med gjennomsnittet.

Tabell 7.6 Opprinnelige og alternative indekser for kommunene gruppert etter antall innbyggere. Veide gjennomsnitt med antall innbyggere som vekter.

Antall innbyggere	Opprinnelige indekser		Alternativ indekser		Korrigert inntekt
	Grunnskole	Samlet	Grunnskole	Samlet	
Under 1 000	142,9	133,3	106,5	120,9	150,7
1 000 – 2 000	136,0	127,7	102,0	116,2	117,8
2 000 – 3 000	125,3	117,6	100,5	109,2	107,6
3 000 – 4 000	121,1	115,3	98,4	107,6	103,7
4 000 – 5 000	113,4	109,4	98,7	104,4	104,6
5 000 – 10 000	106,4	105,5	99,5	103,2	97,8
10 000 – 20 000	99,6	97,7	99,0	97,5	95,2
20 000 – 50 000	96,2	96,4	100,3	97,8	95,7
Over 50 000	92,9	95,9	100,5	98,4	102,8

Merknad: Produksjonsindekser og korrigert inntekt er normalisert slik at gjennomsnittet for kommunene som inngår er lik 100.

Tabell 7.7 viser opprinnelige og alternative produksjonsindekser for kommunene gruppert etter fylke. Det er særlig kommunene i Akershus og Hordaland som kommer bedre ut med den alternative indeksen. Kommunene i disse fylkene har relativt lav ressursinnsats per elev, men har likevel elevprestasjoner over landsgjennomsnittet. De fem fylkene som skårer høyest på den opprinnelige delindeksen for grunnskolen (Oppland, Sogn og Fjordane, Nordland, Troms og Finnmark) skårer nært gjennomsnittet når årstimer per elev erstattes med elevprestasjoner.

Tabell 7.7 Produksjonsindekser for kommunene gruppert etter fylke. Veide gjennomsnitt med antall innbyggere som vekter.

Fylke	Opprinnelige indekser		Alternativ indekser		Korrigert inntekt
	Grunnskole	Samlet	Grunnskole	Samlet	
Østfold	99,1	93,4	99,6	93,6	95,0
Akershus	89,4	93,3	101,5	97,4	99,9
Hedmark	101,9	102,4	99,6	101,7	94,8
Oppland	107,7	102,8	98,6	99,7	95,7
Buskerud	100,3	99,2	101,2	99,5	96,4
Vestfold	97,4	96,9	99,6	97,7	91,4
Telemark	101,1	100,2	98,9	99,5	100,1
Aust-Agder	95,1	98,0	96,0	98,3	95,8
Vest-Agder	95,4	96,9	99,1	98,2	96,1
Rogaland	99,9	96,5	98,3	96,0	100,9
Hordaland	95,0	97,4	101,0	99,4	102,1
Sogn og Fjordane	114,7	109,2	102,3	105,0	101,8
Møre og Romsdal	105,3	100,6	101,0	99,2	96,1
Sør-Trøndelag	97,6	103,2	99,4	103,8	98,3
Nord-Trøndelag	101,6	100,7	97,2	99,3	95,8
Nordland	115,7	110,8	100,3	105,6	106,7
Troms	112,4	110,9	102,1	107,4	109,1
Finnmark	135,1	130,7	98,2	118,2	124,3

Merknad: Produksjonsindekser og korrigert inntekt er normalisert slik at gjennomsnittet for kommunene som inngår er lik 100.

7.5 Utvikling over tid

Produksjonsindekser tilsvarende de som ble presentert i kapittel 7.3 (med lærertimer per elev som den viktigste produksjonsindikatoren for grunnskolen) ble første gang beregnet med utgangspunkt i data for 2000 for et mindre antall kommuner. Etter at det i 2001 ble obligatorisk

å rapportere til KOSTRA har antall kommuner i utvalget variert mellom 362 og 384. I det følgende diskuteres utviklingen fra 2001 til 2005.

Endring i produksjonsindeks over tid gir uttrykk for utviklingen i den enkelte kommune i forhold til gjennomsnittsutviklingen. En stabil verdi på produksjonsindeksen betyr ikke at produksjonen i kommunen har vært stabil, men at produksjonsøkningen har vært den samme som i de øvrige kommunene innenfor de utvalgte tjenesteområdene. Økende verdi på produksjonsindeksen over tid betyr at kommunens produksjon har økt raskere enn i de øvrige kommuner. Det kan være nærliggende å tolke økt verdi på produksjonsindeksen som uttrykk for økt effektivitet og lavere verdi på produksjonsindeksen som uttrykk for lavere effektivitet, men dette er å trekke forhastede konklusjoner. For eksempel vil økt verdi på produksjonsindeksen som skyldes raskere inntektsvekst enn de øvrige kommuner eller sterkere prioritering av de tjenester som omfattes av produksjonsindeksen ikke kunne tolkes som økt effektivitet.

Utviklingen i produksjonsindeks fra 2001 til 2005 er nærmere illustrert i tabell 7.8. Her er kommunene gruppert etter verdien på produksjonsindeksen i de to årene. Det framgår at det er stor stabilitet i produksjonsindeksen over tid. Dette kommer her til uttrykk ved at 149 av de 332 kommunene (45 prosent) tilhører samme gruppe i 2005 som i 2001. Og det er bare 39 kommuner (12 prosent) som ikke tilhører samme gruppe eller en av "nabogruppene" i 2005.

Tabell 7.8 Utviklingen i produksjonsindeks fra 2001 til 2005

		Produksjonsindeks 2005							
		80-85	85-90	90-95	95-100	100-105	105-110	110-120	120-
Produksjonsindeks 2001	80-85	19	7	5	0	0	0	0	0
	85-90	24	18	17	1	1	0	0	0
	90-95	1	13	28	13	5	2	1	0
	95-100	0	3	10	18	14	2	0	0
	100-105	0	0	1	3	17	8	4	0
	105-110	0	0	2	3	6	5	11	0
	110-120	0	0	0	1	3	6	19	5
	120 -	0	0	0	0	0	4	8	25

Samtidig viser tabell 7.8 at enkelte kommuner har hatt betydelig endring i verdien på produksjonsindeksen. Det er for eksempel én kommune som hadde produksjonsindeks mellom 10 og 20 prosent over landsgjennomsnittet i 2001 som ligger under gjennomsnittet i 2005. På den andre siden er det én kommune med produksjonsindeks 5-10 prosent under gjennomsnittet i 2001 som ligger 10-20 prosent over gjennomsnittet i 2005.

7.6 Oppsummering

I dette kapitlet er det presentert beregninger av en produksjonsindeks for kommunale tjenester basert på data for 2005. I tråd med resultatene fra tidligere år viser analysene en klar sammenheng mellom produksjonsindeksen og økonomiske rammebetingelser. Kommuner med høy korrigert inntekt har gjennomgående høyere produksjon enn kommuner med lav korrigert inntekt. Små kommuner og kommuner i Nord-Norge har også gjennomgående høy verdi på produksjonsindeksen. For de fleste kommuner er verdien på produksjonsindeksen preget av stabilitet over tid.

Det er stor interesse for produksjonsindeksen og den brukes aktivt av kommuner, statlige myndigheter og forskere. I enkelte sammenhenger benyttes også forholdet mellom produksjonsindeksen og korrigert inntekt som en effektivitetsindikator eller en indikator på hvor mye tjenesteproduksjon den enkelte kommune oppnår relativt til de ressursene den disponerer. Utvalget vil påpeke at en slik anvendelse av indeksen har sine begrensninger og må gjøres med en viss varsomhet, jf. avsnitt 7.2.

I det videre arbeidet kan det være aktuelt å videreutvikle produksjonsindeksen, og det er spesielt av interesse i hvilken grad den, i kombinasjon med korrigert inntekt, kan benyttes som effektivitetsindikator. Mulige svakheter ved å benytte forholdet mellom produksjonsindeks og korrigert inntekt som effektivitetsindikator er kommentert i avsnitt 7.3. Hovedutfordringen er å utforme produksjonsindeksen slik at den gir en best mulig beskrivelse av det kommunale tjenestetilbudet. Spesielt er det ønskelig med bedre indikatorer for kvaliteten på tjenestetilbudet, og utvalget følger med interesse det arbeidet som nå gjøres i regi av SSB, KRD og KS for å komme fram til bedre kvalitetsindikatorer i KOSTRA. De to alternative produksjonsindeksene for grunnskolen (med henholdsvis lærertimer og elevprestasjoner som produksjonsindikator) som er presentert i dette kapitlet, viser at rankingen er følsom for hvordan produksjonen måles. En mulig tilnærming til å videreutvikle analysen vil være å korrigere effektivitetsindikatoren for utelatte sektorer, inntekter som ikke omfattes av korrigert inntekt og forskjeller i netto driftsresultat. En alternativ metode for å måle effektivitet er å benytte såkalte DEA-analyser, se Borge og Sunnevåg (2006).

I vedlegg 12 i denne rapporten vises produksjonsindekser for enkeltkommuner. Der oppgis også kommunens korrigerede inntekt (relatert til landsgjennomsnittet) og netto driftsresultat i 2005. Driftsresultatet er tatt med for å gi en indikasjon på kommunens økonomistyring og økonomiske balanse og i hvilken grad tjenestetilbudet gis innenfor kommunens inntektsrammer.

Referanser

- Borge, L.-E. og L.R. Naper (2005): Efficiency potential and efficiency variation in Norwegian lower secondary schools, *Finanzarchiv* 62, 221-249.
- Borge, L.-E. og K. Sunnevåg (2006): Effektivitet og effektivitetsutvikling i kommunesektoren: Sluttrapport, Rapport 07/06, Senter for økonomisk forskning.
- Borge, L.-E., T. Falch og P. Tovmo (2001): Produksjonsindeks for kommunale tjenester, Rapport, ALLFORSK.
- Hanushek, E. (1986): The economics of schooling: Production and efficiency in public schools, *Journal of Economic Literature* 24, 1141-1177.
- Hægeland, T., O. Raaum og K.G. Salvanes (2004): Pupil achievement, school resources and family background, Manuskript, Frischsenteret og Statistisk sentralbyrå.

8 Empirisk analyse av handlingsplanen for eldreomsorg

Sammendrag

Dette kapitlet oppsummerer hovedresultatene i et prosjekt som Senter for økonomisk forskning (SØF) ved NTNU har utført på oppdrag fra utvalget og kommunal- og regionaldepartementet. Formålet med prosjektet var å utføre en empirisk analyse av handlingsplanen for eldreomsorgen. Handlingsplanen ble initiert for at kommunene skulle være i stand til å bygge ut pleie- og omsorgstjenestene i takt med økningen i antall eldre og videreutvikle tjenestetilbudet. Men det er ikke konsekvensene for eldreomsorgen som er tema for prosjektet, men hvilke konsekvenser handlingsplanen har hatt for andre kommunale tjenester og kommunenes økonomiske balanse. Hovedresultatene er at handlingsplanen bidro til å forsterke svekkelsen av netto driftsresultat på slutten av 1990-tallet og begynnelsen av 2000-tallet, men at utbyggingen av eldreomsorgen i liten grad gikk på bekostning av grunnskole og barnehage.

8.1 Innledning

Staten har i de senere år initiert flere handlingsplaner eller satsinger innenfor sentrale tjenester som eldreomsorg, psykiatri, skolebygg og barnehager. Formålet med satsingene har vært å stimulere til utbygging og forbedring av tjenestetilbudet innenfor de prioriterte områder. Satsingene er kjennetegnet ved at staten gir økonomisk støtte i form av øremerkede tilskudd innenfor en avgrenset tidsperiode. Senter for økonomisk ved NTNU har på oppdrag fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) gjennomført en empirisk analyse av én av disse satsingene, handlingsplanen for eldreomsorgen (HPE). Prosjektet er dokumentert i Borge og Haraldsvik (2006). Dette kapitlet oppsummerer hovedresultatene i rapporten.

Den empiriske analysen som er utført kan betraktes som en naturlig videreføring av et tidligere prosjekt i regi av TBU (Borge og Rattsø, 2005). Det tidligere prosjektet fokuserte på teoretisk modellering av kommunenes tilpasning til tidsavgrensede statlige satsinger. Modellanalysene viste at satsinger kan være et effektivt virkemiddel for å stimulere det kommunale tjenestetilbudet innenfor de områder som blir prioritert, men at de også kan ha utilsiktede virkninger i form av ustabilitet i tjenestetilbudet, redusert produksjon av andre tjenester og svakere økonomisk balanse. Det er de mulige utilsiktede virkningene for andre tjenester og økonomisk balanse som er tema for dette prosjektet.

8.2 Handlingsplanen for eldreomsorgen (HPE)

Om handlingsplanen for eldreomsorgen

I juni 1997 gikk et samlet Storting inn for å ta i bruk ekstraordinære statlige virkemidler for å bygge ut kapasiteten og ruste opp standarden i pleie- og omsorgssektoren. Handlingsplanen for eldreomsorgen la opp til et krafttak over 4 år for å sette kommunene i stand til å holde tritt med befolkningsutviklingen, samt å møte en ytterligere befolkningsvekst. Måltallene i planen ble satt til 12 000 nye årsverk og bygging/utbedring av 24 400 omsorgsboliger og sykehjemsplasser. Senere er HPE utvidet med 14 000 omsorgsboliger og sykehjemsplasser. Fram til 2001 hadde kommunene stor frihet med hensyn til hva de ønsket å bygge. Stortinget mente imidlertid at det ble bygget for mange vanlige omsorgsboliger, og fra 2001 ble det innført prioriteringsregler. Sykehjem og omsorgsboliger med areal tilrettelagt for heldøgns pleie og

omsorg skulle prioriteres framfor omsorgsboliger uten fellesareal. Utbedring og enereom ble også prioritert.

For å sikre at målene i HPE ble nådd, ble det benyttet økonomiske, juridiske og andre virkemidler (blant annet krav om kommunale planer). De økonomiske virkemidlene besto i det vesentligste av driftstilskudd, investeringstilskudd og tilskudd til renter og avdrag på lån. Driftstilskuddene ble i hovedsak fordelt etter objektive kriterier (alder og dødelighet) og fungerte i stor grad som rammetilskudd. De ble lagt inn i inntektssystemet og fordelt som ordinære rammetilskudd fra 2002. Vi vil i denne rapporten fokusere på investeringstilskuddene og de tilhørende tilskudd til renter og avdrag på lån.

Investeringstilskuddet (eller oppstartstilskuddet) bygde på en låne- og tilskuddsordning som ble etablert allerede i 1994. Ved oppstarten av HPE 1. januar 1998 ble tilskuddssatsene økt fra 150 000 kroner til 375 000 kroner per sykehjemsplass og fra 100 000 kroner til 175 000 kroner per omsorgsbolig. Oppstartstilskuddet ble gitt til alle boliger/plasser, også i de tilfellene der kommunene la ned gamle bygg og erstattet disse med nybygg. Kommuner som valgte å utbedre den gamle bygningsmassen kunne få et såkalt utbedringstilskudd gradert etter prosjektets kostnader opp til et nivå som tilsvarer tilskuddet for nybygde plasser/boliger.

Investeringstilskuddet innebar ingen fullfinansiering av kommunenes utbyggingskostnader. I tillegg til investeringstilskuddet ble det derfor gitt kompensasjonstilskudd til dekning av rente- og avdragsutgifter. Det nettobeløp som ble lagt til grunn for beregning av kompensasjonstilskuddet (sjablonmessig kostnad fratrukket investeringstilskudd) var 565 000 kroner for omsorgsboliger og 455 000 kroner for sykehjemsplasser. Kommunene måtte selv dekke prosjektkostnader som oversteg den sjablonmessige kostnaden.

I forbindelse med innføringen av HPE ble kommunene oppfordret til å ta mest mulig kostnadsriktig husleie i omsorgsboliger. For at det likevel skulle være mulig for pensjonister med lave inntekter å bo i disse boligene ble regelverket for bostøtteordningen endret. Blant annet ble det såkalte boutgiftstaket (den øverste grensen for hvor høye boutgifter som regnes med) hevet. Det ble også gjort en rekke andre endringer i bostøtteordningen som beboere i omsorgsboliger til gode. Disse endringene la til rette for at kommunene kunne ta mest mulig kostnadsriktig husleie.

Utnyttelse av handlingsplanen

Husbanken hadde ansvaret for å behandle søknader om investeringstilskudd og tilskudd til å dekke renter og avdrag på lån. Husbanken har i alt godkjent 38 653 boenheter. Dette er 253 boenheter flere enn handlingsplanens totale måltall. De godkjente boenhetene fordelte seg nokså likt mellom sykehjem og omsorgsboliger. Per juni 2005 var nærmere 80 prosent av de godkjente boenhetene ferdigstilt eller utbedret.

Vi har fått tilgang på data fra Husbanken som gir informasjon om godkjente boenheter for den enkelte kommune i perioden 1998-2003. Siden vår analyse av tjenestetilbud og økonomisk balanse går fram til 2005 (det siste året med tilgjengelige data), og har vi valgt å kun inkludere prosjekter som var ferdigstilt før 1. januar 2005. I tillegg har vi ekskludert Oslo (som både er kommune og fylkeskommune) fra analysene. Datamaterialet omfatter da 433 kommuner og nærmere 28 000 boenheter. Av de nærmere 28 000 boenhetene som var ferdigstilt før 1. januar 1995, var nærmere 60 prosent omsorgsboliger og vel 40 prosent sykehjemsplasser. At det er en høyere andel omsorgsboliger i vårt utvalg enn blant alle godkjente boenheter skyldes at andelen godkjente sykehjemsplasser økte i løpet av

handlingsplanperioden og at mindre andel av sykehjemmene enn omsorgsboligene var ferdigstilt per 1. januar 2005.

Kommunenes utnyttelse av handlingsplanen måles ved antall boenheter med tilskudd per 1000 innbygger. Målt på denne måten er det betydelig variasjon i utnyttelsen av handlingsplanen. Kommunen som utnyttet handlingsplanen sterkest fikk tilskudd til nærmere 40 boenheter per 1000 innbygger, mens det var 18 kommuner som ikke utnyttet handlingsplanen. På landsbasis ble det i perioden 1998-2003 gitt tilskudd til 7 boenheter per 1000 innbygger.

8.3 Hvilke kommuner har utnyttet handlingsplanen?

I det følgende ser vi nærmere på hva som kjennetegner kommuner som har utnyttet HPE i stor grad og hva som kjennetegner kommuner som har utnyttet HPE i liten grad. Med utgangspunkt i den konkrete utformingen av handlingsplanen (diskutert i kapittel 8.2) kan vi utlede hypoteser om hvordan ulike kommuner vil utnytte HPE. Ett viktig forhold i denne sammenhengen er at selv om staten gir tilskudd til investeringer og renter og avdrag, vil utnyttelse av HPE også medføre økonomiske forpliktelser for kommunene. Det viktigste er at økt kapasitet i eldreomsorgen vil medføre økte driftsutgifter. I tillegg kommer effekten av at den sjablonmessige kostnaden kan være lavere enn den faktiske utbyggingskostnaden. Utbyggingstilskuddene i HPE kan derfor betraktes som prisvridende øremerkede tilskudd med kommunal egenfinansiering. Det er grunn til å tro at kommuner med høye inntekter lettere vil kunne bære denne egenfinansieringen. Alt annet likt vil vi derfor forvente at kommuner med høye inntekter har utnyttet HPE sterkere enn kommuner med lave inntekter. I tillegg forventer vi at kommuner med en dårlig utbygd pleie- og omsorgssektor (i forhold til behovene) vil ønske å forsere utbyggingen i en periode hvor staten gir tilskudd til utbygging.

I tabell 8.1 er kommunene delt inn i i åtte grupper etter graden av utnyttelse av HPE. Gruppe 1 består av de 18 kommunene som ikke har mottatt investeringstilskudd, mens gruppe 8 består av de 17 kommunene som har mottatt investeringstilskudd til minst 17 boenheter per 1000 innbygger. Mellom disse ytterpunktene er kommunene gruppert etter stigende utnyttelse av handlingsplanen. Tabell 8.1 beskriver standarden på eldreomsorgen (hjemmetjenestedeckning, institusjonsdekning og andel enerom i institusjon), kommunalt inntektsnivå (frie inntekter per innbygger), eldreandel, antall innbyggere og bosettingsmønster.

Tabell 8.1 Standard på eldreomsorg, inntekter, eldreandel, kommunestørrelse og bosettingsmønster, kommunene gruppert etter utnyttelse av HPE, veide gjennomsnitt, 1997.

	Institusjons- dekning	Hjemme- tjenestedeckning	Eneroms- dekning	Antall innbyggere (i 1000)	Frie inntekter (kr. per innbygger)	Andel innbyggere 80 år og over	Andel bosatt spredtbygd
Alle kommuner	0,24	0,24	0,72	9,00	18603	0,0400	0,26
Gruppe 1 (18 kommuner) Ingen investeringer	0,32	0,27	0,83	2,35	24561	0,0403	0,46
Gruppe 2 (57 kommuner) 4 eller færre boenheter	0,23	0,22	0,82	11,00	19047	0,0352	0,21
Gruppe 3 (75 kommuner) Mellom 4 og 6 boenheter	0,23	0,25	0,74	15,89	17956	0,0371	0,18
Gruppe 4 (68 kommuner) Mellom 6 og 8 boenheter	0,23	0,22	0,68	13,27	17464	0,0394	0,23
Gruppe 5 (59 kommuner) Mellom 8 og 10 boenheter	0,25	0,24	0,72	7,83	18349	0,0427	0,31
Gruppe 6 (65 kommuner) Mellom 10 og 13 boenheter	0,23	0,26	0,71	6,32	19145	0,0462	0,36
Gruppe 7 (43 kommuner) Mellom 13 og 17 boenheter	0,26	0,24	0,64	3,19	22203	0,0522	0,50
Gruppe 8 (48 kommuner) 17 eller flere boenheter	0,28	0,25	0,64	2,58	24006	0,0594	0,65

Merknader: Institusjonsdekning er andel beboere i institusjon blant innbyggere 80 år og over, og hjemmetjenestedeckning er andel mottakere av hjemmetjenester blant innbyggere 67 år og over.

Én interessant observasjon fra tabell 8.1 er at de kommuner som ikke har utnyttet HPE i stor grad har de samme rammebetingelser som de som har utnyttet HPE mest. I begge gruppene finner vi små distriktskommuner med høyt kommunalt inntektsnivå. De skiller seg imidlertid fra hverandre når det gjelder standarden på eldreomsorgen. Kommunene som ikke har utnyttet HPE hadde høy institusjonsdekning og en høy andel enerom i institusjon allerede før handlingsplanen ble innført. Kommunene som har utnyttet HPE sterkest har lavere institusjonsdekning (men likevel klart over landsgjennomsnittet) og en lavere andel enerom (også lavere enn landsgjennomsnittet) enn de om ikke har utnyttet HPE. De har også en høy andel eldre i befolkningen, både i forhold til kommunene som ikke har utnyttet HPE og i forhold til landsgjennomsnittet.

Denne observasjonen illustrerer to mer generelle fordelingsmessige effekter knyttet til tidsavgrensede statlige satsinger. Det første poenget er at det, blant kommuner med relativt like økonomiske rammebetingelser, vil være en tendens til at kommunene med dårligst tjenestetilbud mottar mest tilskudd. Dette kan betraktes som positivt i den forstand at midlene, blant kommuner med samme inntektsnivå, kanaliseres dit hvor behovet er størst, men negativt

fordi finansieringssystemet premierer de kommuner som ikke har prioritert utbygging av den aktuelle tjenesten.¹ Det andre poenget er at de kommuner som utnytter handlingsplanen sterkest er kommuner med gode økonomiske rammebetingelser og som, i forhold til landsgjennomsnittet, ikke har et spesielt dårlig tjenestetilbud. De kommunene som absolutt sett har det dårligste tjenestetilbudet har også lavt inntektsnivå (gruppe 4), og makter derfor ikke å oppnå mer en gjennomsnittlig utnyttelse av handlingsplanen.

Vi har også foretatt regresjonsanalyse med utnyttelse av handlingsplanen som avhengig variabel og alle kommunekjennetegn som forklaringsvariable. Det framgår da at det særlig er lav eneromsdekning og høy eldreandel som bidrar til høy utnyttelse av handlingsplanen. Det er også en viss tendens til at spredt bosettingsmønster og, noe overraskende, høy institusjonsdekning gir sterk utnyttelse av HPE.

8.4 Har handlingsplanen hatt utilsiktede konsekvenser for tjenestetilbud og økonomisk balanse?

Hovedformålet med prosjektet er å analysere om utbyggingen av eldreomsorgen har gått på bekostning av andre tjenester og kommunenes økonomiske balanse. Dette gjøres ved å undersøke om utviklingen i tjenestetilbud og økonomisk balanse påvirkes av i hvilken grad kommunene har utnyttet HPE. Hvilke effekter er det grunn til å forvente at handlingsplanen har hatt for tjenestetilbud og økonomisk balanse? Når det gjelder effekten på andre tjenester, er det viktig at tilskuddene i HPE gis til oppbygging av ny produksjonskapasitet, og at de ikke omfatter sykehjem og omsorgsboliger som er bygd tidligere.² Det betyr at det ikke vil være lekkasjeeffekter til andre tjenester slik vi kan observere for øremerkede tilskudd som omfatter all tjenesteproduksjon (for eksempel driftstilskuddet til barnehager). Tvert i mot vil vi forvente at investeringstilskuddene i HPE vil kunne ha negative konsekvenser for andre tjenester fordi oppbygging av ny kapasitet også krever økte driftsutgifter og fordi tilskuddene ikke nødvendigvis fullfinansierer utbyggingen.

At handlingsplanen er tidsavgrenset har vesentlig betydning for den forventede effekten på økonomisk balanse (netto driftsresultat). Kommunene vil ha insentiver til å flytte aktivitet over tid. Mer presist vil de ha insentiver til å øke aktiviteten i handlingsplanperioden hvor staten subsidierer utbyggingen. Den økonomiske balansen vil svekkes i handlingsplanperioden dersom ressursbruken i større grad konsentreres om denne perioden. I tillegg kan den økonomiske balansen bli svekket dersom kommunene opptre kortsiktig og ikke tar hensyn til at kapasitetsoppbygging også medfører økte driftsutgifter og økte utgifter til renter og avdrag.

Vi benytter et analyseopplegg hvor vi studerer endringen i tjenestetilbud og endringen i netto driftsresultat fra 1997 til 2005. Dette er en såkalt "difference-in-differences" tilnærming som innebærer at vi indirekte kontrollerer for kommunespesifikke effekter som ikke varierer over tid (utelatte og uobserverbare variable) og for endringer over tid som er felles for alle kommuner (eksempelvis oppgaveendringer). Konkret utføres det regresjonsanalyser med endring i tjenestetilbud og økonomisk balanse som avhengige variable og med utnyttelse av handlingsplanen som forklaringsvariabel. I tillegg kontrolleres det for endringer i kommunalt inntektsnivå og alderssammensetning.

¹ Det vises til Håkonsen og Løyland (2000) og Borge og Rattsø (2005) for nærmere diskusjon av uheldige insentiveffekter av statlige satsinger.

² Med mindre de gjøres om til enerom (sykehjem) eller utbedres.

Tjenestetilbudet i grunnskolen måles ved årsverk og lærertimer per elev, mens tjenestetilbudet i barnehagesektoren måles ved årsverk per barn og barnehagedekning. Netto driftsresultat per innbygger benyttes om indikator på økonomisk balanse. Når det gjelder utnyttelse av HPE, skiller vi her mellom tilskudd til omsorgsboliger og tilskudd til sykehjemsplasser. Det antas at utbygging av sykehjem påfører kommunene større driftsutgifter knyttet til pleie og omsorg enn omsorgsboliger. I tillegg kan husleieinntektene fra omsorgsboliger være høyere, blant annet fordi leietakerne har krav på bostøtte.

Tabell 8.2 Utviklingen i grunnskoletilbud, barnehagetilbud og netto driftsresultat

	Endring i grunnskoletilbud		Endring i barnehagetilbud		Endring i økonomisk balanse		
	Årsverk per elev	Lærertimer per elev	Årsverk	Dekningsgrad	Netto dr.res.	Brutto dr.res.	Renter og avdrag
Omsorgsboliger per 1000 innbygger	-0,00018 (1,23)	-0,015 (0,12)	0,00074 (1,92)	-0,0019 (1,64)	-24,6 (0,51)	49,3 (1,33)	84,2 (2,03)
Sykehjemsplasser per 1000 innbygger	-0,000036 (0,31)	0,135 (1,37)	-0,000026 (0,08)	-0,002 (2,15)	-141,6 (-3,65)	-100,7 (3,38)	52,8 (1,59)
Endring i frie inntekter (i 1000 kroner per innbygger)	0,0000006 (0,06)	0,158 (1,77)	0,0001 (0,34)	0,0020 (2,25)	277,6 (7,94)	398,6 (15,13)	115,9 (3,94)
Endring i andel innbyggere 0-5 år	-0,084 (1,28)	-152,0 (2,69)	-0,383 (2,20)	-0,838 (1,63)	-3452,2 (0,16)	5836,0 (0,35)	14182,2 (0,75)
Endring i andel innbyggere 6-15 år	-0,304 (5,65)	-287,0 (6,22)	-0,417 (2,90)	-0,642 (1,51)	-624,3 (0,03)	5017,3 (0,36)	8842,6 (0,57)
Endring i andel innbyggere 67-79 år	-0,013 (0,27)	65,8 (1,61)	-0,454 (3,55)	1,140 (3,02)	4668,3 (0,29)	19201,6 (1,56)	20650,9 (1,50)
Endring i andel innbyggere 80 år og over	0,027 (0,32)	23,2 (0,32)	-0,576 (2,53)	0,380 (0,56)	-21133,2 (0,74)	-1140,9 (0,05)	27931,6 (1,14)
Antall kommuner	429	429	431	431	431	415	415
R^2_{adj}	0,08	0,12	0,06	0,07	0,16	0,40	0,06

Merknader: Relasjonene er estimert ved vanlig minste kvadraters metode. Tabellen viser estimerte koeffisienter med (absolutte) t-verdier i parentes. Effekten er statistisk utsagnskraftige (5 prosent nivå) dersom t-verdien er 1,65 eller høyere. Brutto driftsresultat er definert som netto driftsresultat pluss netto rente- og avdragsutgifter. Brutto driftsresultat, netto renter og avdrag, netto driftsresultat og frie inntekter er målt per innbygger i faste 2005 priser. TBU's prisindeks for kommunesektoren kjøp av varer og tjenester er benyttet som deflator.

Et utvalg av estimeringsresultatene er vist i tabell 8.2. Det framgår at utnyttelse av handlingsplanen til utbygging av sykehjemsplasser har bidratt til svakere økonomisk balanse og til mindre utbygging av barnehageplasser. Den estimerte koeffisienten indikerer at én ekstra sykehjemsplass per 1000 innbygger bidrar til å svekke netto driftsresultat med om lag 140 kroner per innbygger. Vi har også undersøkt i hvilken grad effekten på netto driftsresultat går via brutto driftsresultat og i hvilken grad den går via netto renter og avdrag.³ Svekkelsen av netto driftsresultat reflekterer dels et lavere brutto driftsresultat og dels høyere rente- og avdragsutgifter. Om lag 2/3 av svekkelsen av netto driftsresultat skyldes svakere brutto driftsresultat og om lag 1/3 skyldes økte rente- og avdragsutgifter.

Resultatene indikerer at sykehjemsdelen av HPE har bidratt til betydelig svekkelse av kommunenes økonomiske balanse. I gjennomsnitt ble det gitt tilskudd til nærmere 3 sykehjemsplasser per 1000 innbygger. I henhold til de estimerte koeffisientene har dette bidratt

³ Brutto driftsresultat er beregnet som netto driftsresultat pluss netto utgifter til renter og avdrag. Denne definisjonen tilsvare ikke den definisjonen som benyttes i KOSTRA.

til å svekke netto driftsresultat med om lag 400 kroner per innbygger i 2005. Dette tilsvarer en svekkelse av netto driftsresultat på om lag 1 prosent av driftsinntektene.

Den kvantitative effekten på barnehagedekningen er betydelig for kommunene som har utnyttet handlingsplanen sterkest. Kommunen som har utnyttet sykehjemsdelen av HPE sterkest fikk tilskudd til 30 sykehjemsplasser per 1000 innbygger, og den beregnede effekten av dette er at barnehagedekningen ville vært 6,5 prosent høyere i 2005 uten HPE. For landet som helhet er imidlertid effekten på barnehageutbyggingen moderat. I gjennomsnitt ble det gitt tilskudd til 3 sykehjemsplasser per 1000 innbygger, noe som gir en beregnet effekt på barnehagedekningen på om lag 0,5 prosentpoeng. Til sammenlikning økte barnehagedekningen på landsbasis med 15 prosentpoeng fra 1997 til 2005.

I tråd med våre forventninger har utbygging av omsorgsboliger svakere effekt på kommunenes økonomiske balanse. Utbygging av omsorgsboliger bidrar til økte rente- og avdragsutgifter, men dette motvirkes av at brutto driftsresultat styrkes, slik at effekten på netto driftsresultat blir relativt beskjeden. Utbygging av omsorgsboliger har i noen grad bidratt til å begrense barnehageutbyggingen, men effekten er ikke statistisk utsagnskraftig og noe vanskelig å tolke i lys av at effekten på årsverk per barn i barnehage er positiv.

I grunnskolen finner vi ingen systematiske effekter av HPE. Verken utbygging av sykehjemsplasser eller omsorgsboliger har statistisk utsagnskraftig effekt på utviklingen i ressursbruk per elev.

Når det gjelder effekten av de øvrige variablene, finner vi at vekst i frie inntekter gir flere lærertimer per elev, høyere barnehagedekning og bedre økonomisk balanse. I tillegg synes det å være slik at tjenestetilbudet blir dårligere når målgruppen for tjenesten blir større. En økning i andelen skoleelever (6-15 åringer) bidrar til lavere ressursbruk per elev i grunnskolen og en økningen i andelen barn i barnehagealder (0-5 år bidrar) til færre årsverk per barn i barnehage og lavere barnehagedekning. Dette er i tråd med tidligere analyser av offentlig ressursbruk i Norge (Borge og Rattsø, 1995), Danmark (Borge og Rattsø, 1999) og USA (Poterba, 1997; Harris et al. 2001).

8.5 Oppsummering

Formålet med dette prosjektet var å analysere mulige utilsiktede effekter av handlingsplanen for eldreomsorgen for andre tjenester og økonomisk balanse. De analyser som er utført viser at HPE først og fremst har hatt utilsiktede effekter for den økonomiske balansen, og at HPE bidro til å forsterke svekkelsen av netto driftsresultat på slutten av 1990-tallet og begynnelsen av 2000-tallet. Når det gjelder effekten på andre tjenestoområder, finner vi at HPE ikke har hatt negative konsekvenser for en etablert tjeneste som grunnskole, men at den har hatt en viss negativ effekt for utbyggingen av barnehager. Sett i forhold til veksten i barnehagedekningen i perioden, er imidlertid betydningen av HPE nokså beskjeden.

Avslutningsvis vil vi bemerke at de effektene som dokumenteres i dette prosjektet er i motstrid til kommuneerfaringene diskutert i Borge og Rattsø (2005). Kommunenes egen oppfatning var at de, blant annet gjennom økonomiplanene, hadde god oversikt over de langsiktige konsekvensene av handlingsplanen, og at den derfor ikke hadde bidratt til å svekke netto driftsresultat. De mente at HPE først og fremst hadde bidratt til å redusere utbyggingen av andre tjenester. Avviket mellom kommuneerfaringene og den landsomfattende empiriske

analysen som er presentert her, kan skyldes at kommuneerfaringene kun var basert på samtaler med representanter for 6 kommuner.

Referanser

- Borge, L.-E. og M. Haraldsvik (2006): Empirisk analyse av handlingsplanen for eldreomsorgen, Rapport nr. 05/06, Senter for økonomisk forskning (SØF), Trondheim.
- Borge, L.-E. og J. Rattsø (1999): Generational conflict and the disadvantage of being part of a large cohort: Empirical analysis of demography and welfare service production in Denmark, manuskript, Institutt for samfunnsøkonomi, NTNU, Trondheim.
- Borge, L.-E. og J. Rattsø (2005): Kommunenes økonomiske tilpasning til tidsavgrensede statlige satsinger, Rapport nr. 03/05, Senter for økonomisk forskning (SØF), Trondheim.
- Harris, A., W.N. Evans og R. Schwab (2001): Public education financing in an aging America, *Journal of Public Economics* 81, 449-72.
- Husbanken (2004): Handlingsplan for eldreomsorgen: Husbankens oppsummering, Oslo.
- Håkonsen, L. og K. Løyland (2000): Kommunal tilpasning 2000 – når forventninger får malinga på skolene til å flasse av, *Sosialøkonomen* 54(4), 11-16.
- Poterba, J. (1997): Demographic structure and the political economy of public education, *Journal of Policy Analysis and Management* 16, 48-66.
- Sosial- og helsedepartementet (1997): Trygghet-Respekt-Kvalitet: Handlingsplan for eldreomsorgen, Oslo.

9 Notat fra utvalget til konsultasjonsordningen mellom staten og KS om tjenesteproduksjon og ressursinnsats

Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) er bedt om å lage et notat om utviklingen i kommunesektorens tjenesteproduksjon og ressursinnsats til konsultasjonsmøtet den 25. oktober 2006 mellom staten og KS.

Notatet beskriver kort utviklingen i kommunal og fylkeskommunal tjenesteproduksjon med vekt på utviklingen fra 2004 til 2005. Utviklingen beskrives i hovedsak gjennom kvantitative indikatorer for tjenesteproduksjonen, som eksempelvis antall barnehageplasser, antall årstimer i grunnskolen, antall elever og lærlinger i videregående opplæring og antall mottakere av pleie- og omsorgstjenester. I vedlegg er det gjort nærmere rede for utviklingen.

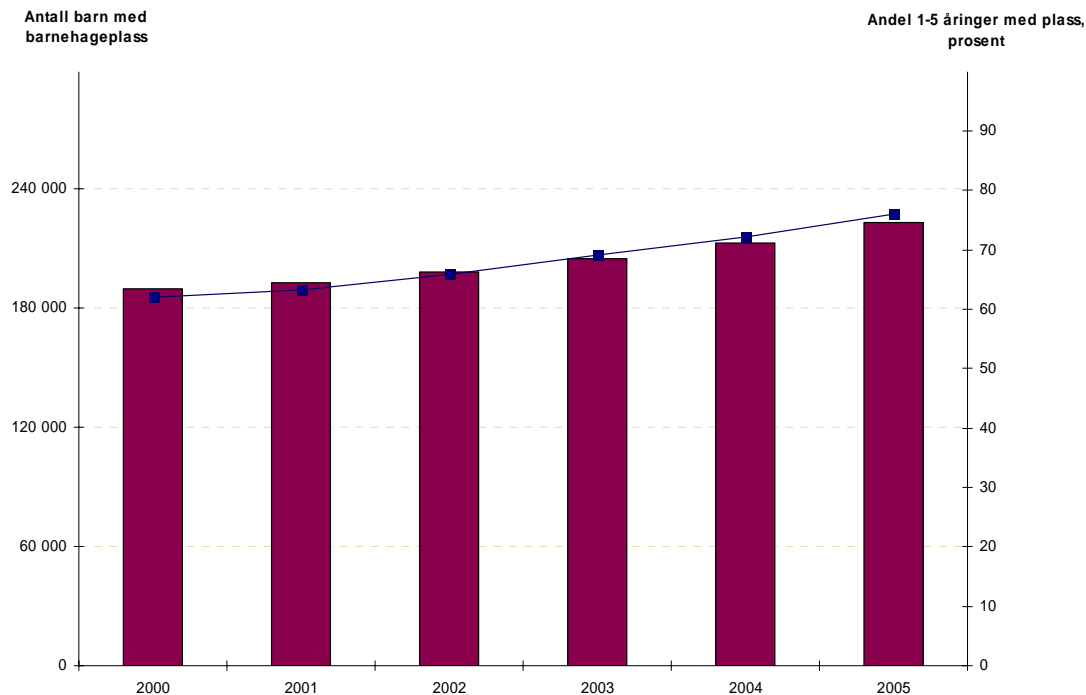
Det er betydelige problemer forbundet med å finne pålitelige indikatorer for omfanget av tjenesteproduksjonen i kommunesektoren. Det synes likevel klart at det har vært en sterk økning i tjenestetilbudet innen barnehage, en viss økning innenfor pleie og omsorg og om lag uendret tjenestetilbud i grunnskolen. Indikatorene tyder på at tjenesteproduksjonen innenfor pleie og omsorg har økt mindre enn ressursinnsatsen målt i årsverk, men blant annet fordi indikatorene ikke fanger opp utviklingen i pleietyngde for brukerne, er konklusjonen usikker. Det har vært en sterk vekst i elevtallet i videregående opplæring, men siden ressursinnsatsen ikke har økt tilsvarende, er antall årsverk per elev gått ned. En redusert gjennomføringsgrad i opplæringen og en svakere tilpasning av studietilbudet til elevenes søkeønsker, tyder også på at omfanget av tjenesteproduksjonen i videregående opplæring ikke har økt i takt med økningen i antall elever.

Utviklingen i tjenestetilbudet må ses i sammenheng med kommunesektorens økonomiske situasjon. Sektoren har i 2004 og 2005 hatt en vesentlig høyere inntektsvekst enn i de tre foregående årene, noe som har bidratt til høyere aktivitet i sektoren. Deler av inntektsveksten er imidlertid benyttet til å styrke kommunesektorens økonomi, etter flere år med svak økonomi og ubalanse mellom inntekter og utgifter.

Kommunale tjenester

Flere barnehageplasser og færre barn i barnehagealder bidro til at barnehagedekningen økte fra 72 prosent i 2004 til 76 prosent i 2005. Siden 2000 har oppunder 34 000 flere barn fått plass i barnehage, hvorav over 10 000 i løpet av fjoråret. Samtidig har en stadig større andel av barna heldagsplasser, slik at deler av kapasitetsveksten har tilfalt barn som allerede har barnehageplass. Utviklingen er vist i figur 9.1.

Figur 9.1 Antall barn med plass i barnehage ved utgangen av året (stolpe) og andel 1-5-åringar med plass (linje).

Om lag $\frac{3}{4}$ av de nye barnehageplassene i 2005 ble etablert i privat regi. Samlet sett drives nå nærmere halvparten av barnehageplassene av private.

For barnehage, grunnskole og pleie og omsorg har utvalget beregnet i hvilken grad kvantitative mål på tjenesteproduksjonen har økt i takt med ressursinnsatsen målt ved antall årsverk. I barnehagesektoren har det vært en klar økning i produksjon per årsverk.

For grunnskolen er bildet omtrent uendret fra 2004. Det har vært en beskjeden økning i antall elever, og antall lærertimer til undervisning har økt i takt med dette, slik at produksjonen per årsverk har vært om lag uendret.

Innen pleie og omsorg er det økende behov knyttet til at det blir flere av de eldste eldre (90 år og over) og flere yngre mottakere. Antall mottakere under 67 år har de siste årene økt betydelig mer enn befolkningsveksten skulle tilsi, og 3 av 10 mottakere av hjemmetjenester tilhører nå denne aldersgruppen. For de eldre er tjenestetilbudet utvidet i takt med befolkningsveksten; andelen eldre som benytter seg av pleie- og omsorgstjenester er om lag uendret fra 2004 til 2005, men det skjer en vridning i retning av økt andel av de eldste eldre. Det antas å ha kommet 1 600 - 2 200 (gjennomsnitt 1 900) nye årsverk i pleie- og omsorgssektoren i løpet av 2005. Indikatoren for produksjon som er utarbeidet, kan tyde på at produksjonen per årsverk har gått ned. Det knytter seg imidlertid en viss usikkerhet til dette, da indikatoren ikke vil fange opp en eventuell økning i pleietyngde som følge av flere eldre over 90 år og en økning i antall yngre hjelpetruende.

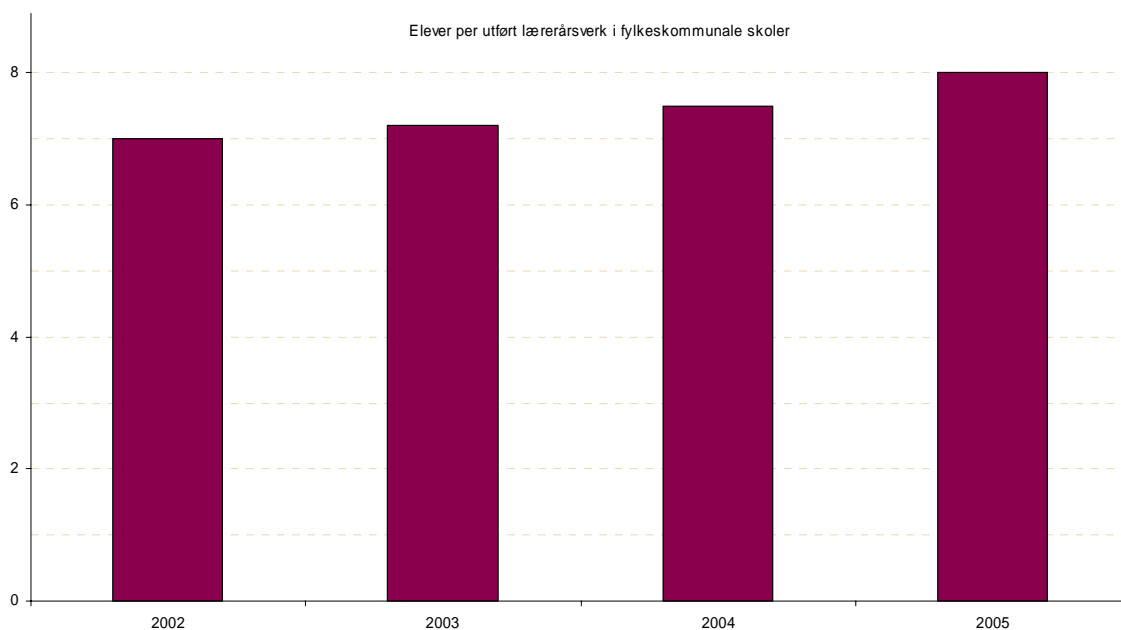
Hvordan tjenestetilbudet har utviklet seg i forhold til ressursinnsatsen for de tre ovennevnte sektorene sett under ett, avhenger av hvilken årsverksvekst som legges til grunn for pleie og

omsorg. Årsverkstallene er mer usikre for denne sektoren enn for de øvrige. En årsverksvekst i pleie og omsorg på 1 900 nye årsverk, eller 1¾ prosent, innebærer at produksjon per årsverk for de tre sektorene samlet har gått ned med 0,3 prosent. Tilsvarende beregninger for utviklingen fra 2003 til 2004 viste en økning i produksjon per årsverk på 0,2 prosent.

Fylkeskommunale tjenester

Videregående opplæring er den største sektoren i fylkeskommunene. Antall 16-18 åringer har økt kraftig i flere år, og den demografiske utfordringen er som følge av dette større for fylkeskommunene enn for kommunene. Fylkeskommunene har utvidet tjenestetilbudet ved å øke elevtallet, og i 2005 var elevtallsveksten sågar sterkere enn befolkningsutviklingen skulle tilsi. Dette gjenspeiler at en stadig større andel av 16-18-åringene samt flere voksne tar videregående opplæring. Den sterke veksten i elevtallet har imidlertid ikke vært fulgt av økning i antall årsverk, jf. figur 9.2. I 2005 var det en nedgang i antall lærerårsverk.

Figur 9.2 Antall elever per lærerårsverk (korrigert for sykefravær og fødselspermisjon) i videregående opplæring

En noe lavere andel av grunnkurselevne fikk oppfylt førstevalget sitt i 2005 sammenlignet med 2004, samtidig som andelen elever som fullfører videregående opplæring i løpet av en femårsperiode, har gått ned. Disse utviklingstrekkene kan peke i retning av at tjenesteproduksjonen ikke har økt i takt med elevtallsveksten.

Vedlegg

1 Innledning

En vesentlig del av kommunesektorens tjenesteproduksjon består av nasjonale velferdstjenester rettet mot bestemte aldersgrupper av befolkningen, først og fremst barnehager, grunnskole, videregående opplæring og pleie og omsorg. *Del 2* starter derfor med å gi en beskrivelse av den demografiske utviklingen i siden 2000. Deretter beskrives utviklingen i kommunal og fylkeskommunal tjenesteproduksjon i samme periode. Utviklingen beskrives i hovedsak gjennom kvantitative indikatorer for tjenesteproduksjonen som antall barnehageplasser, antall årstimer i grunnskolen, antall elever og lærlinger i videregående opplæring og antall mottakere av pleie- og omsorgstjenester.

Del 2 presenterer også dekningsgrader hvor indikatorene for tjenesteproduksjonen relateres til behovet eller størrelsen på målgruppene. I tråd med etablert praksis defineres aldersgrupper som målgrupper. Eksempelvis måles barnehagedekningen ved andelen barn i alderen 1-5 år som har plass i barnehage. For enkelte tjenester vil det være vanskelig å avgrense målgruppen. Pleie- og omsorgssektoren har et økende antall yngre brukere, mens dekningsgradene ofte relateres til antall eldre. Videre er det slik at ikke alle i samme aldersgruppe har behov for eller ønske om å benytte den aktuelle tjenesten. Med unntak for grunnskole som er obligatorisk for alle, vil det typisk være slik at full behovsdekning nås ved en lavere dekningsgrad enn 100 prosent. Hva som skal betraktes som tilfredsstillende dekningsgrad, er et politisk spørsmål.

I *del 3* presenteres beregninger som illustrerer i hvilken grad kvantitative indikatorer på tjenesteproduksjonen har økt i takt med ressursinnsatsen målt ved antall årsverk. Beregningene omfatter barnehage, grunnskole og pleie og omsorg.

2 Utvikling i demografi og tjenesteyting 2000-2005

2.1 Demografisk utvikling

Store deler av den kommunale og fylkeskommunale tjenesteproduksjonen er rettet mot bestemte aldersgrupper, og den demografiske utviklingen gir viktig informasjon om utviklingen i tjenestebehovet. Den demografiske utviklingen i perioden 2000-2005 beskrives i tabell 1.

Tabell 1 Demografisk utvikling, 2000-2005

	2000	2004	2005	Absolutt endring 2004-05	Prosentvis endring 2004-05
Barnehager:					
Antall barn 1-5 år	304 200	292 500	290 800	-1 700	-0,6
Antall barn 1-2 år	119 600	114 000	115 600	1 600	1,4
Grunnskole:					
Antall barn 6-15 år	590 500	621 400	622 700	1 300	0,2
Videregående opplæring:					
Antall unge 16-18 år	159 000	172 700	179 400	6 800	3,9
Barnevern:					
Antall barn og unge 0-17 år	1 052 800	1 088 000	1 092 700	4 700	0,4
Pleie- og omsorg:					
Antall eldre 67-79 år	427 500	390 800	390 300	-500	-0,1
Antall eldre 80 – 89 år	164 900	183 400	185 100	1 700	0,9
Antall eldre 90 år og over	25 100	29 700	30 800	1 100	3,6
Antall eldre 67 år og over	617 500	603 900	606 200	2 300	0,4
Antall innbyggere 1-18 år og 67 år og over	1 671 100	1 690 600	1 699 200	8 600	0,5
Antall innbyggere i alt	4 503 400	4 606 400	4 640 200	33 800	0,7

Kilde: SSB

Nedgangen i antall barn i barnehagealder i perioden gjør det isolert sett lettere å oppnå målsettingen om full barnehagedekning, men regionvise variasjoner rundt demografi, flyttemønster o.l. gjør at det vil kunne være store geografiske forskjeller. Økningen i barne- og ungdomskullene i perioden betyr, foruten økt etterspørsel etter skoleplasser, også økt etterspørsel etter barnevernstjenester. Antall eldre i alt (67 år og over) har økt, og denne økningen kan henføres til eldre over 80 år.

Innbyggertallet i de viktigste målgruppene for kommunale og fylkeskommunale tjenester (dvs. barn og unge 1-18 år og innbyggere 67 år og over) økte med 1,7 prosent fra 2000 til 2005, mens antall innbyggere i alt økte med 3,0 prosent. Målt i forhold til den samlede befolkningen er derfor andelen innbyggere med antatt viktige velferdsbehov blitt redusert. Denne sammenstillingen fanger imidlertid ikke opp at den kraftige økningen i antall eldre over 80 år bidrar til økt etterspørsel etter pleie- og omsorgstjenester selv om antall eldre i alt har gått ned.

Ifølge Statistisk sentralbyrås (SSB) prognoser vil antall barn i barnehagealder og i grunnskolen reduseres noe de neste fem årene, mens antall elever i videregående opplæring vil fortsette å øke. I de eldre aldersgruppene vil det bli flere eldre mellom 67 og 79, mens det vil være en liten nedgang i antall eldre mellom 80 og 89 år. Aldersgruppen over 90 år vil fortsette å øke. Etter 2010 vil antallet i aldersgruppen 67-79 år øke kraftig. For en nærmere gjennomgang av den demografiske utviklingen viser vi til utvalgets rapport fra april 2006. Det knytter seg imidlertid usikkerhet til utviklingen fremover.

2.2 Kommunale tjenester

I det følgende diskuteres utviklingen i tjenestetilbudet for sentrale kommunale velferdstjenester; barnehager, grunnskole, pleie og omsorg, barnevern og primærhelsetjeneste. Om ikke annet presiseres, inkluderer tallene både kommunal og privat tjenesteyting.

Barnehager

Tabell 2 Utvikling i barnehagesektoren 2000-2005

	2000	2004	2005	Absolutt endring 2004-05	Prosentvis endring 2004-05
Produksjon:					
Barn med plass i barnehage i alt:	189 800	213 000	223 400	10 400	4,9
- herav andel med plass i kommunal barnehage	60,3	54,4	53,1	-1,3	-2,4
Barn 1-2 år med plass i barnehage	44 100	54 500	62 300	7 800	14,3
Dekningsgrad:					
Andel 1-5 år med plass	62,0	72,1	76,0	3,9	5,4
Andel 1-2 år med plass	36,9	47,8	53,9	6,1	12,8
Andel barn med heltidsplass (41 timer eller mer per uke)	57,3	64,6	68,8	4,2	6,5
Ressursinnsats:					
Antall årsverk	40 000	46 500	50 300	3 800	8,2

Kilde: SSB

I kombinasjon med barnehagesatsingen har nedgangen i antall barn i målgruppa gitt en økning i barnehagedekningen fra 62 prosent i 2000 til 76 prosent i 2005. I 2005 fikk 10 400 flere barn plass i barnehage. Mesteparten av utbyggingen de siste årene har foregått i privat regi, slik at en stadig større andel av barnehageplassene er i private barnehager. Ved utgangen av 2005 var om lag 47 prosent av plassene i private barnehager. De fem siste årene har det vært en økning i andelen heldagsplasser, og da særlig fra 2003 til 2005. Den store endringen i

oppholdstidsstruktur innebar at deler av kapasitetsveksten i 2005 ble brukt til lengre oppholdstid for barn som allerede hadde barnehageplass.

Siden 2004 er det publisert ventelistetall for barnehagene. Selv med sterk utbygging de siste årene, har nedgangen i ventelistene vært beskjeden. Prognoser tyder på at om lag 15 800 barn vil stå på venteliste ved inngangen til 2007. Dette er imidlertid et usikkert anslag. Økningen i etterspørselen de senere årene har sammenheng med lavere priser, men kan også ha skyldes at bedre tilgang på barnehageplasser har gjort at flere foreldre har levert inn søknad.

Grunnskole

Tabell 3 Utvikling i grunnskoleopplæring 2000-2005.

	2000	2004	2005	Absolutt endring 2004-05	Prosentvis endring 2004-05
Produksjon*:					
Elever i alt i grunnskolen	592 400	620 800	622 700	1 900	0,3
Antall elever med plass i SFO	121 900	134 600	133 400	-1 200	-0,9
Dekningsgrad:					
Andel elever 6-9 år med plass i SFO (%)	49,0	52,3	51,3	1,0	-1,9
Ressursinnsats:					
Årsverk av undervisningspersonale	52 800	52 300	52 200	-100	-0,2
Årstimer til undervisning i alt**	43 955 200	45 358 600	45 589 000	230 400	0,5
- Derav årstimer til spesialundervisning	6 615 600	6 660 400	6 647 400	-13 000	-0,2
Andre årstimer ***	6 279 500	5 549 600	5 592 800	43 200	0,8
Årstimer til undervisn. i alt per elev**	74,2	73,1	73,2	0,1	0,1
Årstimer til spesialundervisning per elev	11,2	10,7	10,7	0,0	0,0
Gruppestørrelse****:					
Alle årstrinn	13,3	13,8	14,0	0,2	
1-7 årstrinn	12,8	13,4	13,5	0,1	
8-10 årstrinn	14,3	15,0	15,1	0,1	

Kilde: SSB, GSI (Grunnskolen informasjonssystem)

* Alle tall mht produksjon, dekningsgrad og ressursinnsats er fra GSI, grunnskolen informasjonssystem. Elevtallene inkl. elever 1-10 trinn og elever i spesialundervisningsgrupper, samt elever i egne undervisningsgrupper for språklige minoriteter. Elever i frittstående skoler er inkludert i tallene.

** Begrepene årstimer og årstimer per elev kan illustreres gjennom et eksempel. På en skole med 10 lærere hvor alle underviser 26 timer per uke i 38 uker, vil antall årstimer ved skolen være 9 880 (10x26x38). Og dersom skolen har 135 elever, blir årstimer per elev 73,2 (9 880/135).

*** Andre årstimer inkl. bl.a timer til sosialpedagogiske tjenester/rådgiver, kontaktlærertjeneste for elevråd, kontaktlærer, pedagogisk veiledning, utvikling med mer.

**** Indikatoren viser beregnet gjennomsnittlig gruppestørrelse ved å se på forholdet mellom elevtimer og lærertimer. Elevtimer er det samlede antall timer elevene har krav på etter forskriftsfestet fag- og timefordeling, herunder eventuelle kommunale tillegg til nasjonal norm. Lærertimer er det samlede antall timer lærerne underviser. Selv om antall elever i en gitt undervisningssituasjon vil variere innenfor den enkelte skole og det enkelte årstrinn, gir indikatorene et bilde av hvor mange elever som i gjennomsnitt befinner seg i undervisningssituasjonen til den enkelte lærer.

Antall elever i grunnskolen har økt gjennom hele femårsperioden. Veksten har imidlertid avtatt de to siste årene.

Antall årstimer til undervisning har økt det siste året, både i absolutte termer og målt per elev. Reduksjonen i antall årstimer per elev i perioden fra nivået i 2000 kan ha sammenheng med elevtallsveksten som gir mulighet for større undervisningsgrupper, samt at elevtallet på ungdomstrinnet har økt i forhold til elevtallet på barnetrinnet. Det har vært en viss økning i størrelsen på undervisningsgruppene i perioden. Omfanget av spesialundervisning var om lag uendret fra 2004 til 2005, men målt i timer per elev har det vært en nedgang siden 2000, noe som indikerer en relativ nedgang i ressursinnsatsen.

Totalt har i overkant av 133 000 barn plass i skolefritidsordningen (SFO). Det tilsvarer om lag halvparten av barna mellom seks og ni år. Andelen økte frem mot 2002, for så å holde seg stabil. Fra 2004 til 2005 gikk andelen imidlertid ned med ett prosentpoeng.

Pleie og omsorgstjenester

Tabell 4 Utvikling i pleie- og omsorgssektoren 2000-2005

	2000	2004	2005	Absolutt endring 2004-05	Prosentvis endring 2004-05
Produksjon:					
Antall mottakere av hjemmetjenester i alt	159 700	163 400	164 600	1 200	0,7
Antall mottakere av hjemmetjenester under 67 år	38 400	47 300	50 200	2 900	6,1
Antall mottakere av hjemmetjenester over 67-79 år	45 200	38 300	36 400	-1 900	-5,2
Antall mottakere av hjemmetjenester 80-89 år	63 200	63 300	62 800	-500	-0,8
Antall mottakere av hjemmetjenester over 90 år	12 800	14 400	15 300	900	6,0
Antall beboere i institusjon	42 200	41 000	40 700	-300	-0,7
Kommunalt disponerte omsorgsboliger, i alt	23 200	23 400	25 600	2 200	9,4
Dekningsgrad:					
Andel 80 år og over som er brukere av institusjonsplasser		14,5	14,4	-0,1	-0,7
Andel 67 år og over som er brukere av hjemmetjenesten	19,6	19,2	18,9	0,3	1,6
Andel 80 år og over som er brukere av hjemmetjenesten		36,5	36,2	-0,4	-1,1
Ressursinnsats:					
Årsverk i alt *			110 900	1 600-2 200	1,5-2,0

Kilde: SSB

* Årsverksstatistikken er registerbasert personellstatistikk fra KOSTRA. Statistikken baserer seg i hovedsak på Rikstrygdeverkets Arbeidstaker/Arbeidsgiverregister. SSB supplerer A/A-statistikken med tall fra andre registre. Innrapportering til A/A-registeret skjer løpende gjennom året. Registerstatistikk gir ikke mulighet til å skille ut vikarer. Årsverk er beregnet ut fra avtalt arbeidstid. Som følge av korrigeringer gjort i forbindelse oppryddinger i registeret, er det sannsynlig at 2004-tallet er for lavt og vekstanslaget følgelig for høyt. SSB antar at den reelle veksten i 2005 ligger i intervallet 1 600 - 2 200 for avtalte årsverk.

Antallet mottakere av hjemmetjenester har økt i perioden fra om lag 159 700 i 2000 til 164 600 i 2005, en økning på 2,9 prosent. Fordelt på aldersgrupper viser utviklingen at antall yngre brukere i perioden har økt med 30 prosent. Denne gruppen utgjør nå om lag 30 prosent av det totale antall brukere. Antallet yngre mottakere har økt betydelig mer enn befolkningsutviklingen skulle tilsi siden 2000, da hver fjerde mottaker kunne henføres til denne aldersgruppen. Gruppen brukere i alderen 67-79 år er i perioden 2000 til 2005 redusert med 24 prosent, mens gruppen 80-89 år er omlag uendret. Gruppen av brukere over 90 år har i samme periode økt med knapt 20 prosent. Samlet sett viser utviklingen en betydelig endring i hvilke grupper som benytter de hjemmebaserte pleie- og omsorgstjenestene.

I perioden 2000-2005 har antallet beboere i institusjon hatt en svak, men jevn nedgang. Dette har blant annet sammenheng med at aldershjemmene i stor grad er lagt ned og erstattet med omsorgsboliger. Ser en antall plasser i sykehjem og pleie- og omsorgsboliger i perioden under ett har tilbudet økt noe. Færre institusjonsplasser gjenspeiles også i at en mindre andel av befolkningen over 80 år bor i institusjon. Andelen har blitt redusert fra 15,6 prosent i 2001 til 14,4 prosent i 2005.

I 2005 anslår SSB sysselsettingsveksten i pleie- og omsorgssektoren til mellom 1 600 og 2 200 årsverk, som er en økning på 1,5-2 prosent. SSB har lagt om sin statistikkinnhenting av årsverkstall og har siden 2003 publisert tall basert på registerdata. Tallene for perioden 2004 og 2005 er derfor ikke sammenliknbare med tallene for 2000. I tillegg er det usikkerhet knyttet til kvaliteten på registerdataene.

Barnevern og primærhelsetjeneste

Tabell 5 Utvikling i kommunalt barnevern 2000-2005

	2000	2004	2005	Absolutt endring 2004-05	Prosentvis endring 2004-05
Produksjon:					
Barn med barnevernstiltak i løpet av året	31 900	37 600	39 200	1 600	4,2
Dekningsgrad:					
Andel barn 0-17 år med barnevernstiltak i løpet av året	2,7	3,1	3,2	0,1	3,3
Ressursinnsats					
Årsverk per 1000 barn 0-17 år	2,4	2,6	2,7	0,1	3,8

Kilde: SSB

Tabell 6 Utvikling i primærhelsetjenesten 2000-2005

	2000	2004	2005	Absolutt endring 2004-05	Prosentvis endring 2004-05
Ressursinnsats					
Leger per 10 000 innbyggere	8,5	8,8	8,9	0,1	1,1
Fysioterapeuter per 10 000 innbyggere	8,8	8,9	8,8	-0,1	-1,1
Helsesøstre per 10 000 barn 0-4 år	57,3	66,5	68,0	1,5	2,3

Kilde: SSB

Tallene for perioden tyder på at det har vært en viss økning i ressursinnsatsen når det gjelder kommunale helsetjenester og barnevern.

2.3 Fylkeskommunale tjenester

Videregående opplæring er det største ansvarsområdet i fylkeskommunen. Netto driftsutgifter til videregående opplæring utgjorde i 2005 om lag 64 prosent av fylkeskommunenes samlede netto driftsutgifter.

Videregående opplæring

Tabell 7 Utvikling i videregående opplæring 2001-2005

	2001	2004	2005	Absolutt endring 2004-05	Prosentvis endring 2004-05
Produksjon:					
Antall elever i videregående opplæring og tekniske fagskoler i alt	162 600	176 800	184 900	8 100	4,6
Antall elever i fylkeskommunale videregående skoler		166 600	171 700	5 100	3,1
Antall lærlinger	29 600	29 000	31 300	2 300	8,0
Andel grunnkurselever med førstevalget oppfylt		75,4	74,9	-0,5	-6,6
Andel elever som fullførte videregående opplæring i løpet av 5 år		70,5	67,7	-2,8	-4,0
Dekningsgrad:					
Andel 16-18 åringer som er i videregående opplæring (elever og lærlinger)	88,3	89,7	90,1	0,4	0,4
Andel av elevene som er 20 år eller eldre	-	9,5	10,0	0,5	5,3
Ressursinnsats:					
Lærerårsverk i alt, fylkeskommunale skoler**	-	23 900	23 300	-600	-2,6
Lærerårsverk i alt, fylkeskommunale skoler, minus fravær **	22 700	22 300	21 900	-400	-1,8
Tjenesteproduksjon ift. årsverkinnnsatsen:					
Elever i fylkeskommunale skoler per lærerårsverk, minus fravær		7,5	8,0	0,5	6,7

Kilde:SSB

* Båtsfjord videregående skole inngår ikke i tallgrunnlaget

** Fra og med 2004 er årsverkstatistikken registerbasert personellstatistikk i KOSTRA, Statistikken er sammenlignbar med statistikken fra tidligere år som er innhentet fra STS (Statens tjenestemannsregister). Tidsserien for avtalte lærerårsverk går ikke lengre tilbake enn 2004

Antall elever og lærlinger i alt har fra 2001 til 2005 økt med i overkant av 22 000, noe som reflekterer den sterke veksten i antallet unge mellom 16 og 18 år. Fra 2004 til 2005 var veksten i antall 16-18-åringene om lag 6 800. Antall elever økte på sin side enda mer, med om lag 8 100. Dette skyldes at en større andel av 16-18-åringene tok videregående opplæring i 2005 – som tabellen viser hadde hele 90,1 prosent av 16-18-åringene en plass i videregående opplæring i 2005 – samtidig som også flere voksne tok videregående opplæring i 2005.

Parallelt med den sterke elevtallsveksten har det vært en nedgang i antall lærerårsverk. Mens elevtallet har økt med 14 prosent siden 2001, har årsverkene korrigert for fravær blitt redusert med om lag 3 prosent i samme periode. En noe lavere andel av grunnkurselevene fikk oppfylt førstevalget sitt i 2005 sammenlignet med 2004, samtidig som andelen elever som fullfører videregående opplæring i løpet av en femårsperiode, har gått ned. Tallene kan tyde på at fylkeskommunene til dels har løst utfordringene med elevtallsveksten ved å øke antall elever per lærerårsverk og redusere elevenes muligheter til å oppnå sitt førstevalg. Disse utviklingstrekkene kan peke i retning av at tjenesteproduksjonen ikke har økt i takt med antall elever.

3 Utviklingen i kommunal tjenesteproduksjon i forhold til årsverksinnsatsen

Kommunesektoren er en sentral produsent av nasjonale velferdstjenester. Produktivitets- og effektivitetsutviklingen i sektoren er knyttet til i hvilken grad økt ressursinnsats bidrar til mer og bedre tjenester. Den viktigste utfordringen knyttet til å måle produktivitet og effektivitet har sammenheng med at det er vanskelig å etablere fullstendige mål på tjenesteproduksjonen. I del 2 ble det presentert en rekke kvantitative indikatorer for tjenesteproduksjonen som antall barnehageplasser, antall årstimer i grunnskolen og antall mottakere av hjemmebaserte omsorgstjenester. Det finnes også relevante kvalitetsindikatorer som brukertilfredshet, karakterer og andel enerom i institusjonsomsorgen, men det er vanskelig å etablere et sett av indikatorer som fanger opp alle aspekter ved kvalitetsbegrepet.

I det følgende relateres utviklingen i kvantitative mål på tjenestetilbudet til årsverksinnsatsen innen barnehage, grunnskole og pleie og omsorg. Den sentrale indikatoren er forholdet mellom et kvantitativt mål på tjenesteproduksjonen og antall årsverk, og omtales som tjenesteproduksjon per årsverk eller produksjon per årsverk. Denne begrepsbruken er valgt for å understreke at indikatoren ikke nødvendigvis gir uttrykk for produktivitetsutviklingen. Indikatoren produksjon per årsverk vil overvurdere produktivitetsutviklingen i situasjoner hvor kvaliteten reduseres, og undervurdere produktivitetsutviklingen i situasjoner hvor kvaliteten øker.

I beregningene er det benyttet avtalte årsverk¹. Dette innebærer at også ansatte som er fraværende som følge av sykdom eller fødselspermisjon, inngår i tallene. Avtalte årsverk sier dermed noe om hvor mange som er ansatt til å gjøre jobben. Indikatoren produksjon per årsverk, slik den er brukt i dette kapitlet, sier derfor ikke nødvendigvis noe om hvor mye som blir produsert av de som faktisk er på jobb, men indikerer derimot hva som produseres per ansatt og hvor mange ansatte som må til for å utføre jobben.

Beregningene av utviklingen i tjenesteproduksjon per årsverk fra 2004 til 2005 er basert på KOSTRA-data for 371 kommuner. Kommuner som ikke har innrapportert samtlige data er

¹ Avtalte årsverk defineres forskjellig avhengig av om rapporteringen baserer seg på skjema eller registeruttrekk. For pleie og omsorg omfatter avtalte årsverk alle ansatte som har inngått skriftlig arbeidsavtale om ansettelse utover én uke. For barnehage og grunnskole registreres avtalte stillinger. Deltid er omregnet til heltid (normalårsverk).

utelatt fra beregningene. I tillegg er kommuner med sterk vekst eller reduksjon i årsverk (mer enn 30 prosent) som ikke motsvares av sterk vekst eller reduksjon i produksjon utelatt. Små kommuner er underrepresentert i utvalget. Resultatene av beregningene er vist i tabell 8, separat for hver enkelt sektor og for de tre sektorene samlet. Dette er altså et annet datagrunnlag enn det som er grunnlaget for tabellene i kapittel 2. Resultatene kan derfor avvike noe fra dem i kapittel 2.

Beregningene tar utgangspunkt i en eller flere kvantitative produksjonsindikatorer for den enkelte sektor. I barnehagesektoren benyttes korrigerte oppholdstimer i kommunale barnehager som produksjonsindikator. Korrigerte oppholdstimer påvirkes av utviklingen i antall plasser, oppholdstid og alderssammensetning (det tas hensyn til at de yngste barna er mer ressurskrevende enn de eldste). Målt på denne måten har produksjonen i barnehagesektoren økt med 6,4 prosent fra 2004 til 2005, mens årsverksinnsatsen økte med 5 prosent. Produksjon per årsverk økte således med 1,4 prosent.

I grunnskolen benyttes antall lærertimer til undervisning og antall elever i SFO som kvantitative produksjonsindikatorer. Antall lærertimer økte med 0,2 prosent fra 2004 til 2005, mens antall elever i SFO ble redusert med vel 1 prosent. Samlet sett var det en svak økning i samlet produksjon. Antall årsverk ble samtidig noe redusert, slik at produksjon per årsverk økte med 0,2 prosent.

De kvantitative produksjonsindikatorerne i pleie- og omsorgssektoren er antall brukere av hjemmetjenester og antall beboere i institusjon. Dette innebærer at en økning i antall timer hjelp per bruker ikke vil bli registrert som økt produksjon. Flere eldre over 90 år og en økning i yngre hjelpetrequende indikerer isolert sett økt pleietyngde, men dette vil da ikke fanges opp av denne indikatoren. Fra 2004 til 2005 var det en økning i antall brukere av hjemmetjenester og en reduksjon i antall beboere i institusjon, slik at samlet produksjon, slik vi måler den her, økte med 0,7 prosent.

Antall årsverk i pleie- og omsorgssektoren er siden 2003 basert på registerdata for avtalte årsverk. Det har foregått et omfattende oppryddingsarbeid i kommunene for å sikre høy datakvalitet og sammenliknbarhet mellom kommuner. De fleste kommuner hadde foretatt denne oppryddingen da tallene for 2004 ble produsert, men enkelte har foretatt oppryddingen mellom 2004 og 2005. Statistisk sentralbyrå har på bakgrunn av dette foretatt en korrigering av årsverkstallene for 2004 og veksten fra 2004 til 2005, jf. omtalen i kapittel 2. Veksten i avtalte årsverk anslås til 1,5-2,0 prosent for alle kommuner. Dersom det legges til grunn et vekstanslag for årsverkene på 1,75 prosent for kommunene i utvalget, gikk produksjonen per årsverk ned med 1,1 prosent i 2005.

Tabell 8 Utviklingen i tjenesteproduksjon, årsverk og tjenesteproduksjon per årsverk innen barnehage, grunnskole og pleie og omsorg

	Prosentvis endring 2004- 2005*
Barnehager	
Produksjon	6,4
Korrigerte oppholdstimer	6,4
Årsverk	5,0
Produksjon per årsverk	1,4
Grunnskole	
Produksjon	0,1
Lærertimer til undervisning (millioner)	0,2
Elever i SFO	-1,1
Årsverk	-0,1
Produksjon per årsverk	0,2
Pleie og omsorg	
Produksjon	0,7
Antall brukere av hjemmetjenester	1,6
Antall beboere i kommunale institusjoner	-0,5
Årsverk	1,8
Produksjon per årsverk	-1,1
Samlet	
Produksjon	1,1
Årsverk	1,4
Produksjon per årsverk	-0,3

*Tallene er basert på data for 371 kommuner. For årsverk innen pleie og omsorg er det som følge av kvaliteten på de innrapporterte tallene benyttet et gjennomsnitt av nedre og øvre verdi for SSBs intervall for årsverksveksten. Dette gir en vekst på 1,75 prosent. Sammenveiningen av de ulike produksjonsindikatorne er gjort på følgende måte: I produksjonsindikatoren for grunnskolen er lærertimer gitt en vekt på 0,935 og antall elever i SFO en vekt på 0,065. I pleie og omsorg er brukere av hjemmetjenester gitt en vekt på 0,545 og beboere i institusjoner en vekt på 0,455. I den samlede produksjonsindeksen er barnehager gitt en vekt på 0,120, grunnskole en vekt på 0,396 og pleie og omsorg en vekt på 0,484.

Det har altså vært en klar økning i produksjon per årsverk i barnehagesektoren, om lag uendret produksjon per årsverk i grunnskolen og en reduksjon i produksjon per årsverk i pleie- og omsorgssektoren. Samlet sett blir reduksjonen i produksjon per årsverk 0,3 prosent. Tilsvarende beregninger for utviklingen fra 2003 til 2004 viste en økning i produksjon per årsverk på 0,2 prosent.

10 Notat fra utvalget om den kommunale deflatoren

Med utgangspunkt i utviklingen på energimarkedet tok KS på det 2. konsultasjonsmøtet i 2006 opp spørsmålet om de indekser som brukes for beregning av deflatoren fanger opp svingningene i energiprisene på en hensiktsmessig måte. På bakgrunn av dette ba Kommunal- og regionaldepartementet Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) om en redegjørelse for oppbygningen av deflatoren. I det følgende gjengis TBUs redegjørelse som ble avgitt til det 4. konsultasjonsmøtet i 2006.

10.1 Deflatoren for kommunesektorens kjøp av varer og tjenester. Fanger den opp utviklingen i energiprisene?

På det 2. konsultasjonsmøtet mellom staten og kommunesektoren 26. april 2006 stilte KS spørsmål ved om indeksene som brukes for beregning av prisveksten på kommunenes kjøp av varer og tjenester fanger opp svingningene i energiprisene på en hensiktsmessig måte.

Deflatoren består av tre kostnadsarter: lønnskostnader, produktinnsats og bruttoinvesteringer. Den sammenveidde lønns- og prisutviklingen i disse kostnadsartene skal representere kostnadsveksten for samtlige utgiftsarter som inngår i kommunesektorens utgiftsside. De nevnte kostnadsartene er de samme som benyttes ved måling av aktivitetsutviklingen i kommunesektoren. Kommuneregnskapstall (etter nasjonalregnskapets gruppering) viser at lønnskostnadsandelen har holdt seg om lag stabil på 65 prosent de siste 15 årene, mens utgiftene til varekjøp (produktinnsats og bruttoinvesteringer), herunder kjøp av energivarer, utgjør om lag 35 prosent. Vedlegg 10 i junirapporten 1997 fra beregningsutvalget redegjør nærmere for beregningen av den prisveksten for kommunale utgifter (deflatoren).

Ved å veie sammen observert lønns- og prisvekst med fjorårets kostnadsandeler for lønnskostnader og varekjøp utledes en samlet deflator. Denne rapporteres i et fast vedlegg i beregningsutvalgets rapporter.

Utviklingen i energiprisene inngår i prisindeksene for produktinnsats og bruttoinvesteringer. Den aggregerte prisindeksen for produktinnsats er et veidd gjennomsnitt av utviklingen i energiprisene og prisutviklingen for andre produkter som inngår i kommunenes innkjøp. For at den aggregerte prisindeksen for produktkjøp skal bli tilnærmet korrekt, er det viktig med gode estimater for varesammensetningen og relevante anslag for prisutviklingen for de ulike varekjøpene som inngår. I opplegget for beregning av den kommunale deflatoren hentes slik informasjon fra vare- og tjenestekryssløpet i nasjonalregnskapet.

På budsjettbasis utarbeides den kommunale deflatoren i forbindelse med utformingen av det økonomiske opplegget for kommunesektoren. Den har da like mye en funksjon som prisomregningsfaktor eller "inflator". Et viktig virkemiddel i dette arbeidet er makromodellen MODAG, der det blant annet utarbeides anslag for prisveksten på produktinnsats i kommunene og andre sektorer av økonomien. En viktig del av MODAG er kryssløpsdata fra nasjonalregnskapet for et tidligere år, blant annet med informasjon om hvor omfattende energivareinnkjøpene er i de ulike sektorene av økonomien.

Det er derfor utvalgets vurdering at deflatoren for kommunesektorens kjøp av varer og tjenester fanger opp utviklingen i energiprisene på en god måte.

Vedleggsdel

Vedlegg 1

Inntekter og utgifter i kommuneforvaltningen 2004-2007. Nasjonalregnskapets gruppering

Tabell 1.1 Inntekter og utgifter i kommuneforvaltningen i alt. 2004-2007. Mill. kroner og endring i prosent.

	Millioner kroner				Endring i prosent		
	2004	2005	2006 ^{1) 2)}	2007 ^{1) 2)}	04/05	05/06 ¹⁾	06/07 ¹⁾
A. Brutto inntekter (B+C)	232 718	248 937	267 849	279 347	7,0	7,6	4,3
B. Løpende inntekter	230 424	246 124	265 463	276 940	6,8	7,9	4,3
Gebyrer	33 086	33 969	34 470	35 877	2,7	1,5	4,1
Formuesinntekter	7 123	8 303	9 521	11 062	16,6	14,7	16,2
Renter	4 493	4 882	8,7
Utbytte	2 630	3 421	30,1
Skatter i alt.	101 240	107 904	116 982	119 457	6,6	8,4	2,1
Produksjonsskatter	4 084	5 212	5 342	5 475	27,6	2,5	2,5
Eiendomsskatt	3 530	4 268	4 393	4 515	20,9	2,9	2,8
Andre produksjonsskatter	554	944	949	960	70,4	0,5	1,2
Skatt på inntekt og formue	97 156	102 692	111 640	113 982	5,7	8,7	2,1
Overføringer fra staten	85 832	92 313	100 725	106 647	7,6	9,1	5,9
Rammeoverføringer	47 052	48 574	53 829	56 465	3,2	10,8	4,9
Andre overføringer	38 780	43 739	46 896	50 182	12,8	7,2	7,0
Andre innenlandske løpende overføringer	3 143	3 635	3 765	3 897	15,7	3,6	3,5
C. Kapitalinntekter	2 294	2 813	2 386	2 407	22,6	-15,2	0,9
Salg av fast realkapital	419	465	486	507	11,0	4,5	4,3
Salg av fast eiendom	1 875	2 348	1 900	1 900	25,2	-19,1	0,0
D. Brutto utgifter (E+F)	242 925	251 995	266 906	280 678	3,7	5,9	5,2
E. Løpende utgifter	214 278	224 412	238 066	250 625	4,7	6,1	5,3
Lønnskostnader	130 843	136 968	145 208	153 059	4,7	6,0	5,4
Produktinnsats	46 070	47 276	49 724	51 327	2,6	5,2	3,2
Produktkjøp til husholdninger	9 728	11 553	13 059	13 584	18,8	13,0	4,0
Renter	6 801	6 858	7 454	8 980	0,8	8,7	20,5
Overføringer til private	21 483	22 389	23 122	24 126	4,2	3,3	4,3
Produksjonssubsidier	7 049	7 751	8 051	8 375	10,0	3,9	4,0
Stønader til husholdninger	8 352	7 596	7 753	8 139	-9,1	2,1	5,0
Sosialhjelpsstønader	5 152	4 948	5 002	5 278	-4,0	1,1	5,5
Andre stønader til husholdninger	3 200	2 648	2 751	2 861	-17,3	3,9	4,0
Ideelle organisasjoner	6 082	7 042	7 318	7 612	15,8	3,9	4,0
Overføringer til staten	1 944	1 770	1 899	1 949	-9,0	7,3	2,6
Kommunal foretningsdrift	-2 591	-2 402	-2 400	-2 400			
F. Kapitalutgifter	28 647	27 583	28 840	30 053	-3,7	4,6	4,2
Anskaffelse av fast realkapital	27 694	26 755	27 940	29 153	-3,4	4,4	4,3
Kjøp av fast eiendom	546	804	800	800	47,3	-0,5	0,0
Kapitaloverføringer til næringsvirksomhet	1 944	1 770	1 899	1 949	-94,1	316,7	0,0
G. Overskudd før lånetransaksjoner (A-D)	- 10 207	- 3 058	943	- 1331			
Memo: Bruttoinvesteringer eksklusiv eiendom	27 275	26 290	27 454	28 646	-3,6	4,4	4,3

1) anslag

2) endringer som følge av nye skatteanslag og bevilgningsforslag i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2006-2007) er ikke innarbeidet

Kilde: SSB og Finansdepartementet

Tabell 1.2 Inntekter og utgifter i kommunene inklusiv Oslo. 2003-2005.
Millioner kroner og endringer i prosent

	Millioner kroner			Endring i prosent	
	2003	2004	2005*	03/04	04/05*
A. Brutto inntekter (B+C)	190 767	200 149	214 354	4,9	7,1
B. Løpende inntekter	188 851	198 104	211 882	4,9	7,0
Gebyrer	29 923	31 387	32 168	4,9	2,5
Formuesinntekter	8 269	6 235	7 296	-24,6	17,0
Renter	5 834	4 079	4 507	-30,1	10,5
Utbytte	2 435	2 156	2 789	-11,5	29,4
Skatter i alt	82 690	87 805	92 939	6,2	5,8
Produksjonsskatter	3 725	4 046	5 211	8,6	28,8
Eiendomsskatt	3 215	3 530	4 268	9,8	20,9
Andre produksjonsskatter	510	516	943	1,2	82,8
Skatt på inntekt og formue	78 965	83 759	87 728	6,1	4,7
Overføringer fra staten	64 342	68 736	75 124	6,8	9,3
Rammeoverføringer	39 204	34 870	36 437	-11,1	4,5
Andre overføringer	25 138	33 866	38 687	34,7	14,2
Overføring fra fylkeskommunen	1 225	1 170	1 156	-4,5	-1,2
Andre innenlandske løpende overføringer	2 402	2 771	3 199	15,4	15,4
C. Kapitalinntekter	1 916	2 045	2 472	6,7	20,9
Salg av fast realkapital	229	415	461	81,2	11,1
Salg av fast eiendom	1 687	1 630	2 011	-3,4	23,4
D. Brutto utgifter (E+F)	204 605	210 293	217 120	2,8	3,2
E. Løpende utgifter	178 753	184 617	192 775	3,3	4,4
Lønnskostnader	110 320	115 572	120 832	4,8	4,6
Produktinnsats	37 574	39 883	40 520	6,1	1,6
Produktkjøp til husholdninger	7 166	8 690	10 431	21,3	20,0
Renter	7 726	6 189	6 288	-19,9	1,6
Overføringer til private	15 879	16 421	16 565	3,4	0,9
Produksjonssubsidier	3 408	3 463	3 590	1,6	3,7
Stønader til husholdninger	7 078	7 897	7 212	11,6	-8,7
Sosialhjelpsstønader	5 154	5 113	4 943	-0,8	-3,3
Andre stønader til husholdninger	1 924	2 784	2 269	44,7	-18,5
Ideelle organisasjoner	5 393	5 061	5 763	-6,2	13,9
Overføringer til staten	1 058	947	997	-10,5	5,3
Overføringer til fylkeskommunen	870	258	371	-70,3	43,8
Kommunal foretningsdrift	-1 840	-3 343	-3 229		
F. Kapitalutgifter	25 852	25 676	24 345	-0,7	-5,2
Anskaffelse av fast realkapital	24 579	24 763	23 523	0,7	-5,0
Kjøp av fast eiendom	1 017	513	798	-49,6	55,6
Kapitaloverføringer til næringsvirksomhet	256	400	24	56,3	-94,0
G. Overskudd før länetransaksjoner (A-D)	-13 838	-10 144	-2 766		
Memo: Bruttoinvesteringer eksklusiv eiendom	24 350	24 348	23 062	0,0	5,3

* Anslag

Kilde: SSB

Tabell 1.3 Inntekter og utgifter i fylkeskommunene eksklusiv Oslo, 2003-2005
 Millioner kroner og endringer i prosent

	Millioner kroner			Endring i prosent	
	2003	2004	2005 *	03/04	04/05*
A. Brutto inntekter (B+C)	35 769	33 997	36 110	-5,0	6,2
B. Løpende inntekter	35 637	33 748	35 769	-5,3	6,0
Gebyrer	1 348	1 699	1 801	26,0	6,0
Formuesinntekter	1 000	888	1 007	-11,2	13,4
Renter	610	414	375	-32,1	-9,4
Utbytte	390	474	632	21,5	33,3
Skatter i alt	14 253	13 435	14 965	-5,7	11,4
Produksjonsskatter	6	38	1	533,3	-97,4
Skatter på inntekt og formue	14 247	13 397	14 964	-6,0	11,7
Overføring fra staten	17 799	17 096	17 189	-3,9	0,5
Rammeoverføringer	14 221	12 182	12 137	-14,3	-0,4
Andre overføringer	3 578	4 914	5 052	37,3	2,8
Overføring fra kommunene	870	258	371	-70,3	43,8
Andre innenlandske løpende overføringer	367	372	436	1,4	17,2
C. Kapitalinntekter	132	249	341	88,6	36,9
Salg av fast realkapital	5	4	4	-20,0	0,0
Salg av fast eiendom	127	245	337	92,9	37,6
D. Brutto utgifter (E+F)	37 728	34 060	36 402	-9,7	6,9
E. Løpende utgifter	34 658	31 089	33 164	-10,3	6,7
Lønnskostnader	16 754	15 271	16 136	-8,9	5,7
Produktinnsats	6 174	6 187	6 756	0,2	9,2
Produktkjøp til husholdninger	1 181	1 038	1 122	-12,1	8,1
Renter	708	612	570	-13,6	-6,9
Overføringer til private	6 685	5 062	5 824	-24,3	15,1
Produksjonssubsidier	3 511	3 586	4 161	2,1	16,0
Stønader til husholdninger	996	455	384	-54,3	-15,6
Sosialhjelpsstønader	104	39	5	-62,5	-87,2
Andre stønader til husholdninger	892	416	379	-53,4	-8,9
Ideelle organisasjoner	2 178	1 021	1 279	-53,1	25,3
Overføringer til staten	1 201	997	773	-17,0	-22,5
Overføring til kommunene	1 225	1 170	1 156	-4,5	-1,2
Kommunal foretynsdrift	730	752	827	3,0	10,0
F. Kapitalutgifter	3 070	2 971	3 238	-3,2	9,0
Anskaffelse av fast realkapital	2 996	2 931	3 232	-2,2	10,3
Kjøp av fast eiendom	14	33	6	135,7	-81,8
Kapitaloverføringer til næringsvirksomhet	60	7	0	-88,3	-
G. Overskudd før lånetransaksjoner (A-D)	-1 959	-63	-292		
Memo: Bruttoinvesteringer eksklusiv eiendom	2 991	2 927	3 228	-2,1	10,3

* Anslag

Kilde: SSB

Vedlegg 2a**Inntekter og utgifter etter kommuneregnskapets definisjoner. 2005
Kommuner og fylkeskommuner***Tabell 2.1 Hovedtall for drift, investering og finansiering. Millioner kroner*

	2005				2004 Sum
	Kommunene	Oslo	Fylkes- kommunene	Sum	
Drift					
1. Driftsinntekter	182 433	28 323	35 686	246 441	233 388
2. Driftsutgifter (ekskl. avskrivninger)	171 839	27 182	33 955	232 977	222 868
3. Brutto driftsres. (1-2)	10 594	1 140	1 730	13 465	10 520
4. Renteinntekter	6 201	1 094	945	8 240	6 999
4.a Herav utbytte	2 257	596	575	3 427	2 826
5. Renteutgifter	4 963	665	552	6 181	6 085
Netto renteutg.	-1 238	-429	-393	-2 060	-914
6. Netto avdrag	5 389	556	709	6 654	6 289
6a. Herav netto avsetning avdragsfond					
7. Netto driftsres. (3+4-5-6)	6 442	1 013	1 415	8 870	5 145
Investeringer					
8. Brutto investeringsutg. Herav fast eiendom, inventar og utstyr	21 352	1 842	3 284	26 478	29 755
9. Tilskudd, refusjon, salg fast eiendom	5 611	671	881	7 163	7 110
Finansiering					
10. Overskudd før lån (3+4-5-8+9)	-3 910	397	-279	-3 792	-11 211
11. Bruk av lån netto	15 553	957	1 774	18 285	17 429
12. Netto premieavvik	201	84	8	293	-1 870
13. Netto anskaffelse av midler (11+9+7-8+12+6a)	6 456	881	795	8 132	-1 941
Nøkkeltall					
Brutto dr.res i % av innt.	5,8	4,0	4,8	5,5	4,5
Renter/avdrag i % av innt.	2,3	0,5	0,9	1,9	2,3
Netto dr.res. i % av innt.	3,5	3,6	4,0	3,6	2,2
Bruttoinvest. i % av innt.	11,7	6,5	9,2	10,7	12,7
Overskudd i % av innt.	-2,1	1,4	-0,8	-1,5	-4,8
Lån i % av bruttoinvest.	72,8	51,9	54,0	69,1	58,6

Vedlegg 2b

Driftsutgifter 2005 etter funksjon og art. Kommunene, Oslo og fylkeskommunene

2.1 Kommunene utenom Oslo. 1000 kroner

Funksjonsfordeling	Artsinndeling								
	1 010-099	2 100-290	3 300-380	4 400-480	5 590	6 690+790	7 710	8 729	9 (1+2+3+4+5- 6-7-8)
	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tj. som inngår i komm. tjeneste- prod.	Kjøp av varer og tj. som erstatte komm. tjeneste- prod.	Over- føringer	Av- skrivning er	Fordelte utgifter og intern- salg	Ref. sykelønn	Komm. mva påløpt i driftsregn.	Brutto drifts- utgifter
100 Politisk styring og kontrollorganer	816 804	325 709	257 586	180 742	1 185	9 532	6 996	34 347	1 531 151
120 Administrasjon	7 022 476	3 078 382	259 863	615 114	535 661	657 325	273 503	478 322	10 102 346
130 Administrasjonslokaler	275 052	716 073	33 102	107 859	231 339	134 015	18 815	102 633	1 107 962
Administrasjon	8 114 332	4 120 164	550 551	903 715	768 185	800 872	299 314	615 302	12 741 459
170 Premieavvik	209 943	208	382	364	0	5 926	0	2	204 969
180 Diverse fellesutgifter	448 446	478 346	-22 355	-38 633	22 405	217 545	14 438	17 950	638 276
190 Interne serviceenheter	2 498 617	3 973 662	102 395	181 913	187 745	5 978 647	118 758	160 449	686 478
Fellesutgifter	3 157 006	4 452 216	80 422	143 644	210 150	6 202 118	133 196	178 401	1 529 723
201 Førskole	7 946 071	621 924	992 999	4 538 518	10 947	40 455	598 428	80 731	13 390 845
211 Styrket tilbud til førskolebarn	1 080 892	66 747	171 776	47 098	586	47 527	71 785	3 422	1 244 365
221 Førskolelokaler og skyss	257 558	492 092	82 938	86 401	160 810	44 809	24 766	53 339	956 885
Barnehager	9 284 521	1 180 763	1 247 713	4 672 017	172 343	132 791	694 979	137 492	15 592 095
202 Grunnskole	28 932 401	2 445 857	813 520	376 779	168 343	136 193	1 505 768	291 708	30 803 231
214 Spesialskoler	380 259	45 538	97 818	7 450	4 409	20 437	24 561	4 433	486 043
215 Skolefritidstilbud	2 187 785	186 714	8 916	43 296	336	16 107	135 779	24 551	2 250 610
222 Skolelokaler og skyss	1 731 808	3 948 771	310 588	419 598	1 321 978	336 612	122 562	406 858	6 866 711
383 Musikk- og kulturskoler	971 309	136 817	45 598	20 511	4 188	11 884	40 000	13 246	1 113 293
Grunnskoler	34 203 562	6 763 697	1 276 440	867 634	1 499 254	521 233	1 828 670	740 796	41 519 888
213 Voksenopplæring	1 338 998	219 354	83 317	47 566	4 558	45 814	59 061	24 207	1 564 711
Voksenopplæring	1 338 998	219 354	83 317	47 566	4 558	45 814	59 061	24 207	1 564 711
232 Forebygging-, skole- og helsestasjonstjeneste	1 134 197	236 070	35 129	25 553	12 945	51 651	51 760	21 728	1 318 755
233 Forebyggende arbeid, helse og sosial	256 888	107 306	58 795	59 578	4 154	9 280	9 055	12 970	455 416
241 Diagnose, behandling, rehabilitering	2 609 944	991 542	1 690 998	165 707	42 720	69 145	123 744	70 129	5 237 893
Kommunehelse-tjeneste	4 001 029	1 334 918	1 784 922	250 838	59 819	130 076	184 559	104 827	7 012 064
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	1 506 673	403 051	66 737	182 383	9 168	66 208	96 100	36 418	1 969 286
243 Tilbud til personer med rusproblemer	302 405	88 515	169 882	59 036	1 579	18 936	18 541	7 420	576 520
281 Økonomisk sosialhjelp	59 754	63 282	28 008	3 809 189	257	86 478	5 037	4 310	3 864 665
283 Bistand til etablering og opprettholdelse av egen	52 837	17 031	3 000	430 623	2 443	2 644	2 144	2 955	498 191

Funksjonsfordeling	Artsinndeling								
	1 010-099	2 100-290	3 300-380	4 400-480	5 590	6 690+790	7 710	8 729	9 (1+2+3+4+5- 6-7-8)
	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tj. som inngår i komm tjeneste-prod.	Kjøp av varer og tj. som erstatter komm. tjeneste-prod.	Overføringer	Avskrivninger	Fordelte utgifter og internsalg	Ref. sykelønn	Komm. mva påløpt i driftsregn.	Brutto driftsutgifter
bolig m.v									
285 Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde	277 794	215 513	83 875	95 584	10 398	40 617	16 169	14 372	612 006
Sosialtjeneste	2 199 463	787 392	351 502	4 576 815	23 845	214 883	137 991	65 475	7 520 668
244 Barneverntjeneste	1 080 033	241 488	53 224	35 241	3 973	19 307	87 686	25 121	1 281 845
251 Barneverntiltak i familien	263 088	166 904	94 079	190 919	173	8 235	4 528	2 811	699 589
252 Barneverntiltak utenfor familien	843 986	507 358	616 861	212 989	185	30 998	5 304	4 895	2 140 182
Barnevern	2 187 107	915 750	764 164	439 149	4 331	58 540	97 518	32 827	4 121 616
234 Aktivisering eldre og funksjonshemmede	1 846 620	562 779	176 900	125 709	43 222	61 429	86 974	41 713	2 565 114
253 Pleie, omsorg, hjelp i institusjon	17 903 951	2 686 191	1 863 945	439 069	142 121	280 975	1 152 068	392 098	21 210 136
254 Pleie, omsorg, hjelp i hjemmet	20 096 113	1 757 270	777 037	213 714	38 138	324 832	1 260 315	133 722	21 163 403
261 Institusjonslokaler	323 142	1 202 512	197 810	170 411	650 244	133 107	23 119	163 754	2 224 139
Pleie og omsorg	40 169 826	6 208 752	3 015 692	948 903	873 725	800 343	2 522 476	731 287	47 162 792
265 Kommunalt disponerte boliger	239 822	1 474 460	83 565	254 163	565 879	68 976	12 778	125 604	2 410 531
Kommunale boliger	239 822	1 474 460	83 565	254 163	565 879	68 976	12 778	125 604	2 410 531
273 Kommunalt sysselsettningstiltak	342 164	90 566	159 217	114 769	3 935	26 560	14 145	6 743	663 203
275 Introduksjonsordningen	553 286	88 936	6 234	60 736	32	56 387	4 640	2 349	645 848
Indroduksjon/ sysselsetting	895 450	179 502	165 451	175 505	3 967	82 947	18 785	9 092	1 309 051
300 Fysisk tilrettelegging og planlegging	1 382 444	429 001	27 595	76 263	38 788	70 426	45 341	52 046	1 786 278
315 Boligbygging og fysisk bomiljøtiltak	55 324	77 874	1 807	60 089	27 990	18 966	1 430	5 638	197 050
335 Rekreasjon i tettsted	188 748	260 553	19 764	43 530	47 451	32 324	6 317	35 738	485 667
360 Naturforvaltning og friluftsliv	127 825	124 921	22 079	67 659	20 613	10 005	3 020	16 978	333 094
Fysisk planlegging, miljø med mer	1 754 341	892 349	71 245	247 541	134 842	131 721	56 108	110 400	2 802 089
320 Kommunal næringsvirksomhet	160 178	328 488	71 710	132 409	47 705	164 705	5 265	8 806	561 714
325 Tilrettelegging og bistand for næringslivet	599 794	303 567	158 266	585 729	57 914	19 623	17 788	41 158	1 626 701
Bistand næringslivet med mer	759 972	632 055	229 976	718 138	105 619	184 328	23 053	49 964	2 188 415
330 Samferdselsbedrifter/transporttiltak	44 470	61 078	38 095	44 081	37 987	5 685	1 503	6 590	211 933
333 Kommunale veier, nyanlegg, drift og vedlikehold	445 242	1 425 583	89 078	186 344	376 352	79 728	18 984	137 259	2 286 628
334 Kommunale veier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak	29 650	293 433	26 153	63 294	48 961	5 290	1 529	56 160	398 512
Veier med mer	519 362	1 780 094	153 326	293 719	463 300	90 703	22 016	200 009	2 897 073
338 Forebygging av branner og andre ulykker	279 218	84 878	97 983	9 336	5 316	10 919	10 484	4 014	451 314

Funksjonsfordeling	Artsinndeling								
	1 010-099	2 100-290	3 300-380	4 400-480	5 590	6 690+790	7 710	8 729	9 (1+2+3+4+5-6-7-8)
	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tj. som inngår i komm tjeneste-prod.	Kjøp av varer og tj. som erstatter komm. tjeneste-prod.	Overføringer	Avskrivninger	Fordelte utgifter og internsalg	Ref. sykelønn	Komm. mva påløpt i driftsregn.	Brutto driftsutgifter
339 Beredskap mot branner og andre ulykker	1 217 144	294 759	422 483	152 835	76 938	61 160	26 655	41 124	2 035 220
Brann- og ulykkesvern	1 496 362	379 637	520 466	162 171	82 254	72 079	37 139	45 138	2 486 534
340 Produksjon av vann	135 372	338 977	298 549	16 166	190 333	9 526	2 782	709	966 380
345 Distribusjon av vann	348 950	877 977	131 475	14 459	491 833	81 239	9 039	1 775	1 772 641
350 Avløpsrensing	207 537	513 194	400 292	17 992	314 881	40 787	5 786	494	1 406 829
353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann	326 695	949 227	91 294	26 740	566 012	77 017	8 661	1 394	1 872 896
354 Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l	12 169	65 064	136 059	1 265	983	2 323	177	140	212 900
355 Innsamling av forbruksavfall	114 197	247 357	1 116 976	13 370	39 438	18 258	4 895	780	1 507 405
357 Gjennvinning og sluttbehandling av forbruksavfall	39 986	162 058	716 268	20 314	33 866	17 141	1 363	223	953 765
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	1 184 906	3 153 854	2 890 913	110 306	1 637 346	246 291	32 703	5 515	8 692 816
231 Aktivitetstilbud barn og unge	381 722	202 173	26 600	112 443	11 489	19 478	18 103	22 930	673 916
365 Kulturminnevern	14 886	11 055	776	8 574	2 684	1 275	519	1 965	34 216
370 Bibliotek	624 312	356 215	18 848	69 275	28 498	18 091	25 210	34 377	1 019 470
373 Kino	77 044	136 485	5 406	9 677	13 520	1 324	2 528	5 040	233 240
375 Muséer	53 440	55 252	16 913	145 553	12 243	861	1 381	6 789	274 370
377 Kunstformidling	30 746	54 787	8 799	260 472	7 342	3 005	1 060	4 064	354 017
380 Idrett	498 194	619 762	98 098	552 559	264 184	92 048	28 400	80 891	1 831 458
385 Andre kulturaktiviteter	361 324	323 493	42 882	297 405	65 398	34 132	13 009	37 381	1 005 980
750 Kulturminnevern	1 083	98	0	662	0	200	0	10	1 633
Kultur	2 042 751	1 759 320	218 322	1 456 620	405 358	170 414	90 210	193 447	5 428 300
390 Den norske kirke	5 185	43 477	24 550	1 527 115	6 277	3 942	507	2 121	1 600 034
392 Andre religiøse formål	76	396	1 726	95 123	77	0	0	46	97 352
393 Kirkegårder, gravlunder og krematorier	17 552	31 650	4 241	98 577	7 740	3 694	1 148	1 692	153 226
Kirke	22 813	75 523	30 517	1 720 815	14 094	7 636	1 655	3 859	1 850 612
720 Fylkesveier - nyanlegg, drift og vedlikehold	1 792	31 528	0	1 050	0	21 257	57	1 048	12 008
721 Fylkesveier - miljø- og trafikksikkerhetstiltak	543	3 997	0	137	0	34	0	137	4 506
Fylkesveier	2 335	35 525	0	1 187	0	21 291	57	1 185	16 514
730 Bilruter	1 225	6 954	59 212	106 608	0	0	53	621	173 325
733 Transport(ordninger) for funksjonshemmede	0	5 490	0	378	0	0	0	378	5 490
734 Sporveier og forstadsbaner	0	2	3 600	0	0	0	0	0	3 602
Rutegående samferdsel	1 225	12 446	62 812	106 986	0	0	53	999	182 417
800 Skatt på inntekt og formue	7148	7121	735	55100	0	1299	319	1248	67 238
840 Statlig rammetilskudd	11	4219	1720	54437	0	729	3011	34830	21 817

Funksjonsfordeling	Artsinndeling								
	1 010-099	2 100-290	3 300-380	4 400-480	5 590	6 690+790	7 710	8 729	9 (1+2+3+4+5- 6-7-8)
	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tj. som inngår i komm tjeneste- prod.	Kjøp av varer og tj. som erstatte komm. tjeneste- prod.	Over- føringer	Av- skrivning er	Fordelte utgifter og intern- salg	Ref. sykelønn	Komm. mva påløpt i driftsregn.	Brutto drifts- utgifter
og øvrige generelle statstilskudd									
850 Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m.v	0	61432	8520	27378	0	15542	0	-13	81 801
860 Motpost avskrivninger	0	0	0	134	0	33382	0	0	-33 248
870 Renter/utbytte og lån	-6170	35205	1289	16775	0	77872	7	1808	-32 588
880 Interne finansieringstransaksjoner	-708	46651	53505	6683	0	111442	270	1476	-7 057
Felles finansiering med mer	281	154 628	65 769	160 507	0	240 266	3 607	39 349	97 963
I alt	113 575 464	36 512 399	13 647 085	18 257 939	7 028 869	10 223 322	6 255 928	3 415 175	169 127 331
Prosentvis fordeling:									
Adm og fellesutgifter	9,9 %	23,9 %	5,1 %	6,6 %	13,9 %	70,9 %	7,0 %	24,4 %	8,5 %
Barnehager	8,2 %	3,2 %	9,1 %	25,6 %	2,5 %	1,3 %	11,1 %	4,0 %	9,2 %
Grunnskoleundervisning med mer	31,3 %	19,1 %	10,0 %	5,0 %	21,4 %	5,5 %	30,2 %	22,4 %	25,5 %
Kommunale helsetjenester	3,5 %	3,7 %	13,1 %	1,4 %	0,9 %	1,3 %	3,0 %	3,1 %	4,1 %
Sosialtjenesten	1,9 %	2,2 %	2,6 %	25,1 %	0,3 %	2,1 %	2,2 %	1,9 %	4,4 %
Barnevern	1,9 %	2,5 %	5,6 %	2,4 %	0,1 %	0,6 %	1,6 %	1,0 %	2,4 %
Pleie og omsorg	35,4 %	17,0 %	22,1 %	5,2 %	12,4 %	7,8 %	40,3 %	21,4 %	27,9 %
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	1,0 %	8,6 %	21,2 %	0,6 %	23,3 %	2,4 %	0,5 %	0,2 %	5,1 %
Øvrige tekniske oppgaver	1,8 %	6,0 %	5,4 %	3,1 %	7,8 %	1,8 %	0,9 %	7,2 %	3,3 %
Kirke og kultur	1,8 %	5,0 %	1,8 %	17,4 %	6,0 %	1,7 %	1,5 %	5,8 %	4,3 %
Bolig, sysselsetting, næringsliv med mer	3,2 %	8,7 %	4,0 %	7,6 %	11,5 %	4,6 %	1,8 %	8,6 %	5,2 %
I alt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabell 2.2. Oslo, 1000 kroner

Funksjonsfordeling	Artsinndeling								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	010-099	100-290	300-380	400-480	590	690+790	710	729	(1+2+3+4 +5-6-7-8) Brutto drifts- utgifter
	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tj. som inngår i komm- tjeneste- prod.	Kjøp av varer og tj. som erstatte komm. tjeneste- prod.	Over- føringer	Av- skrivninger	Fordelte utgifter og internsalg	Ref. sykelønn	Komm. mva påløpt i driftsregn.	
100 Politisk styring og kontrollorganer	81 503	23 347	3	19 622		6 777	1 718	2 100	113 880
120 Administrasjon	943 011	462 357	80 799	116 189	50 626	190 014	48 381	91 882	1 322 705
400 Politisk styring og kontrollorganer	3 226	339		77		-131		77	3 696
420 Administrasjon	42 054	21 398		1 647		4 321	1 481	1 114	58 183
Administrasjon	1 069 794	507 441	80 802	137 535	50 626	200 981	51 580	95 173	1 498 464
130 Administrasjonslokaler	20 076	113 197	40 373	17 975	478	8 186	1 519	18 020	164 374
170 Premieavvik	83 553								83 553
180 Diverse fellesutgifter	81 893	24 197	2 093	4 388		-723	2 464	2 315	108 515
190 Interne serviceenheter	54 049	167 575		10 824		133 658	3 251	6 729	88 810
430 Administrasjonslokaler	7	5 014	612	79		1		79	5 632
450 Interne servicefunksjoner	13 018	15 336	6 701	4 034	16		268	4 026	34 811
470 Premieavvik	-4 680								-4 680
480 Diverse fellesutgifter	328	257		5				5	585
Fellesutgifter	248 244	325 576	49 779	37 305	494	141 122	7 502	31 174	481 600
201 Førskole	1 326 299	380 435	148 511	610 009	14 847	105 772	101 987	11 361	2 260 981
211 Styrket tilbud til førskolebarn	176 347	89 116	5 143	1 312		12 925	15 185	851	242 957
221 Førskolelokaler og skyss	14 666	89 517	111 934	17 969	9 471	13 478	909	8 626	220 544
Barnehager	1 517 312	559 068	265 588	629 290	24 318	132 175	118 081	20 838	2 724 482
202 Grunnskole	2 415 452	286 529	59 297	31 057	1 601	5 608	151 431	37 077	2 599 820
214 Spesialskoler	205 599	24 417	6 227	3 156	275	3 842	11 433	2 704	221 695
215 Skolefritidstilbud	281 838	61 046	13 538	5 446		26 741	17 140	3 214	314 773
222 Skolelokaler og skyss	158 114	236 123	1 364 894	17 540	16 003	36 403	9 650	17 520	1 729 101
383 Musikk- og kulturskoler	30 797	5 588	57	1 040		39	830	983	35 630
Grunnskoler	3 091 800	613 703	1 444 013	58 239	17 879	72 633	190 484	61 498	4 901 019
213 Voksenopplæring	204 993	33 353	32 134	-1 127		580	8 103	5 013	255 657
Voksenopplæring	204 993	33 353	32 134	-1 127	-	580	8 103	5 013	255 657
232 Forebygging-, skole- og helsestasjonstjeneste	146 284	64 274	2 442	4 511	34	19 432	8 765	4 454	184 894
233 Forebyggende arbeid, helse og sosial	56 298	22 430	4 858	30 980		2 511	2 438	1 946	107 671
241 Diagnose, behandling, rehabilitering	255 046	92 269	272 437	9 654	1 046	6 355	14 173	7 333	602 591
Kommunehelsetjeneste	457 628	178 973	279 737	45 145	1 080	28 298	25 376	13 733	895 156
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	381 791	102 636	5 383	45 035		15 054	28 101	11 819	479 871
243 Tilbud til personer med rusproblemer	221 573	103 091	126 200	23 701	1 365	54 384	12 540	8 168	400 838
281 Økonomisk sosialhjelp		-		959 480				30	959 450
283 Bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig m.v	26 007	4 663	65	340 152		51	427	821	369 588
285 Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde	222 252	32 684	17 639	4 480		36 508	13 866	3 384	223 297

Funksjonsfordeling	Artsinndeling								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	010-099	100-290	300-380	400-480	590	690+790	710	729	(1+2+3+4 +5-6-7-8) Brutto drifts- utgifter
	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tj. som inngår i komm tjeneste- prod.	Kjøp av varer og tj. som erstatte komm. tjeneste- prod.	Over- føringer	Av- skrivninger	Fordelte utgifter og internsalg	Ref. sykelønn	Komm. mva påløpt i driftsregn.	
Sosialtjeneste	851 623	243 074	149 287	1 372 848	1 365	105 997	54 934	24 222	2 433 044
244 Barneverntjeneste	152 918	49 752	655	5 747		390	13 425	4 913	190 344
251 Barneverntiltak i familien	23 187	41 187	14 915	45 940			173	177	124 879
252 Barneverntiltak utenfor familien	92 653	125 720	75 074	63 076			103	371	356 049
Barnevern	268 758	216 659	90 644	114 763	-	390	13 701	5 461	671 272
234 Aktivisering eldre og funksjonshemmede	131 592	46 896	120 983	11 458		5 965	8 431	3 488	293 045
253 Pleie, omsorg, hjelp i institusjon	1 732 315	710 606	1 295 836	46 299	17 522	414 906	105 662	35 820	3 246 190
254 Pleie, omsorg, hjelp i hjemmet	1 623 202	399 960	183 330	16 098		222 027	87 728	10 890	1 901 945
261 Institusjonslokaler	11 616	167 423	341 879	20 325		83 070	714	15 988	441 471
Pleie og omsorg	3 498 725	1 324 885	1 942 028	94 180	17 522	725 968	202 535	66 186	5 882 651
265 Kommunalt disponerte boliger	30 260	91 983	76 960	12 058	3 126	37 853	2 252	6 437	167 845
Kommunale boliger	30 260	91 983	76 960	12 058	3 126	37 853	2 252	6 437	167 845
273 Kommunalt sysselsettingstiltak	69 667	59 189	26 301	8 846		10 938	3 844	2 280	146 941
275 Indroduksjonsordningen	56 776	1 849	2	760		35	309	112	58 931
Indroduksjon/sysselsetting	126 443	61 038	26 303	9 606	-	10 973	4 153	2 392	205 872
300 Fysisk tilrettelegging og planlegging	157 844	72 063		20 432	4 615	19 423	7 098	12 333	216 100
315 Boligbygging og fysisk bomiljøtiltak	23 395	2 007		7 534	3 538		2 193	230	34 051
335 Rekreasjon i tettsted	12 454	16 697	38 868	13 638	819	2 736	895	13 410	65 435
360 Naturforvaltning og friluftsliv	26 643	10 048	1 287	6 344	482	799	1 658	1 995	40 352
Fysisk planlegging, miljø med mer	220 336	100 815	40 155	47 948	9 454	22 958	11 844	27 968	355 938
320 Kommunal næringsvirksomhet	33 992	180 489	16 771	48 472	24 026	47 245	1 033	5 918	249 554
325 Tilrettelegging og bistand for næringslivet	1 890	2 373		21 779		300	89	420	25 233
Bistand næringslivet med mer	35 882	182 862	16 771	70 251	24 026	47 545	1 122	6 338	274 787
330 Samferdselsbedrifter/transporttiltak		33		2 089		15 053		6 229	-19 160
333 Kommunale veier, nyanlegg, drift og vedlikehold	72 871	144 382		14 575	3 791	217	77	10 997	224 328
334 Kommunale veier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak	16 020	106 156		17 103	135	4 333	813	17 103	117 165
Veier med mer	88 891	250 571	-	33 767	3 926	19 603	890	34 329	322 333
338 Forebygging av branner og andre ulykker	30 103	6 310	1 699	260			827	260	37 285
339 Beredskap mot branner og andre ulykker	164 482	20 447	12 282	2 221	6 000		5 560	2 221	197 651
Brann- og ulykkesvern	194 585	26 757	13 981	2 481	6 000	-	6 387	2 481	234 936
340 Produksjon av vann	28 790	77 565	266	403	25 140	234	1 110		130 820
345 Distribusjon av vann	49 333	52 671	261	6 125	78 964	384	1 163		185 807
350 Avløpsrensing	15 111	39 078	125 151	363	30 477	210	745		209 225
353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann	59 254	49 046	683	12 021	59 212	1 497	2 875		175 844
355 Innsamling av forbruksavfall	17 198	56 162	105 717	596	1 959	218	1 668	77	179 669
357 Gjenvinning og sluttbehandling av forbruksavfall	65 267	123 365	1 125	10	40 713	96 429	2 636		131 415
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	234 953	397 887	233 203	19 518	236 465	98 972	10 197	77	1 012 780

Funksjonsfordeling	Artsinndeling								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	010-099	100-290	300-380	400-480	590	690+790	710	729	(1+2+3+4 +5-6-7-8) Brutto drifts- utgifter
	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tj. som inngår i komm tjeneste- prod.	Kjøp av varer og tj. som erstatte komm. tjeneste- prod.	Over- føringer	Av- skrivninger	Fordelte utgifter og internsalg	Ref. sykelønn	Komm. mva påløpt i driftsregn.	
231 Aktivitetstilbud barn og unge	100 578	63 116	15 005	29 262	578	12 439	3 712	5 357	187 031
365 Kulturminnevern	10 498	2 825	1 085	3 137		110	160	1 016	16 259
370 Bibliotek	80 265	59 382	18	4 856	23	18 619	4 024	4 512	117 389
375 Muséer	25 613	67 173		12 734	8	30 213	1 236	12 010	62 069
377 Kunstformidling	726	1 781		1 262		657		62	3 050
380 Idrett	34 362	123 536	884	92 416	84 435	15 858	2 000	18 506	299 269
385 Andre kulturaktiviteter	20 830	18 644	4 412	161 200		166	1 036	1 731	202 153
Kultur (kommune)	272 872	336 457	21 404	304 867	85 044	78 062	12 168	43 194	887 220
740 Bibliotek	8 985	3 671		412		106	628	412	11 922
760 Muséer				2 550					2 550
771 Kunstformidling				13 600					13 600
790 Andre kulturaktiviteter		134							134
Kultur (fylkeskommune)	8 985	3 805	-	16 562	-	106	628	412	28 206
390 Den norske kirke		4 595		98 020	1 957				104 572
392 Andre religiøse formål			400	52 633					53 033
393 Kirkegårder, gravlunder og krematorier	58 957	21 624		3 133	86	360	2 283	3 133	78 024
Kirke	58 957	26 219	400	153 786	2 043	360	2 283	3 133	235 629
510 Skolelokaler, forvaltning, skyss og internater	107 001	156 359	388 280	21 541		5 380	4 726	17 094	645 981
520 Pedagogisk ledelse, pedagogisk fellesutgifter og gjesteelevoppgjør	124 495	16 741	27 106	1 286		2 433	4 330	1 278	161 587
541 Almene, økonomiske og administrative fag	284 799	13 746		2 057		203	10 052	2 057	288 290
542 Byggfag	18 148	2 339		401		254	723	401	19 510
543 Elektrofag	32 518	3 064	70	352		85	1 621	352	33 946
544 Formgivningsfag	38 226	956		185		41	1 653	185	37 488
545 Hotell- og næringsmiddelfag	15 495	2 591		253		123	869	253	17 094
546 Helse- og sosialfag	49 291	1 613	203	219		682	2 408	219	48 017
547 Idrettsfag	21 628	458		44		14	71	44	22 001
548 Kjemi- og prosessfag	1 669	87		4			51	4	1 705
549 Musikk, dans og drama	35 151	1 007	2 294	175			695	175	37 757
550 Mekaniske fag	23 292	2 060	1	409		301	1 202	409	23 850
551 Naturbruk	1 410	153		24				24	1 563
552 Tekniske byggfag	9 484	1 365		232		95	237	232	10 517
553 Trearbeidsfag	2 699	179		40			360	40	2 518
554 Fagskoler	5 803	918		71			192	71	6 529
555 Salgs og servicefag	22 087	1 262		175		15	554	175	22 780
556 Medie- og kommunikasjonsfag	29 329	3 904		697		21	430	697	32 782
560 Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring	99 565	4 670	-2 454	492		-60	4 022	713	97 598
590 Andre undervisningsformål	21 001	3 559	1	533		3 214	568	533	20 779

Funksjonsfordeling	Artsinndeling								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	010-099	100-290	300-380	400-480	590	690+790	710	729	(1+2+3+4 +5-6-7-8) Brutto drifts- utgifter
	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tj. som inngår i komm tjeneste- prod.	Kjøp av varer og tj. som erstatte komm. tjeneste- prod.	Over- føringer	Av- skrivninger	Fordelte utgifter og internsalg	Ref. sykelønn	Komm. mva påløpt i driftsregn.	
<i>Videregående skole</i>	943 091	217 031	415 501	29 190	-	12 801	34 764	24 956	1 532 292
570 Fagopplæring i arbeidslivet	14 002	6 915	98 306	202		2 000	286	202	116 937
581 Voksenopplæring etter opplæringsloven	33 368	16 266	1 552	1 022		4 320	685	1 022	46 181
Voksenopplæring/fagopplæring	47 370	23 181	99 858	1 224	-	6 320	971	1 224	163 118
665 Tannhelsetjeneste - Pasientbehandling		911	89 106	4				4	90 017
Tannhelse	-	911	89 106	4	-	-	-	4	90 017
705 Finansieringsbistand overfor næringslivet	855	1 098		68		150	16	9	1 846
Regionalutvikling, næring, miljø	855	1 098	-	68	-	150	16	9	1 846
720 Fylkesveier - nyanlegg, drift og vedlikehold		2							2
721 Fylkesveier - miljø- og trafiksikkerhetstiltak		6 681		1 303				1 303	6 681
Fylkesveier	-	6 683	-	1 303	-	-	-	1 303	6 683
733 Transport(ordninger) for funksjonshemmede	4 379	185 041	190 638	12 185		167 214	16	12 185	212 828
734 Sporveier og forstadsbaner	1 783	1 205	915 464	20	46	2 200	93	20	916 205
Rutegående samferdsel	6 162	186 246	1 106 102	12 205	46	169 414	109	12 205	1 129 033
850 Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m.v				3 554					3 554
870 Renter/utbytte og lån				19 305					19 305
880 Interne finansieringstransaksjoner				26 086		24 946			1 140
Felles finansiering med mer	-	-	-	48 945	-	24 946	-	-	23 999
I alt	13 478 519	5 916 276	6 473 756	3 251 961	483 414	1 938 207	760 080	489 760	26 415 879

Prosentvis fordeling:

Adm og fellesutgifter	9,8 %	14,1 %	2,0 %	6,9 %	10,6 %	18,9 %	7,8 %	25,8 %	7,6 %
Barnehager	11,3 %	9,4 %	4,1 %	19,4 %	5,0 %	6,8 %	15,5 %	4,3 %	10,3 %
Grunnskoleundervisning med mer	24,5 %	10,9 %	22,8 %	1,8 %	3,7 %	3,8 %	26,1 %	13,6 %	19,5 %
Undervisning videregående skoler med mer	7,3 %	4,1 %	8,0 %	0,9 %	0,0 %	1,0 %	4,7 %	5,3 %	6,4 %
Kommunale helsetjenester	3,4 %	3,0 %	4,3 %	1,4 %	0,2 %	1,5 %	3,3 %	2,8 %	3,4 %
Sosialtjenesten	6,3 %	4,1 %	2,3 %	42,2 %	0,3 %	5,5 %	7,2 %	4,9 %	9,2 %
Barnevern	2,0 %	3,7 %	1,4 %	3,5 %	0,0 %	0,0 %	1,8 %	1,1 %	2,5 %
Pleie og omsorg	26,0 %	22,4 %	30,0 %	2,9 %	3,6 %	37,5 %	26,6 %	13,5 %	22,3 %
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	1,7 %	6,7 %	3,6 %	0,6 %	48,9 %	5,1 %	1,3 %	0,0 %	3,8 %
Øvrige tekniske oppgaver	2,1 %	7,9 %	17,3 %	1,5 %	2,1 %	9,8 %	1,0 %	10,3 %	6,4 %
Kirke og kultur	2,5 %	6,2 %	0,3 %	14,6 %	18,0 %	4,1 %	2,0 %	9,5 %	4,4 %
Bolig, sysselsetting, næringsliv med mer	3,1 %	7,4 %	2,5 %	4,3 %	7,6 %	6,2 %	2,6 %	8,8 %	3,8 %
I alt	100,0 %	100,0 %	98,6 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	99,7 %

Tabell 2.3 Fylkeskommunene. 1000 kroner

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tj. som inngår i komm. tjeneste-prod.	Kjøp av varer og tj. som erstatter komm. tjeneste-prod.	Overføringer	Avskrivninger	Fordelte utgifter og internsalg	Ref. sykelønn	Komm. mva påløpt i driftsregn	Brutto drifts-utgifter
400 Politisk styring og kontrollorganer	183 339	76 325	34 377	118 021	330	3 881	3 146	5 231	400 134
420 Administrasjon	644 756	223 264	6 502	43 449	5 999	19 207	20 407	21 795	862 561
430 Administrasjonslokaler	21 690	115 971	1 264	19 079	50 864	25 273	1 104	17 818	164 673
Administrasjon	849 785	415 560	42 143	180 549	57 193	48 361	24 657	44 844	1 427 368
440 Personal- og rekrutteringspolitiske tiltak	8 884	29 310	1	3 954	11 004	787	900	770	50 696
450 Interne servicefunksjoner	229 408	263 470	7 660	51 206	42 193	15 136	7 930	44 880	525 991
460 Tjenester utenfor ordinært fylkeskommunalt ansvarsområde	48 142	29 729	5 107	31 413	1 757	2 926	2 855	3 547	106 820
470 Premieavvik	30 555	1					0	0	30 556
480 Diverse fellesutgifter	60 305	64 537	860	36 133	696	375	775	3 348	158 033
490 Interne serviceenheter	38 108	73 988	104	11 739	2 764	82 762	1 808	11 607	30 526
Fellesutgifter (internt service)	415 402	461 035	13 732	134 445	58 414	101 986	14 268	64 152	902 622
510 Skolelokaler, forvaltning, skyss og internater	1 806 263	2 118 590	219 809	331 702	703 393	60 924	82 309	303 617	4 732 907
520 Pedagogisk ledelse, pedagogisk fellesutgifter og gjesteelevoppgjør	1 653 491	265 293	180 742	51 171	12 201	43 771	52 912	24 957	2 041 258
541 Almene, økonomiske og administrative fag	2 587 335	119 229	2 013	14 290	6 280	8 467	73 041	13 672	2 633 967
542 Byggfag	391 803	42 986	1 101	7 390	1 631	891	12 829	7 019	424 172
543 Elektrofag	524 772	37 476	1 429	7 510	1 240	1 926	13 165	7 131	550 205
544 Formgivningsfag	679 068	41 814	1 544	7 192	1 655	1 227	30 673	6 870	692 503
545 Hotell- og næringsmiddelfag	400 422	67 542	296	9 233	936	2 473	12 376	8 304	455 276
546 Helse- og sosialfag	827 388	37 591	2 157	4 708	1 381	2 151	31 344	4 502	835 228
547 Idrettsfag	315 437	25 129	209	2 115	745	482	7 307	1 979	333 867
548 Kjemi- og prosessfag	50 476	2 909	280	541	63	193	1 522	532	52 022
549 Musikk, dans og drama	340 243	16 054	11 766	2 006	689	273	10 222	1 949	358 314
550 Mekaniske fag	692 367	82 200	3 617	15 037	3 665	4 231	22 784	14 570	755 301
551 Naturbruk	312 400	98 610	2 200	5 944	5 170	7 744	9 732	4 266	402 582
552 Tekniske byggfag	117 860	10 706	246	2 075	193	233	4 444	2 007	124 396
553 Trearbeidsfag	35 252	3 143	5	673	137	143	617	630	37 820
554 Fagskoler	215 733	47 384	2 629	5 380	1 509	1 547	5 164	4 748	261 176
555 Salgs og servicefag	265 054	10 000	112	1 444	3 166	412	9 136	1 230	268 998
556 Medie- og kommunikasjonsfag	229 532	23 013	420	4 244	7 986	553	6 649	4 163	253 830
559 Landslinjer	109 805	39 254	398	8 895	1 369	1 765	2 879	6 586	148 491
560 Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring	1 322 700	196 837	206 182	30 828	887	105 518	57 010	9 241	1 585 665
590 Andre undervisningsformål	581 205	209 009	136 442	36 398	4 602	38 242	15 824	19 001	894 589
Videregående skoler	13 458 606	3 494 769	773 597	548 776	758 898	283 166	461 939	446 974	17 842 567
570 Fagopplæring i arbeidslivet	179 860	73 953	965 273	234 318		38 478	2 454	2 303	1 410 169
581 Voksenopplæring etter opplæringsloven	225 745	112 428	33 010	22 585	1 122	67 909	5 187	5 354	316 440
Voksenopplæring/fagopplæring	405 605	186 381	998 283	256 903	1 122	106 387	7 641	7 657	1 726 609
660 Tannhelsetjeneste - Fellesfunksjoner	50 113	193 775	78 661	130 762	26 890	699	1 058	19 328	459 116
665 Tannhelsetjeneste - Pasientbehandling	1 034 024	177 394	38 947	32 442	5 209	2 622	50 466	29 564	1 205 364

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tj. som inngår i komm. tjeneste-prod.	Kjøp av varer og tj. som erstatter komm. tjeneste-prod.	Overføringer	Avskrivninger	Fordelte utgifter og internsalg	Ref. sykelønn	Komm. mva påløpt i driftsregn	Brutto drifts-utgifter
Tannhelse	1 084 137	371 169	117 608	163 204	32 099	3 321	51 524	48 892	1 664 480
700 Tilrettelegging og støttefunksjoner for næringslivet	66 893	84 553	168 615	527 230	1 306	10 646	1 674	6 241	830 036
705 Finansieringsbistand overfor næringslivet	8 347	41 880	55 283	617 501		1 936	356	888	719 831
710 Fylkeskommunal næringsvirksomhet	10 436	64 723	307	56 362	6 696	23 807	174	4 775	109 768
715 Lokal og regional utvikling	88 939	96 321	50 020	673 435	1 865	12 340	2 344	14 900	880 996
716 Friluftsliv og miljø	2 474	2 766	1 176	22 194		16	0	480	28 114
Regionalutvikling, næring, miljø	177 089	290 243	275 401	1 896 722	9 867	48 745	4 548	27 284	2 568 745
720 Fylkesveier - nyanlegg, drift og vedlikehold	995	1 156 571	74 621	84 211	380 905		75	72 860	1 624 368
721 Fylkesveier - miljø- og trafikksikkerhetstiltak	409	39 562	5 687	19 976	34 632		-15	2 751	97 530
Fylkesveier	1 404	1 196 133	80 308	104 187	415 537	0	60	75 611	1 721 898
730 Bilruter	34 902	188 947	2 575 476	502 688	3 957	17 535	1 598	23 272	3 263 565
731 Fylkesveiferjer	247	198	238 272	6 116			1	86	244 746
732 Båtruter	687	2 118	559 156	8 765			1	633	570 092
733 Transport(ordninger) for funksjonshemmede	2 182	41 028	156 279	17 139			8	11 755	204 865
734 Sporveier og forstadsbaner	212	1 783	20 779	19		1 606	0	19	21 168
Rutegående samferdsel	38 230	234 074	3 549 962	534 727	3 957	19 141	1 608	35 765	4 304 436
740 Bibliotek	66 950	46 374	6 820	10 810	1 136	1 403	2 080	4 707	123 900
750 Kulturminnevern	91 824	42 412	6 064	64 440	1 081	7 092	3 367	5 635	189 727
760 Muséer	11 636	14 640	8 221	161 048	1 967	79	125	2 519	194 789
771 Kunstformidling	51 666	58 450	15 508	209 033	185	5 486	1 056	2 284	326 016
772 Kunstforproduksjon	27 030	25 166	1 087	41 984	32	973	842	1 397	92 087
775 Idrett	12 223	6 259	9 289	566 300	9	2 047	361	466	591 206
790 Andre kulturaktiviteter	42 250	52 945	4 896	181 278	844	8 262	1 294	3 340	269 317
Kultur	303 579	246 246	51 885	1 234 893	5 254	25 342	9 125	20 348	1 787 042
840 Statlig rammetilskudd og øvrige generelle statstilskudd		97		2 989		944	-338	0	2 480
870 Renter/utbytte og lån	14	11 754	1	1 704		1 726		176	11 571
880 Interne finansieringstransaksjoner	6 215	4 867		3 551		23 547			-8 914
Felles finansiering med mer	6 229	16 718	1	8 244	0	26 217	-338	176	5 137
I alt	16 740 066	6 912 328	5 902 920	5 062 650	1 342 341	662 666	575 032	771 703	33 950 904
Prosentvis fordeling:									
Adm og fellesutgifter	7,6 %	12,9 %	0,9 %	6,4 %	8,6 %	26,6 %	6,7 %	14,1 %	6,9 %
Undervisning videregående skoler med mer	82,8 %	53,3 %	30,0 %	15,9 %	56,6 %	58,8 %	81,7 %	58,9 %	57,6 %
Tannhelse	6,5 %	5,4 %	2,0 %	3,2 %	2,4 %	0,5 %	9,0 %	6,3 %	4,9 %
Regionalutvikling med mer	1,1 %	4,2 %	4,7 %	37,5 %	0,7 %	7,4 %	0,8 %	3,5 %	7,6 %
Samferdsel	0,2 %	20,7 %	61,5 %	12,6 %	31,3 %	2,9 %	0,3 %	14,4 %	17,8 %
Kultur	1,8 %	3,6 %	0,9 %	24,4 %	0,4 %	3,8 %	1,6 %	2,6 %	5,3 %
I alt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Vedlegg 3

Statlige overføringer til kommunesektoren i 2006 og 2007

Tabell 3.1 Statlige overføringer til kommunesektoren i 2006 og 2007. 1 000 kr.

Overføringer i 2006 er vedtatt budsjett etter stortingsbehandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2006.

Forslag til budsjett 2007 omfatter forslag i St.prp. nr. 1 (2006-2007) med tilleggsproposisjoner.

Øremerkede tilskudd		Vedtatt	Forslag	
Kap.	Post	Navn	budsjett etter RNB 2006	budsjett 2007
Kunnskapsdepartementet				
225		Tiltak i grunnopplæringen		
	60	Tilskudd til landslinjer	144 841	150 055
	62	Tilskudd til digitale læremidler i videregående opplæring	50 000	0
	63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen	46 705	47 775
	66	Tilskudd til leirskoleopplæring	34 539	35 782
	67	Tilskudd til opplæring i finsk	10 479	9 507
	68	Tilskudd til opplæring innenfor kriminalomsorgen	142 349	160 860
	69	Komp. for investeringskostnader ved grunnskolereformen	326 087	344 287
227		Tilskudd til særskilte skoler		
	60	Tilskudd til Moskvaskolen	1 142	1 183
	61	Tilskudd til Nordland kunst- og filmskole	2 359	2 444
	62	Tilskudd til Fjellheimen leirskole	4 345	4 501
231		Barnehager		
	60	Driftstilskudd til barnehager	11 934 619	13 692 105
	61	Investeringsstilskudd	336 000	255 000
	62	Tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne i barnehage	736 173	762 675
	64	Tilskudd til midlertidige lokaler	0	40 000
	65	Skjønnsmidler til barnehager	2 348 209	3 081 331
		Sum	16 117 847	18 587 505
Justisdepartementet				
430		Kriminalomsorgens sentrale forvaltning		
	60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv.	35 078	42 000
		Sum	35 078	42 000
Kommunal- og regionaldepartementet				
551		Regional utvikling og nyskaping		
	60	Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	1 054 555	1 151 980
	61	Næringsrettede utviklingstiltak, komp. for økt arbeidsgiveravgift	1 105 000	755 000
	64	Utviklingsmidler til Oppland fylkeskommune	80 413	81 499
581		Bolig- og bomiljøtiltak		
	60	Handlingsplan for Oslo indre øst	40 000	0
582		Rentekompensasjon skoleanlegg og kirkebygg		
	60	Rentekompensasjon - skoleanlegg	322 000	541 000
	61	Rentekompensasjon - kirkebygg	21 000	39 000
586		Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser		
	60	Oppstartingsstilskudd	149 300	8 900
	63	Tilskudd til kompensasjon for utgifter til renter og avdrag	1 287 700	1 474 200
		Sum	4 059 968	4 051 579
Arbeids- og inkluderingsdepartementet				
621		Tilskudd forvaltet av Sosial- og helsedirektoratet		
	63	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	120 900	143 300
		Sum	120 900	143 300

Øremerkede tilskudd			Vedtatt budsjett etter RNB 2006	Forslag budsjett 2007
Kap.	Post	Navn		
<i>Helse- og omsorgsdepartementet</i>				
718		Alkohol og narkotika		
	63	Rusmiddeltiltak	11 300	11 707
719		Folkehelse		
	60	Kommunetilskudd	29 700	35 589
724		Personelltiltak		
	61	Tilskudd til turnustjenesten	142 050	149 335
729		Annen helsetjeneste		
	60	Helsetjeneste for innsatte i fengsel	92 457	99 977
743		Statlige stimulerings tiltak for psykisk helse		
	62	Tilskudd til psykisk helsearbeid i kommuner	2 509 357	2 954 694
761		Tilskudd forvaltet av Sosial- og helsedirektoratet		
	60	Tilskudd til omsorgstjenester	113 924	118 079
	61	Tilskudd til vertskommuner	485 881	484 773
	63	Tilskudd til rusmiddeltiltak	133 610	144 695
	64	Ressurskrevende brukere	1 871 416	1 832 663
	66	Tilskudd til brukerstyrt personlig assistanse	72 108	74 704
	67	Tilskudd til særskilte utviklingstiltak	21 180	21 942
		Sum	5 482 983	5 928 158
<i>Barne- og likestillingsdepartementet</i>				
830		Samlivstiltak og foreldreveiledning		
	60	Tilskudd til kommuner til samlivstiltak	6 194	9 194
840		Krisetiltak		
	60	Tilskudd til krisesentre	117 431	123 000
	61	Tilskudd til incestsentre	29 226	41 000
		Sum	152 851	173 194
<i>Fiskeri- og kystdepartementet</i>				
1062		Kystverket		
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	29 100	30 100
	61	Tilskudd til Hå kommune	2 475	0
		Sum	31 575	30 100
<i>Samferdselsdepartementet</i>				
1320		Statens vegvesen		
	60	Forsøk	885 400	867 000
1330		Særskilte transporttiltak		
	60	Særskilt tilskudd til kollektivtransport	200 000	157 200
		Sum	1 085 400	1 024 200
<i>Miljøverndepartementet</i>				
1425		Vilt- og fisketiltak		
	61	Tilskudd til kommunale vilttiltak	5 000	4 500
		Sum	5 000	4 500
<i>Forsvarsdepartementet</i>				
1795		Kulturelle og allmenntilretteleggende formål		
	60	Tilskudd til kommuner	19 500	19 500
		Sum	19 500	19 500
<i>Folketrygden</i>				
2755		Helsetjeneste i kommunene		
	62	Tilskudd til fastlønsordning fysioterapeuter	214 000	215 000
		Sum	214 000	215 000
		Sum øremerkede tilskudd (kommuneopplegget)	27 325 102	30 219 036

Øremerkede tilskudd			Vedtatt	Forslag
Kap.	Post	Navn	budsjett etter RNB 2006	budsjett 2007
Tilskudd til flyktninger og asylsøkere (utenfor kommuneopplegget)¹⁾				
225		Tilskudd i grunnopplæringen		
	64	Tilskudd til opplæring for språklige minoriteter i grunnskolen/barn og unge i statlige asylmottak	834 235	66 905
	65	Tilskudd til opplæring for språklige minoriteter i videregående oppl.	28 842	29 880
231		Barnehager		
	63	Tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn	98 960	102 523
651		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere		
	60	Integreringstilskudd	2 718 000	2 826 400
	61	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	1 215 000	1 368 300
	62	Kommunale innvandreriltak	55 100	72 600
854		Tiltak i barne- og ungdomsvernet		
	64	Tilskudd for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger	134 745	127 269
	65	Refusjon av kommunale utgifter til barneverntiltak enslige mindreår.	120 022	139 860
		Sum	5 204 904	4 733 737
Andre poster utenfor kommuneopplegget¹⁾				
1632		Kompensasjon for merverdiavgift		
	61	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner, ny ordning	9 670 000	9 700 000
		Sum	9 670 000	9 700 000
		Sum øremerkede tilskudd utenfor kommuneopplegget	14 874 904	14 433 737
Overføringer gjennom inntektssystemet				
571		Ramme-tilskudd til kommuner		
	60	Innbyggertilskudd	30 925 000	34 382 548
	62	Nord-Norge-tilskudd	1 178 333	1 220 161
	63	Regionaltilskudd	780 846	824 414
	64	Skjønnstilskudd	2 734 000	1 497 042
	69	Kommunal selskapskatt	5 041 336	5 160 036
		Sum rammeoverføringer kommuner	40 659 515	43 084 201
572		Ramme-tilskudd til fylkeskommuner		
	60	Innbyggertilskudd	11 131 994	12 829 455
	62	Nord-Norge-tilskudd	444 907	460 724
	64	Skjønnstilskudd	1 139 000	864 884
	65	Tilskudd til barnevern/hovedstadstilskudd	453 276	469 141
		Sum rammeoverføringer fylkeskommuner	13 169 177	14 624 204
		Sum overføringer gjennom inntektssystemet	53 828 692	57 708 405

Tabell 3.2. Omlegging av øremerkede tilskudd

Kap.	Post	Navn	Opphørt	Innlemmet inntekts-systemet	Omdisp. til 60-poster	Omdisp. til andre poster
<i>Kunnskapsdepartementet</i>						
225	62	Tilskudd til digitale læremidler*		X		
225	64	Tilskudd til opplæring for språklige minoriteter i grunnskolen		X		
<i>Kommunal- og regionaldepartementet</i>						
581	60	Handlingsplan for Oslo indre øst	X			
<i>Fiskeri- og kystdepartementet</i>						
1062	61	Tilskudd til Hå kommune	X			

Vedlegg 4

Kommuneforvaltningens samlede inntekter 1990-2007

Tabell 4.1 Kommuneforvaltningens inntekter. I hht. nasjonalregnskapets definisjoner.

Alle tall er i millioner kroner i løpende priser, unntatt linje 9 og 10 som viser kommuneopplegget i faste 2007-priser

	Regnskap														Anslag 2006 ⁷⁾	Forslag 2007 ⁸⁾		
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002 ⁵⁾	2003			2004 ⁶⁾	2005
1. Skatteinntekter	61 552	64 019	65 322	68 306	74 986	75 898	80 751	85 185	88 640	89 968	93 634	107 644	90 881	96 943	101 240	107 904	119 482	119 464
1.1 Skatt på inntekt og formue																		
1.2 Eiendomsskatt, andre prod.skatte	2 627	2 608	2 940	3 037	3 223	3 328	3 564	3 396	3 171	3 107	3 339	3 209	3 407	3 739	4 083	5 211	5 342	5 475
2. Overføringer fra staten ¹⁾	54 326	58 800	63 489	63 888	65 820	67 281	68 852	73 647	79 264	86 363	93 877	99 198	97 341	82 142	85 833	92 314	100 726	107 881
2.1 Rammeliskudd	41 034	40 887	42 951	40 697	41 823	42 453	42 701	46 242	46 699	49 199	54 186	52 944	53 063	53 425	47 052	48 573	53 829	57 708
2.2 Øremerkede tilsk.																		
2.3 Øremerkede tilsk. innenf. k.opplegget	10 472	14 768	16 557	17 755	16 833	18 356	19 866	21 501	26 197	30 948	33 656	36 179	14 632	17 686	21 527	24 209	28 485	31 595
2.3 Øremerkede tilsk. utenf. k.opplegget ²⁾	2 820	3 145	3 981	5 436	7 164	6 472	6 285	5 904	6 368	6 216	6 035	10 075	29 646	11 031	9 198	8 818	9 012	8 878
2.4 Momskompensasjon																		
3. Gebyrer ³⁾	13 221	15 253	16 418	17 313	18 485	19 505	20 882	22 491	23 333	25 624	27 629	30 576	29 783	31 271	33 086	33 969	34 470	35 876
4. Renteinntekter	2 591	2 947	3 120	3 028	2 500	2 946	3 131	3 940	4 291	6 124	8 058	9 953	9 580	9 269	7 123	8 303	9 521	11 062
5. Tilskudd til folketrygden	-4 072	-2 093	-400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Andre innenlandske løpende overføringer	1 771	2 227	2 428	2 373	2 380	2 559	2 398	2 416	2 641	2 679	2 751	2 902	2 956	2 769	3 143	3 635	3 765	3 897
7. Sum inntekter (1+2+3+4+5+6)	129 389	141 153	150 377	154 908	164 171	168 189	176 014	187 679	198 169	210 758	225 949	250 273	230 541	222 394	230 425	246 125	267 964	278 180
8. Sum innt. kommuneoppl. (7-2.3-4)	123 978	135 061	143 276	146 444	154 507	158 771	166 598	177 835	187 510	198 418	211 856	230 245	191 315	202 094	214 104	229 004	249 431	258 240
9. Kommuneopplegget, faste priser ⁴⁾	221 389	232 800	242 117	245 507	253 200	252 855	255 854	264 899	265 001	270 934	276 561	283 019	225 687	230 119	236 006	245 078	258 161	258 240
10. Kroner per innbygger	52 299	54 779	56 654	57 106	58 546	58 149	58 548	60 304	59 987	60 948	61 753	62 845	49 886	50 551	51 558	53 204	55 636	55 309

1) Se også vedlegg 3

2) Tilskuddene under pkt. 2.3 (tilskudd til arbeidsmarkedsstiltak, flyktninger, flom/hjemfall, kirkelov, sletting av sykehusgjeld m.v.) fastlegges ut fra andre vurderinger enn hensynet til kommunesektorens økonomi. De holdes derfor utenfor når veksten i kommunesektorens inntekter beregnes

3) Eksklusive bygg- og anleggsgebyrer til og med 2001

4) Prisveksten for kommunesektorens kjøp av varer og tjenester, se vedlegg 6

5) Inntektsmedgangen må ses i sammenheng med statens overtakelse av sykehusene. Engangsbevilling på 21,6 mrd. kr til stetting av gjeld m.v. i forbindelse med sykehusreformen er holdt utenom kommuneopplegget (inngår i pkt. 2.3)

6) Reduksjonen i rammeliskuddet må bli ses i sammenheng med at ansvaret for barnevern, familievern og rusomsorg ble overtatt av staten i 2004. Videre er ny moms-kompensasjonsordning finansiert ved trekk i rammeliskuddet.

7) Oppjustering av skatteanslaget med 2,5 mrd. kr i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2006-2007) er medregnet.

8) Endringer foreslått i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2006-2007) er medregnet.

Tabell 4.2. Utviklingen i kommunesektorens frie inntekter 1990-2007

	Regnskap													Anslag				
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
I. Kommuneopplegget (tab.4.1 linje 8). Mill.kr	123 978	135 061	143 276	146 444	154 507	158 771	166 598	177 835	187 510	198 418	211 856	230 245	191 315	202 094	214 104	229 004	249 431	258 240
II. Frie innt. (tab.4.1 linje 1+2.1+5). Mill. kr	98 514	102 813	107 873	109 003	116 809	118 351	123 452	131 427	135 339	139 167	147 820	160 588	143 944	150 368	148 292	156 477	173 311	177 172
III. Skatteandel i pst. av frie inntekter	58,3	60,2	60,2	62,7	64,2	64,1	65,4	64,8	65,5	64,6	63,3	67,0	63,1	64,5	68,3	69,0	68,9	67,4
IV. Rammelliskudd i pst. av frie inntekter	41,7	39,8	39,8	37,3	35,8	35,9	34,6	35,2	34,5	35,4	36,7	33,0	36,9	35,5	31,7	31,0	31,1	32,6
V. Frie inntekter i pst. av I.	79,5	76,1	75,3	74,4	75,6	74,5	74,1	73,9	72,2	70,1	69,8	69,7	75,2	74,4	69,3	68,3	69,5	68,6

Tabell 4.3. Endringer i kommunesektorens inntekter i prosent fra året før. 1991-2007

	Regnskap													Anslag				
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002 1)	2003	2004 2)	2005	2006	2007	
1. Skatteinntekter	4,0	2,0	4,6	9,8	1,2	6,4	5,5	4,1	1,5	4,1	15,0	-15,6	6,7	4,4	6,6	10,7	0,0	
1.1 Skatt på inntekt og formue	4,2	1,6	4,6	9,9	1,1	6,4	6,0	4,5	1,6	4,0	15,7	-16,2	6,6	4,2	5,7	11,1	-0,1	
1.2 Eiendomsskatt, andre prod.skatter	-0,7	12,7	3,3	6,1	3,3	7,1	-4,7	-6,6	-2,0	7,5	-3,9	6,2	9,7	9,2	27,6	2,5	2,5	
2. Overføringer fra staten	8,2	8,0	0,6	3,0	2,2	2,3	7,0	7,6	9,0	8,7	5,7	-1,9	-15,6	4,5	7,6	9,1	7,1	
2.1 Rammelliskudd	-0,4	5,0	-5,2	2,8	1,5	0,6	8,3	1,0	5,4	10,1	-2,3	0,2	0,7	-11,9	3,2	10,8	7,2	
2.2 Ørem.tilsk. innenf. kommuneopplegget	41,0	12,1	7,2	-5,2	9,0	8,2	8,2	21,8	18,1	8,8	7,5	-59,6	20,9	21,7	12,5	17,7	10,9	
2.3 Ørem.tilsk. utenf. kommuneopplegget	11,5	26,6	36,5	31,8	-9,7	-2,9	-6,1	7,9	-2,4	-2,9	66,9	194,3	-62,8	-16,6	-4,1	2,2	-1,5	
2.4 Momskompensasjon															33,0	-12,3	3,2	
3. Gebyrer	15,4	7,6	5,5	6,8	5,5	7,1	7,7	3,7	9,8	7,8	10,7	-2,6	5,0	5,8	2,7	1,5	4,1	
4. Renteinntekter	13,7	5,9	-2,9	-17,4	17,8	6,3	25,8	8,9	42,7	31,6	23,5	-3,7	-3,2	-23,2	16,6	14,7	16,2	
5. Tilskudd til folketrygden	-48,6	-80,9	-100,0															
6. Andre innenlandske løpende overføringer	25,7	9,0	-2,3	0,3	7,5	-6,3	0,8	9,3	1,4	2,7	5,5	1,9	-6,3	13,5	15,7	3,6	3,5	
7. Sum inntekter (1+2+3+4+5+6)	9,1	6,5	3,0	6,0	2,4	4,7	6,6	5,6	6,4	7,2	10,8	-7,9	-3,5	3,6	6,8	8,9	3,8	
8. Sum inntekter kommuneopplegget (7-2.3-4)	8,9	6,1	2,2	5,5	2,8	4,9	6,7	5,4	5,8	6,8	8,7	-16,9	5,6	5,9	7,0	8,9	3,5	
9. Kommuneopplegget, faste priser	5,2	4,0	1,4	3,1	-0,1	1,2	3,5	0,0	2,2	2,1	2,3	-20,3	2,0	2,6	3,8	5,3	0,0	
10. Kroner per innbygger	4,7	3,4	0,8	2,5	-0,7	0,7	3,0	-0,5	1,6	1,3	1,8	-20,6	1,3	2,0	3,2	4,6	-0,6	

1) Se note 5 tabell 4.1

2) Se note 6 tabell 4.1

Vedlegg 5

Kommuneregnskapets og nasjonalregnskapets gruppering

1 Innledning

Offentlig forvaltning og offentlige og private foretak fører sine regnskaper etter ulike regnskapsforskrifter. Ved å konvertere regnskapstallene over i nasjonalregnskapets gruppering oppnår man imidlertid en felles inndeling som gjør det mulig å sammenstille de ulike delene av økonomien. En oppstilling av kommuneforvaltningens inntekter og utgifter etter nasjonalregnskapets grupperinger er derfor nødvendig, f.eks. for å sammenlikne med utviklingen i øvrige deler av offentlig sektor. For å vurdere utviklingen i kommunesektoren over tid, kan det også være en fordel å bruke nasjonalregnskapets tall. Nasjonalregnskapets tall blir, i tillegg til løpende priser, også utarbeidet i faste priser. Dermed får man tidsserier for volumutviklingen av investeringer, vareinnsats/produktinnsats, lønninger mv. I tillegg kan det i nasjonalregnskapet være korrigert for endringer i kommuneregnskapsforskriftene som ellers ikke vil gi sammenlignbare tall over tid.

Tabellene etter kommuneregnskapets oppstillingsmåte gir tall etter de samme begrep som finnes i den enkelte kommunes og fylkeskommunes regnskap. Disse tabellene gir derfor endringstall som kan sammenlignes med utviklingen i egen kommune.

Med forbehold om virkningen av de ulikeheter i omfang mv. som nevnes i punkt 2 nedenfor, gir de to tabellsett opplysninger som kan utfylle hverandre i beskrivelse og analyse av utviklingen i kommunal økonomi.

2 Omfang av kommunesektoren i de to tabellsett

Med basis i forskriftene av 15. desember 2000 vil kommuneforvaltningen i nasjonalregnskapet omfatte den virksomhet som kommunene fører på de ulike kostrafunksjonene med unntak av funksjonene 320 (Kommunal næringsvirksomhet), 330 (Samferdselsbedrifter/transporttiltak) og 373 (Kino). Kommunal næringsvirksomhet, kinoer etc. regnes i nasjonalregnskapet som forretningsdrift. Hos fylkeskommunene er funksjon 710 (Fylkeskommunal næringsvirksomhet) holdt utenfor og behandlet som forretningsdrift i nasjonalregnskapet. Som en del av kommuneforvaltningen regnes også kommunale bedrifter som rapporterer regnskaper etter § 11 i kommuneloven, samt interkommunale sammenslutninger innunder kommunelovens § 27. I tillegg kommer foretak som rapporterer regnskaper etter kommunelovens kapittel 11.

Nasjonalregnskapets noe bredere definisjon og oppdeling av kommuneforvaltningen som forvaltningssektor, medfører f.eks. at lønnskostnadene i kommunale bedrifter grupperes sammen med lønnskostnadene i kommunene. Tilsvarende omfatter tallene for bruttoinvesteringer i kommunene også investeringer i felles kommunal avløps- og renovasjonsvirksomhet.

Tabellene etter kommuneregnskapets oppstillingsmåte omfatter bare de ordinære fylkes- og kommunekasser. Felleskommunal virksomhet er her bare med i form av de tilskudd som blir bokført i kommunekassenes regnskap. De ulikheter i omfang som er nevnt over er imidlertid ikke så omfattende at de to tabellsett ikke kan sees i sammenheng.

3 Ulike underskuddsbegrep

I tabeller etter nasjonalregnskapets gruppering er "underskudd før lånetransaksjoner" en viktig indikator ved vurdering av utviklingen i kommuneforvaltningen. I oppstillinger etter kommuneregnskapets føringsmåte er det tilsvarende begrep "underskudd før lån og avsetning".

4 Sammenhengen mellom nasjonalregnskapets artsinndeling og kostraarter

For at den enkelte kommune- og fylkeskommune også skal kunne sammenlikne utviklingen i egen kommune med tall etter nasjonalregnskapets gruppering gis det her en oversikt over sammenhengen mellom de to grupperingene. De funksjonene som er definert som kommuneforvaltningens forretningsdrift ifølge nasjonalregnskapets gruppering holdes utenfor. Summering over alle andre funksjoner i kostra vil generelt kunne frembringe følgende nasjonalregnskapsarter:

Lønnskostnader Artene 010 - 099 i kostra, fratrukket sykelønnsrefusjoner (710).

Produktinnsats Kostraartene 100 - 270, minus artene 200 (inventar og utstyr) og 209 (medisinsk utstyr) som i nasjonalregnskapets gruppering defineres som investeringer. I tillegg trekkes art 690 (fordelte utgiftene) fra. Enkelte av artene i 200-serien behandles som investeringer dersom de stammer fra investeringsregnskapet (kontoklasse 0).

Gebyrer Summering av artene 600 - 650 i kostra. Salg av driftsmidler (art 660) behandles i nasjonalregnskapet som salg av realkapital.

Renteinntekter/
formuesinntekter Art 900 (renter) + art 905 (utbytte og eieruttak).

Andre nasjonalregnskapsarter vil være litt vanskeligere å følge. Når det gjelder overføringer til private (art 470) skiller nasjonalregnskapet mellom flere ulike overføringstyper, og hvilken funksjon som er brukt vil da være med å bestemme overføringstype. I andre tilfeller vil kontoklasse være med å bestemme omkodingene til nasjonalregnskapsarter. Dette gjelder særlig skillet mellom produktinnsats og bruttoinvesteringer.

5 Enkelte avledede begreper

I tabeller og kommentarer som bygger på nasjonalregnskapets grupperinger blir det ofte brukt en del begreper som er avledet fra de som er ført opp under punkt 4. De viktigste av disse er:

a) Konsum i kommuneforvaltningen	= Lønnskostnader + Produktinnsats + Kapitalslit + Produktkjøp til husholdninger - Gebyrer + Driftsresultat i VAR-sektoren (funksjonene 340 - 357)
---	---

b) Bruttoprodukt	= Lønnskostnader + Kapitalslit + Driftsresultat i VAR-sektoren
-------------------------	--

Kapitalslitet fremkommer ikke direkte i kommuneregnskapet, men er beregnet ut fra størrelsen på verdien av den oppsamlede realkapital i kommuneforvaltningen.

c) Nettoinvesteringer	= Bruttoinvesteringer - Kapitalslit
------------------------------	--

Vedlegg 6

Prisindekser for kommunesektorens kjøp av varer og tjenester

Tabell 6.1 Nasjonale prisindekser for produktinnsats, bruttoinvestering i fast realkapital. Veid samlet prisendring (TBU's indikator)

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ³⁾	2001 ⁴⁾	2002	2003	2004	2005 ⁵⁾	2006	2007
Prosentvis prisendring fra året før:																			
Veid samlet prisendring (deflator)	3,8	2,4	3,6	2,0	0,8	2,3	2,9	3,7	3,1	5,4	3,5	4,6	6,2	4,2	3,6	3,3	3,0	3,4	3,5
Lønnskostnader per årsverk utenom tiltak ¹⁾	5,4	3,6	5,2	3,7	0,7	2,6	3,4	4,9	3,7	7,2	4,8	4,7	8,0	6,0	4,4	3,8	3,5	3,8	4,5
Lønn per årsverk utenom tiltak	5,4	4,5	4,7	3,6	2,7	2,2	2,9	4,5	3,7	5,9	5,0	4,4	4,5						
Sosiale utgifter mv., vekstbidrag ²⁾	0,0	-0,9	0,5	0,1	-2,0	0,4	0,5	0,4	0,0	1,3	-0,2	0,3	3,5						
Produktinnsats	3,1	1,8	1,4	-0,4	1,6	1,8	1,9	2,5	2,9	2,4	1,3	4,5	2,9	0,6	2,9	1,9	2,3	3,3	1,7
Bruttoinvestering	-1,3	-1,8	-0,5	-1,7	-1,1	1,1	2,1	-1,2	0,1	2,4	0,9	3,9	2,6	1,2	0,8	3,3	2,1	1,4	1,3
Kommunalt konsum, prisendr. fra året før	4,1	2,7	2,9	1,6	1,2	2,1	3,6	3,3	3,4	5,4	3,6	5,2	6,8	4,8	3,9	2,2	2,8		

1) Når det forekommer arbeidsidsforkortelser, må det korrigeres for endring i normalarbeidstid per full uke.

2) Vekstbidrag utover årslønnsveksten fra endrede satser for arbeidsgiveravgift og kommunale pensjonspremier mv.

3) Deflatoren for 2000 er påvirket av økt ferieresats pga. utvidet ferie fra 2001.

4) Deflatoren for 2001 er påvirket av utvidet ferie, ny arbeidstidsavtale for lærere og økte kommunale pensjonspremier

5) Deflatoren for 2005 er eksklusive virkningen av en økning i momssatsene fra 1. januar 2005 med 1 prosenipoeng, som ansås å trekke opp prisene på varekjøp med ½ prosenipoeng i 2005

Vedlegg 7

Skattesatser for kommuner og fylkeskommuner

Tabell 7.1 Maksimalskatteren på alminnelig inntekt fra personlige skattytere¹⁾

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002 ²⁾	2003	2004	2005	2006	2007 ³⁾
Kommuner	13,50	13,50	13,00	12,25	11,75	11,50	10,75	11,50	11,20	12,20	12,40	13,00	13,20	13,20	13,30	12,25
Fylkeskomm.	7,50	7,50	7,25	7,00	7,00	6,75	6,25	6,60	6,45	6,90	1,90	3,24	2,60	3,00	2,90	2,70
Kommuneforv.	21,00	21,00	20,25	19,25	18,75	18,25	17,00	18,10	17,65	19,10	14,30	16,24	15,80	16,20	16,20	14,95
Fellesskatt	7,00	7,00	7,75	8,75	9,25	9,75	11,00	9,90	10,35	8,90	13,70	11,76	12,20	11,80	11,80	13,05
Alminnelig innt.	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00

1) Fra 1979 har maksimalsatsene vært brukt i samtlige kommuner og fylkeskommuner

2) Den betydelige reduksjonen i den fylkeskommunale skattøren i 2002 er knyttet til sykehusreformen

3) Forslag i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2006-2007)

Tabell 7.2 Maksimalskatteren på alminnelig inntekt fra etterskuddspliktige skattytere¹⁾

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998 ²⁾
Kommuner	7,00	7,00	5,50	5,50	4,75	4,25	0,00
Fylkeskommuner	4,00	4,00	4,00	2,75	2,50	2,50	0,00
Kommuneforvaltning	11,00	11,00	9,50	8,25	7,25	6,75	0,00
Fellesskatt	17,00	17,00	18,50	19,75	20,75	21,25	28,00
Alminnelig inntekt	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00

1) Tidsgivelsen for etterskuddsskatter gjelder inntektsår. Innbetalingen av etterskuddsskatt foretas året etter inntektsåret

2) Kommunal/fylkeskommunal etterskuddsskatt ble omgjort til statlig skatt fra inntektsåret 1998 med budsjettvirkning i 1999.

Vedlegg 8

Definisjonskatalog

Aktivitetsutvikling

For å måle utviklingen i den samlede aktiviteten i kommuneforvaltningen bruker utvalget der endringer i sysselsetting målt i timeverk, produktinnsats i faste priser og brutto realinvesteringer i faste priser veies sammen. Som vektor brukes de andelene som lønnskostnader (inkludert pensjonsutgifter), produktinnsats og brutto realinvesteringer utgjør av samlede utgifter for de tre kostnadsartene. Den nevnte indikatoren fanger ikke opp endringer i andre utgiftsarter enn de som er nevnt ovenfor, for eksempel overføringer til private og renteutgifter.

Avskrivninger

Avskrivninger, som er et uttrykk for verdiforingelsen på kommunale anleggsmidler, føres i driftsregnskapet, men blir eliminert før regnskapsmessig resultat fastsettes. I brutto driftsresultat gis imidlertid avskrivningene resultat effekt, og kan følgelig brukes for sammenligning med det resultatorienterte regnskapssystem, som primært brukes i privat næringsliv. I KOSTRA blir det benyttet en lineær avskrivningsfunksjon der verdsettingen av kapitalen er basert på anskaffelseskostnaden. Det blir ikke korrigert for at inflasjon påvirker verdien av kapital som er anskaffet på forskjellige tidspunkt. I KOSTRA belastes avskrivninger den enkelte funksjonen (Kontoklasse 1, art 590). Avskrivningene har en motpost (funksjon 860, art 990), slik at de ikke får virkning for beregning av netto driftsresultat.

Brutto driftsresultat

Driftsinntekter fratrukket driftsutgifter eksklusive renter og avdrag. Brutto driftsresultat bygger på regnskapsoppstillingen i kommuneregnskapene.
Se gjerne under begrepet "netto driftsresultat" i tillegg.

Brutto driftsresultat = Brutto driftsinntekter - brutto driftsutgifter

Brutto driftsinntekter = Kontoklasse 1, alle funksjoner, artene (600..890)-690-790).

Brutto driftsutgifter = Kontoklasse 1, alle funksjoner, artene (((010..480)+590)-690-790).

Bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Norge (BNP)

Verdiskapningen i samfunnet måles i nasjonalregnskapet ved bruttonasjonalproduktet.

Ved internasjonale sammenlikninger benyttes vanligvis BNP pr. innbygger som en indikator for velstandsnivået i et land. I BNP for Fastlands-Norge medregnes kun fastlandsøkonomien, dvs petroleumsvirksomhet og utenrikssjøfart er holdt utenom.

Brutto investeringsutgifter

Brutto investeringsutgifter viser investeringsutgifter i investeringsregnskapet korrigert for fordelte utgifter og internsalg. Brutto investeringsutgifter omfatter alle utgifter til investeringer i fast eiendom, utgifter til vedlikehold etter GKRS sitt regelverk samt utgifter til annet inventar og utstyr. Denne definisjonen bygger på regnskapsoppstillingen i kommuneregnskapene (Kontoklasse:0, artene (010...500)-690-790).

Deflator

Veid samlet prisendring i kommunesektoren i prosent fra året før. I deflatoren inngår endringer i lønnskostnader, produktinnsats og bruttoinvesteringer. Deflatoren benyttes av Finansdepartementet og TBU ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter.

Driftsinntekter

Driftsinntektene er summen av skatteinntekter, rammetilskudd, øremerkede tilskudd til løpende drift og gebyrer/salgs- og leieinntekter. Det korrigeres for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter/internkjøp mv (690 og 790). Driftsinntektene er kontoklasse 1 (driftsregnskapet), alle funksjoner og artene ((600... 890) - 690 - 790)". Art 690 er 'Fordelte utgifter' og art 790 er 'Internsalg'. Definisjonen bygger på Kostra.

Driftsutgifter

Driftsutgiftene er summen av lønnsutgifter inkl. sosiale utgifter, inventar og utstyr til driftsformål, andre kostnader til driftsformål, stønader, subsidier og overføringer til stat/andre kommuner/andre fylkeskommuner. Driftsutgiftene er kontoklasse 1, alle funksjoner og artene (010... 480) + 590 - 690 - 790". Art 590 er avskrivninger. Art 690 er 'Fordelte utgifter' og art 790 er 'Internsalg'. Driftsutgiftene (brutto) viser således de samlede driftsutgiftene inkludert avskrivninger korrigert for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter/internkjøp. Definisjonen bygger på Kostra.

Eiendomsskatt

Det er kun kommuner som kan skrive ut eiendomsskatt. Eiendomsskatt kan bare skrives ut på faste eiendommer i klart avgrensede områder som helt eller delvis er utbygd på byvis, eller der slik utbygging er i gang. Utenfor slike områder i kommunen kan eiendomsskatt også utskrives på "verker og bruk". Kraftanlegg er eksempel på verk og bruk. Herunder hører også vassfall, inklusive kraftstasjoner, overføringsanlegg, fordelingsnett etc. Skatten skrives ut på grunnlag av takst over eiendommen. F.o.m 2001 trer eiendomsskattelovens § 8 i kraft for produksjonsanlegg. Skattesatsen må ligge i intervallet mellom 2 og 7 promille. Satsøkninger fra år til år er begrenset til to promilleenheter.

Fast realkapital

Omfatter både materiell produksjonskapital (boliger, andre bygninger, anlegg, transportmidler, maskiner, annet produksjonskapital, livdyr- og frukttrebestand mv.) og immateriell produksjonskapital (lete- og undersøkelseskostnader, EDB-software, varemerke og annen immateriell kapital). Lagerkapital og verdigjenstander (f.eks. edle metaller og antikviteter), som ikke kan brukes gjentatte ganger i produksjonen, regnes ikke som fast realkapital. Det gjør heller ikke naturkapital som ikke er produsert. Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Frie inntekter

Frie inntekter er inntekter som kommunene kan disponere uten andre bindinger enn gjeldende lover og forskrifter. Summen av ordinære skatter på inntekt og formue (eksklusive eiendomsskatt) og rammetilskudd inkluderes i inntektsbegrepet. Frie inntekter for ett år kan korrigeres for variasjoner utgiftsbehov (se under "korrigerede frie

inntekter”). Utvikling i frie inntekter over flere år kan korrigeres for oppgaveendringer, prisutvikling og befolkningsutvikling.

Kapitalslit

Uttrykk for den verdiforringelse av realkapital som skjer i løpet av året. Kapitalslitet fremkommer ikke direkte fra kommuneregnskapet, men kan beregnes ut fra størrelsen på verdien av den oppsamlede realkapital i kommuneforvaltningen.

Kapitalutgifter

Kapitalutgiftene omfatter kjøp av fast eiendom og anskaffelse av fast realkapital (bygninger og anlegg, utstyr og inventar).

Kommunalt konsum

Konsum i kommuneforvaltningen beregnes som summen av lønnskostnader, produktinnsats (inkl. reparasjoner og vedlikehold), kapitalslit, produktkjøp til husholdningene, driftsresultat i markedsrettet virksomhet for visse kapitler fratrukket gebyrer. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets definisjoner.

Korrigerede frie inntekter

Frie inntekter korrigeret for variasjon i utgiftsbehovet. Kommuner med ulik demografisk eller geografisk struktur, vil ha ulikt nivå på kostnadene ved produksjon av samme tjeneste. Indeks som brukes ved korrigering er kostnadsnøkkelen i inntektssystemet. Korrigerede frie inntekter beregnes både med og uten eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter i inntektsgrunnlaget.

KOSTRA

KOSTRA (KOMMune-STat-Rapportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal virksomhet. Informasjon om kommunale tjenester og bruk av ressurser på ulike tjenesteområder registreres og sammenstilles for å gi relevant informasjon til beslutningstakere både nasjonalt og lokalt. Informasjonen skal tjene som grunnlag for analyse, planlegging og styring, og herunder gi grunnlag for å vurdere om nasjonale mål oppnås. KOSTRA skal forenkle rapporteringen fra kommunene til staten ved at data rapporteres bare en gang, selv om de skal brukes til ulike formål.

Langsiktig lånegjeld

Langsiktige lån har normalt lengre løpetid enn ett år. Lån beregnet for viderefremføring til andre instanser/innbyggere, såkalte formidlingsutlån, inngår. Langsiktig gjeld er kontoklasse 2, kapittel (41...45), sektor (00...99). Data hentes fra kommunens balanseregnskap.

Løpende utgifter

Løpende utgifter er definert som lønnskostnader, produktinnsats (vareinnsats), produktkjøp til husholdninger, renteutgifter, overføringer fra kommuneforvaltningen til private og staten, samt utgifter til kommunale foretak.

Nasjonalregnskapet

Formålet med nasjonalregnskapsstatistikken er å gi et avstemt og helhetlig bilde av samfunnsøkonomien. Nasjonalregnskapet gir både en sammenfattet beskrivelse av økonomien under ett, og en detaljert beskrivelse av transaksjonene mellom de ulike deler av økonomien og mellom Norge og utlandet. Statistikk fra en rekke områder stilles

sammen og bearbejdes i nasjonalregnskapet. Det norske nasjonalregnskapet utarbejdes i tråd med internasjonale retningslinjer, noe som sikrer sammenlignbarhet med andre land.

Det årlige realregnskapet gir tall for produksjon, produktinnsats, bruttoprodukt, inntektskomponenter og sysselsetting fordelt på næringer, og dessuten tall for konsum, investeringer, realkapital, eksport og import. Det institusjonelle sektorregnskapet beskriver alle økonomiske transaksjoner som berører de institusjonelle sektorene, det vil si finansielle foretak, ikke-finansielle foretak, offentlig forvaltning, husholdninger og utlandet.

Netto driftsresultat

Driftsinntekter fratrukket driftsutgifter, renter og avdrag. Forskjellen mellom brutto og netto driftsresultat viser hvor stor andel av kommunenes inntekter som går med til å betjene renter og avdrag. Netto driftsresultat viser hva kommunene og fylkeskommunene sitter igjen med til avsetninger og investeringer. Netto driftsresultat bygger på regnskapsoppstillingen i kommuneregnskapene.

Netto driftsresultat = Brutto driftsresultat + resultat eksterne finansieringstransaksjoner + motpost avskrivninger

Brutto driftsresultat = Kontoklasse 1, alle funksjoner, artene
((600..890)-690-790) - (((010..480)+590)-690-790).

Resultat eksterne finansieringstransaksjoner = Kontoklasse 1, alle funksjoner, artene
(900+905+920) - (500+510+520).

Motpost avskrivninger = Kontoklasse 1, funksjon 860, art 990

Netto gjeld

Netto gjeld omfatter brutto gjeld (kortsiktig og langsiktig) fratrukket finansielle fordringer (bankinnskudd, aksjer og andeler mv.)

Netto renter og avdrag

Netto renter og avdrag er differansen mellom brutto driftsresultat og netto driftsresultat. Se under begrepene "brutto driftsresultat" og "netto driftsresultat".

Nominell vekst

Vekst i løpende kroner fra et år til et annet, det vil si vekst som inkluderer prisstigning.

Næringskatter

Overføringer til offentlig forvaltning fra innenlandske produsenter i form av skatter og avgifter som er knyttet til produksjonsvirksomheten, men som ikke varierer i takt med produksjonen av produkter. De viktigste næringskattene er knyttet til utvinning av råolje og naturgass (produksjonsavgift, arealavgift mv.). Definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Overskudd før lånetransaksjoner

Overskudd før lånetransaksjoner måles som samlede inntekter fratrukket samlede utgifter, der utgifter til bruttorealinvesteringer er medregnet, mens låne- og avdragsutgifter er holdt utenom. Overskuddet før lånetransaksjoner, sammen med evt. omvurderinger av fordringer og gjeld, bestemmer utviklingen i kommunesektorens netto fordringsposisjon. Dersom overskudd før lånetransaksjoner er negativt, kalles det gjerne underskudd før lånetransaksjoner. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Produksjonsskatter

Produksjonsskatter er summen av produktskatter og næringskatter. Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Produktinnsats (vareinnsats)

Verdien av anvendte innsatsvarer og -tjenester i produksjonsaktivitet, unntatt kapitalslit (bruk av fast realkapital). Tidligere betegnet som "vareinnsats". Det foreligger mer presise definisjoner, i første rekke for avgrensningene mot bruttoinvestering i fast realkapital og mot lønnskostnader. Produktinnsatsen gjelder anvendte, og ikke innkjøpte, varer og tjenester. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Produktskatter

Overføringer fra innenlandske produsenter til offentlig forvaltning i form av skatter og avgifter som varierer i takt med produksjonen av produkter, eller er knyttet til produkter på annen måte. De viktigste produktskattene er merverdiavgift, investeringsavgift, bilavgift og bensinavgift. Tidligere betegnet som "varetilknyttede avgifter". Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Realinvesteringer

Tilvekst i realkapital.

Realkapital

Denne posten inneholder alle transaksjoner knyttet til bruttoinvesteringer i realkapital og kapitaloverføringer som resulterer i reallokering av formue. Med realkapital mener vi materiell og immateriell fast realkapital, lagerkapital, verdigjenstander, samt ikke-produsert kapital som naturkapital og immateriell produksjonskapital som patenter mv. Kapitaloverføringer representerer overdragelse av finans- eller realkapitalformue uten noen form for motytelse. Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Reell vekst

Vekst i faste priser fra et år til et annet, det vil si vekst eksklusive prisstigning. Se også under begrepet "deflator".

Samlede inntekter innenfor kommuneopplegget

Kommuneforvaltningens samlede inntekter innenfor kommuneopplegget er summen av skatteinntekter, overføringer fra staten, gebyrer og andre innenlandske løpende overføringer fratrukket tilskudd til folketrygden. Skatteinntektene omfatter skatt på inntekt og formue, eiendomsskatt og andre produksjonsskatter. Overføringer fra staten omfatter rammeoverføringer og øremerkede overføringer innenfor kommuneopplegget. Se også TBUs faste vedlegg 4.

Samlede inntekter

Kommuneforvaltningens samlede inntekter er summen av samlede inntekter innenfor kommuneopplegget, øremerkede overføringer utenfor kommuneopplegget og renteinntekter. Se under "samlede inntekter innenfor kommuneopplegget" for en nærmere definisjon av dette begrepet. Se også TBUs faste vedlegg 4.

Skatt på inntekt og formue

Omfatter alle tvungne, ikke-gjengjeldte betalinger i kontanter eller naturalier som offentlig forvaltning og utlandet regelmessig pålegger institusjonelle enheters inntekt og formue, samt enkelte periodiske avgifter som beregnes på inntekt eller formue. Skatter på inntekt og formue deles inn i inntektsskatter, og andre løpende skatter. Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Skattøre

Kommunale og fylkeskommunale skattører angir hvilken andel av skatt på alminnelig inntekt for personlige skatteyttere som tilfaller henholdsvis kommuner og fylkeskommuner. Skattørene vedtas årlig av Stortinget ved behandling av statsbudsjettet.

Sysselsatte normalårsverk

Definert som antall heltidssysselsatte personer, pluss antall deltidssysselsatte omregnet til heltidssysselsatte. Antall sysselsatte normalårsverk for lønnstakere framkommer etter omregning til heltid med andel av full stilling eller dellønnsbrøk som vekter. Antall normalårsverk for selvstendige er beregnet med basis i arbeidstid for mannlige selvstendige.

Sysselsatte personer

Antall personer som er sysselsatt i innenlandsk produksjonsvirksomhet. Sysselsatte personer omfatter personer som arbeider deltid, personer som er inne til førstegangsmilitær- eller sivilarbeidstjeneste, og personer som er midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid pga. sykdom, ferie, permisjon mv. Utenlandske lønnstakere i innenlandsk produksjonsvirksomhet, herunder utenlandske sjømenn på norskeide og innleide skip, er også inkludert i sysselsettingsbegrepet. Sysselsatte personer er gjennomsnittstall over et år (eller kvartal), og er fordelt på næring, yrkesstatus (lønnstakere eller selvstendige), og kjønn.

Underskudd før lånetransaksjoner

Se under begrepet "overskudd før lånetransaksjoner".

Utførte timeverk

Antall timeverk utført av alle sysselsatte i innenlandsk produksjonsvirksomhet innenfor effektiv normalarbeidstid, med tillegg for utført overtid og fradrag for fravær pga. sykdom, permisjon, ferie og eventuelle arbeidskonflikter. Antall utførte timeverk er også påvirket av kalendermessige forhold (bevegelige helligdager og skuddår). Antall arbeidsdager vil kunne variere med inntil 3 dager fra ett år til neste pga slike kalendermessige forhold.

Utgifter i kommunesektoren

Summen av løpende utgifter og kapitalutgifter. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Vedlegg 9

Utvalgte hovedtall for kommuneforvaltningen

Tabell 9.1 Utgifter, bruttoprodukt og konsum i kommuneforvaltningen i prosent av bruttonasjonalprodukt for fastlands-Norge.

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Utgifter i alt	23,5	23,3	22,8	22,3	21,8	21,8	21,5	21,5	21,8	21,8	22,5	18,7	19,1	18,2	17,9
Bruttoprodukt	13,4	13,7	13,7	13,5	13,3	13,5	13,2	13,5	13,7	13,7	14,2	11,5	11,6	11,3	11,2
Konsum	15,2	15,6	15,5	15,3	15	15,1	14,8	15,1	15,3	15,3	16,5	13,0	13,3	13,0	12,9

Tabell 9.2 Sysselsetting i kommuneforvaltningen

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Utførte timeverk (Mill.)	523,8	541,8	555,9	565,5	567,8	581,0	588,1	602,5	612,7	610,4	612,3	485,2	483,0	484,9	491,9
I pst. av utførte timeverk i alt	18,0	18,6	19,0	19,1	19,0	19,1	18,9	18,9	19,1	19,2	19,5	15,6	15,8	15,5	15,7
Syssel-satte personer	447,9	462,5	476,8	487,6	499,3	511,6	521,3	535,7	548,5	553,8	562,6	457,3	458,3	453,8	457,0
Syssel-satte norma-årsverk (1000)	344,6	354,8	366,0	373,4	380,9	389,6	396,2	406,0	414,5	418,0	424,8	338,9	339,1	334,0	337,8

Vedlegg 10

Korreksjon i inntektsvekst av endringer i befolkningens sammensetning

For å korrigere inntektsveksten for endringer i alderssammensetningen, benyttes en forenklet kostnadsnøkkel¹⁾ som gjenspeiler at kostnadene ved å produsere kommunale tjenester varierer for de ulike aldersgruppene. Når aldersgruppen 0 til 5 år har en vekt på 0,104, betyr det at 10,4 prosent av kommunesektorens utgifter kan knyttes til denne aldersgruppen.

Tabell 10.1 Kostnadsnøkkelen

<u>Alder</u>	<u>Vekt</u>
0-5	0,104
6-15	0,355
16-18	0,125
19-66	0,123
67-79	0,091
80-89	0,148
90-	0,054
<u>Sum</u>	<u>1,000</u>

I tabell 10.2 legges samme utgiftsfordeling som i den forenklede kostnadsnøkkelen i tabell xx til grunn i utgangsåret, som er 2002. I årene deretter justeres vektene for relativ befolkningsendring i de respektive aldersgruppene, for å vise virkningen av endringer i befolkningssammensetningen. Endring i vekt i forhold til utgangsåret vil slik representere endringen i utgiftsbidrag for aldersgruppa.

1) se utvalgets aprilrapport 2005, kapittel 5

Tabell 10.2 Endringer i befolkningens alderssammensetning 2002 – 2006 målt i prosent av totalbefolkningen. Endringer i kostnadsindeks som følge av årlige befolkningsendringer i forhold til befolkningens sammensetning i 2002.

Alder		2002	2003	2004	2005	2006
0-5	Befolkningsandel, pst.	7,9	7,8	7,6	7,5	7,5
	Utgiftsbidrag (Vekt)	0,104	0,102	0,100	0,099	0,098
6-15	Befolkningsandel, pst.	13,3	13,4	13,5	13,5	13,4
	Utgiftsbidrag (Vekt)	0,355	0,358	0,360	0,359	0,358
16-18	Befolkningsandel, pst.	3,5	3,6	3,6	3,7	3,9
	Utgiftsbidrag (Vekt)	0,125	0,126	0,129	0,133	0,137
19-66	Befolkningsandel, pst.	61,8	61,9	62,1	62,2	62,2
	Utgiftsbidrag (Vekt)	0,123	0,123	0,124	0,124	0,124
67-79	Befolkningsandel, pst.	9,0	8,8	8,6	8,5	8,4
	Utgiftsbidrag (Vekt)	0,091	0,089	0,087	0,086	0,085
80-89	Befolkningsandel, pst.	3,9	3,9	3,9	4,0	4
	Utgiftsbidrag (Vekt)	0,148	0,150	0,151	0,152	0,153
90-	Befolkningsandel, pst.	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7
	Utgiftsbidrag (Vekt)	0,054	0,055	0,057	0,059	0,060
I alt	Befolkningsandel, pst.	100	100	100	100	100
	Utgiftsbidrag (Vekt)	1,000	1,003	1,007	1,011	1,015
Memo: Befolkningsvekst i landet		100,0	100,6	101,2	101,8	102,6

Tabell 10.2 viser en nedgang i andelen barn i alderen 0-15 år og økning i andelen barn i alderen 16 til 18 år. Blant de eldre har andelen mellom 67 og 79 år gått ned, mens andelen 80 år og eldre har gått opp, med sterkest vekst blant de over 90 år. Tabellen viser videre at utviklingen i befolkningens alderssammensetning i perioden har bidratt til å øke kostnadene i kommunesektoren. Effekten av endringer i befolkningens alderssammensetning innebærer isolert sett en kostnadsøkning på 1,5 prosent fra 2002 til 2006. I alt har befolkningen økt med 2,6 prosent i samme periode.

Vedlegg 11

Utvikling i brutto driftsresultat, netto rente- og avdragsbelastning og netto driftresultat for fylkeskommunene i perioden 2001-2005, eksklusiv Oslo.

Tabell 11.1: Utvikling i brutto driftsresultat, netto rente- og avdragsbelastning og netto driftresultat for fylkeskommunene i perioden 2001-2005, eksklusiv Oslo. Målt i prosent av driftsinntekter

Fylkeskommune	Årlig gjennomsnitt 2001-2003			2004			2005		
	Brutto drifts-res.	Netto renter og avdrag	Netto drifts-res.	Brutto drifts-res.	Netto renter og avdrag	Netto drifts-res.	Brutto drifts-res.	Netto renter og avdrag	Netto drifts-res.
Østfold	-5,5	-4,1	-1,4	1,0	-2,4	3,4	0,8	-8,7	9,4
Akershus	-2,7	-2,8	0,1	1,1	3,3	4,4	1,7	-1,6	3,3
Hedmark	1,4	3,0	-1,6	2,7	-2,8	5,5	3,6	2,1	1,5
Oppland	3,1	0,1	3,0	6,0	-0,5	6,5	3,4	-0,3	3,8
Buskerud	0,5	1,6	-1,1	5,8	2,0	3,8	5,1	-0,6	5,6
Vestfold	4,0	4,3	-0,3	7,0	5,0	2,0	8,5	3,8	4,7
Telemark	2,1	3,0	-0,9	4,0	2,5	1,5	5,3	2,9	2,4
Aust-Agder	-0,7	1,5	-2,2	3,8	1,1	2,7	5,5	0,7	4,8
Vest-Agder	4,0	3,5	0,5	6,3	4,4	2,0	7,7	3,9	3,9
Rogaland	2,0	2,1	-0,2	7,4	2,2	5,2	7,0	2,2	4,8
Hordaland	1,5	4,1	-2,6	7,9	3,3	4,6	10,3	3,0	7,2
Sogn og Fjordane	0,6	0,5	0,4	2,7	-0,5	3,2	0,4	-0,2	0,6
Møre og Romsdal	4,3	2,6	1,7	6,3	2,8	3,5	5,4	3,1	2,3
Sør-Trøndelag	5,8	5,6	0,2	12,1	7,4	4,8	11,4	7,0	4,4
Nord-Trøndelag	-0,3	-1,6	1,3	-1,4	-4,6	3,2	-3,8	-4,5	0,7
Nordland	4,0	0,6	3,4	9,1	0,3	8,8	2,5	0,1	2,4
Troms	1,8	0,9	1,0	2,5	-0,5	3,0	2,7	-1,4	4,0
Finmark	3,0	3,1	-0,1	5,9	4,7	1,2	4,3	3,3	1,0
Samlet alle fk.	1,6	1,6	0,1	5,4	1,1	4,3	4,8	0,9	4,0

Vedlegg 12

Produksjonsindekser for kommunale tjenester for 2005

I dette vedlegget rapporteres produksjonsindekser og korrigert inntekt for de 374 kommunene som inngår i analysen i kapittel 7. Både produksjonsindekser og korrigert inntekt er normalisert slik at veide gjennomsnitt for de kommuner som inngår er lik 100. Det innebærer blant annet at tallene for korrigert inntekt avviker fra de som er publisert i kommuneproposisjonen for 2007.

Symbolforklaring:

BH – delindeks for barnehager

GS1– delindeks for grunnskole

GSA – alternativ delindeks for grunnskole (karakterer)

PH – delindeks for primærhelsetjeneste

PO – delindeks for pleie og omsorg

BV – delindeks for barnevern

SK – delindeks for sosialkontortjenester

TOT - samlet produksjonsindeks

KI - korrigert inntekt per innbygger (omfatter inntekts- og formuesskatt, rammetilskudd, eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter)

Tabell 12.1 Produksjonsindekser og nettodriftsresultat

Kommune	BH	GS1	PH	PO	BV	SK	TOT	KI	GSA	TOT	Netto drifts-res
101 Halden	52,7	102,1	95,8	95,5	90,2	112,4	93,2	96,0	98,0	91,8	4,2
104 Moss	103,2	96,3	94,1	96,7	117,6	133,5	100,5	96,0	102,6	102,6	4,6
105 Sarpsborg	59,1	104,4	95,8	60,9	95,9	122,0	82,7	96,0	96,9	80,2	4,9
106 Fredrikstad	72,4	93,4	98,2	91,9	110,8	126,1	93,2	95,0	100,8	95,7	5,4
111 Hvaler	162,5	118,1	92,8	100,9	87,4	98,8	113,6	96,0	104,6	109,0	6,0
118 Aremark	135,9	124,6	90,0	111,0	42,1	87,7	113,7	100,0	92,8	102,9	-7,8
119 Marker	114,7	97,8	91,3	91,5	133,2	113,6	99,6	92,0	98,7	99,9	7,1
122 Trøgstad	92,7	101,2	86,3	100,3	123,4	106,5	100,1	91,0	102,5	100,5	7,0
123 Spydeberg	92,8	93,5	106,8	91,4	70,5	86,9	92,1	99,0	101,7	94,9	7,1
124 Askim	111,9	99,1	94,2	97,4	100,2	111,0	100,7	101,0	96,9	100,0	6,4
125 Eidsberg	77,7	102,8	90,5	90,3	136,8	97,2	95,0	88,0	93,9	91,9	2,6
127 Skiptvet	147,3	100,2	92,4	95,5	123,3	103,6	105,1	97,0	101,3	105,5	7,1
128 Rakkestad	93,3	98,1	95,6	108,9	138,8	107,5	103,4	92,0	103,3	105,2	4,5
135 Råde	99,2	91,6	103,9	89,6	106,0	81,6	92,3	91,0	99,0	94,8	1,2
136 Rygge	61,0	101,6	93,5	92,5	89,6	75,3	90,3	89,0	104,1	91,2	-2,3
137 Våler	43,8	107,4	82,9	114,9	96,1	82,9	98,6	92,0	95,0	94,4	3,7
211 Vestby	94,8	101,7	79,8	83,6	95,3	73,2	90,7	95,0	104,6	91,6	9,8
214 Ås	78,3	92,7	86,2	107,8	62,8	72,1	93,7	93,0	96,6	95,0	1,8
215 Frogn	127,4	98,7	111,6	100,4	67,2	80,3	101,4	98,0	99,8	101,8	-0,2
216 Nesodden	74,0	91,4	82,7	91,2	71,3	95,9	88,2	93,0	100,3	91,2	1,9
217 Oppegård	191,5	91,7	108,2	95,1	81,5	83,7	105,9	100,0	101,5	109,2	0,9
219 Bærum	103,7	90,5	111,8	88,2	69,1	88,6	91,7	109,0	101,0	95,2	8,2
220 Asker	115,7	89,2	93,8	94,2	80,7	90,3	94,5	104,0	102,6	99,1	4,3
221 Aurskog-Høland	86,5	89,9	97,1	91,3	101,9	95,2	91,1	90,0	99,2	94,3	3,7
226 Sørum	66,5	84,1	86,1	95,9	108,4	79,2	86,9	94,0	97,4	91,4	0,5
227 Fet	94,1	84,8	55,7	99,0	82,6	90,9	90,0	93,0	102,7	96,1	2,4
228 Rælingen	127,8	88,5	79,4	101,4	72,3	97,1	97,9	95,0	102,9	102,8	1,8
229 Enebakk	61,5	78,1	75,1	102,9	119,0	75,6	86,3	93,0	97,9	93,0	4,3
230 Lørenskog	114,5	77,7	90,3	110,3	65,9	115,6	97,6	98,0	100,3	105,2	1,7
231 Skedsmo	105,7	89,2	95,9	93,3	58,4	111,1	93,7	97,0	104,3	98,8	4,1
233 Nittedal	66,7	88,0	74,7	98,6	70,0	89,8	88,0	99,0	101,9	92,7	7,1
234 Gjerdrum	83,0	80,5	99,0	99,3	76,4	98,0	89,9	96,0	93,4	94,3	7,3
235 Ullensaker	70,0	87,2	75,2	101,4	98,0	96,0	90,6	99,0	107,0	97,3	2,7
236 Nes	56,6	99,3	86,9	100,2	71,2	91,2	92,0	88,0	97,9	91,5	1,6
238 Nannestad	90,9	91,6	77,7	103,7	97,6	92,3	95,5	99,0	103,4	99,5	0,4
301 Oslo	107,9	94,9	101,6	95,6	104,3	120,4	99,3	105,0	100,6	101,2	3,6
402 Kongsvinger	111,8	94,7	99,8	100,8	95,7	110,4	100,6	92,0	96,6	101,2	0,1
403 Hamar	135,1	90,8	110,3	92,5	67,1	120,1	99,4	98,0	101,1	103,0	4,2
412 Ringsaker	68,0	100,3	96,9	102,2	84,4	103,6	96,4	91,0	99,2	96,0	2,8
415 Løten	100,0	100,9	115,0	98,7	94,6	98,2	100,3	90,0	95,2	98,4	3,7
417 Stange	89,8	95,7	106,8	97,7	83,4	86,6	95,3	92,0	96,0	95,4	4,0
418 Nord-Odal	170,3	95,9	110,1	106,3	136,6	103,7	112,1	94,0	106,3	115,6	-0,4
419 Sør-Odal	102,5	105,0	108,0	93,7	64,2	101,6	99,0	92,0	103,1	98,4	0,6
420 Eidskog	139,3	123,5	117,9	102,0	48,9	124,9	114,8	91,0	98,2	106,2	-5,2
423 Grue	129,9	109,0	110,0	96,4	113,8	133,5	108,9	93,0	106,5	108,0	-3,7
425 åsnes	119,6	113,8	116,7	110,5	156,0	121,9	115,5	96,0	99,9	110,8	1,4
426 Våler	123,4	121,3	134,7	92,0	147,3	99,3	110,7	96,0	93,3	101,2	5,0
427 Elverum	118,0	95,6	120,9	87,3	65,3	109,1	96,7	94,0	98,1	97,5	3,3
428 Trysil	120,8	114,4	104,8	113,2	94,5	94,3	112,2	97,0	107,0	109,7	3,7
429 Åmot	143,0	99,2	99,3	105,9	72,5	119,0	107,8	104,0	97,0	107,1	8,0
430 Stor-Elvdal	113,9	134,8	143,1	103,1	89,6	125,8	118,6	102,0	97,6	105,9	-2,1
432 Rendalen	153,1	132,8	160,9	101,5	102,8	86,9	121,1	101,0	99,8	109,9	-3,8
434 Engerdal	136,6	136,3	135,9	89,7	68,9	79,9	112,7	111,0	98,7	100,0	2,7

Kommune	BH	GS1	PH	PO	BV	SK	TOT	KI	GSA	TOT	Netto drifts-res
436 Tolga	154,9	116,2	123,9	100,5	93,3	129,7	115,9	105,0	103,6	111,6	2,7
437 Tynset	136,9	109,6	118,4	103,3	103,3	98,6	110,3	101,0	101,5	107,5	3,3
438 Alvdal	118,5	105,5	118,8	103,5	67,0	75,1	103,8	106,0	113,9	106,6	1,1
439 Follidal	131,7	115,7	142,8	110,8	98,8	100,4	115,8	108,0	107,6	113,0	4,3
441 Os	111,7	100,9	139,4	115,0	146,9	89,7	110,5	99,0	93,1	107,8	-3,2
501 Lillehammer	111,5	101,3	107,2	84,4	57,8	96,2	94,8	95,0	103,0	95,4	1,8
502 Gjøvik	76,0	103,2	114,3	102,8	112,2	108,8	100,8	93,0	97,1	98,7	6,2
511 Dovre	169,2	124,2	114,6	91,5	122,9	132,8	117,8	100,0	101,9	110,3	3,3
512 Lesja	142,3	125,5	135,4	116,0	48,6	90,6	119,6	99,0	103,4	112,2	4,5
513 Skjåk	144,7	127,2	128,6	120,5	93,5	91,4	123,4	105,0	98,1	113,5	7,5
514 Lom	118,2	120,0	124,0	113,9	130,8	78,7	115,2	101,0	103,7	109,7	4,3
515 Vågå	147,2	108,2	139,2	82,5	125,1	84,6	104,2	97,0	92,0	98,8	4,5
516 Nord-Fron	92,9	126,2	112,3	96,9	84,1	67,3	104,7	105,0	89,1	92,1	4,3
517 Sel	113,8	115,2	107,9	103,2	113,0	117,6	110,2	96,0	98,9	104,7	0,5
519 Sør-Fron	165,6	122,8	164,9	113,0	64,8	76,5	121,8	102,0	93,9	112,0	4,0
520 Ringebu	82,9	112,3	117,8	100,6	93,2	78,9	101,5	98,0	95,4	95,7	1,9
521 Øyer	96,3	95,8	100,7	98,6	95,6	94,8	97,1	95,0	101,7	99,1	0,1
522 Gausdal	136,6	104,1	105,6	96,8	95,5	89,6	104,4	94,0	97,6	102,2	-3,1
528 Østre Toten	88,1	111,1	97,3	95,7	106,9	99,1	100,6	91,0	93,4	94,7	1,5
529 Vestre Toten	52,6	100,3	103,5	97,8	86,5	107,8	93,5	95,0	99,9	93,3	-0,8
533 Lunner	98,4	100,0	99,4	95,5	106,3	80,9	97,0	92,0	105,4	98,8	0,4
534 Gran	73,8	108,2	107,9	98,7	93,2	80,5	97,7	90,0	100,6	95,2	1,2
536 Søndre Land	137,0	97,2	128,5	122,0	116,7	88,5	113,4	96,0	94,8	112,6	2,8
538 Nordre Land	122,5	90,9	116,8	101,3	83,8	79,7	99,3	97,0	99,4	102,2	2,2
540 Sør-Aurdal	99,5	128,5	110,8	110,5	88,6	77,0	112,2	98,0	94,5	100,6	2,4
541 Etnedal	124,5	111,6	165,4	114,9	94,9	73,6	114,3	113,0	94,7	108,5	5,0
542 Nord-Aurdal	139,4	115,5	119,5	108,8	76,3	98,8	113,8	101,0	102,5	109,4	2,0
543 Vestre Slidre	166,6	122,7	115,4	107,3	100,0	94,0	119,4	103,0	97,3	110,8	-2,7
544 Øystre Slidre	134,6	123,0	100,8	106,2	40,4	91,6	112,0	102,0	91,0	101,1	10,4
545 Vang	146,0	139,5	177,3	121,6	47,6	100,6	129,9	110,0	101,9	117,2	6,6
602 Drammen	92,2	88,6	117,3	87,9	121,6	116,0	93,4	92,0	102,1	98,0	0,6
604 Kongsberg	74,1	101,3	113,8	107,0	102,5	103,2	100,8	102,0	99,8	100,3	0,8
605 Ringerike	89,7	104,1	111,3	94,0	77,6	84,5	96,6	92,0	100,6	95,4	2,1
615 Flå	124,8	129,6	133,3	105,1	202,8	75,8	118,8	106,0	104,1	110,1	5,9
616 Nes	154,7	126,7	120,7	120,7	100,9	88,3	124,2	108,0	101,8	115,8	-0,7
617 Gol	129,2	122,7	126,1	94,1	119,8	116,1	112,5	111,0	101,0	105,1	5,9
618 Hemsedal	167,6	97,2	110,2	110,3	154,4	59,9	111,3	115,0	103,7	113,4	4,0
619 Ål	135,3	117,2	141,2	94,7	138,5	95,1	111,6	104,0	95,4	104,2	12,3
620 Hol	180,7	128,5	152,0	99,1	136,0	61,0	121,1	126,1	103,0	112,5	7,7
622 Krødsherad	135,8	132,0	107,0	97,1	128,9	76,7	114,1	100,0	107,1	105,7	3,2
623 Modum	100,2	104,6	113,7	92,6	123,3	80,7	99,1	94,0	102,5	98,3	3,7
625 Nedre Eiker	86,9	96,6	77,6	92,9	125,6	110,8	94,9	91,0	100,2	96,1	3,2
628 Hurum	109,2	92,6	80,1	89,3	138,3	111,3	95,7	92,0	98,9	97,8	2,6
631 Flesberg	145,2	112,3	90,4	98,8	151,3	95,5	110,5	98,0	104,2	107,7	-0,7
632 Rollag	193,7	132,2	144,1	108,4	82,6	86,4	127,1	110,0	99,5	116,0	2,2
633 Nore og Uvdal	160,8	128,1	153,1	103,6	120,6	99,2	122,3	128,1	106,1	114,8	6,3
701 Horten	124,7	83,0	85,7	97,0	105,8	95,3	95,4	89,0	100,4	101,3	1,2
702 Holmestrand	101,4	101,6	102,9	130,7	134,6	104,5	113,9	90,0	99,7	113,2	3,7
704 Tønsberg	99,1	96,3	90,2	100,3	93,5	100,4	98,0	95,0	99,6	99,1	6,1
706 Sandefjord	66,3	104,2	89,1	84,6	80,8	114,9	91,1	92,0	98,0	89,0	5,8
709 Larvik	81,4	93,4	92,1	90,6	106,0	109,5	92,3	89,0	101,2	94,9	4,4
711 Svelvik	134,4	100,5	90,5	107,7	91,4	102,1	106,8	92,0	102,3	107,4	1,6
713 Sande	62,9	91,0	85,5	110,7	68,5	82,1	93,0	89,0	101,4	96,6	0,9
719 Andebu	139,6	109,2	77,3	99,5	55,6	90,5	104,6	92,0	95,6	100,0	3,0

Kommune	BH	GS1	PH	PO	BV	SK	TOT	KI	GSA	TOT	Netto drifts-res
720 Stokke	112,3	107,6	104,3	90,6	109,0	101,4	101,3	92,0	100,7	98,9	-1,5
722 Nøtterøy	108,8	100,0	81,9	104,5	95,1	102,4	101,8	92,0	99,7	101,7	3,0
723 Tjøme	116,6	106,9	89,8	110,6	95,3	103,9	108,0	93,0	90,8	102,5	1,3
805 Porsgrunn	86,2	93,3	101,2	90,0	119,4	104,9	93,3	100,0	99,5	95,4	7,8
806 Skien	89,1	89,9	84,8	86,6	116,3	110,1	90,6	94,0	100,2	94,1	1,8
807 Notodden	95,7	106,7	99,0	95,0	134,8	91,4	100,4	98,0	96,3	96,9	1,7
811 Siljan	173,8	120,2	89,3	95,5	130,1	66,8	112,8	99,0	102,4	106,8	1,9
814 Bamble	96,9	101,5	89,2	93,1	112,9	106,0	97,8	100,0	94,8	95,5	4,1
815 Kragerø	130,5	96,9	107,2	103,9	128,2	128,9	107,7	97,0	103,5	109,9	6,5
817 Drangedal	132,7	104,1	99,1	83,4	140,3	104,7	101,0	94,0	92,9	97,2	4,9
819 Nome	151,1	114,0	108,0	117,0	192,2	117,0	122,4	97,0	102,5	118,5	1,2
821 Bø	88,0	100,0	122,4	90,7	139,1	134,4	99,9	94,0	97,0	98,9	-1,3
822 Sauherad	142,8	112,1	142,3	89,7	172,6	98,8	110,5	96,0	106,2	108,5	-1,8
826 Tinn	177,2	120,9	123,9	95,9	178,0	87,5	118,6	125,1	93,3	109,3	6,0
827 Hjartdal	102,9	146,0	149,2	108,4	107,8	71,2	120,1	117,0	100,2	104,6	6,3
828 Seljord	133,0	130,3	124,0	105,4	134,3	88,4	118,2	102,0	102,2	108,7	2,5
829 Kvitseid	119,3	128,4	88,0	115,6	81,5	73,5	114,8	103,0	93,5	103,0	4,8
830 Nissedal	116,1	138,7	149,1	101,3	110,0	84,2	117,6	116,0	95,0	102,8	4,1
831 Fyresdal	154,5	92,1	129,2	120,0	99,8	79,0	112,0	118,0	98,0	114,0	10,6
833 Tokke	174,2	149,4	143,2	105,0	95,9	84,7	129,4	139,1	92,9	110,2	2,3
834 Vinje	147,7	128,3	148,7	123,0	100,5	106,1	127,5	136,1	94,9	116,1	6,1
901 Risør	94,0	109,0	94,0	89,8	103,9	119,3	99,6	91,0	93,1	94,2	-1,6
904 Grimstad	52,6	89,3	126,9	96,0	100,9	102,4	90,4	94,0	96,3	92,8	-1,2
906 Arendal	76,6	87,0	100,8	102,0	85,8	110,9	93,6	91,0	95,6	96,6	2,1
912 Vegårshei	111,8	85,5	107,1	110,8	72,5	83,0	98,9	102,0	86,6	99,3	5,1
914 Tvedestrand	113,0	105,1	133,5	114,5	271,4	122,3	118,0	91,0	99,6	116,2	-1,2
919 Froland	93,2	94,9	91,1	108,7	100,2	109,9	100,8	95,0	87,0	98,2	-0,8
926 Lillesand	71,2	90,9	103,0	98,1	117,8	81,1	92,0	93,0	94,5	93,2	5,7
928 Birkenes	44,1	100,2	90,2	105,0	137,9	69,9	93,4	90,0	99,6	93,2	0,4
929 Åmli	109,6	130,9	149,7	118,4	240,7	126,7	127,9	109,0	87,2	113,1	1,5
935 Iveland	153,0	127,6	113,0	132,8	88,2	85,8	127,8	114,0	90,2	115,1	4,3
937 Evje og Hornnes	95,1	111,6	109,4	98,7	146,0	122,3	106,4	95,0	102,5	103,3	2,3
938 Bygland	153,6	138,1	173,5	126,9	134,0	136,3	137,6	111,0	114,2	129,5	9,9
940 Valle	162,4	123,0	193,9	119,3	50,4	102,4	126,7	142,1	120,8	125,9	5,4
941 Bykle	195,6	172,4	159,9	133,4	73,3	73,2	149,9	323,1	107,0	127,7	37,2
1001 Kristiansand	85,2	93,1	90,9	101,4	83,1	113,6	96,1	99,0	100,4	98,6	3,3
1002 Mandal	46,0	87,0	100,7	101,9	108,2	90,1	89,0	91,0	103,7	94,7	1,3
1003 Farsund	46,6	86,9	74,9	109,1	96,7	76,0	88,9	93,0	91,8	90,6	4,8
1004 Flekkefjord	87,9	100,7	113,3	107,1	100,7	83,8	101,0	92,0	94,9	99,0	2,2
1014 Vennesla	53,6	101,2	85,7	97,9	123,5	104,0	93,9	93,0	96,3	92,2	0,1
1017 Songdalen	75,2	96,6	104,9	128,2	131,6	94,8	107,2	91,0	98,5	107,8	7,3
1018 Søgne	53,3	88,0	89,0	112,6	99,4	91,8	93,4	90,0	100,4	97,6	-3,8
1021 Marnardal	120,5	115,5	125,0	93,9	116,0	86,4	106,6	98,0	98,9	101,0	13,9
1027 Audnedal	141,2	117,5	109,5	130,9	64,2	73,2	120,3	102,0	95,5	112,8	20,0
1029 Lindesnes	166,2	113,8	107,9	93,7	130,6	89,2	111,6	97,0	104,3	108,4	8,7
1032 Lyngdal	78,2	101,9	100,4	107,8	96,1	96,6	100,4	89,0	91,3	96,8	-1,4
1037 Kvinesdal	121,0	115,8	98,8	111,6	66,3	83,4	110,0	108,0	101,5	105,2	1,9
1101 Eigersund	67,8	99,7	94,1	115,4	83,2	93,9	100,2	94,0	103,0	101,3	6,2
1102 Sandnes	71,5	96,4	76,2	87,1	90,2	80,0	87,2	95,0	98,4	87,9	4,2
1103 Stavanger	98,4	97,6	83,2	96,5	107,6	99,3	97,0	107,0	97,8	97,0	8,4
1106 Haugesund	52,1	94,1	99,3	100,6	125,2	104,9	93,2	92,0	99,6	95,1	0,1
1111 Sokndal	47,1	121,4	66,9	105,9	177,7	75,8	101,8	90,0	100,5	94,7	10,8
1112 Lund	52,9	113,3	122,0	100,7	77,9	77,4	97,6	94,0	96,3	91,8	2,9
1114 Bjerkreim	119,5	109,7	89,6	100,3	66,2	61,3	101,5	95,0	101,3	98,7	1,6

Kommune	BH	GS1	PH	PO	BV	SK	TOT	KI	GSA	TOT	Netto drifts-res	
1119	Hå	88,1	98,8	79,5	112,4	78,2	96,7	100,6	90,0	94,1	99,0	4,3
1120	Klepp	100,7	91,3	75,4	100,3	68,4	76,2	93,2	93,0	93,3	93,9	6,3
1122	Gjesdal	112,9	95,7	76,9	90,4	104,8	82,4	94,3	91,0	99,9	95,7	5,6
1127	Randaberg	96,7	100,4	79,5	108,5	110,3	80,3	100,8	105,0	99,7	100,5	7,4
1129	Forsand	166,0	117,4	99,7	102,6	203,1	112,3	119,7	175,1	101,6	114,4	28,5
1130	Strand	51,8	100,1	80,2	120,7	141,6	95,9	101,6	92,0	97,6	100,8	1,3
1133	Hjelmeland	177,6	156,1	106,3	105,5	101,7	101,5	131,6	123,1	97,1	111,6	-0,5
1134	Suldal	169,5	144,3	135,6	115,9	83,7	103,6	131,6	163,1	95,6	115,1	9,5
1135	Sauda	134,2	119,8	99,3	112,8	110,8	81,7	115,0	113,0	94,9	106,6	18,1
1141	Finnøy	121,4	130,1	87,3	85,4	121,3	97,4	107,4	100,0	95,1	95,5	0,8
1142	Rennesøy	139,6	93,4	75,2	92,2	79,1	58,8	95,0	95,0	105,6	99,2	-1,5
1145	Bokn	132,6	146,7	107,7	122,5	60,4	51,8	124,2	125,1	100,9	108,7	1,5
1146	Tysvær	134,8	120,3	82,5	114,9	80,3	90,6	114,7	123,1	97,3	106,9	3,5
1149	Karmøy	68,2	99,5	78,1	103,0	80,4	72,4	93,1	97,0	100,1	93,3	3,0
1201	Bergen	73,2	85,7	92,4	103,9	93,7	109,8	93,2	104,0	101,9	98,7	5,8
1211	Etne	129,0	119,2	97,4	96,6	47,5	84,6	106,0	96,0	97,1	98,5	1,8
1216	Sveio	85,3	116,4	108,3	98,0	89,1	81,2	101,7	97,0	98,0	95,4	2,5
1221	Stord	73,8	85,8	99,8	99,1	109,4	102,6	92,0	90,0	98,2	96,2	0,7
1222	Fitjar	47,0	107,8	98,3	94,2	28,0	80,2	89,7	99,0	104,4	88,6	1,1
1223	Tysnes	164,6	123,9	149,5	95,1	90,2	50,6	113,6	98,0	100,3	105,6	0,7
1224	Kvinnherad	164,5	112,1	95,0	103,6	126,9	78,9	113,0	101,0	95,5	107,3	1,3
1228	Odda	194,5	116,9	119,2	92,6	152,3	102,4	118,1	121,1	98,8	112,0	5,4
1231	Ullensvang	162,2	130,0	133,3	87,3	73,4	65,1	112,0	101,0	102,0	102,5	1,3
1232	Eidfjord	169,8	144,4	242,8	123,2	49,3	90,4	138,2	244,1	113,3	127,6	13,1
1234	Granvin	163,1	137,5	195,2	116,4	161,3	105,2	134,7	112,0	107,2	124,4	4,9
1235	Voss	93,1	113,1	105,8	100,9	91,8	99,5	103,9	97,0	101,3	99,9	2,2
1238	Kvam	142,3	112,6	138,2	86,3	111,0	96,9	106,9	97,0	99,6	102,5	4,0
1241	Fusa	151,3	111,3	105,6	122,2	69,8	68,6	115,9	103,0	101,9	112,7	-0,1
1242	Samnanger	99,3	123,0	106,7	97,2	77,7	80,7	104,9	107,0	102,7	98,1	1,8
1243	Os	66,6	106,0	82,5	95,7	63,9	83,8	92,8	93,0	98,2	90,1	8,4
1245	Sund	154,0	113,6	63,2	101,6	87,0	90,3	109,0	91,0	98,1	103,8	0,4
1246	Fjell	82,1	103,2	70,5	121,5	71,1	61,6	101,6	92,0	99,4	100,3	5,4
1247	Askøy	81,8	85,9	67,3	109,1	84,7	83,9	92,9	90,0	100,8	97,9	1,0
1251	Vaksdal	127,6	128,2	102,7	105,5	125,4	89,4	115,5	103,0	99,9	105,9	3,8
1253	Osterøy	122,8	106,4	78,9	93,1	103,1	86,4	100,5	92,0	100,1	98,4	0,3
1256	Meland	98,7	109,7	92,9	103,0	84,3	90,9	102,7	93,0	101,6	99,9	-2,7
1259	Øygarden	120,7	129,1	68,4	105,6	99,9	86,0	111,9	185,1	103,9	103,4	7,4
1263	Lindås	51,1	108,2	108,7	105,9	93,2	81,9	97,7	104,0	102,4	95,7	-1,3
1264	Austrheim	220,5	107,1	117,8	116,9	96,8	83,1	124,0	114,0	93,4	119,3	3,5
1266	Masfjorden	243,3	155,1	148,9	105,9	78,4	45,2	137,6	126,1	102,4	119,7	6,4
1401	Flora	154,7	114,2	106,1	98,5	88,0	107,9	111,8	96,0	98,4	106,4	-2,3
1413	Hyllestad	191,7	102,9	150,6	126,2	74,5	67,5	122,3	100,0	91,8	118,5	-0,4
1416	Høyanger	184,8	128,2	141,6	94,6	58,6	85,9	118,4	111,0	111,4	112,7	-3,9
1417	Vik	150,0	118,1	133,8	103,7	104,4	92,9	115,5	110,0	98,3	108,8	9,4
1418	Balestrand	147,0	133,2	117,0	122,6	149,2	98,9	128,3	118,0	115,9	122,4	6,1
1419	Leikanger	204,1	117,3	112,3	104,2	114,5	69,5	119,9	99,0	105,8	116,0	13,2
1420	Sogndal	93,3	102,2	97,6	99,4	51,1	75,8	96,2	98,0	99,4	95,2	3,7
1424	Årdal	194,6	112,6	107,7	101,1	83,8	89,1	116,0	125,1	99,3	111,5	-2,7
1426	Luster	158,1	122,5	127,3	107,1	74,5	65,4	116,0	124,1	100,1	108,4	10,2
1428	Askvoll	152,4	132,4	112,2	116,4	103,9	83,8	123,6	98,0	108,3	115,4	2,7
1429	Fjaler	133,5	139,0	105,1	109,8	108,9	80,0	120,4	100,0	97,6	106,4	2,8
1430	Gaular	63,7	113,1	121,3	111,5	49,8	72,3	101,6	98,0	101,5	97,7	2,8
1431	Jølster	77,3	107,7	96,6	108,5	77,5	93,5	101,5	102,0	106,4	101,0	1,3
1432	Førde	71,3	102,3	103,6	111,0	77,4	108,4	101,2	100,0	103,0	101,4	3,7

Kommune	BH	GS1	PH	PO	BV	SK	TOT	KI	GSA	TOT	Netto drifts-res
1433 Naustdal	75,9	108,9	114,4	110,2	73,4	68,2	101,4	103,0	97,6	97,6	-0,4
1438 Bremanger	165,6	138,2	119,4	106,7	116,4	58,4	122,7	112,0	103,6	110,9	0,7
1439 Vågsøy	66,1	113,6	136,7	109,4	108,5	66,5	103,7	93,0	107,2	101,6	1,6
1441 Selje	131,4	112,6	92,2	108,3	65,0	60,2	107,1	96,0	101,1	103,2	-0,5
1443 Eid	124,2	109,6	113,5	100,1	73,0	76,8	104,7	93,0	98,9	101,0	7,1
1444 Hornindal	127,2	95,6	97,4	118,0	107,0	46,6	105,2	106,0	113,4	111,2	4,2
1445 Gloppen	105,0	112,2	110,0	99,5	71,1	73,6	102,3	94,0	101,2	98,6	0,7
1449 Stryn	117,5	118,1	112,8	104,9	103,6	63,9	108,6	92,0	105,6	104,3	0,4
1502 Molde	81,8	97,3	114,6	86,1	64,4	82,1	89,9	98,0	101,5	91,3	0,0
1503 Kristiansund	129,5	96,6	125,2	91,7	139,8	105,4	102,6	94,0	99,8	103,7	1,5
1504 Ålesund	57,1	95,3	94,1	94,4	109,9	91,1	90,2	96,0	102,3	92,5	2,5
1511 Vanylven	150,4	123,3	141,6	101,5	139,4	86,7	117,7	93,0	96,8	108,7	0,3
1514 Sande	89,6	130,0	90,2	101,1	165,0	75,6	109,2	107,0	105,9	101,1	3,1
1515 Herøy	66,8	113,7	96,1	106,3	144,2	82,8	102,8	95,0	97,2	97,2	0,3
1516 Ulstein	57,1	91,7	96,6	113,0	108,1	76,6	95,0	95,0	106,6	100,0	1,9
1517 Hareid	131,2	94,7	92,0	99,0	152,9	80,7	101,9	90,0	102,1	104,4	-0,6
1519 Volda	97,1	106,3	97,5	107,1	113,7	72,8	102,9	86,0	97,2	99,8	0,8
1520 Ørsta	109,9	104,8	119,5	95,1	81,1	88,2	100,7	89,0	104,5	100,6	-1,0
1523 Ørskog	161,9	125,9	135,8	123,3	65,5	64,7	123,9	105,0	104,3	116,5	7,7
1524 Norddal	170,3	150,4	153,7	123,5	59,3	68,9	134,4	123,1	98,5	116,8	1,2
1525 Stranda	115,1	121,9	102,4	107,2	108,4	53,4	109,3	91,0	96,7	100,7	0,9
1526 Stordal	143,4	147,9	114,0	124,9	112,5	55,8	129,3	106,0	107,2	115,5	3,1
1528 Sykkylven	137,5	107,9	86,2	89,0	95,2	78,8	101,0	92,0	101,8	99,0	0,4
1529 Skodje	118,3	109,9	95,9	110,0	146,2	91,7	110,2	91,0	90,0	103,5	-1,4
1531 Sula	100,9	99,3	74,8	98,8	114,1	82,5	97,3	89,0	102,2	98,3	4,8
1532 Giske	61,8	100,8	77,1	95,7	64,6	61,7	88,6	91,0	105,3	90,2	7,4
1534 Haram	70,4	120,9	101,2	93,1	97,5	64,9	98,2	94,0	104,4	92,6	17,6
1535 Vestnes	86,3	104,6	97,3	113,0	86,0	67,9	101,8	87,0	96,2	99,0	1,7
1539 Rauma	109,9	110,4	102,2	104,4	131,3	79,5	106,2	99,0	97,9	101,9	0,8
1545 Midsund	146,5	115,5	88,7	113,5	102,7	111,0	116,5	103,0	102,8	112,2	4,9
1546 Sandøy	146,4	131,7	140,9	120,4	119,1	54,7	124,1	126,1	119,5	120,0	16,3
1547 Aukra	127,4	117,7	94,6	97,8	42,4	60,9	103,8	99,0	106,0	99,8	4,5
1548 Fræna	55,7	103,3	79,8	110,1	115,7	86,5	97,7	94,0	101,5	97,1	5,0
1551 Eide	110,1	102,5	102,3	108,1	108,3	101,2	105,7	94,0	107,0	107,2	8,5
1554 Averøy	90,3	108,9	100,1	109,6	88,6	86,8	104,1	91,0	99,6	100,9	-0,8
1556 Frei	55,0	101,4	84,4	114,1	99,8	64,9	96,6	91,0	95,3	94,6	1,6
1557 Gjemnes	134,9	126,4	107,4	89,7	105,0	94,6	109,8	101,0	100,1	100,9	5,5
1560 Tingvoll	170,5	116,2	140,9	99,4	86,6	65,6	113,8	94,0	96,6	107,1	2,3
1563 Sunndal	185,6	120,1	86,8	113,9	102,4	94,4	122,0	126,1	97,8	114,4	3,5
1566 Surnadal	136,4	103,2	86,8	106,5	97,8	70,7	105,4	100,0	98,2	103,7	5,1
1567 Rindal	186,6	94,2	92,5	109,6	115,1	46,0	109,2	107,0	99,5	111,0	3,8
1571 Halså	192,0	129,8	142,2	106,7	73,7	70,8	123,9	105,0	102,7	114,7	-1,6
1573 Smøla	163,8	126,4	127,8	122,1	143,5	86,1	127,5	110,0	107,2	121,0	4,0
1601 Trondheim	103,9	91,9	91,2	105,9	98,2	107,3	99,9	100,0	99,9	102,6	4,7
1612 Hemne	95,5	119,3	103,7	98,8	128,7	72,4	104,8	97,0	100,0	98,2	5,0
1617 Hitra	168,3	112,0	136,4	109,7	113,0	91,6	118,4	105,0	91,7	111,5	16,4
1620 Frøya	131,3	109,3	106,0	106,2	56,2	76,1	106,7	98,0	91,5	100,7	7,4
1621 Ørland	134,8	119,0	117,0	116,9	207,2	82,3	120,6	94,0	102,2	114,9	4,3
1622 Agdenes	123,6	122,4	116,1	99,3	106,5	74,1	109,7	101,0	95,4	100,6	6,9
1624 Rissa	109,7	109,0	99,1	94,8	87,5	65,9	99,5	93,0	100,3	96,6	4,2
1630 Åfjord	115,0	117,6	107,7	119,5	54,0	46,9	110,4	97,0	89,0	100,7	7,1
1633 Osen	148,1	128,5	163,5	116,3	125,4	74,4	124,6	116,0	97,4	114,0	7,8
1634 Oppdal	91,6	100,1	97,6	106,1	93,8	69,0	98,7	96,0	97,9	98,0	7,3
1635 Rennebu	121,8	115,0	118,7	105,7	78,6	69,0	108,2	106,0	104,3	104,6	1,0

Kommune	BH	GS1	PH	PO	BV	SK	TOT	KI	GSA	TOT	Netto drifts-res
1636 Meldal	149,8	110,9	94,6	99,3	131,4	55,4	107,5	95,0	92,3	101,2	2,2
1638 Orkdal	134,4	103,6	86,4	146,6	101,8	92,1	121,9	91,0	100,6	120,8	3,3
1640 Røros	166,0	98,8	112,8	104,2	144,3	73,8	110,1	96,0	109,9	113,8	0,4
1644 Holtålen	194,3	101,7	147,2	117,9	119,7	76,6	121,1	102,0	99,6	120,4	4,6
1648 Midtre Gauldal	115,9	96,6	104,0	117,1	193,4	84,5	109,6	94,0	97,9	110,1	4,1
1653 Melhus	105,4	97,0	77,0	105,7	105,7	95,9	100,5	92,0	97,0	100,5	5,6
1657 Skaun	87,7	101,7	82,8	110,5	70,8	80,2	99,6	91,0	97,3	98,1	2,6
1662 Klæbu	129,2	95,6	89,2	121,5	106,2	64,9	107,5	98,0	97,8	108,3	0,8
1663 Malvik	125,0	96,5	83,5	106,2	56,8	76,6	100,4	90,0	103,4	102,7	3,8
1664 Selbu	147,1	138,3	138,2	85,1	162,4	77,1	116,1	102,0	93,7	101,0	5,1
1665 Tydal	186,3	126,1	161,0	96,4	88,4	74,3	119,8	179,1	103,6	112,2	4,8
1702 Steinkjer	64,5	94,4	102,3	113,0	85,8	90,6	97,4	93,0	94,2	97,3	0,6
1703 Namsos	86,7	96,4	83,2	110,6	42,2	91,9	97,6	96,0	98,6	98,3	-1,5
1711 Meråker	270,1	114,2	126,0	104,4	120,7	86,1	129,6	105,0	107,7	127,4	2,3
1714 Stjørdal	100,9	90,9	93,9	100,3	58,6	70,1	93,3	90,0	94,5	94,5	-0,3
1717 Frosta	107,7	90,8	113,7	100,2	151,9	79,2	99,0	100,0	98,7	101,7	3,8
1718 Leksvik	131,3	105,4	139,5	104,5	133,1	94,9	110,5	93,0	89,7	105,2	1,2
1719 Levanger	48,1	97,4	86,0	92,1	114,7	84,8	88,2	93,0	101,2	89,5	2,7
1721 Verdal	84,9	95,7	91,3	98,0	90,6	107,0	95,6	93,0	96,8	95,9	2,0
1723 Mosvik	166,3	126,0	115,0	92,5	117,3	72,3	114,0	114,0	109,5	108,5	1,7
1724 Verran	92,4	116,7	108,4	102,1	92,2	60,5	102,9	106,0	101,7	97,8	2,2
1725 Namdalseid	155,0	108,6	174,1	101,8	72,9	75,2	112,1	105,0	100,1	109,3	0,8
1729 Inderøy	95,2	109,8	101,1	103,6	86,5	65,2	101,3	89,0	100,5	98,1	-0,6
1736 Snåsa	97,3	146,2	125,2	117,9	139,4	56,7	121,7	103,0	103,4	107,2	-3,1
1738 Lierne	168,9	146,3	152,4	130,2	103,2	66,1	136,5	119,0	96,9	119,8	2,1
1739 Røyrvik	160,1	157,0	185,1	142,2	109,4	110,8	148,6	157,1	109,3	132,4	-8,8
1742 Grong	222,1	117,1	128,4	98,9	188,7	110,3	126,4	110,0	99,5	120,5	3,5
1743 Høylandet	165,3	127,7	153,7	120,3	80,9	52,9	124,5	102,0	102,9	116,1	-0,4
1744 Overhalla	162,5	108,1	107,7	110,8	48,6	95,1	113,2	96,0	93,0	108,1	1,6
1748 Fosnes	254,5	168,8	91,3	131,7	105,3	87,5	153,9	126,1	111,4	134,5	0,3
1749 Flatanger	131,5	128,2	104,4	116,7	57,9	105,3	119,1	123,1	101,5	110,0	3,1
1750 Vikna	65,4	110,9	90,5	120,3	226,6	77,6	109,1	97,0	91,3	102,4	0,5
1751 Nærøy	101,9	102,8	90,9	116,6	118,5	96,8	107,3	96,0	92,6	103,8	0,0
1755 Leka	129,0	145,1	201,1	118,8	252,6	97,1	136,6	134,1	93,3	119,1	7,1
1804 Bodø	87,5	97,9	96,1	113,4	75,9	92,1	101,1	104,0	100,6	102,0	6,1
1805 Narvik	116,6	106,8	122,7	88,0	114,2	108,5	102,3	108,0	101,3	100,4	1,1
1811 Bindal	125,3	187,8	179,8	119,7	110,2	82,7	143,9	119,0	98,8	113,8	9,5
1812 Sømna	132,5	113,6	167,9	115,0	76,0	85,8	116,4	109,0	99,6	111,6	2,7
1813 Brønnøy	109,4	105,6	128,5	104,5	151,2	95,2	107,8	103,0	107,0	108,2	1,7
1818 Herøy	141,7	142,1	137,9	109,6	171,3	86,7	126,8	114,0	106,1	114,6	-1,7
1822 Leirfjord	180,5	132,9	129,6	105,3	227,9	110,4	130,2	106,0	96,0	117,7	-1,4
1824 Vefsn	92,3	112,4	114,0	95,3	93,6	76,2	100,3	107,0	96,3	94,9	1,1
1825 Grane	138,4	117,3	122,7	108,9	107,1	83,1	114,5	115,0	92,2	106,0	3,3
1826 Hattfjelldal	142,5	144,0	143,1	112,0	107,6	95,0	127,2	114,0	103,3	113,4	13,7
1827 Dønna	204,2	138,7	145,6	123,1	278,6	122,3	145,3	114,0	101,5	132,7	-0,9
1828 Nesna	134,0	125,6	129,1	102,0	102,5	100,5	115,6	115,0	105,8	108,8	4,4
1832 Hemnes	157,7	129,0	94,1	109,2	121,4	112,7	122,0	123,1	102,2	112,9	8,3
1833 Rana	97,8	115,1	106,0	101,5	128,8	117,3	107,9	105,0	98,5	102,3	4,3
1834 Lurøy	193,5	144,1	104,4	111,0	123,3	80,7	130,8	109,0	108,5	118,7	4,0
1836 Rødøy	77,9	220,4	122,1	92,3	73,6	69,6	133,3	113,0	110,7	96,1	-0,9
1837 Meløy	162,0	133,1	121,0	101,2	106,9	126,0	122,8	117,0	96,7	110,5	3,0
1838 Gildeskål	175,6	153,5	125,0	128,0	205,9	82,7	142,1	108,0	102,7	124,9	-1,9
1840 Saltdal	174,0	124,3	140,3	114,2	144,3	111,8	127,6	107,0	108,2	122,2	0,5
1841 Fauske	111,0	114,4	98,2	94,3	136,3	122,8	106,9	104,0	94,9	100,3	3,6

Kommune	BH	GS1	PH	PO	BV	SK	TOT	KI	GSA	TOT	Netto drifts-res
1845 Sørfold	162,4	184,1	105,6	121,1	187,6	99,9	147,7	144,1	105,6	121,1	6,9
1848 Steigen	147,8	134,8	131,3	108,8	124,7	119,9	125,2	110,0	99,6	113,3	-2,4
1849 Hamarøy	197,1	158,0	141,2	102,5	130,4	102,7	136,6	119,0	104,0	118,3	3,7
1850 Tysfjord	92,0	159,6	121,8	124,4	168,6	141,6	134,7	126,1	104,9	116,2	0,5
1852 Tjeldsund	213,6	141,6	147,2	103,9	74,5	85,6	131,0	111,0	100,7	117,1	6,0
1853 Evenes	193,2	146,3	130,6	117,0	128,3	79,3	135,3	113,0	110,2	123,1	-3,1
1854 Ballangen	126,5	130,4	139,0	115,5	54,5	106,8	120,6	107,0	92,3	107,7	0,4
1856 Røst	179,2	119,7	144,2	90,7	136,4	126,3	118,9	124,1	120,3	119,1	-8,0
1857 Værøy	194,7	134,7	167,1	134,6	62,4	71,2	137,4	126,1	105,0	127,3	10,2
1860 Vestvågøy	52,6	109,9	98,0	93,1	145,0	81,6	94,8	101,0	100,5	91,6	2,7
1865 Vågan	69,0	113,5	103,4	123,7	135,5	107,9	111,4	102,0	105,3	108,6	2,2
1866 Hadsel	113,0	116,5	126,4	105,3	161,0	100,1	112,8	97,0	95,9	105,8	1,5
1867 Bø	159,5	127,0	127,9	110,7	154,1	109,6	124,9	100,0	92,2	113,1	0,2
1868 Øksnes	102,3	108,0	128,0	126,1	153,0	96,6	115,9	102,0	99,9	113,1	-2,0
1870 Sortland	121,5	103,8	100,7	109,6	155,7	102,4	109,8	105,0	99,6	108,3	2,0
1871 Andøy	171,7	121,7	87,7	114,2	142,9	91,6	122,1	101,0	100,4	114,9	-1,0
1874 Moskenes	159,6	95,3	144,3	112,6	89,6	69,6	110,8	115,0	96,1	111,1	-1,5
1901 Harstad	104,4	113,3	105,2	114,0	85,8	76,1	108,5	107,0	104,2	105,4	2,6
1902 Tromsø	90,0	98,6	107,2	108,2	95,3	90,8	100,9	108,0	101,6	101,9	1,1
1911 Kvæfjord	177,7	130,7	179,2	152,1	281,7	107,5	151,0	130,1	93,4	138,3	4,1
1913 Skånland	124,5	145,2	180,3	111,9	77,2	64,3	124,1	113,0	93,2	106,5	-0,4
1917 lbestad	235,6	170,8	132,8	119,1	185,0	125,2	155,1	124,1	96,7	130,0	2,3
1920 Lavangen	218,5	173,5	160,5	102,6	199,4	132,8	150,1	128,1	102,3	126,0	0,0
1922 Bardu	204,0	152,2	124,1	114,9	148,2	75,5	137,9	120,1	100,7	120,5	3,9
1923 Salangen	136,8	106,0	103,8	122,2	283,5	106,3	122,0	117,0	106,3	122,1	0,6
1924 Målselv	167,5	117,0	106,6	108,5	128,1	75,2	117,3	108,0	104,1	112,9	0,5
1925 Sørreisa	134,9	92,9	87,5	113,8	92,1	90,0	105,6	104,0	105,0	109,7	1,0
1926 Dyrøy	139,7	116,0	109,2	113,8	46,0	84,0	113,3	121,1	115,7	113,2	3,6
1929 Berg	244,7	149,2	143,1	141,8	42,9	46,1	147,7	129,1	100,2	131,1	10,4
1931 Lenvik	116,9	117,9	111,6	98,8	161,7	74,1	108,7	104,0	100,1	102,7	1,1
1933 Balsfjord	120,8	119,9	133,0	128,6	130,7	74,1	121,2	107,0	104,8	116,1	0,2
1936 Karlsøy	163,0	136,3	161,7	118,4	107,7	106,6	131,4	116,0	102,1	119,8	-5,9
1938 Lyngen	154,0	152,2	126,5	111,1	136,7	56,6	128,5	101,0	109,3	114,0	1,3
1942 Nordreisa	139,3	122,0	133,6	118,6	103,8	87,3	120,6	105,0	95,4	111,6	3,0
1943 Kvænangen	157,5	159,7	195,4	129,9	168,8	95,0	146,1	128,1	108,8	128,8	0,2
2002 Vardø	150,7	133,3	141,2	123,8	170,9	151,8	135,0	135,1	95,4	122,1	9,8
2003 Vadsø	199,3	118,6	125,4	104,0	138,2	148,5	126,7	113,0	100,1	120,4	0,6
2004 Hammerfest	157,7	122,0	126,8	119,0	146,5	91,3	124,5	129,1	95,3	115,4	9,1
2011 Kautokeino	120,3	172,6	113,4	99,4	133,8	113,8	129,8	125,1	98,7	104,8	0,9
2012 Alta	100,0	121,0	113,6	123,6	99,7	100,1	116,7	116,0	97,7	108,8	0,8
2014 Loppa	158,1	188,9	201,0	109,3	68,0	106,6	146,0	146,1	109,8	119,2	10,3
2015 Hasvik	174,8	227,6	234,5	143,6	189,4	134,1	182,0	155,1	93,0	136,4	4,5
2017 Kvalsund	173,8	161,6	163,7	148,8	114,8	111,4	153,5	145,1	119,2	139,1	-0,3
2018 Måsøy	171,4	140,4	173,0	155,4	96,0	86,0	146,5	142,1	112,8	137,2	7,3
2019 Nordkapp	222,5	124,5	158,8	118,1	152,3	125,0	137,6	119,0	101,9	130,0	-0,2
2022 Lebesby	162,9	170,7	148,4	176,0	174,7	158,3	169,7	148,1	86,6	141,2	4,7
2023 Gamvik	196,8	163,7	170,6	154,9	159,2	159,2	164,6	154,1	109,9	146,3	6,5
2024 Berlevåg	168,8	140,4	153,8	112,7	78,3	132,0	131,7	149,1	103,2	119,1	3,7
2025 Tana	126,8	167,9	114,4	135,9	129,1	100,9	141,8	126,1	102,9	119,7	-0,6
2028 Båtsfjord	205,8	116,2	149,9	125,3	137,8	128,8	134,6	142,1	94,3	127,2	4,4
2030 Sør-Varanger	188,7	141,5	110,7	125,9	127,1	88,7	135,9	116,0	94,0	119,8	-0,4

Vedlegg 13

Utvalgets mandat og sammensetning

I kongelig resolusjon av 2. mars 1979 om oppnevning av utvalget ble mandatet formulert slik:

«Det blir oppnemnt eit berekningsutval til å utvikle eit system for rapportering, statistisk bearbeiding og fagleg vurdering av data som gjeld økonomien i kommunane og fylkeskommunane».

I premissene til resolusjonen ble mandatet nærmere presisert:

«Utvalget bør ha til oppgåve å gjere opplegg til og gjennomføre faglege analyser av økonomiske tilhøve i kommunane og fylkeskommunane. Utvalget bør gje råd om kva slags data som bør hentast inn og om korleis dette bør gjerast ut frå ei fagleg vurdering. Siktemålet må vere etter kvart å utvikle eit praktisk tenleg rapporteringssystem og analyseopplegg for kommuneøkonomi med eintydig terminologi. Utvalget skal dessutan gje departementet og Regjeringa faglege vurderingar og råd i spørsmål som gjeld økonomiske tilhøve i kommunane og fylkeskommunane, dette m.a. i samband med tiltak som kan ha kommunaløkonomiske konsekvensar».

I brev av 20. januar 1981 til de berørte instanser ga departementet en ytterligere presisering av Utvalgets oppgaver. Spesielt gjaldt dette arbeidet med spørsmål som har tilknytning til fastlegging av den statlige politikk for økonomien i kommuner og fylkeskommuner. Departementet uttalte bl.a.:

1) Det blir året igjennom arbeidd med saker og gjort vedtak som har verknader for kommunal og fylkeskommunal økonomi. Dei endelege rammene for kommunal og fylkeskommunal økonomi for neste år blir stort sett fastlagt og gjennom arbeidet med revidert nasjonalbudsjett og skatteutjæmningsproposisjonen om våren. Det tekniske berekningsutvalet skal til arbeidet med desse sakene og elles når departementet ber om det, leggje fram eit materiale som kan gjeve best mogleg grunnlag for utforminga av den statlege politikken som gjeld økonomien i kommunane og fylkeskommunane.

Bakgrunns materialet bør innehalde:

- ei oversikt over dei tilhøve utvalet meiner er viktige for vurderinga av økonomie i kommunar og fylkeskommunar, og ei vurdering av desse tilhøva og av utviklingstendensane. Vurderingane bør gjelde både kommunane og fylkeskommunane sett under eitt og så langt råd er og gjeva oversyn over variasjonane mellom dei ulike kommunar og fylkeskommunar,
- ei analyse av korleis framlegg til statlege tiltak vil påverke økonomien i kommunane og fylkeskommunane,
- så langt utvalet finn det forsvarleg, oversyn over og analyse av hovudproblem i den næraste tida framover.

Utgreiingane bør så langt råd er, byggje på statistikk, men når statistikk manglar, bør utvalet basere analyser på overslag som utvalet sjølv utarbeider. Utgreiingane frå utvalet skal avgjevast til Kommunaldepartementet.

2) Ansvar for innhenting av data og det statistiske arbeidet med disse skal etter føresetnadene liggje til Statistisk Sentralbyrå. Byrået må og organisere innrapporteringsrutinane og herunder utnytte datatilfang som alt ligg føre, m.a. i dataanlegg. Men utvalet må gjeva råd om kva for data som bør hentast inn og kva tid dei bør liggje føre, med andre ord formulere krav som må stillast til analysegrunnlag og innrapporteringssystem. Det vil og vere sjølvsagt at utvalet etter kvart under sitt arbeid, peikar på manglar ved statistikken og på ny statistikk som trengst.

3) Ut over det som er nevnt under 1 og 2 meiner departementet at det er aktuelt at utvalet tek initiativ til å få utvikle berekningsmodellar slik at det etter kvart på grunnlag av dei data som vil liggje føre, kan hjelpe departementet med konsekvensberekningar både for kommuneøkonomien samla og fordelt på kommunar og fylkeskommunar og for ulike typar av kommuner».

Utvalget har for tiden følgende sammensetning

Utvalgsmedlemmer:

Forsker Einar Bowitz, ECON analyse, leder

Sjeføkonom Per Richard Johansen, KS

Økonomisjef Berit Koht, Troms fylkeskommune

Økonomidirektør Kristine Hernes, Stavanger kommune

Økonomisjef Thor Fjellanger, Sandefjord kommune

Underdirektør Ann Helen Elgsæther, Kunnskapsdepartementet

Seniorrådgiver Ingvild Wold Strømsheim, Finansdepartementet

Seniorrådgiver Øyvind Brandt, Helse- og omsorgsdepartementet

Avdelingsdirektør Thor Bernstrøm, Kommunal- og regionaldepartementet

Seksjonsleder Anne-Britt Svinset, Statistisk sentralbyrå

Forsker Audun Langørgen, Statistisk sentralbyrå

Sekretariatet:

Seniorrådgiver Anders Harildstad, Finansdepartementet

Spesialrådgiver Trond Hjelmervik Hansen, KS

Fagleder Rune Bye, KS

Førstekonsulent, Karolina Wojdak Dam, Statistisk sentralbyrå

Førstekonsulent Frode Borgås, Statistisk sentralbyrå

Underdirektør Grete Lilleschulstad, Kommunal- og regionaldepartementet

Seniorrådgiver Einar Bye, Kommunal- og regionaldepartementet

Rådgiver Hege Rønning, Kommunal- og regionaldepartementet

Rådgiver Even Vaboen, Kommunal- og regionaldepartementet

Konsulent Anne Gry Johansen, Kommunal- og regionaldepartementet

Utgitt av:
Kommunal- og regionaldepartementet
Kommunalavdelingen

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer av denne publikasjonen fra:
Departementenes servicesenter
Kopi- og distribusjonsservice
www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefaks 22 24 27 86

Husk å oppgi publikasjonsnummer: H - 2195

Rapporten er tilgjengelig på internett:
<http://odin.dep.no/krd>

Forsidebilde: Helleristninger
Fotograf: Bård Løken/Samfoto

Print: Kopi- og distribusjonsservice - 11/2006 - 1800